

እስላምን ለመገንዘብ

مُنَادَى الْإِسْلَامِ

باللغة الأماهيرية

ትርጉም

ሙሐመድ ጀማል ሙኸታር

አሣታሚ

International Islamic Federation
of Student Organizations

አለም አቀፍ እስላማዊ ሙጽሐፍት አሣታሚ ድርጅት

ሣዑዲ አረቢያ፣ ፖ.ሣ.ቁ 55195 ሪያድ 1153

ስልክ 4650818- 4547213

ፋክስ 4633489

الاتحاد الإسلامي العالمي للمنظمات الطلابية

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حقوق الطبع محفوظة
للاتحاد الإسلامي العالمي
للنظمات الطلابية
١٤١٩ هـ - ١٩٩٨ م

International Islamic Federation
of Student Organizations

አለም አቀፍ እስላማዊ ማህተሚያ ድርጅት

ግዕዝ አረቢያ፣ ፖ.ሣ.ቁ 55195 ሪያድ 1153

ስልክ 4650818-4547213

ፋክስ 4633489

تطلب جميع منشورات الاتحاد من:

الدار العالمية للكتاب الإسلامي

نشر وتوزيع الكتاب والشريط الإسلامي بسبعين لغة

الإدارة العامة: ص.ب. ٥٥١٩٥ - الرياض ١١٥٣٤

هاتف ٤٦٥٠٨١٨ - ٤٦٤٧٢١٣ - فاكس ٤٦٣٣٤٨٩

المكتبات: الرياض ٤٦٢٩٣٤٧ / ١ / جنة ٦٨٧٣٧٥٢ - ٢ / الخبر ٨٩٤٥٨٢١ - ٣

World Wide Distributor of IIFSO Publications

INTERNATIONAL ISLAMIC PUBLISHING HOUSE

I.I.P.H.

Publishing And Distributing Islamic Books And Tapes in 70 Languages

HEAD OFFICE: P.O Box 55195 - Riyadh 11534 - Saudi Arabia

Tel: (966-1) 4650818 - 4647213 - Fax: 4633489

BOOK SHOPS: Riyadh 1-4629347/ Jeddah 2-6873752/ Khobar 3-8945821

E-Mail: iiph1@hotmail.com

Please take part in this noble work by conveying your
comments to IIPH through E-Mail or Fax or mail address.

ምዕራፍ አንድ

እስላም ምንድን ነው?.....7

እስላም የሚለው ቃል.....7

የእስላም ምንነት.....8

የከሀደት /ኩፍር/ምንነት11

የኩፍር ጉጅነትና መጥፎ ውጤት.....12

የእስላም ፀጋ.....17

ምዕራፍ ሁለት

እምነትና ታዛዥነት.....25

የእምነት ትርጉም27

እውነተኛው የእምነት ዕውቀት የሚቀሰምበት መንገድ.....30

ከሕዋላዊ ስሜት በራቀው ማመን 32

ምዕራፍ ሶስት

ነቢይነት 35

የነቢይነት እውነታ፣ ባህሪና አስፈላጊነቱ35

ማውጫ

አርዕስት	18
ነቢይን ማወቅ	39
ነቢይን መታዘዝ	40
በነቢይነት የማመን አስፈላጊነት	42
የነቢይነት አፈታሪክ	45
የነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ ነቢይነት	51
የሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ ነቢይነት	53
የነቢይነት መደምደሚያ	64
የነቢያት መደምደሚያነት ማስረጃዎች	65

ምዕራፍ አራት

እምነት በዝርዝር	69
በአልሊህ ማመን.....	70
የላኢላህ ኢላሊህ ትርጉም	72
የላኢላህ ኢላሊህ ጽንሰ-ሃሳብ	73
የተውሂድ እምነት በሰው ልጅ ሕይወት	
ላይ ያለው ተጽእኖ	80

ማውጫ

አርዕስት	ገጽ
በአላህ መላእክት ማመን	87
በአላህ መጻሕፍት ማመን	90
በአላህ ነቢያት እና መልዕክተኞች ማመን	95
በመጨረሻው ቀን /በትንሣኤ/ ማመን	99
በትንሣኤው ቀን የማመን አስፈላጊነት	100
የመጨረሻው ዓለም ሕይወት እርግጠኛነት.....	104
መልካሙ ቃል	109

ምዕራፍ አምስት

አላህን መገዛት (አልዒባዳ)	111
የመገዛት /ዒባዳ/ ትርጉም.....	112
ሰላት	113
ጾም	118
ዘካት	121
ሐጅ	123
እስላምን መጠበቅ	125
እስላምን መጠበቅ ዘርፎች አንዱ	127

ምዕራፍ ስድስት

ዲንና ሸሪዓ.....129

የዲንና ሸሪዓ ልዩነት129

የሸሪዓ ሕጎች ምንጭ130

ፊቂህ132

ተሰውፍ /ሱፊዝም/134

ምዕራፍ ሰባት

የሸሪዓ ሕጎች138

የሸሪዓ መርህ138

ግዴታዎችና አራቱ መደባቸው.....142

ለአላህ መፈጸም ያለብን ግዴታ143

ለገዛ ራሳችን ያለብን ግዴታ147

ለሌሎች ሰዎች ያለብን ግዴታ149

ለሌሎች ፍጡራን ያለብን ግዴታ159

ዘላለማዊው ዩኒቨርሳል ሸሪዓ160

መቅደም

ይህ መጽሐፍ «ሪሳላህ ዲኒያት» በሚል ርዕስ ፖኪስታናዊው መውላና አቡል አዕላ መውዱዲ በ1932 በኡርዱ ቋንቋ ተዘጋጅቶ «ዓለም አቀፍ እስላማዊ የተማሪ ግህበራት ፌዴሬሽን» ወደ አረብኛ ቋንቋ ከተረጎመው እትም ወደ አማርኛ ቋንቋ የተመለሰ ነው።

መጽሐፉ ስለ እስላም ምንነት፣ ስለ እምነትና እምነትን ተግባራዊ ስለማድረግ፣ ስለሰላትና ስለሚባዳ ወይም አምልኮ፣ ስለ ሃይማኖት፣ ስለሸሪዓ ሕግና ስለሸሪዓ መሠረታዊ መርህ፣ የመጀመሪያ ደረጃ ግንዛቤ የሚያስጨብጥ የእስልምና መግቢያ ነው። መጽሐፉ ለተራ አንባቢና ለተማሪዎች ታስቦ የተዘጋጀ በመሆኑ ውስብስብ ከሆነ ፍልስፍናዊ የአቀራረብ ስልት የራቀ ነው።

የእስላም መግቢያ በሚል ርዕስ ለኢትዮጵያዊ አንባቢ ዛሬ የማቀርበው ይህ መጽሐፍ የብዙ ሰዎችን ሕይወት ለውጦ ወደ እስልምና ጉዳና ከመሩት መጽሐፎች አንዱ ሲሆን በተለያዩ የዓለም ቋንቋዎች ታትሞ በሚሊየን የሚቆጠሩ ቅጂዎች በመላው ዓለም ተሰራጭተዋል። እስከ 1986 ድረስ/እንደ አውሮፖ አቆጣጠር ነው/ መጽሐፉ ከተተረጎመባቸው የዓለም ቋንቋዎች ከነዚህም መካከል እንግሊዝኛ፣ ዐረብኛ፣ ህንድኛ፣ ፋርስኛ፣ ጀርመንኛ፣ ጣሊያንኛ፣ ታሚልኛ፣ ፔሽቶኛ፣ ቤንጋልኛ፣ ጉጁራትኛና ስንድኛ ይገኝበታል።

መጽሐፉን ወደ አማርኛ ተርጉሜ ሳቀርብ ለተራው አንባቢ በተለይም ለጀማሪ ወጣቶች የእስላምን ትርጉምና መልዕክት ግልጽና ቀላል በሆነ መንገድ የሚያስረዳ የመማሪያ መጽሐፍ ሊሆን ይችላል የሚል ግምት አለኝ። በተጨማሪም አንባቢያን የሚጠ

ቀሙበትና ሌሎችን የሚጠቅሙበት እንዲያደርግልኝ ሀያሉን
አሏህ (ሱ.ወ) እለምነዋለሁ።

ሙሐመድ ጀማል ሙኸታር

አዲስ አበባ

1982

ምዕራፍ አንድ

እስላም ምንድነው?

በዓለም ላይ የነበረውም ሆነ ያለው እያንዳንዱ ሃይማኖት ስያሜውን የወረሰው ከመሥራቹ ስም ነው፤ አሊያም ሃይማኖቱ ከተጀመረበት ማህበረሰብና አገር ነው። ለምሳሌ ያህል፣ ክርስትና ከነቢዩ ስም ከኢየሱስ ክርስቶስ የመጣ ነው። ቡድኒዝም ከመሥራቹ ከጉተማ ቡድኑ ስም የተወረሰ ነው። ዞርስትያኒዝም /የፖርቨያ ሃይማኖት/ ከመሥራቹ ከዞርስተር በኋላ የተሰየመ ነው። የአይሁድ ሃይማኖት /አይሁዳዊነት/ ደግሞ በመካከሉ ከተጀመረበትና አይሁድ ከተባለ ነገድ የተገኘ ስያሜ ነው። የተቀሩት ሃይማኖቶችም እንደዚሁ ናቸው። እስላም ግን ከዚህ የተለየ ነው። እስላም ከማንም የተለየ ግለሰብ ወይም ሕዝብ ጋር እንዲህ ያለ ተዛምዶ የሌለው በመሆኑ ልዩ መለያ አለው። ያንድ የተለየ ግለሰብ ሕዝብ ወይም ሀገር ንብረት አይደለም። በዚህም ምክንያት እስላም የሚለው ቃል እንደዚህ ያለ ተዛምዶን አያመለክትም። እስላም የማንም ሰው ጭንቅላት ውጤት ወይም ያንድ የተለየ ሕዝብ ግኝትም አይደለም። ዓላማው በሰው ልጅ ልቦና ውስጥ የእስላምን ይዘትና ባህሪ የተካኑ ያለፉ ያሉና የሚመጡ ሙስሊሞች ሁሉ ነው።

እስላም የሚለው ቃል፡- የቃሉ ምንነት፡-

የቋንቋ መዝገበ ቃላትን ብናገላብጥ እስላም የሚለው ቃል ትርጉሙ፣ «ያለ ተቃውሞ ለአዛዥ ትእዛዝና እገዳ መገዛትና መመራት» መሆኑን እንረዳለን። ሃይማኖታችን እስላም ተብሎ

የተለየመውም ለአላህ መታዘዝና ያለተቃውሞ ለርሱ መገዛት በመሆኑ ነው።

እስላም የሚለው ቃል የባህሪ መጠሪያ ነውና በዚህ ባህሪ የተዋበ ማንኛውም ሰው፣ የማንኛውም ዘር፣ የማንኛውም ማህበረሰብ፣ የማንኛውም አገር ወይም ጉዛ አባል ቢሆንም ሙስሊም ነው። ቁርአን በሚናገረው መሠረት በማንኛውም ዘመንና በሁሉም ሕዝቦች ዘንድ በዚህ ባህሪ የተካኑ ደጋግና አማኝ ሰዎች ነበሩ። እነዚህ ሰዎች ሙስሊሞች ነበሩ፤ ወደፊትም የሚመጡትና አሁን ያሉትም ይህን ባህሪ እስከተላበሱ ድረስ ሙስሊሞች ናቸው።

የእስላም ምንነት፡-

በዚህ ዩኒቨርሲቲ ውስጥ ያለው ማንኛውም ነገር ላንድ ለተወሰነ ደንብና ለተለየ ሕግ የሚገዛ ነው። ፀሐይ፣ ጨረቃና ከዋክብት ለተቀናበረ ሕግ የተገሩ ናቸው። ቅንጣት ያህል ከዚህ ሊነቃነቁና ሊያፈነግጡ አይችሉም። መሬት በዛቢያዋ ዙሪያ ትዞራለች። ከተወሰነላት ጊዜ፣ ንቅናቄና መንገድ ውጭ ፍንክኝ የለም። ውሃ፣ አየር፣ ብርሃን፣ ሙቀት ወ.ዘ.ተ. ሁሉም ለተለየ ሥርዓት የተገዙ ናቸው።

ግዑዝ አካላት፣ እጽዋትና እንስሳት ከተሰጣቸው ደንብ ውጭ ማደግ፣ መቀነስ፣ መኖርና መምት አይችሉም። አስተውለን ሁኔታ ታውን ስንመለከት ሰው ራሱ ለአላህ ሕግጋት በተሟላ ሁኔታ የሚገዛ መሆኑን እንረዳለን። የሚተነፍሰው፣ የውሃ፣ የምግብ፣ የብርሃንና የሙቀት ፍላጎት የሚሰማው፣ የሕይወቱ አቀናባሪ በሆነው በአላህ ሕግ መሠረት ብቻ ነው። የሰው ልጅ የልብ ትርታ፣ ዑደተደሙና አተነፋፈሱ በዚህ ሕግ የሚመሩ ናቸው። እንደ ጭንቅላቱ፣ ጨንፈው፣ ሳንባው፣ ጅማቶቹ፣ ጡንቻዎቹ፣ እጅ

ቼና እግሮቹ፣ ምላሱና ዓይኖቹ፣ እፍንጫውና ጀሮው ወዘተ ያሉ አካላቱ በሙሉ በዚህ ይመራሉ። እነዚህ አካላት የሚያከናውኗቸው ተግባሮቹ ሁሉ አላህ የወሰነላቸውን ብቻ ሲሆን የሚፈጽሙትም በተደነገገላቸው መንገድ ብቻ ነው።

ጠፈር ውስጥ ካለው ግዙፍ ኮከብ አንሥቶ እስከ አነስተኛዎ የመሬት ብናኝ ድረስ ያለው በዚህ ዩኒቨርስ ውስጥ የሚገኝ ነገር ሁሉ የሚገዛለትና የሚንበረከክለት አጠቃላይ ሕግ፣ ቻይ የሆነው ሃያል ገዥ ያኖረው ሕግ ነው። በምድርና በሰማይ ያለው ሁሉ በዚህ ሕግ የሚመራ በመሆኑ ዓለም ሁሉ ይህን ሕግ ለደነገገው ኃያል ገዥ ታዛዥና የትእዛዙም ተከታይ ነው። ከዚህ አመለካከት ስንሳም እስላም የፍጥረታት ሁሉ ሃይማኖት መሆኑ ግልጽ ይሆናል። ይኸውም ቀደም ሲል እንደተረዳነው ሁሉ እስላም ማለት የአዛዥን ትእዛዥና እገዳ ያለተቃውሞ መቀበልና መገዛት ማለት ስለሆነ ነው። ጸሐይ፣ ጨረቃና መሬትም «ሙስሊሞች» /ተመሪዎች/ ናቸው። አየር፣ ውሃ፣ ብርሃን፣ ጨለማና ሙቀትም «ሙስሊሞች» /ተመሪዎች/ ናቸው። ጌታውን የማያውቅ ሕልውናውን የሚያስተባብልና ጉልህ ምልክቶቹን የሚክድ ወይም እርሱን ትቶ ሌላ አምላክ የሚገዛ፣ ከርሱ ጋርም ባዕድ አማልክት የሚያመልክ ሰው እንኳ ከተፈጠረበት ተፈጥሮው አኳያ «ሙስሊም» /ተመሪ/ ነው። ይህም ለልደቱ፣ ለሕይወቱና ለሞቱ አላህ ከደነገገው ሕግ ውጭ የማይወለድ በሕይወት የማይኖርና የማይሞት በመሆኑ ነው። የሠራ አካላቱ ቢሆኑ እንደዚህ ከዚህ መለኮታዊ ሕግ ውጭ የማይታነጹ፣ የማያድጉና የማይንቀሳቀሱ ስለሆነ ከእስልምና በስተቀር ሌላ እምነት የላቸውም። ይልቁንም የማጋራትና የመከዳት ሃሳቦችን ባለማወቅና በጅልነቱ የሚገልጸው ምላሱ ራሱ ከእስልምና በስተቀር ለሌላ የማይገዛ መሆኑም ሌላው ሐቅ ነው። ከአንድ አላህ በስተቀር ለሌላ እንዲያገኙብስ የሚያስገድደው ራሱም እንደዚህ በተፈጥሮ በታነጸበት ግፊት

ለእሱም ሃይማኖት እንጂ ለሌላ አይገዛም። ባለማወቅና በጅልነቱ ከአላህ በስተቀር ሌሎችን በመውደድና በማክበር የተገነባው ልቡም በተፈጥሮውና በባህሪው «ሙስሊም» /ተመሪ/ ነው። ሁሉም በአላህ ይገዛል፤ በሕጎቹ ይመራል።

ይህን ከተገነዘብን ነባራዊውን ሁኔታ ደግሞ እስኪ በሌላ አመለካከት እናጢን፡- የሰው ልጅ በሕይወቱ ውስጥ ሁለት ጎኖች አሉት። አንደኛው ለተፈጥሮ ሕግ ተገዥና እሱን በመከተል ላይ የታነጸ ነው።

ሌላው ደግሞ አእምሮ የተሰጠው በመሆኑ የመረዳት፣ የማስተዋልና የርዕዮተ ብቃት /ኃይል/ ያለው ነው። በዚህም አንዱን ነገር ይቀበላል፤ ሌላውን ያስተባብላል። አንዱን መንገድ ይወዳል፤ ሌላውን ይጠላል። ለተለያዩ የሕይወት ፈርጆች ከገዛ ራሱ መቆጣጠሪያ /መመዘኛ/ ያኖራል። ወይም ሌሎች ያኖሩትን የኑሮ ሥርዓት ይቀበላል። የሰው ልጅ በዚህች ዓለም ላይ ያልተወሰነና በገደብ ያልተከለለ የማሰብ ነጻነት፣ በርዕዮተና በተግባር የመምረጥ ነፃነት ተሰጥቶታል።

እነዚህ ሁለት የተለያዩ ገጽታዎች በየፊናቸው በሰው ልጅ ሕይወት ውስጥ ይኖራሉ። ከመጀመሪያው አንፃር በእስልምና ላይ የተፈጠረና እሱን ለመከተል በተፈጥሮው የተመቻቸ ሙስሊም ነው። ቀደም ሲል እንደተረዳነው በዚህ በኩል የሰው ልጅ ያለው ሚና በዚህ ዩኒቨርስ ውስጥ ያሉት ሌሎች ፍጥረታት ያላቸው ሚና ነው።

በሌላ በኩል ደግሞ ሙስሊም ለመሆንና ላለመሆን ምርጫው የራሱ ነው። ይህ የምርጫ ነፃነትም ሰው በሁለት ዓይነት ይከፈላል። አንደኛው ዓይነት ፈጣሪውን የሚያውቅ፣ ጌታው ገዥውና መሪው መሆኑን የሚያምን፣ ከፍላጎቱና ከምርጫው ውጭ ባለው ሕይወቱ

ተፈጥሮያዊ ሕጉን እንደሚከተል ሁሉ በፍላጎቱና በገዛ ምርጫው በሚመራው ሕይወቱ ውስጥ ሸሪፍዊ /ድንጋጌያዊ/ ሕጉን የሚከተል ሰው ነው። ይህ ዓይነት ሰው እስልምናው የተሟላ ምሉእ የሆነ ሙስሊም ነው። በዚህ ሁኔታ ላይ ሕይወቱ እንዳለ ራሱ እስላም ሆኗልና። ቀደም ሲል ሳይታወቀው ለሕጉ ይታዘዝና ይገዛ ለነበረው ኃይል በፍላጎቱና በውዴታው እጅ ሰጥቷል። ቀደም ሲል ሳይፈልግና ሳያስብ ይታዘዘው ለነበረው ጌታው አሁን ፈልጎና ሆን ብሎ አስቦ ታዛዥ ሆኗል። የማወቅና የመማር ኃይል የለገሰውን ፈጣሪውን ስላወቀም ዕውቀቱ እውነተኛ ሆኗል። በግን ዛቤና ነገሮችን በማስተዋል ተሰጥኦ ካነፀው አላህ በስተቀር ሌላውን ላለመገዛት ወስኖ አእምሮውን ስላሠራውም አእምሮው በስሏል፤ አመለካከቱም ትክክለኛ ሆኗል። የመናገርና አንደበትን የመጠቀም ኃይል ከለገሰው ከሃያሉ አላህ በስተቀር ሌላ ጌትነትን የማያረጋግጥ በመሆኑም አንደበቱ ርቱዕ፤ እውነተኛና ሐቅ ተናጋሪ ሆኗል። የመምረጥ መብት ባለው ጉዳይም ለአላህ ሕግ የሚመራ በመሆኑም ሕይወቱ በሙሉ ከእውነት በስተቀር ሌላ ነገር የለበትም። ፍጥረታት በሙሉ የሚገዙበትን ትእዛዞች የሚቀበሉትንና በሕግጋቱ የሚመሩትን ጥበበኛውንና በጣም አዋቂውን አላህ ብቻ እንጂ ሌላ ስለማያመልክም በርሱና በተቀሩት ፍጥረታት ሁሉ መካከል የመተዋወቅና የመግባባት ገመድ ተዘርግቷል። አሁን እርሱ የአላህ ተተኪ /ተጠሪ/ ነው። ማለትም በምድር ላይ ተጠሪው እሱ ነው። በዓለም ላይ ያለው ማንኛውም ነገር የርሱ ነው፤ እርሱ ደግሞ የአላህ ነው።

የክህደት /ኩፍር/ ምንነት:-

በአንፃሩ ደግሞ ሙስሊም መሆኑ ሳይሰማውና ሳይታወቀው ሙስሊም ሆኖ የተወለደና ሙስሊም ሆኖ እድሜውን በሙሉ

የኖረ፤ ሆኖም ማን እንደፈጠረው ለማወቅ የማስተዋል ችሎታውንና የማወቅ ሕሊናውን በብቃት ያልተጠቀመ ሌላ ሰው ይገኛል። ፈጣሪውን ለማወቅ የተለገሰውን አእምሮ ባለማሠራቱ ሕልውናውን ይከዳል። ለርሱ መገዛት ይኮራል። በሕይወቱ ውስጥ የመወሰንና የመምረጥ መብቱ የራሱ በሆኑት ጉዳዮች በፈጣሪው ሕግ /ሸሪዓ/ መመራቱን እምቢ ይላል፤ ወይም ከአላህ ጋር ባዕድ አማልክትን ያሻርካል። የአላህን አንድነት በሚያረጋግጡ ምልክቶችን አላምንም ይላል። ይህ ነው እንግዲህ ከሃዲ /አስተባባይ/ የሚባለው። «ኩፍር» የሚለው የዐረብኛ ቃል ትርጉሙ «መሸፈን፣ መሸሸግና መደበቅ» ማለት ነው። ከዚህ በመነሣትም እንደዚህ ያለው ሰው ተፈጥሮውን በማይምነትና በጅልነት ሽፋን ስለጋረደው «ካፊር» ይባላል። በእስላም/በተመሳሳይ/ ተፈጥሮ የተወለደ መሆኑን፤ እያንዳንድ የአካሉ ክፍል በእስላም /ተመሳሳይ/ ተፈጥሮ ብቻ የሚሠራ መሆኑን እንዲሁም እሱን የከበቡት ዓለማት በሙሉ በእስላም ሕግጋት ብቻ የሚመሩ መሆናቸውን አውቀናል። እሱ ግን በማይምነትና በጅልነት መጋረጃ ተሸፍኖ የዓለምና የገዛ ራሱ ተፈጥሮ ተሰውሮበት የማሰብ ችሎታውና የማስተዋል ብቃቱ የራሱን ተፈጥሮ ተፃሮበት እንመለከታለን። በመሆኑም የሚያስበው ተፈጥሮውን የሚጸረር ነገር ብቻ ነው። የሚፈጸመው ተግባርም ተፈጥሮውን የሚቃወም ነገር ብቻ ነው።

አንባቢ ራሱ ካፊር ሰው የተዘፈቀበትን ግልጽ ጥመትና የከፋ ስህተት አሁን መገመት ይችላል።

የኩፍር ጎጆነትና መጥፎ ውጤት፡-

ከሃዲነት /ኩፍርነት/ ማይምነት ነው። ይልቁንም እውነተኛ ማይምነት ማለት ኩፍርነት ነው። ጌታውን ከማያውቅ ሰው ማይ

ምነት የበለጠና የባሰ ምን ማይምነት አለ? ...የዚሁ ግዙፍ ዩኒቨርስ ፋብሪካ ሌት ተቀን ሥራውን ሲያከናውን እየተመለከተ እሱ ግን የፈጠረውንና በሥራው ላይ እንዲጸና ያደረገውን አያውቅም። ከሰልን፣ ሐይድሮጂንን፣ አክሲጂንን፣ አዙትን፣ ሶዲየምን፣ ካልሺ የምንና ሌሎችንም ሕይወትና አእምሮ የሌላቸውን ንጥረ ነገሮች በማዋሃድ ሰውን የመሰለ ታላቅና ከባድ ፍጥረት ማን አስገኘ? በተፈጥሮ የተለያዩ ገጽታዎች ውስጥ አቻ በሌለው ሁኔታ የሚታየውን ረቂቅነትና ውበት በምሕንድስና፣ በማቲማቲክስ፣ በኪሚስትሪና በሌሎችም ላይንሶች ውስጥ እያስተዋለ ሆሎን፣ ጥበባችንና አዋቂውን ፈጣሪ ለማወቅ አእምሮው የማይመራው መሆኑ አያስገርምም? ትንሽ አስቡ እስኪ ከዕውቀት መርህ እንኳ የተዛነፈው ይህ ሰው የትክክለኛ ዕውቀት በር ሊከፈትለት ይችላልን? በመሠረቱ በማይምነት ጨለማ ውስጥ ነውና የፈለገውን ያህል ቢያስብና ቢመራመር በማንኛውም የኑሮ መስክ ውስጥ ለእውነተኛው ዕውቀት ወደሚያደርሰው ቀጥተኛ መንገድ ሊመራ አይችልም። በመጨረሻ የሚገጥመውም ይኸው ብቻ ነው።

ኩፍር /ከሃዲነት/ ግፍ ነው። ከግፍም ሁሉ የበለጠና የከፋ ግፍ ኩፍር ነው። ይኸውም ግፍ ማለት አንድን ነገር ያለ ተገቢ ቦታው በማዋል ከተፈጥሮው ጋር በማይስማማ መንገድ በግድ መጠቀም ማለት በመሆኑ ነው። በሰማያትና በምድር ያሉት ነገሮች ሁሉ ለአላህ ትእዛዝ ተገዥ መሆናቸውንና በእስላም /መመራት/ ባህሪ የተፈጠሩ መሆናቸውን አውቀናል። ሰውና የሰራ አካላቱ በመላ የተፈጠሩት በዚሁ ተፈጥሮ ነው። እርግጥ ነው የሰው ልጅ በነዚህ አካላቱ ላይ የግዘዝ ከፊል መብት በአላህ የተሰጠው መሆኑ ጥርጥር ባይኖርም የአካላቱ ተፈጥሮ የሚወሰነው ግን አላህ በሚወደው መሠረት ብቻ መብቱን እንዲጠቀም ነው። አላህን የሚክድ ሰው የሰውነቱን አካላት የሚጠቀመው ከተፈጥሮአቸው ጋር በማይጣጣም መንገድ ነው። ልቡ ከአላህ በስተቀር ያሉትን አማልክት

በማክበር፣ በግፍቀርና በመፍራት ጨለማ የተመላ ነው። ልቡ የተፈጠረበት ባህሪ ግን የሁሉም መጠጊያ የሆነውን አላህን ብቻ በማክበር በግፍቀርና በመፍራት ብርሃን እንዲሞላ ነበር የሚጠይቀው። እሱ ግን በዚህ ዩኒቨርስ ውስጥ ያሉትን ነገሮችና በእጅ ውስጥ ያሉትን የተቀሩትን የአካለን ክፍሎች በሙሉ የሃያሉን አላህ ውዴታ በሚጻረር ሁኔታ ይጠቀምባቸዋል። እነዚህ የአካሉ ክፍሎችና የተቀሩት ነገሮች የተፈጠሩበት ባህሪ ግን በጌታ ሕግ መሠረት ብቻ እንጂ እንዳይጠቀምበት ተወስኖበታል። በፈጠራችሁ እስኪገነኩኝ... በዚህ ዓለም ላይ ዕድሜውን በሙሉ ሁሉንም ነገር ራሱንም እንኳ ሳያስቀር በመበደል ከሚያሳልፍ ሰው የበለጠ ግፈኛ ማነው?!

ኩፍር ግፍ ብቻ ሳይሆን ዕብሪት፣ ወሰን አላፈነት፣ ማስተባበልና መፈርጠጥም ነው። የሰው ልጅ ያሉት ነገሮች ሁሉ ንብረቱ ናቸው ወይ? አእምሮውንና ጭንቅላቱን ማን ፈጠረ? እሱ ራሱ ነው ወይስ ሃያሉ አላህ ነው? ልቡንና ምላሱን፣ ዓይኑን ጆሮውን፣ እግርና እጆቹን፣ የተቀሩትንም አካላቱን የፈጠረው ማነው? እሱ ራሱ ነው ወይስ ሃያሉ አላህ ነው? የነዚህን ነገሮች አፈጣጠር ያሳያል። እንዲጠቀምባቸውና እንዲረዳባቸው ያስቻለው ማነው? እሱ ራሱ ነው ወይስ አላህ /ሱ.ወ/ ነው?

ለነዚህ ጥያቄዎች የምንሰጠው መልስግልጽና ቀጥተኛ ነው። እነዚህ ነገሮች በሙሉ የአላህ ናቸው፤ የፈጠራቸውና ያሳመራቸውም እሱው ብቻ ነው፤ ንብረትነታቸውም የአላህ ነው፤ ለሰው ልጅ መጠቀሚያ እንዲሆኑ የለገሳቸውም ሃያሉ አላህ ነው። ይህ ስለ መሆኑ አያጠያይቅም። ስቃይ ይህ ሆኖ ሳለ (ያለ ጥርጥርም ይኸው ነውና) አእምሮውን የአላህን ውዴታ ለሚጻረር አስተሳሰብ ከሚጠቀም፣ ልቡን የአላህን ቁጣ በሚያስከትሉ ሃሳቦች ከሚሞላ ምላሱን፣ ዓይኑን፣ እጆቹንና እግሮቹን የአላህን ሕግጋትና

ትእዛዞች የሚጻፈር ነገር እንዲሰሩ ከሚያስገድድ ሰው ይበልጥ የበደለ፤ ጥመትና ግፍን አራማጅ የሚሆን ማን አለ? በጌታው ቀለብ አድጎ የሚገባውን ግዴታ ያላሟላ አገልጋይ ላይ ከሃዲነት እንፈርዳለን፤ በጁ ያለውን ሥልጣን የመንግሥቱን ጥቅም በሚጎዳ መንገድ የሚጠቀመውን ሠራተኛ በአፈንጋጭነትና በመንግሥት ላይ በማመጽ እንወነጅላለን። የወዳጅን ውለታ የተዘናጋውን ሰውም በውለታቢስነት እንመድባለን። ..ለመሆኑ የሰው ከሃዲነት፣ አመጸኛነትና የሌላውን ሰው ውለታ ዘንጊነት ምንድነው? ...ይህ ሰው ለሌላው ሰው የሚቸረውን ሲሣይ ከዩት አመጣ? የሥልጣንና የትእዛዝ ኃይል የሰጠው ሃያሉ አላህ ብቻ አይደለም ወይ? ... ሰው መሰሉ ለሆነ ሰው በጎ ውለታት መመገድ እንዴት ይችላል?... ይህን ያስቻለው ሃያሉ አላህ ብቻ አይደለም ወይ? በዚህ ዓለም ላይ በሰው ላይ ያለው ትልቁ ኃላፊነት ለወላጆቹ መፈጸም ያለበት ግዴታ ነው። ለመሆኑ በወላጆች ልብ ውስጥ የልጆችን ፍቅርና ርኅራኄ ያደረገ ማነው? እናት በችግር አርግዛው፣ በችግር ለወለደችው ሕፃን ርኅራኄ እንድትሆን ያደረጋት ማነው? ...በደስታና በዕርጋታ የግንባሩን ላብ አንጠፍጥፎ ያፈራ ውን ሀብት ለቁራጭ ሥጋ (ለጽንሱ) እንዲያወጣ፤ ከተወለደ በኋላም ለማሳደግና ለማስተማር ብዙ ጊዜውን፣ ገንዘቡንና ደስታ ውን መስዋዕት እንዲያደርግ ማን ነገረው?

በሉ እስቲ ንገሩኝ! ... በአላህ ከማያምነው ሰው ከህደት፣ አምላክነቱንና ጌታነቱን መቀበል አሻፈረኝ ብሎ ለርሱ ከመገዛትና ትእዛዞቹን ከመፈጸም ካፈነገጠ ሰው ከህደት ይበልጥ አስከፊ የሆነ ከህደት አለ ወይ?.. ከርሱ አመጽ የከፋ፣ አመጽ ከሆነ ከህደት የከፋ ከህደት ይገኛል ወይ? ከርሱ ማስተባበል የበለጠ ማስተባበል አለ ወይ?

ሰው አላህን ቢከድ ምንም ዓይነት ጉዳት አላህ ላይ ያደርሳል ብለህ አትገምት! ሃያሉ አላህ የሰው ልጅ ባደረጋቸው ተከታታይና አስቸጋሪ ጥረቶች ሁሉ ላይና ለዚህ ዓላማ በተጠቀማቸው ግዙፍ መሣሪያዎች ሁሉ ላይ ወሰን የለሽ ታላቅ ባለንብረት ነውና። ጥራትና ልዕልና ይግባውና መሬት፣ ጸሐይ፣ ማርሰና ሌሎችም ቁጥር የሌላቸው ትናንሽ ኳሶች መስለው በግዛቱ ውስጥ የተበታተኑ ግዙፍ ከዋክብት ለርሱ ይሰግዳሉ። የሰማያትና የምድር ሀብቶችም ያለ ምንም ተጋሪና ያለአንዳች ተቀናቃኝ የርሱው ናቸው። ሁሉም ከርሱ ረድኤት የሚጠብቁ ሲሆኑ እርሱ ግን ከማንም እርዳታ የማይጠብቅ፣ ራሱ የተበቃቃ ቸርና ለጋሽ ጌታ ነው። ታዲያ ይህ አቅመቢስና ደካማ ፍጡር (ሰው) አላህን ቢከድ ከየት መጥቶ ነው አላህን ሊጎዳ የሚችለው? ካመነም ለራሱ ነው። ከካደም በራሱ ላይ ነው።

ከክህደትና ከአመጸኛነት ውጤቶች አንዱ የከዳውና ያመፀው ሰው ላይ ከስረትና ውድቀት ተወሰኖበት በፍጹም ወደ ትክክለኛው የዕውቀት ጉዳይ የማይመራ መሆኑ ነው። ጌታውን የማያሳውቅ ዕውቀት ከየት መጥቶ ሌላውን በትክክል ሊያሳውቅ ይችላል? አእምሮውም በአጠቃላይ የሕይወት ጉዳዮቹ ላይ የተወላገደ መን ገድን የግድ ይከተላል። ፈጣሪውን ለማወቅ ያልተመራ አእምሮ ከየት መጥቶ ሌላውን ትክክለኛ የሆነ ዕውቀት ማወቅ ይችላል? እንደዚሁም ግራ ተጋብቶ በሚሰራባቸው ጉዳዮች ሁሉ ከጊዜ ወደ ጊዜ ውድቀት ይደርስታል። ሥነ ምግባሩም፣ ሥልጣኔውም፣ ማህበራዊ ኑሮውም፣ አስተዳደሩም፣ ፖለቲካውም ብልሽትሽት ይልበትና በምድር ላይ ደም በማፍሰስ፣ የሌሎችን መብት በመርገጥ፣ ግፍና ጭቆናን ያራምዳል። በዚህ ዓይነትም በብልሹ አስተሳሰቦቹና በውጉዝ ተግባሮቹ ምክንያት በራሱ ላይ ኑሮውን ያደፈርሳል። ይህ እንግዲህ በዚች ዓለም ላይ የሚገጥመው አበላ ሲሆን፣ በወዲያኛው ዓለም ሕይወቱ ደግሞ በዚህ ዓለም ሕይወቱ

ግፍ የፈጸመባቸው ሁሉ ይነሱበትና ይመሰክሩበታል።.. በአስ ተካካዩ የአላህ ችሎት ፊትም አእምሮው፣ ልቡ፣ ዓይኖቹና ጆሮዎቹ፣ እጆቹና እግሮቹ፣ እንዲሁም የተቀሩት አካላቱ በሙሉ «ጌታችን ሆይ! ይህ ግፈኛ በቅርቢቷ ዓለም ሕይወቱ ባንተ ላይ ያመጸ፣ አንተን ከማውሳት ያፈነገጠ፣ ትዕዛዝህን በመጣስ በግድና በሃይል የተጠቀመብን ነው። » በማለት ይከሱታል። በዚህ የፍትህ ችሎት ላይም የአላህን ትእዛዝ በመጣስ የሄደባትና የኖረባት መሪት፣ እርም በሆኑ መንገዶች የሰበሰበውና አላህ በከለከለው ተግባር ላይ ያዋለው ገንዘብ፣ የግፍና የዕብሪት ድርጊት የፈጸመባቸው ነገሮች ሁሉ፣ ለግፍና ለጭቆናው የተገለገለባቸው መሣሪያዎችና ሃይሎች በሙሉ ይከሱታል። አላህ /ሱ./ ከርሱ በላይ ፍርድ አስተካካይ የለምና በዚህ ዕብሪት የተሞላበት ግፍ አንገር ለነዚህ ከላሾቹ ሁሉ ተገቢውን ብይን በመስጠት የውርደትና የቅሌት ሥቃይ ለሠራው ግፍና አመጹ መቀጫ ያቀምሰዋል።

የእስላም ፀጋ:-

ከላይ የተመለከትነው የክህደት ጉጂነትና መጨረሻው ነበር። አሁን ደግሞ እስላምን ብንመርጥና ፈለጉን መከተል ብንወድ ምን ጥቅም እንደሚያስገኝልን እንመለከታለን።

ካለፈው ማብራሪያ ይህ ዩኒቨርሲቲ የአላህን አምላክነትና ጌትነት የሚያመለክቱ በየፈርጁ የተሰራጩ ምልክቶችና ታምሮች ያሉበት መሆኑን ተረድተናል። ይህ ለተሟላ ሥርዓትና ለቋሚ ሕግጋት ተገዝቶ በተቀነባበረ ሁኔታ ሲጓዝ የምናየው ግዙፍ የዩኒቨርሲቲ ቤተ-መከራ /ላብራቶሪ/ ፈጣሪውና አቀናባሪው፣ ታላቅ፣ ኃይልና ሥልጣን ያለው በሰማይም ሆነ በምድር ምንም ነገር ከቁጥጥሩ ሥር የማይወጣ ክቡር ገዥ መሆኑን ሁኔታው ይመሰክራል። እንደ

ዚሁም ሰውም እንደተቀሩት ፍጡራን ሁሉ በተፈጥሮው ለአላህ መታዘዝ እንዳለበት፣ ሳያስበውም በቀንና ሌሊት እንደሚታዘዘው የሰው ልጅ የተፈጥሮን ሕግ ከጣሰ በሕይወት መቆየት እንደ ግይቻል አውቀናል።

አላህ /ሱ.ወ/ አንጻራዊ የሆነ የመምረጥ ነጻነት ለሰው ልጅ ሰጥቶታል። በግንዛቤና በማስተዋል ኃይሉ መልካሙንና መጥፎውን በመለየት ብቃቱ የፍጡራን ሁሉ የበላይ አድርጎታል። ሰው ዕውቀቱ፣ አእምሮው፣ የማስተዋል ኃይሉ፣ በዚህ ነፃነቱ ለተመክሮ የተጋለጠ ነው። ይህን ነፃነት እንዴትና በምን ላይ እንደሚጠቀም ዘወትር አላህ ይቆጣጠረዋል። በዚህ መፈተኛ ምክንያት ሰው አንድ የተወሰነ መንገድ እንዲከተል አልተገደደም። ቢገደድ ኖሮ የፈተናው ዓላማ ውድቅ በሆነ ነበር። ይህም ለመረዳት አንዳች ችግር የሌለበት ግልጽ ነገር ነው። በፈተና ወረቀት ላይ የተለያየና የታወቀ ውስን መልስ እንዳንጥበት የተገደድንበት ጥያቄ ከቀረበልን ፈተናው ምን ጥቅም ይሰጣል? ሐቁን ለመናገር የፈለግነውን መልስ ለመስጠት የተሟላ ነፃነት ካልተሰጠን በስተቀር ብቃታችን ሊታወቅ አይችልም። መልሳችን ትክክለኛ ከሆነ ፈተናውን አልፈን የዕድገትና የሙሉነት በር ለወደፊት ሕይወታችን ይከፈትልናል። መልሳችን ትክክለኛ ካልሆነ ግን ቅኑን የዕድገት በር ይዘጋብናል። በዚህ ዓይነትም አላህ ለሰው ልጅ ባዘጋጀለት ፈተናው ነፃነት ሰጥቶት በሕይወቱ ውስጥ የሚጓዝበትን የፈለገውን መንገድ ለራሱ እንዲመርጥ አድርጎታል።

የራሱን ተፈጥሮም ሆነ የዚህን ዩኒቨርስ ተፈጥሮ የግያውቅ፣ ፈጣሪውንና ባህሪያቱን የግያውቅና የጥመትና የግፍን መንገድ የሚመርጥ ሰው የተሰጠውን የፈለገውን የመምረጥ ነፃነት በአግባቡ አይጠቀምም። በዕውቀቱ፣ በአእምሮው፣ ጥሩና መጥፎን በመለየት ኃይሉና በኃላፊነት ስሜቱ በተሰጠው ፈተና ግልጽ ውድቀት

ደርሶበታል። በሁሉም አንጻር ውዳቂ ሰው መሆኑን በራሱ ላይ መስክሯል። መጨረሻውም ከላይ የተጠቀሰው መሆን ይገባዋል።

በዚህ ፈተና የቀናው ደግሞ አእምሮውን አሠርቶ በተሰጠው ዕውቀትና ግንዛቤ በትክክል የተጠቀመና ፈጣሪውን አውቆ ያለ ምንም ማስገደድ በርሱ ያመነ ሰው ነው። ይህ ሰው ጥሩውንና መጥፎውን በመለየቱ በኩልም አልተሳሳተም። ካስፈለገው ወደ መጥፎው ነገር ከማዘንበል የሚያግደው ምንም ነገር ሳይኖር በነፃ ፍላጎቱ መልካሙን ነገር የመረጠ ሰው ነው። ተፈጥሮውን ተገንዝቦ፣ ጌታውን አውቆ የመታዘዝና ያለ መታዘዝ አማራጭ እያለው የፈጣሪውን ትእዛዝ የመረጠ ሰው ነው። በዚህ ፈተና ድል እንዲቀዳጅና ፍላጎቱን እንዲያገኝ ያበቃው ምንድነው? .. አእምሮውን በሚገባ ስለተጠቀመበት! ዓይኑን! ጆሮውንና ጭንቅላቱን በጥሩ ሁኔታ ስለተገለገለባቸው ነው። በውስጣዊ ሕሊናው ትክክለኛ ቃላትንና ተግባራትን ብቻ ለመከተል በመወሰኑ ነው። በዚህም ፈጣሪውን ማወቁንና በቅን ታዛዥነቱም በተግባር ያደረሰበት መሆኑን ያረጋገጠ ሰው ነው።

እንደዚህ ባሉ ታላላቅ ባህሪያት የተካነ ሰው በዛሬው አላፊ ሕይወትም ሆነ በነገው ቀሪ ዓለም ድልን ቢቀዳጅ ምን ያስገርማል? በዕውቀትም ሆነ በተግባር መስክ ትክክለኛና ቀጥተኛ የሆነ ጉዳና ብቻ ነው የሚመርጠው። ፈጣሪውን ያወቀና ባህሪያቱን የተረዳ ሰው የዕውቀትን መነሻና መድረሻ ያውቃልና። የመጀመሪያ እርምጃውን የተራመደው በዕውቀትና በግንዛቤ ስለሆነ እንዲህ ያለው ሰው በሕይወት ጉዞው ላይ አሳሳችና ጠማማ በሆነ መንገድ ይዞ ሊደናገር አይችልም። ለመድረስ ያሰበበት ግቡም አይሰወርበትም።

በፍልስፍና ረገድም የፍጥረት ዓለም ምስጢሮችን የሚያስሰጠው የተፈጥሮን ድንቅ ተአምር የሚመራመር፤ የዩኒቨርሱን ጥልቅ ምስጢሮች የሚያጠና እንጂ እንደ ኢአማኝ ሣይንቲስቶች በጥር ጣራ ጨለማ ውስጥ የማይዋዥቅ፤ ተግባራዊ ሳይንሶችን፤ የተፈጥሮን ሕግጋት ለማወቅና ተፈጥሮን ለሰው ልጆች ጥቅም እንዲገራ ለማድረግ በዚህች ዓለምና በገዛ ራሱ ውስጥ ሃያሉ አላህ ያኖረውን ኃይል ለመረዳትና በምድርና በሰማያት ባሉት ሀብቶች የተሻለ መገልገል የሚቻልበትን መንገድ የሚጠቁም ሰው ነው። ይህን ሁሉ ሲያደርግና የማስተዋልና የመገንዘብ ብቃቱን በተግባር ሲጠቀምበት ለሃያሉ አላህ ያለው ቅን ታዛዥነትና ነገ ከፈቱ የመቅረብ ፍራቻው እነዚህን ዕውቀቶች ያለ አግባቡ እንዳይጠቀም በያን ዳንዱ እርምጃው ይከለክሉታል። በዚህ የሕይወት ጉዞው እያን ዳንዱ ደረጃ ላይ እነዚህ ነገሮች የግል ንብረቱ እንደሆኑ በፍጹም አይገምትም። ተፈጥሮንም በቁጥጥሩ ሥር አድርጌያለሁ ብሎም ጭራሽ አይኩራራም። ሙስሊም ሳይንቲስት በሳይንቲ ሙስክ በተራመደ ቁጥር፤ በጥበቡ በተራቀቀ መጠን፤ የተፈጥሮን ምስጢር ጠልቆ በተገንዘበ ቁጥር በአላህ ያለው እምነት ይጨምራል። አንድነቱንም ያረጋግጣል። በሰጠው ታላቅ ፀጋም ፈጣሪውን ያመሰግናል። ይህን ሁሉ የገራለት ለፍጡራት አገልጋይ እንዲሆን ስለመረጠው መሆኑን በመረዳት ለራሱና ለመላው የሰው ልጅ ጥቅም በሚያስገኝ ተግባር ላይ ይሰማራል። ይህም አላህ ለለገሰው ጸጋ እውነተኛው ተግባራዊ ምሥጋና ነው።

በታሪክ፣ በኢኮኖሚክስ፣ በፖለቲካ፣ በሕግ፣ ወዘተ ዕውቀቶችም ሙስሊም ከኢአማኝ ወደ ኋላ አይቀርም። ቢሆንም በአመለካከታቸው ሁለቱም የተለያዩ ናቸው። ሙስሊሙ እነዚህን ዕውቀቶች የሚያጠናው ለቀና ዓላማና ለበጎ ምግባር ሲሆን ውጤቱና ግቡም መልካም ነው። በታሪክ ጥናቱ ስለቀድሞዎቹ ሕዝቦች ልምድ ይቀሰማል። ለሕዝቦች መነሳትና መውደቅ እው

ነተኛው ምክንያት ምን እንደሆነ ይገነዘባል። ከባህላቸውና ከሥልጣኔያቸው መካከል ከጠቃሚና መልካም ሥራዎችና ንግግሮች ትምህርት ይወስዳል። እነዚህን ሕዝቦች ለውድቀት ያደረሱትን ደካማና መጥፎ ጎኖች ነቅቶ ይጠነቀቃል።

በኢኮኖሚክስ ዕውቀት ደግሞ ሀብት ለማፍራትና ለማሰራጨት በአድልዎ ላይ የተመሠረተ ሳይሆን የምድሪቱን ነዋሪዎች ሁሉ የሚያካትትና የጋራ ጥቅም የሚያስገኝ ስልቶችን ያጠናል።

በፖለቲካ ዕውቀትም ዓላማው የሰላም፣ የጸጥታ፣ የፍትህ፣ የክብር መርሆዎች በዓለም ላይ እንዲሰፍን ማድረግ ይሆናል። ከሰው ጫንቃ ላይ አይወጣም። ሰዎችን አያዋርድም። ማንንም ግለሰብ ሆነ ቡድን የራሱ ተገዥ አያደርግም። ሥልጣን፣ የመንግሥት መሣሪያዎችና ገዥነት የአላህ አደራ እንደመሆናቸው መጠን የአላህን ፍጡራን ደህንነት ለመጠበቅና ድል ለማቀዳጀት ማገልገል ይኖርባቸዋል ከሚል አመለካከት ይነሳል።

በሕግ ዕውቀት ረገድ ያለው አመለካከትም ቢሆን ለመላው የሰው ልጆች መብታቸውንና ግዴታቸውን ፍጹም ፍትህና ታማኝነት በተመላበት ሁኔታ የሚያረጋግጥ አላማ ይዞ ይነሳል። በምንም ዓይነት አንድም ሰው-መጨቆን እንደሌለበት ያሳል።

እውነተኛነት፣ ታማኝነት፣ ቁጥብነት፣ አላህን መፍራትና ሐቅን መከተል...እነዚህ ሁሉ የሙስሊሙ ሥነ ምግባር ጭማቂ ናቸው።በዚህች ዓለም ላይ የሚኖረው ሃያሉ አላህ የዚህ ዩኒቨርሲቲ ጌታ መሆኑን፣ በዓለማት ላይ የሚገኙ ነገሮች በሙሉ የርሱ ንብረት መሆናቸውን፣ በርሱ ዘንድና በሌሎች ሰዎች ዘንድ ያለው ሁሉ ምንጩ ከአላህ ዘንድ መሆኑን፣ ራሱና አካላዊ ኃይሉ እንኳ ሳይቀር አንድም ነገር የርሱ የግል ንብረት አለመሆኑን፣ በእጁ የሚገኙ ነገሮች ሁሉ አላህ እነርሱ ዘንድ ያስቀመጣቸው አደራዎች ስለሆኑ

ሃያሉ አላህ በሚወደውና በሚቀበለው መልክ ብቻ እንጂ በምንም ዓይነት በጥቅም ላይ ማዋል የማይፈቀድለት መሆኑን፤ ሃያሉ አላህ ያስቀመጠውን አደራ መልሶ የሚቀበለውና መምጣቱ ጥርጣሬ በሌለው በትንሣኤው ቀን የረቀቀ ምርመራ የሚያደርግበት መሆኑን በሚገባ ያውቃል።

ወደገዛ ራስ መለስ ብሎ ሕሊናውን ትክክለኛ ካልሆኑ ጥርጣሬዎች፤ እእምሮውን ከመጥፎ ሃሳቦች ስለሚያጸዳውና ዓይኑን ከተሳሳተ እይታ፤ ጆሮውን ከመጥፎ ቃላት፤ አንደበቱን እውነትን የሚጻረር ነገር እንዳይናገር ስለሚጠበቅ፤ ሆዱን እርም/ሀራም/ ከሆነ ሲሣይ ከሚሞላ በረሃብ መሞትን ስለሚመርጥ የራሱ ወዳልሆነ ነገር እጁን በግፍ ስለማይዘረጋ፤ እግሩ መጥፎና ተገቢ ያልሆነ አልባሌ ቦታ ስለማይረግጥ፤ ቢሰቀልና ገላው ቢቆራረጥ እንኳን ለውሸትና ትክክለኛ ላልሆነ ነገር ራሱን ዝቅ ስለማያደርግ፤ ምኞቱን ወይም ጉዳዩን በተንኮል፤ በግፍና በጭቆና መንገድ በፍጹም ስለማያስፈጽም እንዲህ ዓይነቱ ሰው ከሁሉም የበለጠ ለሱ ውድ ነገር ሀቅ፤ እውነትና ታማኝነት ናቸው። በርሱ አመለካከት ከሁሉም የከፋ መጥፎ ነገር ግፍ፤ ውሸት፤ ከሀደት ሲሆኑ ራሱን ከጉዳት ለማዳን ወይም ለራሱ ጥቅም አገኛለሁ ብሎ ግፍን ውሸትንና ከሀደትን መደገፍ ወይም መምረጥ አይፈልግም።

እንዲህ ያለው ሰው ነው በዚህ ዓለም ላይም ድልን የሚቀዳ ጀው። አዎ! ከዚህ ዓይነቱ ሰው የበለጠ ኩፋ፤ ክርሱ ክብር፤ ክርሱ የተሻለ ደረጃና ምጥቀት ያለው በዚህች ዓለም ላይ አይገኝም። ራሱን ከአላህ በስተቀር ሌላ ዝቅ የማያደርግ፤ እጁን ወደ አላህ ብቻ የሚዘረጋ ነውና ውርደትና ሃፍረት በየት በኩል ያግኘው?

ከአላህ በስተቀር ሌላ ስለማይፈራ ክርሱ በስተቀር በሌላ ተስፋውን ስለማይጥልም በዚህ ምድር ላይ ክርሱ የበለጠ ኃይለኛ፤ ደፋርና ጀግና የለም። እንዲህ ያለውን ሰው ምንም ኃይል ከሐቅ

ጉዳና አያዛንፈውም። የእምነት ሀብቱንም መግዛት የሚችል ማንም ተጃር የለም።

ለዚህች ዓለም ስግብግብና ለጠፊ ፀጋዋ ጉጉ፣ ለስሜታዊ ዝንባሌው ተገዥ ስላልሆነም በዚህች ዓለም ላይ ከርሱ የበለጠ ሀብታምና ከርሱ የላቀ ባለጸጋ በፍጹም የለም። በሕጋዊ መንገድ በሚያደርገው ጥረቱ ባፈራው ነገር ብቻ ይረካል። እርም ወደሆነ ሀብት ዓይነትን አይሰቅልም። አላህ እርም ያደረገው ሀብት ካለበት ተሰባስቦ ያለገደብ ቢመጣለት እንኳ አንቋሾና አዋርዶ ፍጹም አልቀበልም ባይ ነው። ይህ ነው እንግዲህ የእርካታና የእርጋታ ሀብት! በዚህ ምድራዊ ሕይወት ውስጥ ከዚህ ይበልጥ ውድ የሆነ ሀብት ከቶውኑ የለም።

በሰዎች ዘንድ ከርሱ ይበልጥ የሚወደድና ከሁሉም ይበልጥ ከፍተኛ ግምት የሚሰጠው ማንም ሰው አይኖርም። ይኸውም ለያንዳንዱ ሰው የተሟላ መብቱን ስለሚያከብር፣ የማንንም መብት ጭራሽ የማይዳፈር፣ ለሰው ልጅ ቅን አሣቢና ማንንም ሰው የማያስከፋ፣ ለሰው ደህንነት ዘወትር ስለሚጥርና በሚያደርገው በጉ ተግባር ሁሉ ከማንም ምሥጋናም ሆነ ዋጋ የማይሻ ስለሆነ ነው።...ይህ ሁሉ የሰዎችን ልብ እንዲማርከና እያንዳንዱ ሰው እንዲወደው፣ እንዲያከብረውና ከፍተኛ ግምት እንዲሰጠው ያስገድዳል።

አደራቸውን በፍጹም የማይከዳ፣ ዘወትር ከሌሎች ጋር ያለው ግንኙነት በእውነተኛነትና በመልካም ሁኔታ በመሆኑ፣ ቃል የገባላቸውንም ሁሉ ስለሚፈጽም ከርሱ ይበልጥ እምነት የሚጣልበትና ሰዎች የሚተማመኑበት ማንም ሰው በዚህ ዓለም ላይ የለም። አላህ እንደሚመለከተው እርግጠኛ በመሆኑ በዚህ ምድር ላይ ማንም ሰው ሊያየው በማይችልባቸው ሁኔታዎቹ እንኳ ቢሆን ከእውነተኛነትና ከታማኝነት ፍንክች ማለት አይፈልግም። ስለዚህም

ሰዎች ለርሱ ያላቸው ፍቅር፣ በርሱ ላይ ያላቸው እምነት ወሰን የለሽ ነው።

አንድ ሙስሊም በዚህች ዓለም ላይ ሳለ ያለውን ሥነምግባር አጭር ታሪክ ካወቅን ሙስሊም በዚህች ዓለም ላይ ተዋራጅ፣ አቀርቃሪና ተሸናፊ ሆኖ በፍጹም የማይኖር መሆኑን እርግጠኛ እንሆናለን። የግዴታ በሕይወቱ ኩሩ፣ ጠንካራና ደፋር ሆኖ መኖር አለበት። እስልምና የሚያገናኝውን ባህሪያት አንድም ምድራዊ ኃይል ሊያሸንፍ አይችልምና።

ይህ የአማኙ ሙስሊም ዓላማዊ ሕይወት ሲሆን በነገው የመጨረሻ ዓለም ሕይወቱ ደግሞ አላህ በውዴታው ምህረት ሰጥቶት በሥራቸው ወንዞች የሚፈሉባቸው ገነቶች ውስጥ ያስገባዋል። በዚያ ውስጥም አደራውን በሚገባ ጠብቆ በመፈጸሙ፣ በመጀመሪያው ሕይወት የተሰጠውን ፈተና በማለፉ የሥራውን ዋጋ አላህ ነፍሱ የፈለገችውን ሁሉ ይሰጠዋል። ይህም አማኙ ሙስሊም በዚህች ምድራዊ ዓለምና በነገው ዘለዓለማዊ ዓለም የሚቀዳጀው ታላቅ ድል ነው።

ይህ ነው እስልምና- የሰው ልጅ የተፈጠረ ሃይማኖት! ላንድ የተለየ ሕዝብ ብቻ ያልተወሰነው። ላንድ ሀገር ብቻ ያልተከለለው። ላንድ ዘመን ብቻ በተለይ ያልታዘዘ ሃይማኖት። አላህን ያወቀ፣ ሕጉን የተከተለና በቀጥተኛ መንገዱ የተመራ ሰው ሁሉ በሁሉም ዘመን ወይም ሕዝብ ወይም አገር የኖረ ሰው ሁሉ ሃይማኖቱን እስላም ብሎ ሰየመም ወይም በራሱ ቋንቋ በሌላ ስም ጠራ የተመራበት ሃይማኖት እስላም ነው።

ምዕራፍ ሁለት

እምነትና ታዛዥነት

እስልምና በሃያሉ አላህ መታዘዝ ግለት መሆኑን፤ ለሕግጋቱና ለትእዛዛቱ መገዛት መሆኑን አውቀናል። ቀጥለን ግብራራት የምንሻው ደግሞ የሰው ልጅ የተወሰኑ መሠረታዊ ጭብጦችን ካላወቀና እውነተኛ እውቀት ካልቀሰመ በስተቀር አላህን ለመታዘዝ፤ ሕጌን ለመከተልና በመንገዱ ለመመራት የማይችል መሆኑን ነው።

በዚህ አኳያ ሃያሉ አላህ መኖሩን እርግጠኛ ሆኖ በልቡ አምና መቀበል የመጀመሪያ ደረጃ ግዴታችን ነው። መኖሩን በእርግጠኛነት አውቆ ያላመነ ሰው እንዴት አድርጎ ሊታዘዘውና ሕግጋቱን ሊከተል ይችላል?

እንደዚሁም የሃያሉን አላህ ባህሪያት ማወቅም ግዴታ ነው። አላህ አንድ መሆኑንና በአምላክነቱ አምሳያ የሌለው መሆኑን ያላወቀ ሰው ለባዕድ አማልክት ከማጎንበስና እነሱን ከመለመን እንደምን መታቀብ ይቻላል? በተመሳሳይ ሁኔታም አላህ ሰሚ፣ ዓዋቂና ተመልካች መሆኑን በእርግጠኛነት የማያውቅ ሰው ትእዛዙን ከመጣስና መመሪያዎቹን ከመተላለፍ ራሱን አንዴት ይቆጥባል? ከዚህ ሁሉ የምንረዳው ነገር ቢኖር፡- በቀጥተኛው የአላህ መንገድ ለመመራት በሃሳቡ፣ በተግባሮቹና በሥነ ምግባሮቹ መላበስ ያለበትን አስፈላጊ ባህሪያት፣ የሃያሉን አላህ ባህሪያት እስካላወቀና የተሟላ ትክክለኛ ዕውቀት እስካልኖረው ድረስ ሰው እንዴት መላበስ ይችላል? ይህ ዕውቀት እንዲሁ ዕውቀት መሆኑ ብቻ በቂ አይደለም። ልቦናውን ከተሳሳቱ ጥርጣሪዎች ለመጠበቅና

ተግባሩም የተላላተ መንገድ እንዳይከተል በሚረዳው መልኩ ዕውቀቱ በልቡ ውስጥ ጠልቆ መግባት ይገባዋል።

በዚህች ምድራዊ ዓለም ሃያሉ አላህ በሚወደው መሠረት ሕይወትን ለመምራት የትኛው መንገድ ትክክለኛ እንደሆነ፣ አላህ የሚወደው ነገር ምን እንደሆነ አውቆ መምረጥ፣ የሚጠላውንም ለመራቅ የትኛው እንደሆነ አውቆ መምረጥ፣ የሚጠላውንም ለመራቅ የትኛው እንደሆነ አውቆ መተው መቻል የሰው ልጅ ግዴታ ይሆናል። ለዚህም ሲባል የሰው ልጅ የግዴታ የአላህን ሕግጋት ማወቅ፣ ሕግጋቶቹም ከአላህ ዘንድ የተላኩ መሆናቸውን መቀበል ይኖርበታል። አዎ የአላህን ሕግጋት በሕይወቱ ውስጥ በተሟላ ሁኔታ የሚከተል ካልሆነ በስተቀር የአላህን ውዴታ እንደማይታደል ማወቅ አለበት። ታዲያ ይህን ሕግ በመሠረቱ የማያውቅ ከሆነ በኑሮ ውስጥ እንዴት ሊከተለው ይችላል? ይህን ሕግ ተግባራዊ ማድረግ ዘላቂ ግጥሚያነት ደረጃ ያልደረሰ ከሆነ ወይም በዓለም ላይ በትክክለኛነቱና በቀጥተኛነቱ እንዲህ ያለ ሌላ ሕግ ሊኖር ይችላል ብሎ የሚያስብ ከሆነ፣ ይህን ሕግ በትክክል አዘውትሮ እንዴት ሊከተልስ ይችላል?

የሰው ልጅ አላህን ከመታዘዝ ይልቅ ትእዛዙን መጣስ ከመረጠና ቀጥተኛውን የአላህ መንገድ ካልተከተለ ወይም ትእዛዙን ዘወትር የሚያከብርና በሕይወቱ ውስጥ ሕግጋቱን የሚከተል ከሆነ በመጨረሻ ሊደርስበት የሚችለውን ውጤት የሚያውቅ መሆን አለበት።

ለዚህ ዓለማም ሲባል ከዚህች ዓለማዊ ሕይወት በኋላ ሌላ ዘለዓለማዊ ሕይወት- ትንሣኤ- መኖሩን፣ በትንሣኤው ቀን በሃያሉ ጌታ ፊት ቀርቦ በሥራው ዓይነት መልካም ከሠራ መልካም፣ መጥፎ ከሠራም መጥፎ ዋጋውን የሚቀበል መሆኑን በእርግጠኝነት ማወቅ ግዴታ ይሆናል። ለመጨረሻው ዓለም ሕይወት ዕውቀት

የሌለው ሰው ለአላህ መታዘዝም ሆነ ትእዛዙን መጣስ ለርሱ አንድ ነው። ምንም ልዩነት የለውም። ሁለቱ የሚያስከትሉትን የተለያዩ ውጤቶች ለይቶ ማየት አይችልም። አላህን የሚታዘዝና ትእዛዙን የሚጥስ ሰው ከሞት በኋላ የሚጠብቀው ውጤት ተመሳሳይ ይመስለዋል። እንዲህ ያለው ሰው በዚህች ዓለም ሕይወት ራሱን መጉዳት የማይፈራ እስከሆነ ድረስ ኃጢአት ከመፈጸም ራሱን አይቆጥብም ወይም አላህን ከልታዘዙና በትእዛዞቹም ራሱን በትእግሥት እስካልመራ ድረስ ምን ይጠበቅበታል?

በመጨረሻው ዓለም ሕይወትና በትንሣኤ ቀን ለፍርድ ሃያሉ አላህ ፊት የሚቀርብ መሆኑን በቁርጠኝነት የማያውቅ ሰው በአላህ ታዛዥነቱና ሕግጋቱን በመከተሉ ላይ ሊጸና አይችልም። ጥርጣሬና ማመንታት ካለ ሰው ባንድ ነገር ላይ ሊጸና አይችልም። በአንድ ነገር ላይ መጽናት የሚችለውና በታዛዥነቱ መሰንበት የሚችለው ለራሱ የሚጠቅም ነገር መሆኑን በተሟላ ሁኔታ ያረጋገጠ ሲሆን ነው። እንደዚሁም ካንድ ነገር ራሱን የሚያርቀው ያ ነገር ለራሱ ጎጂ መሆኑን በቁርጠኝነት የሚያውቅ ሲሆን ነው።

ይህ ሁሉ የሚያመለክተው አንድ መንገድ መርጠን ለመከተል ስንፈልግ የሚያስከትለውን ውጤትና የምንደርስበትን መድረሻ የግዴታ ማወቅ ያለብን መሆኑን ነው። ይህ ዕውቀታችንም እርግጠኝነትና ቁርጠኝነት ደረጃ ላይ የደረሰ አስተማማኝ ዕውቀት መሆን ይገባዋል።

የእምነት ትርጉም :-

ከላይ እውነተኛና እርግጠኛ ዕውቀት ያልነው «እምነት» ነው። እምነት የሚለው ቃል ትርጉሙ ባጭሩ ይኸው ነው። የአላህን ተውሂድ /አንድነቱን/፣ እውነተኛ ባህሪያቱን፣ ሕግ

ጋቱንና በትንሣኤው ቀን ሰዎችን እንደየሥራቸው የሚከፍላቸው መሆኑን ያወቀና ከውስጣዊ ልቦናው ይህን ሁሉ በቁርጠኝነት አምኖ የተቀበለ እያንዳንዱ ሰው «አማኝ» /ሙእሚን/ ነው። ከእምነት ውጤቶች መካከል አንዱ የግለሰቡ ሙስሊም መሆን ማለትም ለአላህ ታዘዥና ለሕግጋቱ ተመሪ መሆን ማለት ነው።

አንድ ሰው አማኝ ካልሆነ በበተቀር ሙስሊም መሆን እንደማይቻል ከዚሁ ራሳችን ላንረዳ አንቀርም። እምነት ከእስልምና /ከታዘዥነት/ ጋር ያለው ግንኙነት የዛፍ ፍሬ ከዛፋ ጋር ያለው ግንኙነት ነው። ዛፍ መብቀል የሚችለው ከተዘራው ዘር ብቻ ነው። ዘሩ አፈር ላይ ተዘርቶ መብቀል የማይችል ወይም በቅሎ ጎድለት ያለው ተክል ከሆነ ምክንያቱ ወይ የመሬቱ ለም አለመሆን ወይ ደግሞ የአየሩ ሁኔታ ተስማሚ አለመሆን ነው። እንደዚሁም አንድ ሰው በልቡ ውስጥ እምነት ካልኖረ ሙስሊም መሆን አይችልም። እምነት በልቡ ውስጥ ኖሮ ቆራጥ ባለመሆኑ ወይ ትምህርትና አስተዳደጉ በቂ ባለመሆኑ ወይ ደግሞ በአካባቢው ተጽእኖ ምክንያት እስልምናው የተሟላ ላይሆን ይችላል።

ይህን ካወቅን እነዚህን ሁለት መሠረቶች በሚመለከት ረገድ ሰው በአራት ደረጃዎች የሚመደብ መሆኑን መረዳት ይገባል።

1. ለአላህ ታዘዥ የሆኑ፤ ለሕግጋቱ ሙሉ በሙሉ ተገዥ የሚያደርጋቸው እምነት ያላቸው፤ የከለከላቸውን ቁም ነገር የእሳት ፍም በእጁ መንካትን እንደሚጠነቀቅ ሰው የሚጠነቀቁ፤ ሀብትን ለማፍራት ሰው ጥረት እንደሚያደርግ ሁሉ አላህ የሚወደውን ነገር ለመሥራት የሚጥሩ፤ እነዚህ ዓይነቶቹ እውነተኞቹ አማኞች ናቸው።

2. በአላህ የሚያምኑና ሆኖም እምነታቸው ለአላህ ትዕዛዞች ተገዥ የማያደርጋቸው፤ ሕግጋቱን በተሟላ ሁኔታ የማይከተሉ፤

እነዚህ ዓይነቶቹ እምነታቸው የምሉእነት ደረጃ ባይደርስም ለማንኛውም ሙስሊሞች ናቸው። በጥፋታቸው /ኃጢአታቸው/ መጠን ይቀጣሉ። የገዥውን ጌትነት ስለሚያውቁና ወደዱም ጠሉ ለሕግጋቱ ስለሚንበረከኩ እንደ ሕገ ወጥ አመጸኞች ሳይሆን እንደ አጥፊ ወንጀለኞች ይታያሉ።

3. በአላህ የማያምኑ፤ ሆኖም የሙስሊሞችን ተግባር የሚመስል ሥራ የሚሰሩ፤ እነዚህ ዓይነቶቹ አመጸኞች ናቸው። መልካም መስለው ላይ ላዩን የሚታዩ፤ ሥራዎቻቸውም የአላህን ትእዛዝ ለመፈጸም ሕጎቹን ለመገዛት ያልታለሙ በመሆናቸውምንም ግምት አይሰጣቸውም። ምሳሌያቸው ያንድ ገዥ ገዥነት እንደማይቀበለውና ትእዛዞቹን እንደማያከብረው ሰው ዓይነት ሲሆን፤ የገዥውን ሕጎች የማይጻረሩ አንዳንድ ሥራዎች ቢሠሩ ለገዥው ታማኝና ለሕጎቹ ተመሪ ናቸው ብሎ መፍረድ አይቻልም። አመጸኛና ሕጎቹን የማያከብሩ መሆናቸው ይታወቃልና።

4. በአላህ የማያምኑ፤ ሕጎቹንና መመሪያዎቹንም የሚጻረሩ፤ እነዚህም መጥፎ ተግባሮች የሚፈጽሙ ዓይነቶች ሲሆኑ ከሰዎች ሁሉ የከፋ አጥፊ አመጸኞች ናቸው። ከዚህ አመጸደብ የምንመለከተው እምነት ለሰው ልጅ ስኬት ለዛሬውና ለነገው ሕይወቱ ተድላና ደስታ ወላኝነት ያለው መሆኑን፤ እስልምና-ሙሉም ሆነ ያልተሟላ-መወለድ የሚችለው ከእምነት የዘር ፍሬ ብቻ መሆን ነው። እምነት በሌለበት ከህደት /ኩፍር/ ይኖራል። ኩፍር ደግሞ ጻረ እስልምና ነው። ይህ ማለት ደግሞ በተለያዩ እርከኑ በአላህ ትእዛዞች ላይ ማመጽ ማለት ነው።

እውነተኛው የእምነት ዕውቀት

የሚቀሰምበት መንገድ

ለእምነት ታዛዥነት የግድ አስፈላጊ መሆኑን እውቀናል። ትክክለኛውን ዕውቀት የሃያሉን አላህ ባህሪያትና ተቀባይነት ያለውን ሕጉን፤ የመጨረሻውን ዓለም ሕይወት በሚገባ ለረመዳት የሚያስችልና የማያወላውል እውቀት የማግኘት መንገድ የትኛው ነው? የሚል ጥያቄ አሁን ይነሳ ይሆናል።

የአላህ እዝነትና የድንቅ ሥራው ምልክቶች በያንዳንዱ የዚህ ዩኒቨርሲቲ ገጽታ ውስጥ የተሰራጩና ይህን ዩኒቨርሲቲ ያስገኘው አንድ አምላክ ብቻ መሆኑን በአኳኋናቸው ሁሉም የሚመሰክሩ መሆናቸውን ቀደም ሲል መጥቀሳችን ይታወቃል። ይህ ዩኒቨርሲቲ የሚያቀናብረው፣ የሚያስተዳድረውና የሚመራው አንድ አምላክ ብቻ ነው። እነዚህን ምልክቶች ያስተዋለ ሰው የሃያሉ አላህ ባህሪያት በተሟላ መልካቸው ይንጸባረቁለታል። ሁሉም ዓይነት የጥበብ፣ የዕውቀት የፈጣሪን የመሐሪነት፣ የቸርነት፣ የሩህሩህነት፣ የጌትነት፣ የአስገዳጅነት፣ የአሸናፊነትና የመሳሰሉት የላቁ ባህሪያት በዚህ ግዙፍ ዩኒቨርሲቲ ውስጥ ከሚታዩት እጹብ ድንቅ ሥራዎች ውስጥ በጉልህ ይንጸባረቃሉ። ይሁን እንጂ የሰው ልጅ አእምሮና ብቃቱ በአጠቃላይ እነዚህን ምልክቶች ከመመልከትና ትክክለኛ ምንነታቸውን ከማስተዋል ተዛንፈዋል። እነዚህ ጉልህ ምልክቶች ከሰው ልጅ ዓይን ላይ የተደገጉ ቢሆኑም፤ ባህሪያቱን ሁሉ ያካተተ የአላህ አንድነት /ተወሂድ/ የሚመሰክሩ ቢሆንም፤ አንዳንድ ሰዎች አንድ አምላክ ብቻ ሳይሆን ሁለት አማልክት ይገኛሉ ብለዋል። ሌሎቹ ደግሞ፣ ይህ ፍጥረት ዓለም ሶስት አማልክት አሉት ብለዋል። ሥፍር ቁጥር የሌላቸው አማልክት የያዙም ብዙ

ናቸው። አንዳንዶቹ ደግሞ አምላክነትን ለበርካታ አማልክት በማከፋፈል፤ ለዝናም አንድ አምላክ፤ ለእሳት አንድ አምላክ ለያንዳንዱ የተፈጥሮ ኃይል የራሱ ልዩ አምላክ መድበው ለሁሉም አማልክት ሹም የሆነ ትልቅ አምላክ በመሰየም ወደርሱ ይማጸናሉ። በትእዛዙም ይመራሉ። በዚህ መልክ ነው የሰው ልጅ አእምሮ የሃያሉን አላህ እሱነት ለመረዳትና ባህሪያቱን ለማወቅ እዚህ ላይ መዘርዘር በማይቻል ሁኔታ የተደናገረው።

በዚሁ ዓይነትም የተለያዩ ሰዎች ስለመጨረሻው ዓለም ሕይወት የተላላቁ ጥርጣሬዎችንና ከእውነት የራቁ አመለካከቶችን ይዘው ቀረቡ። ከፊሉ የምንኖረው ይህቺን ዓለም ብቻ ስለሆነ ከሞት በኋላ መቀስቀስ አይኖርም አሉ። ሌላው ክፍል ደግሞ የሰው ልጅ በተደጋጋሚ በዚህች ዓለም ላይ በየጊዜው ይወለዳል፤ ይሞታል የሥራውን ዋጋም እዚሁ ዓለም ላይ ብቻ ነው የሚያገኘው ብለው አመኑ።

አላህ በሚወደው መሠረት ሕይወቱን ለመምራት የሰው ልጅ መከተል ያለበትን ሕግ፤ የሃያሉን አላህ እሱነትና ባህሪያቱን ማወቅ ያልቻለ ከሆነ እንዴት ለራሱ ሊደነግግ ወይም በራሱ አእምሮ ሊደርስበት ይችላል?

የሰው ልጅ አእምሮ ምንም ያህል ቢበስል፤ ያሻውን ያህል የመጠቀ የእውነት ደረጃ ቢቀዳጅ በነዚህ ጉዳዮች ላይ ሃሳብ ወይም ሃሳብ የሚመስል ነገር ከረዥም ዘመናት ልምድና ከብዙ ምርምር በኋላ ካልሆነ በስተቀር ሊኖረው አይችልም። ከዚህ ሁሉ በኋላም ቢሆን እንኳ በራሱ ላይ የሚተማመን ስለመሆንና እውነታውን በተሟላ ሁኔታ ስለመረዳቱ አፋን ሞልቶ መናገር አይችልም። የሰውን አእምሮና እውቀቱን ለመፈተን ያለ ምንም የበላይ መመሪያ እድሉን እንዲሞክር መልቀቅ ለገዛ ራሱ ሐቅንና እውነትን እንዲፈልግ፤ ጥረቱና ብቃቱ የቀናው ሰው ስኬትን ማግኘት፤

ጥረቱና ብቃቱ ያልተሟላለት ሰው ደግሞ ከሰረት ዕጣው እንዲሆን መተው የተለመደው የጥፋተኛ መንገድ መሆኑ ጥርጥር የለውም። ሃያሉ አላህ ግን ለፍጡራኑ ፍህፍህ መሆንን ስለፈለገ ለእንዲህ ዓይነቱ አስቸጋሪ ፈተና አልዳረጋቸውም። ስለዚህ ከራሳቸው መካከል የአላህን ባህሪያት ትክክለኛ ዕውቀት የተካኑ፤ ጌታው በሚወደው መሠረት በዚህች ዓለም ላይ ሕይወቱን እንዴት መምራት የሚችልበትን መንገድ ያላወቃቸውን ነቢያት ላከባቸው። ለነዚህ ነቢያትም ስለመጨረሻው ዓለም ሕይወት ትክክለኛ ዕውቀት ሰጥቶ ዕውቀቱን ለሰዎች ሁሉ እንዲያደርሱ አዘዛቸው። እነዚህም የአላህ መልዕክተኞችና ነቢያቱ ሲሆኑ ይህን ዕውቀት ከሃያሉ አላህ ያገኙበት መንገድም ራይ/ ወህይ/ ነው። ይህ ዕውቀት ያለበት መጽሐፍ ደግሞ «የአላህ መጽሐፍ ወይም ቃል» ይባላል። አሁን የሰው ልጅ አእምሮና ብቃቱ የመልእክተኛውን መልካም ሕይወትና የላቀ መመሪያውን ካስታዋለ በኋላ በነቢዩ በማመኑ ወይም በማስተባበሉ በኩል ካልሆነ በስተቀር ፈተና የለበትም። እውነትን ለማወቅና ለመከተል ዝግጁ የሆነ ሰውም ሐቁን አውቆ የእውነተኛውን መልዕክተኛ መመሪያዎች ያስተባበለ ሰውም እውነትንና ትክክለኛነትን የማወቅና የመቀበል ብቃት ራሱን የነፈገ ሰው ነው። ይህም ፈተናውን እንዲወድቅ ያደርገዋል። ስለ አላህ፣ ስለሕጎቹና ስለመጨረሻው ዓለም ሕይወት ትክክለኛ ዕውቀት እንዳይቀስም ያግደዋል።

ከሕዋሳዊ ስሜት በራቀው ማመን:-

አንድን ነገር ለራሳችን የማናውቀው ከሆነ የሚያውቅ ሰው እንፈልግና እርሱ ባለው መሠረት ቃሉን ተቀብለን ሃሳቡን እንከተላለን። ለምሳሌ ያህል ብንታመም ራሳችንን በራሳችን አናክምም። ሐኪም እንጠይቃለን እንጂ። ይህ ሐኪም በሕክምና ጥበብ

የረቀቀ ብቃቱን የሚመሰክር ከፍተኛ ምስክር ወረቀት ያለው ከሆነ፤ በእጁ ብዙ ሰዎች መፈወላቸውን ካየን እኛን ለማከም አስፈላጊ የሆነ ብቃት እንዳለው እናምናለን። በዚህ እምነት ላይ በመመርኮዝም ይህ ሐኪም ያዘዘልንን መድሃኒት ብቻ ነው የምን ወስደው። ሐኪሙ ከከለከለን ነገር ሁሉም እንርቃለን። በዚህ መልካም በሕግ ነክ ጉዳዮች ላይ የሕግ ጠበቃን አምነን እንታዘ ዛለን። በትምህርት ጉዳዮች ላይም መምህሩን አምነን የሚያስ ረዳንን ሁሉ እንቀበላለን። ወደማናውቀው ቦታ ለመሄድ ስንፈ ልግም መንገዱን የሚያውቀውን ሰው እናምናለን። ቃሉንም ተቀብ ለን በሚመራን መንገድ እንሄዳለን። በሁሉም የኑሮ ፈርጆች ውስጥ መሰል ሁኔታዎች ይገጥሙናል። ይህ ነው እንግዲህ ከሕዋሳዊ ስሜት በራቀው /በገይብ/ ማመን ማለት።

ከሕዋሳዊ ስሜት በራቀው ማመን ማለት ትርጉሙ በማና ውቀው ነገር የሚያውቀው ሰው የነገረንን መቀበልና ማመን ማለት ነው። የአላህን እሱነትና ባህሪያቱን አናውቅም። መላኢኮቹ በርሱ ትእዛዝ የፍጥረታትን ጉዳዮች የሚያከናውኑና በሁሉም አቅጣጫ ሰዎችን የከበቡ መሆናቸውን አናውቅም። ሃያሉ አላህ በሚወደው መሠረት ሕይወትን ለመምራት ትክክለኛው መንገድ የቱ እንደሆነ አናውቅም። ስለ መጨረሻው ዘለዓለማዊ ሕይወትና እዚያ ስለሚ ገጥመን ነገር ዕውቀት የለንም። እነዚህን ነገሮችና መሰሉቻቸውን በሙሉ ማወቅ የሚቻለው በእውነተኛነቱ፣ በንጹሕነቱ፣ በአላህን ፈሪነቱ፣ በአጠቃላይ ሕይወቱ ለአላህ ፍጹም ተገዥ በመሆኑ፣ ልባዊ እምነት ከሚጣልበት በጠሩ ሥራዎቹና በጥበበኛ ቃላቱ መዝንን እውነትን እንጂ ምንም እንደማይናገር ከሚታመን በዚህም ምክንያት የሚናገራቸውን ሁሉ ተቀብለን ለማመን ተገቢ ከሆነ ሰው ነው። ይህ ነው ከሕዋሳዊ ስሜት በራቀው /ገይብ/ ማመን ማለት። የሃያሉን አላህ ትእዛዝ ለማክበርና እሱ የሚወደውንና የሚቀበለውን መሥራት ከፈለግን ይህ እምነት የግዴታ አስፈላጊ

ነው። ስለነዚህ ነገሮች ትክክለኛ የሆነ ዕውቀት ማግኘት የሚቻለው በመልዕክተኛ /ነቢይ/ አማካይነት ብቻ ሲሆን፤ ያለዚህ ትክክለኛ ዕውቀትም ወደ ቀጥተኛው የእስልምና ጉዳይ መመራትና መጓዝም አይቻልም።

ምዕራፍ ሶስት

ነቢይነት

ካለፈው ምዕራፍ ሶስት ነጥቦችን ተረድተናል። እነሱም አንደኛ፡- የሰው ልጅ ስለአላህ እሱነት፤ ስለባህሪያቱና ስለሚወዳቸው መንገዶች ትክክለኛ የሆነ ዕውቀት የሚያስፈልገው ፤ የመጨረሻው ዓለም ሕይወት ምርመራና ምንጻዎች ለአላህ በመታዘዝ፤ መመሪያዎቹን በማክበርና ለሕጎቹ በመገዛት መሆኑ። ይህ ዕውቀት ደግሞ በጥንካሬውና በጽናቱ ፍጹም አስተማማኝና ጭብጥ ከመሆን ደረጃ የደረሰ መሆን ያለበት መሆኑን። ሁለተኛ፡- ሃያሉ አላህ ሰዎች በገዛ ጥረታቸው ይህ ዕውቀት እንዲኖራቸው ሳያስገድድ ከመካከላቸው ሰዎችን - ነቢያቱን - በመምረጥ ይህን ዕውቀት አጎናጽፏቸው በምድር ላሉት ሰዎች ሁሉ እንዲያደርሱ ያዘዛቸው መሆኑን። ሶስተኛ፡- ከዚያ በኋላ እውነተኛቸውን የአላህ ነቢያት ከማወቅ በስተቀር ከሰዎች ምንም የማይጠበቅ መሆኑን፤ ወደነርሱ የተላከ የአላህ ነቢይ መሆኑን አምኖ መቀበልና ትእዛዙን መከተል፤ በቃሉም መመራት፤ በአጠቃላይ ሕይወታቸው የርሱን አርአያነት መከተል ያለባቸው መሆኑ ናቸው። ከዚህ ቀጥለን ደግሞ የነቢያትን ምንነትና እንዴት ማወቅ እንደሚቻል ማብራራት እንፈልጋለን።

የነቢይነት እውነታ፡- ባህሪና አስፈላጊነቱ

ሃያሉ አላህ ለሰው ልጅ አስፈላጊ የሆኑትን ነገሮች ሁሉ በዚህ ዩኒቨርሲቲ ውስጥ ፈጥሮአል። የሰው ልጅ ሲወለድ ጀምሮ ለመመልከት ሁለት ዓይኖች፤ ለመስሚያ ሁለት ጆሮዎች፤ ለመተ

ንፈሻና ለማሸተቻ አፍንጫ ተፈጥረውለታል። ለመዳሰስ ስሜት (የመዳሰስ) ኃይል በቆዳው ውስጥ አለው። ለመንዝ ሁለት እግሮች፣ ለሥራ ሁለት እጆች፣ ለግንዛቤ አእምሮና የመሳሰሉትን ሌሎች አያሌ አካላት አነስተኛው ሰውነቱ አጠቃሎአል። ሃያሉ አላህ ይህን ሁሉ የለገሰው የተለያዩ ፍላጎቶቹን በመመልከት ነው። ለኑሮው የሚረዱና ሕይወቱን የሚያግዙ ቁጥር ስፍር የሌላ ችው መገልገያዎችና መጠቀሚያዎች በሰፊው ተዘርግተውለታል። አየሩ፣ ውሃው፣ ብርሃኑ፣ ሙቀቱ፣ በናት ጡት ያለው ወተት፣ በወላጆቹ፣ በዘመዶቹና በሌሎቹም ልብ ያለው ፍቅር ሁሉ በዚሁ የአላህ ችርታ ናቸው። ባደገና በጠነከረ ቁጥርም የዚህችን ዓለም ሕይወት ፍላጎቶቹን የሚያረኩ ነገሮች እያደጉና እየጨመሩ ይመጣሉ። ይህ ሁሉ ሲታይ በሰማያትና በምድር ያለው በርካታ ኃይሎች እርሱን ለማሳደግ እሱን ለማገልገል ብቻ የተፈጠሩ ይመስላሉ።

አንድ ተጨማሪ እርምጃ ወደፊት ስንራመድም በዚህች ዓለም ላይ የሚሠራበትንና አስፈላጊው የሆኑ ተሰጥቶችን፣ ብቃትና ችሎታን ሃያሉ አላህ ለሰው ልጅ የለገሰ መሆኑን እንረዳለን። እያንዳንዱ ሰው የራሱ የሆነ ይብዛም ይነስ አካላዊ፣ ሕሊናዊ ብቃት የመገንዘብ የብልህነትና የመናገር ችሎታ አለው። አላህ /ሱ.ወ/ በፍጥረታቱ ውስጥ ድንቅ ነገሮች አሉት። ከርሱ በስተቀር በዚህ የሚመለከትና ውዳሴ የሚገባው አንድም የለም። በዚህ የብቃትና የተሰጥኦ ድርሻ ለሁሉም እኩል አላደረገም። በድርሻው ሁሉንም ሰው እኩል ቢያደርግ ኖሮ አንዱ ከሌላው ፍጹም በተብቃቃና ምንም ዓይነት ተራድኦና መተሳሰብ በሰዎች መካከል ባልኖረ ነበር። ስለዚህም የሰው ዘር በጥቅሉ የሚያስፈልገውን የተሰጥኦና የብቃት ድርሻ መጥና በተለያዩ ግለሰቦች አከፋፍ ሎአል። ይኸውም ስርጭት አንዱ የሌለውን ብቃት ለሌላው በመለገስ ያንዱን እጣ ፈንታ ከሌላው ዕጣ ፈንታ የተለየ በማድረግ

ነው። ከዚህ የተነሣም አንዳንድ ሰዎች በአካላዊ ኃይል ከሌሎች ልቀው ሲገኙ ሌሎቹ ደግሞ ባንድ ዓይነት ጥበብ ወይም ሙያ የተካኑ ሆነው እናያለን። አንዱ ዘንድ የምናገኘውን የአእምሮ ብስለትና የግንዛቤ ጥራት በሌላው ዘንድ አናገኘውም። አንዱ የወታደራዊ ዝንባሌ ተፈጥሮአዊ ባህሪ ሲኖረው ሌላው ደግሞ በአመራርና በአስተዳደር ልዩ ተሰጥኦ ያለው ሆኖ እናያለን። አንዱ ድንቅ የመናገር ችሎታ ሊኖረው ሌላው ደግሞ የድርሰት ልዩ ተሰጥኦ ሲታደል ይታያል። አንዳንዶቹ ብሩህ አእምሮ ኖሮአቸው በሂሳብና በፈረድ መስክ ብዙ ነገሮችን በቀላሉ ሲፈቱና እጅግ አስደናቂ ግኝቶችን ለዓለም ሲያስተዋውቁ ይታያሉ። ሌሎቹ ደግሞ በሕግ ሙያ የበሰሉና የበቁ በመሆን ሌሎች ዓመታት የሚፈጅባቸውን ጉዳዮች በቀላሉ ይደርሱበታል። ይህ ሁሉ የአላህ ችሮታ ሲሆን ከፍጡራት መካከል ላሻው ሰው የሚሰጥ ነው። አንድ ሰው እነዚህን ተሰጥቶች በገዛ ራሱ ውስጥ ግንጽ አይችልም። በትምህርትና በልምድ የሚቀሰሙም አይደሉም። ላሻው ሰው የሚለግሣቸው ተፈጥሮአዊ ተሰጥኦዎች ናቸው።

በተለያዩ ሰዎች ዘንድ የተለያዩ ብቃቶችና ተሰጥኦዎች መኖራቸውን ስንመለከት በሰዎች መካከል የኖረው እያንዳንዱ ብቃትና ልዩ ተሰጥኦ ለሰው ዘር በሚያስፈልገው መጠን ብቻ የተደረገ በመሆኑ ሃያሉ አላህ ለከፍተኛ ጥበብ የመጠነው መሆኑን እንገነዘባለን። ወታደሮችን፣ አራሾችን፣ አናጢዎችን፣ አንጥ ረኞችን፣ ሸማኔዎችንና ሌሎች መሰል ሙያዎችን አኑሮአል። ምሁራዊ ብቃትና የፖለቲካ የአስተዳደር ተሰጥኦ ያላቸው ከፍሎች ደግሞ ከመጀመሪያዎቹ በቁጥር ያንሣሉ። በተወሰኑ መስኮችና ጥበቦች ልዩ ብቃትና ችሎታ ያላቸው ሰዎች ቁጥር ደግሞ በተራው ከሁለተኛው ወገን በጣም ያነሱ ናቸው። ይኸውም ሥራዎቻቸው የሰውን ልጅ ለዘመናትና ለብዙ ትውልዶች ከልፋት የሚያድኑ በመሆናቸው ነው።

ለመሆኑ የሰውን ልጅ ፍላጎት ለማርካትና ዓለማዊ ሕይወቱን ለማሳካት በምህንድስና በማቲማቲክስ፣ በኪሚስትሪ፣ በሕግ፣ በፖለቲካ፣ በምጣኔ ሐብትና በተቀሩት ሙያዎች የተራቀቁ ጠቢባን ብቻ መገኘታቸው በቂ ነው ወይ? በፍጹም አይደለም። ከነዚህ ሙያዎች ሁሉ ይበልጥ አስፈላጊና ወሳኝነት ያለው የሰዎችን እጅ ይዞ ወደ ቀጥተኛው የአላህ መንገድ የሚመራው ሰው ነው። እርግጥ ነው የነዚህ ጥበቦች ምሁራን የሰው ልጅ በዚህች ዓለማዊ ሕይወቱ ምን ማድረግ እንዳለበት፣ የተፈጥሮን በረከት እንዴት ጥቅም ላይ ማዋል እንደሚችል ይመሩታል። ቢሆንም «ጌታው ማን እንደሆነ፣ በምድርና በሰማያት ያለውን ሁሉ ማን እንደለገሰው፤ በዚህ ለጋሽ ዘንድ ተቀባይነት ያለውን ነገር እንዴት መሥራት እንደሚችል፣ ሕይወቱን በርሱ መመሪያ መሠረት በመምራት ዘለዓለማዊ ስኬት ማግኘት እንዴት እንደሚችል፣ የሚያስረዳው ሰው ግን ከሁሉም በላይ ፍጹም አስፈላጊው ነው። ሃያሉ አላህ ለሰው ልጅ በዚህች ዓለም ላይ የሚያስፈልጉትን ነገሮች ሁሉ የፈጠረለትን ያህል፣ ወደቀጥተኛው የርሱ መንገድ የሚመራውን ሰውም ሰጥቶታል ይህ ጉዳይ እንደምናውቀው ሁሉ ለሰው ልጅ ከሚያስፈልጉት ነገሮች ሁሉ ዋነኛውና ቀዳሚው ሁኔታ ነው። በዚህም ምክንያት አላህ እርሱን ለማወቅ ከፍተኛ የሆነ ብቃት ያላቸውን ሰዎች ከሰው ዘር ውስጥ ፈጥሯል። ከራሱ ዘንድ የሃይማኖት የሥነ ምግባርና የሕግጋት ዕውቀት ሰጥቶአቸው በምድረ ዓለሙ የሚገኙትን ሰብዓዊ ፍጡራን እንዲያስተምሩ ኃላፊነት ጥሉባቸዋል። እነኚህ ሰዎች የአላህ ነቢያትና መልዕክተኞች /ዐ.ሰ.ወ/ ብለን የምንጠራቸው ሰዎች ናቸው።

ነቢይን ማወቅ፡-

በሳይንስ ጥበባት የተካኑ ባለ ብሩህ አእምሮ ምሁራን ከሌሎች የሚለዩባቸው ልዩ አእምሮአዊ ብቃትና ያልተለመደ ባህሪ ይዘው እንደሚወለዱ ሁሉ በነቢያትም እንደዚሁ ከሰዎች ልዩ የሚያደርጋቸው ልዩ ባህሪ ይዘው ይወለዳሉ።

ተሰጥአ ያለውን ገጣሚ ግጥሙን ብቻ ስንሰማ በተፈጥሮው በሥነግጥም ልዩ ተሰጥአ ያለው መሆኑን እንገነዘባለን። ሌላ ሰው የፈለገውን ያህል ጥረት ቢያደርግ እንደርሱ ሊገጥም አይችልም። የንግግር ተሰጥአ፣ የመጻፍ ተሰጥአ፣ የመፈልፍ ተሰጥአ የመሪነት ተሰጥአ ያላቸውን ግለሰቦችም እንደዚሁ ከሥራዎቻቸው ማወቅ እንችላለን። እያንዳንዳቸው ሌሎች ዘንድ የማይታወቅ ልዩ የፈጠራ ብቃቶቻቸውን በተሠማሩበት ተግባር ላይ ይንፀባረቃል። በዚሁ ዓይነት ለነቢይነት በአላህ በተመረጠው ሰው ልቦናው ውስጥ በሌሎች ሰዎች ዘንድ ታስበው የማያውቁ አዳዲስ ሃሳቦች ይጸነፉና ሌላው ሰው ማብራራት የማይችላቸውን ርእሶችና ጥያቄዎች ለሰዎች አቅርበው ያብራራሉ። ሌሎች ሰዎች ለዓመታት ጥረት ቢያደርጉ እንኳ የማይደርሱባቸውንና የማይረዱዋቸውን ረቂቅ ጉዳዮች ይገነዘባሉ። ይህ ነቢይ የሚናገረውን ሁሉ ጤነኛ አእምሮ ያለማመንታት ይቀበለዋል። እውነተኛ አገላለጡን ሕሊናው ይመሰክራል። የዓለማዊ ሕይወት ልምዶችና የተፈጥሮ ክስተቶችም እያንዳንዱ የነቢይ ቃል ትክክለኛ መሆኑን ይመሰክራሉ። ሌላ ሰው ግን የርሱን ቃል አስመስሎ ማቅረብ ቢፈልግ በፍጹም አይችልም። ለነቢይነት የሚመረጥ ሰው ንጹሕ ተፈጥሮ፣ የጠራ ባህሪ ያለው ሰው ሲሆን አጠቃላይ ሕይወቱ ከእውነት፣ ከቁጥብነት፣ ከክብር መንገድ ውጭ በፍጹም አይሆንም። በቃሉም ሆነ በተግባሩ ሐቅንና እውነትን የሚጻረር ነገር ጭራሽ አይፈጽምም። ወደ ቀጥተኛው

ጉዳና ይመራል። ሰዎች እንዲያደርጉ የሚያዘውን ለራሱ ቀድሞ ተግባራዊ ያደርጋል። ቃሉና ተግባሩ የሚለያይበት አንድም ምሳሌ በመላ ሕይወቱ ውስጥ መጥቀስ አይቻልም። ለሌሎች ጥቅም ሲል ለራሱ ችግር ይቀበላል እንጂ ለራሱ ጥቅም ብሎ ሰዎችን አይጉዳም። ሕይወቱ በሙሉ እውነት፣ ታማኝነት፣ ክብር፣ ንጽሕና፣ የሕሊና ጥራት ነው፣ የመጠቀ አስተሳሰብ ነው፣ የላቀ ሥነ ምግባር ነው፣ ነውርና እንከን በፍጹም የማያውቁት የጠራ ሕይወት ነው። እንዲህ ያለው ሰው ሰዎችን ለመምራት ከአላህ የተላከ እውነተኛው የአላህ ነቢይ መሆኑን እነዚህ ሁሉ ባህሪዎቹ በተጨማሪ ይመሰክራሉ።

ነቢይን መታዘዝ :-

አንድ ሰው ከአላህ የተላከ እውነተኛ ነቢይ መሆኑን ካወቅን የሚያዘውን መፈጸምና የሚከለክለውንም መተው ይገባናል። አንድን ሰው ነቢይ ነው ብለው ከተቀበሉ በኋላ ትእዛዙን አለመፈጸም ሰብአዊ አእምሮ የማይቀበለው ነገር ነው። ነቢይነቱን መቀበል ማለት ግላዊ ስሜቱን የማይናገር ፣ ከአላህ የተላለፈለትን ብቻ የሚያስተላልፍ፣ አላህ የማይወደውን የማይፈጽም ማለት ካልሆነ እምነቱ ትርጉም የለሽ ይሆናል። ከዚህ ነቢይ መመሪያ ጋር የማይጣጣም ቃልና ተግባር ሁሉ አላህን በመጻረር የሚፈጸም ነው። አላህን የሚጻረር ነገር ሁሉ በምንም ዓይነት እውነተኛ ሊሆን አይችልም። ስለዚህም በነቢይ ያለን እምነት ነቢዩ ባዘዘንና በከለ ከለን ነገር ሁሉ ትእዛዙና እገዳው ያዘለውን ጥበብና ፋይዳ አወቅንም አላወቅን በመከተልና በመፈፀም ላይ ይወሰናል። ይህን የአላህን -ያላንዳች ተቃውሞና ያለምንም ማቅማማት በተሟላ ሁኔታ መታዘዝ ያለብን መሆኑን መረዳት ቢላንን በራሳችን የገንዘብ ችሎታ ላይ በሚኖር ብልሽት ወይም ውስንነት ምክንያት እንጂ

መመሪያው እንከን ስላለው አይደለም። ስለ አንድ የጥበብ ፈርጅ በቂ ግንዛቤና የረባ ዕውቀት የሌለው ሰው ጥበቡ ያቀፈውን ምስጢርና ፋይዳ መረዳት ሳይችል ቀርቶ በጥበቡ የተካነው ባለሙያ የሰጠውን ትንተና የማይቀበል ሰው ከመጠን ያለፈ ጅል መሆኑ በጣም ግልጽ ነው። እያንዳንዱ ዓለማዊ ጉዳይ የረቀቀ ዕውቀትና የጠለቀ ግንዛቤ ያለው ሰው ይጠይቃል። ታዲያ እንዲህ ያለው ሰው ሲገኝ ሰዎች ዋቢ አድርገውት እውነተኛነቱን ይቀበላሉ። በርሱ ላይ ይተማመናሉ። ቃሉን አይቃወሙም። በጎራዎቹ ውስጥ ጣልቃ አይገቡበትም። ይህም የሆነው በሁሉም የዕውቀትና የሥነ ጥበብ ፈርጆች ሰዎች ሁሉ እኩል የጠለቀ ግንዛቤ ኖሮአቸው ዓለማዊ ጉዳዮችን በሙሉ የመረዳት ብቃት ሊኖራቸው አይችልም ከሚል እውነታ በመነሣት ነው። የማሰብ ችሎታችንና የግንዛቤ ኃይላችን መወሰን የጠለቀ ዕውቀት ያለውን ሰው እንድንፈልግ ያስገድደናል። እንዲህ ያለውን ሰው አግኝተን በጠቢብነቱ ካመን እምነታችንን ሙሉ በሙሉ በርሱ ላይ መጣል አለብን። ሥራዎቹን መቃወምና የራሳችንን ሃሳብ የሙጥኝ ብለን መያዝ በፍጹም አይገባም። ይህ ሥራህ ምን እንደሆነ ምስጢሩንና ጥቅሙን ካላሳወቅኸኝ በስተቀር በጠቢብነትህ አላምንም ማለት ተራ ጅል ነት ነው። ፍርድ ቤት ጉዳይ ሲኖረን ጉዳዩን ለሕግ ጠበቃ እንተው የለም ወይ? እንዲህ ባለ ጣልቃገብነት የጠበቃውን ተግባር ብንቃወም ከቢሮው አያባርረንም ወይ? ለያንዳንዱ የምርመራ እርምጃውና መግለጫው ትክክለኛነት ማስረጃ እንዲያቀርብልን የሚያከመንን ሐኪም ብንጠይቅ እኛን ከማከም አይቆጥብም ወይ? የሃይማኖት ጉዳይም ልክ እንደዚሁ ነው። አላህ በሚወደው መሠረት ሕይወታችንን ለመምራት ትክክለኛውን መንገድ ማወቅና አላህን ማወቅ ያስፈልገናል። ይህን እውቀት ለማግኘትና መንገዱንም ለማወቅ ግን እኛ አንችልም። ስለዚህም እውነተኛውን የአላህን ነቢይ መፈለግና አላህ የሰጠንን የአእምሮ ችሎታ፤

የማስተዋል፣ የግንዛቤና የብልህነት ኃይላችንን ሙሉ በሙሉ ማሰራት አለብን። አላህ ያልላከውን ሰው ነቢይ አድርገን ከያዝን ሀቁን መንገድ ያላስተናል። ጠማማውን መንገድ ይመራናል። ከጥልቅ ምርምር፣ ፍተሻና ሙከራ በኋላ አንድ ሰው ከአላህ የተላከ ነቢይ መሆኑን በቁርጠኝነት ካረጋገጥን ሙሉ በሙሉ በርሱ ላይ መተማመን አለብን። በሚያዘንና በሚከለክለን ነገር ሁሉ ፍጹም በተሟላ ሁኔታ መታዘዝ ይኖርብናል።

በነቢያት የማመን አስፈላጊነት፡-

ቀጥተኛው የእስልምና መንገድ በአላህ ትእዛዝ ነቢዩ የሚመራበት መሆኑን ካወቅን፣ የሰው ልጅ በመላ በነቢዩ ማመን፣ ነቢዩን መከተልና ትእዛዙን ተግባራዊ ማድረግ አስፈላጊ መሆኑን፣ ነቢዩን የሚቃረን፣ ትእዛዙን የሚጥስ፣ የራሱን ግላዊ መንገድ የሚፈጥር ሰው ያለ ጥርጣሬ የጠመመ ሰው መሆኑን በሚገባ እንረዳለን።

ይህን በሚመለከት ሰዎች አያሌ አስገራሚ ነገሮች ይፈጽማሉ። የነቢዩን እውነተኛነት እየተቀበሉ ነገር ግን የማያምኑና የማይታዘዙ ሰዎች አሉ። እነዚህ ዓይነቶች ከሃዲዎች ብቻ ሳይሆኑ ጅሎችም ጭምር ናቸው። የነቢዩን እውነተኛነት መቀበል፣ ከአላህ ዘንድ የተመረጠ መሆኑን ማወቅና ትእዛዙን አለመቀበል ማለት ከሐቅ ይልቅ ውሸትን ማብለጥ፣ ሆን ብለው ቀናነትን በጥመት መለወጥ ከማለት በስተቀር ሌላ ትርጉም የለውም። ከዚህ ጅልነት የበለጠ የሚያስበረግግ ጅልነት አለመኖሩም ግልጽ ነው።

ወደ ቀጥተኛው መንገድ ሊመራን የሚችል አእምሮ ስላለን ነቢይን መከተል አያስፈልገንም የሚሉ ክፍሎችም አሉ። ይህም እንደዚሁ ከፍተኛ ስህተትና የከፋ ጥመት ነው። በማቴማቴክስ ትምህርት ውስጥ ሁለት ነጥቦችን የሚያገናኝ ቀጥተኛ መስመር

አንድ ብቻ መሆኑን ሁላችንም ተምረናል። ከዚህ ያነሰ ማንኛውም መሥመር ቀጥተኛ አይደለም። ወይም ሁለቱን ነጥቦች የሚያገናኝ አይደለም። በዚህም መሠረት እስልምና ውስጥ ቀጥተኛው መንገድ /ሲራጠልሙስተቂም/ በመባል የሚታወቀው የእውነት መንገድ ሰብአዊ ፍጡርን ከፈጣሪው የሚያገናኘው መሥመር በዚህ የጂኦሜትሪ ሕግ መሠረት ከአንዱ በላይ ሊሆን አይችልም። ከዚህ ውጭ ያለው ማንኛውም መንገድ ቀጥተኛ አይደለም። ወይም ደግሞ ሰውን ከፈጣሪው ጋር አያገናኝም።

ሌላ ተጨማሪ እርምጃ ወደፊት እንራመድና ወደ አላህ የሚያደርሰው መንገድ አንድ መሆኑንና እሱም የአላህ ነቢይ የመሩበት መንገድ መሆኑን ተረድተናል። ከዚህ መንገድ የተዛነፈና ሌላ መንገድ ለመፈለግ ራሱን የታከተ ማንኛውም ሰው ቀጥሎ ከተመለከቱት ሁለት ገጽታዎች ካንዱ አያመልጥም።

ወደ አላህ የሚያደርስ መንገድ ከነጭራሹ አላገኘም። ወይም ደግሞ ቀጥተኛ ያልሆነ ረዥም መንገድ አግኝቷል። የመጀመሪያው ውጤቱ ጥፋትና ውድመት መሆኑ ጥርጥር የለውም። ሁለተኛው ደግሞ ቢያንስ ቢያንስ ጅልነትና ጥመት ያለበት መሆኑ እንደዚሁ ጥርጥር የለውም። አንድ እንስሳ አንድ የተወሰነ ቦታ ለመድረስ ሲፈልግ ለጊዜው ቀጥተኛውን መሥመር ይመርጥ የለም ወይ? ታዲያ አላህ አእምሮ የለገሰውና ወደ ጌታው እንዲጠራው፣ ቀናውንና መልካሙን ጎዳና እንዲመራው ከመካከሉ ነቢይ ልኮ ለት ሣለ የለም አልከተልህም! በምትመራኝ መንገድም አልገዝም! ለራሴ ጥረት አድርጌ ካሰብኩት እስከደርስ ድረስ በጽልመት በተሸፈኑ መንገዶች ልደናገር የሚለውን ሰው ምን እንበለው?!

መቼም ይኸ ማንም ሰው በቀላሉ የሚረዳው ጎዳይ ነው። ጥቂት ብናሰላስል በነቢዩ የማያምን ሰው ወደ አላህ ለመድረስ ቀጥተኛውንም ሆነ ቀጥተኛ ያልሆነውን መንገድ ማግኘት እንደማይችል

ግልጽ ይሆንልናል። ወይ የአእምሮ እንከን ያለበት፣ ወይ በተፈ ጥርው ጥመት ያለበት ዕብሪተኛ ሰው፣ ሐቅን መቀበል የማያስ ደስተው ሰው፣ ወይ በአባቶች ጭፍን ተከታይነት የሰመጠ ከነሱ ከወረሳቸው አስተሳሰቦችና ቅርጾች የሚያስወግድን አንድም ቃል መስማት የማይፈቅድ ሰው፣ ወይም የራሱን ግላዊ ዝንባሌ አምላኩ አድርጎ የያዘ ሰው፣ የነቢዩን ትምህርቶች የመቀበል ዝንባሌ ባለመኖሩ ትምህርቱን ከተቀበለ የኃጢአትና የመጥፎ ሥራዎች ልምድን ለማራመድ መድረክ የማያገኝ፣ በነዚህ ምክንያቶች ሐቅን ከመቀበል በሚያገድ ነገር አእምሮው የተነካ ሰው መሆን አለበት። ከነዚህ ምክንያቶች ውስጥ አንዱ ያለበት ሰው ወደ አላህ መንገድ ሊመራ አይችልም። ከነዚህ እንከኖች ነፃ የሆነ ሰው ግን ከእውነተኛው ነቢይ ትእዛዝ ማፈንገጥና ትምህርቶቹን ከመቀበል ማፈገፈግ በፍጹም ሊሆንለት አይችልም።

እነዚህን በተመለከተ መርዛት የሌለብን ነቢዩን የሚልከው ሃያሉ አላህ መሆኑን፣ በነቢዩ እንዲያምኑና ትምህርቶቹን እንዲ ከተሉ የሚያዘውም አላህ መሆኑን ነው። በነቢዩ የማያምንና በትእ ዛዙ ላይ የሚያምጽ ሰው ልክ በአላህ በራሱ ላይ እንዳመጸ የሚቆጠር ነው። በምንተዳደርበት መንግሥት እኛን እንዲያስተዳ ድር የተሾመውን ሰው የግዴታ መታዘዝ ያለብን መሆኑ አስተዳ ዳሪነቱን አንቀበልም - አሻፈረን ብንል በራሱ በመንግሥት ላይ እንዳመጽን ስለሚቆጠር ነው። መንግሥቱን መቀበልና መንግሥት የሾመውን አስተዳዳሪ እምቢ አልቀበልም ማለት ሊጣጣሙ የማይ ችሉ ሁለት ተቃራኒ ነገሮች ናቸው። በአላህና በሚልከው ነቢይ መካከል ያለውም ሁኔታ ይኸው ዓይነት ነው። አላህ የሰዎች ሁሉ እውነተኛው ንጉስ ነው። መሪ አድርጎ እንዲከተሉ የላከላቸውን ሰው ሊያምኑበትና ከማንም በላይ ለርሱ በቅንነት መታዘዝ ግዴታ ነው። ከትእዛዙ የሚወጣ ሁሉ በአላህ አመንም አላመነ ከሃዲ -ካፊር- ነው።

የነቢይነት አጭር ታሪክ:-

አሁን ደግሞ በሰው ልጅ ታሪክ ውስጥ ነቢይነት እንዴት እንደተጀመረና የነቢያት መላክ ሂደት እንዴት ተከናውኖ በታላቁ የመጨረሻ ነቢይ እንዴት እንደተቋጠለና እናብራራለን።

እንደሚታወቀው ሁሉ ሃያሉ አላህ በመጀመሪያ የፈጠረው አንድ ሰው ብቻ ሲሆን ከርሱ ከፍሎ መቀናጀው ፈጠረ። ከሁለቱም ዛሬ በምድሪቷ ተሰራጭተው የሚታዩት የተለያዩ ሕዝቦች ተፈጠሩ። የሁሉም ሕዝቦች ሃይማኖታዊ፣ ታሪካዊ መዛግብት የሰው ልጅ የትውልድ ሰንሰለት የተጀመረው ከአንድ ሰው በመሆኑ ተስማምተዋል። ሳይንሳዊ ጭብጦችም እንደዚሁ በተለያዩ የዓለም ሀገሮችና ሥፍራዎች ዛሬ ተራብተው የሚገኙ እነዚህ ዝርያዎች ሕዝቦች የመንጩባቸው የተለያዩ ግለሰቦች እንደነበሩ አያረጋግጡም። አብዛኛዎቹ ሳይንቲስቶች ያላቸው ግምት በመጀመሪያ ደረጃ አንድ ሰው ብቻ የተፈጠረና ከዚሁ ሰው ዛሬ የሚገኙት የሰው ዝርያዎች የተራቡ ናቸው የሚል ነው።

የሰው ዝርያ ምንጭ የሆነው ይህ አንድ ሰው በኛ ቋንቋ አዳም ነው። በምድር ላይ አላህ የመጀመሪያ መልዕክተኛ አድርጎ የመረጠውና ልጆቹን እስልምና እንዲያስተምር ያዘዘውም አደም /ዓ.ሠ/ ነው። የናንተም ሆነ የዚህ ዩኒቨርስ አምላክ አንድ አላህ ብቻ ነውና ከርሱ በስተቀር ሌላ አታመልኩ፤ ከርሱ ብቻ ረድኤት ፈልጉ፤ ለርሱ ብቻ ስገዱ፤ ሐቀኞችና ጻድቃን ሆናችሁ እርሱ በሚፈልገው መንገድ ብቻ ሕይወታችሁን ምሩ፤ ይህን ካደረጋችሁ ምንዳችሁ የደጋግ ጻድቃን ምንዳ ይሆናል። ካፈነገጣችሁም ቅጣታችሁ የእርኩሳን አጥፊዎች ቅጣት ይሆናል፤ በማለት አደም ልጆቹን እንዲያስተምር አላህ መረጠው።

ከአደፆ ዝርያዎች ደጋጎቹ አባታቸውን ተከትለው በመመሪያው መሠረት ቀጥተኛውን መንገድ ይዘዋል። ጠማሞቹ ግን ትእዛዙን አንቀበልም ብለው ግላዊ ዝንባሌያቸውን ስለተከተሉ ቀስ በቀስ መጥፎና አስከፊ ነገሮች ተዛመተላቸው።

ከፈላቸው ጸሐይን፣ ጨረቃንና ከዋክብትን ማምለክ ያዙ። ሌሎችም ዛፍ፣ ድንጋይ ወይም ወንዝ ወይም እንሰሳትን ማምለክ ጀመሩ። እንደ ውሃ፣ እሳት፣ በሽታ፣ ጤንነትና የመሳሰሉት የተፈጥሮ ክስተቶችና ጸጋዎች እያንዳንዳቸው ልዩ አምላክ አላቸውና የሰው ልጅ እነዚህን አማልክት በሙሉ ማምለክና ደግኞቻቸውን ይለግሱ ዘንድ እያንዳንዳቸውን ለማስደሰት መጣር አለበት ብለው ገመቱ። በዚህ ሁኔታ ነው አለማወቅ የተለያዩ የማጋራት /ሸርክ/ የጣሊታትና የቅርጻቅርዶች አምልኮ መልኮችን ፈጥሮ የተለያዩ ሃይማኖቶች በምድር ላይ የተሰራጩት። ይህ ሁሉ የሆነው የአዳም ልጆች በተለያዩ የምድር ማዕዘናትና አካባቢዎች ተራብተው የተለያዩ ህብረተሰቦችና ሕዝቦች ሆነው በመጡበት ጊዜ ነው። እያንዳንዱ ስብስብም የራሱ የሆነ እምነት፣ ክሌሎች የተለየ የራሱ የሆነ ቅርጽና ሥነ ሥርዓት ያለው ሃይማኖት መሠረተ። በአጠቃላይ አነጋገር ሰዎች ፈጣሪ ጌታቸውን ሲረሱ በአባታቸው አማካይነት የተላለፈላቸውን የአላህን ሃይማኖት /እስልምና/ ዘነጉና የራሳቸውን ስሜታዊ ዝንባሌ ተከተሉ። መጥፎ አምልኮዎች፣ ልማዶች በያይነቱ ተጋባባቸው። የተሳሳቱ አስተሳሰቦችና የማይምነት ሃሳቦች በመካከላቸው ሰፈኑ። ጠቃሚውን ከጎጂው፣ እውነትን ከውሸት መለየት ተሳናቸው። ስለዚህም ሃያሉ አላህ ነቢያቱንና መልዕክተኞቹን ለየሕዝቡ መላክ ያዘ። ነቢያቱም ቀደም ሲል አዳም /ዕ.ሰ/ ያደረሰውን መልዕክት ለሰዎች ለማብራራትና ትምህርት ለመስጠት፣ የረሱትን ለማስታወስ፣ አንዱን አምላክ ብቻ እንዲያመልኩ ለመምራት በአላህ ከማጋራት፣ ጣሊታትንና ቅርጻቅርዶችን ከመገዛት እንዲታቀቡ ለመምከር፣ የተንሰራራባቸው

ውን መጥፎ ልማዶችና የተሳሳቱ አምልኮዎች ለማስወገድ፤ በአላህ ዘንድ ተቀባይነት ባለው መንገድ ሕይወታቸውን እንዲመሩ ትክክለኛ ሕግጋትን በማብራራት ተግባራዊ እንዲያደርጉ ለመርዳት ሃያሉ አላህ ወደ ሰው ልጆች ነቢያትን መላክ ጀመረ። ማንኛውም የዓለም ክፍል ሕንድ፣ ቻይና፣ ፋርስ፣ ኢራቅ፣ ግብፅ፣ አፍሪቃ ወይም አውሮፓ የአላህ ነቢያትና መልዕክተኞች ያልተላኩበት አገር የለም። እነዚህ ነቢያት በሙሉ አንድ ዓይነት ተመሳሳይ ሃይማኖት ብቻ ነበራቸው። እሱም ዛሬ «እስላም»⁽¹⁾ ብለን የምንጠራው ሃይማኖት ሲሆን በአመራርና በዓለማዊ ኑሮ ሕግጉቻቸው ቅርጽ በተለያዩ ነቢያት መካከል መጠነኛ ልዩነት ነበር። ይህም ማለት እያንዳንዱ ነቢይ የበለጠ ትኩረት የሚሰጠውና ጥረት የሚያደርገው በራሱ ሕዝብ ውስጥ በተለይ የተንሰራፋውን መጥፎ ጎን ከሥሩ ለመፈንቀልና የተሳሳቱ አመለካከቶችን በማረም ላይ ነበር ማለት ነው። እነዚህ ሕዝቦች በስልጣኔ፣ በትምህርትና በአስተሳሰብ ጨቅላ ደረጃ ላይ በነበሩበት ዘመን ነቢዮቻቸው ቀላል የሆኑ ትምህርቶችንና ሕግጋትን ይዘው መጡ። በሥልጣኔ፣ በዕውቀትና በአስተሳሰብ እየተራመዱ በመጡ ቁጥር የሃይማኖቱ ትምህርቶች ሕግጋትና ስርዓት ከዕድገት ደረጃው ጋር አድማሳቸው ሰፋ። በተለያዩት ነቢያት መካከል የነበረው ይህ ልዩነትም ቅርጻዊ እንጂ ይዘታዊ አይደለም። የነዚህ

1 ተራው ሰውና እንዲያውም ብዙዎቹ ምሁራንም ጭምር እስልምና ከነቢዩ መሐመድ መላክ በኋላ የተጀመረ ነው በሚለው የተሳሳተ ግምት ውስጥ ተዘፍቀዋል። ይህ ከጭንቅላታችን መወገድ የሚገባው እስከፊጥፋት ነው። እስልምና ከጥንተ ፍጥረት ጀምሮ በሰው ዘር ብቸኛው እውነተኛ ሃይማኖት መሆኑን፣ አላህ የላካቸው ነቢያት በሙሉ በሁሉም ዘመንና ሥፍራ ይህንኑ ሃይማኖት ብቻ ያስተማሩ መሆናቸውን ሁሉም ሰው ሊያውቀው ይገባል።

ሕግጋትና ትምህርቶች መንፈስና መሠረታቸው አንድ ሲሆን፤ ባንድ አምላክ ብቻ ማመን፤ /ተውሂድ/ ለርሱ ታማኝ መሆን፤ ሥራን ለርሱ ፍጹም ማድረግና ከዚህች ዓለም ሕይወት በኋላ ሌላ ዘለዓለማዊ ሕይወት መኖሩን ማመን ነው።

የሰው ልጅ እነኚህን ነቢያት የተቀበሉበት ሁኔታ በጣም የሚገርም ነው። ሰዎች ነቢያቱን አስቸግረዋል። ትእዛዛቸውን ከመቀበል አፈንግጠዋል፤ አንዳንዶቻቸውንም ገድለዋል፤ ሌሎቻቸውን ከሃገራቸው እንዲወጡና ለሰደት እንዲዳረጉ አድርገዋል። አንዳንዶቹ ነቢያት ዕድሜያቸውን በሙሉ ሰዎቹን ወደ አላህ በመጥራት ቢያሳልፉም ከጥቂት ሰዎች በስተቀር ያመኑላቸው አልነበሩም። እነኚህ ምርጥ የአላህ ተገዥዎች ግን ተልእኮአቸውን ከማራመድ አልቦዘኑም። ትምህርታቸው በመጨረሻ ተሰሚነት አግኝቶ ብዙዎቹ የዓለም ሕዝቦች ተከተሏቸው። ከዚህ በኋላ ሕዝቦቹ ትምህርቶቻቸውን ለወጡ። መጽሐፍቻቸውንም በሐሰት በረዙት። ከራሳቸው ዘንድ አዳዲስ የአምልኮት ሥርዓቶችን ፈለሰፉ፤ ከፊሎቻቸውም አላህ በነቢያቱ ቅርጽ ተመስሎ ወደ መሬት ወረደ አሉ። ከፊሎቻቸው ደግሞ ነቢዩን የአላህ ልጅ አደረጉ። አንዳንዶቹም ነቢዩን ከአላህ ጋር በአምላክነት ያዙ። በዚህ ዓይነት ሰዎች በተለያዩ ዘመናትና በሁሉም ሥፍራ ከነቢያቱ ሞት በኋላ በትምህርቶቻቸው አፈዙ። ቀደም ሲል ሲሰባብሩ ለኖሩት ነቢያት ጣኦትና ምስል ሰርተው አመለኩ። የነቢዮቹን ትምህርቶችና ሕጎቻቸውን በተለያዩ የጅልነት ወግና ልማዶች፤ በተለያዩ የሐሰት አምልኮዎችና መሠረት የለሽ ትረካዎች በረዙ። የሰው ልጅ ለራሱ ከፈጠራቸው ምድራዊ ሕጎች ጋር ቀላቀላቸው። ከብዙ ዘመናት በኋላ የነቢያቱን መመሪያና ድንጋጌዎች ከነሱ በኋላ የነበሩት ሰዎች ከከለሱበት ነገሮች መለየት እንኳ አዳጋች እስኪሆን ድረስ ትምህርቶቹን አጣመሙ። እንደዚሁም የነቢያት ሁኔታዎች፤ እውነተኛ ሕይወት ታሪካቸው ከየትም

በተቀራራቅ አፈታሪኮች ውስጥ ቀለጡና እምነት የሚጣልበትና መሠረት ያለው አንዳች ነገር ከሰው ዘንድ ጠፋ። ቢሆንም የነቢያቱ ጥረትና ልፋታቸው ከነአካቴው ከንቱ ስላልቀረ በሁሉም ሕዝብ ዘንድ ሐቅና እውነት በከፊል ተረፈ። የነቢይነቱን ትምህርቶች ቢሰርዙም፣ እንዳስፈለጋቸው ቢከልሱም በአላህ አንድነትና በትንሣኤ ማመን በሁሉም ሕዝቦች አንድ በሆነ መልኩ ተዛመተ። የዓለም ሕዝብ በጥቅሉ የተወሰኑ የቅንነት፣ የእውነትና የሥነ ምግባር መርሆችን ተቀበለ። እያንዳንዱ ነቢይም ሕዝቡ ሐቅን ለመቀበል እንዲችል አለልጥኖ አዘጋጀው። ዓለምን ከአጽናፍ እስከ አጽናፍ አንድ ወጥ በሆነ ኃይማኖት ይኸውም ለሰው ልጆች በአጠቃላይ ብቸኛ ኃይማኖት እስላም መሆኑን አስተምረው አልፈዋል።

በዚህ ዓይነት በያንዳንዱ ሕዝብ የተለየና የራሱ የሆነ መልዕክተኛ ነቢይ ይላክ እንደነበረና መልዕክታቸውም በዚያ በተለኩበት ሕዝብ ብቻ ላይ ይወሰን እንደነበር ቀደም ሲል አብራርተናል። ይኸውም በዚያን ዘመን ሕዝቦች የተለያዩና የተበታተኑ ሁሉም በራሱ የግዛት ክልል ብቻ የተወሰነ ስለነበር ዓይነት ሁኔታ ውስጥ በዓለም ላይ በሚገኙት ሕዝቦች ሁሉ ዘንድ የጋራ የሆነና አጠቃላይነት ያለው አንድ ወጥ ሃይማኖት ማሰራጨት አስቸጋሪ ነበር። በተጨማሪም የያንዳንዱ ሕዝብ ሁኔታ ከሌላው ይለያል። አለማወቅ ምድረ ዓለሙን በድፍኑ ያጥለቀለቀ ነበር። ከዚህ አላዋቂነት የሚመነጨ የእምነትና የሥነ ምግባር ብልሽቶች በቅርጻቸው እንደ የቦታውና ዘመኑ ይለያዩ ነበር። ለዚህ ሁሉ ሲባል ለያንዳንዱ የዓለም ሕዝብ የራሱን ሕዝብ ለማስተማር፣ ወደ ሐቅ መንገድ ለመምራት የሚጥሩ፣ የተሳሳቱ ግምቶቹን የሚያስወግዱ፣ በቦታቸው ትክክለኛ አስተሳሰቦችን ደረጃ በደረጃ የሚተኩ፣ ከጠማማ መንገዶች የሚያግዱትና የላቁ የፍትሕ ሕግጋትን እንዲከተሉ የሚጠቀሙ፣ የሕብረተሰቡን አባላት እናት ሕፃን ልጅዋን

እንደምታሳድገው ሁሉ የሚያሳድጉ፤ ነቢይና መልዕክተኛ መላክ የግዴታ አስፈላጊ ነበር። በዚህ ዓይነት ዘዴ የዓለምን ሕዝቦች የማሳደጉና የመንክባክቡ ሂደት ለሰንት ሺህ ዓመታት እንደቀጠለ ከአላህ በስተቀር የሚያውቅ ሰው የለም። ሁኔታው በዚህ ቀጥሎ የሰው ልጅ የጨቅላነት ዘመኑን የሚያልፍበት ጊዜ ደረሰ። የሕፃንነት ዘመኑ አልፎ ከብሰለት ዕድሜ መድረስ ተጀመረ። ብዙዎቹ ማህበራዊ ግንኙነቶች ከኢንዱስትሪና ከንግድ ምጥቀት ጋር ተዛምደው ሰዎች ከጃፓንና ከቻይና ሃገር ራቅ ወዳሉት የአውሮፓና የአፍሪቃ ሃገሮች በባህርና በየብስ መጓጓዝ ጀመሩ። ማንበብና መጻፍ በአብዛኞቹ የዓለም ሕዝቦች ዘንድ ተስፋፋ። ሥነ ጥበባትና ሥልጣኔ ተሰራጩ። በሕዝቦች መካከል ንድፈሃሣቦች፣ አስተሳሰቦችና ሳይንሳዊ ጉዳዮች ተለዋወጡ። ለተጎራባች ሃገሮች ራስ ምታት የሆኑ ታላላቅ ጦረኞችና የሚፈሩ አቅኚዎች ተነሱ። ብዙ ሃገሮችን የሚያጠቃልሉና የተለያዩ ሕዝቦች የሚኖሩባቸውን ታላላቅ ግዛቶች በዓለም ላይ መሠረቱ። በዚህ ዓይነት ከአንድ የበለጡ ሕዝቦች ባንድ ፖለቲካዊ ሥርዓት ሥር ተሰባሰቡና ቀደም ሲል የነበረው መራራቅና አለመተዋወቅ መከሰም ጀመረ። አንድ ወጡ የእስልምና ትምህርትና ብቸኛ ሕገ ለዓለም በመላ መምጣቱ የሚቻል ሆኖ ተገኘ። የሰው ልጆችን የሁለት ሺ- ዓመታት ታሪክ ወደኋላ መለስ ብለን ብናገላብጥ ለሰው ዘር በመላ ሃይማኖት ለመሆን ብቃት ያለው የተሟላ ሃይማኖት ስለመኖሩ ጥያቄ ሲያቀርብ እናገኝ ነበር። የቡድሂዝም ሃይማኖት ሥነ ምግባራዊ መርሆችን የሚያጠቃልል እንጂ የተሟላ ሃይማኖት አልነበረም። ይሁን እንጂ በቻይና፣ በጃፓንና በመንጉሊያ ሃገር፣ በሌላ በኩል ደግሞ በአፍሪካስታንና በቡካራ በኩል ተሰራጭቶ ነበር። ከብዙ ዘመናት በኋላም ዛሬ ክርስትና ተብሎ የሚጠራው ኃይማኖት መጣ። ነቢዩ ዒሳ ያስተማሩት ግን ያለጥርጥር የጠራ የእስልምና ትምህርት ነበር። ከርሳቸው በኋላ የመጡት ሰዎች ይህን ሃይማኖት ከራሳቸው

ዘንድ ባመጡት ሐሳብ እንዳሻቸው ከለሱትና ውጤቱ «ክርስትና» ብለው የሰየሙት ያልተሟላ እምነት ብቻ ሆነ። ይህም ሆኖ ግን ክርስትና በፋርስ፣ በአፍሪቃና በአውሮፓ ተስፋፋ። ይህም በዚያን ዘመን ዓለም፣ በሁለንተናዊ መልኩ የተሟላ ሃይማኖት የተጠማ እንደ ነበረ፤ ነገር ግን ይህን የተሟላ ሃይማኖት ስላላገኘ ያልተሟሉ ሃይማኖቶችንም ለመከተል መገደዱን ያሳያል።

የነቢዩ ሙሐመድ ሰ.ዐ.ወ ነቢይነት፡-

ከላይ በገለጽነው ዘመን ለምድረ ዓለምና ለሕዝቦች በመላ አንድ መልዕክተኛ ነቢይ ተላከ። እሳቸውም መሪያችን ነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ ሲሆኑ ከዐረቢያ ተነስተው ለዓለማት በሙሉ ያተሰጡትን መመሪያ፣ እውነተኛ ሃይማኖትና የተሟላ ሕግ እንዲያ ደርሱ አላህ ኃላፊነት ጣለባቸው።

የዓለምን መልክአ ምድራዊ አቀማመጥ ብንመለከት የዐረቢያ ሃገር ለዓለም አቀፋዊ መልዕክቱ ከሁሉም የበለጠ ተስማሚ አካባቢ መሆኑን እንረዳለን። ይህ ሐገር በኤሽያና በአፍሪካ መካከል የሚገኝና ለአውሮፓም የቀረበ ነው። በተለይም የሰለጠኑት የአውሮፓ ሕዝቦች ወደ ደቡባዊ የአውሮፓ ክፍል በሚኖሩበት ዘመን ከዐረቢያ የነበረው ርቀት በዐረቢያና በሕንድ መካከል የነበረውን ርቀት የሚመጣጠን ነበር።

ስለዚያ ዘመን የታሪክ መጻሕፍት የዘገቡትን ብናነብ ከዐረብ ሕዝብ ይበልጥ ለዚህ ዓለም አቀፋዊ መልዕክት /ሃይማኖት/ ተስማሚና ተገቢ የሆነ አንድም ሕዝብ በዓለም ላይ እንዳልነበረ እንገነዘባለን። ቀደም ሲል ዓለምን ተቀራምተው ሲገዙ የነበሩት የዘመኑ ኃያላን ኃይሎች እየከሰሙ የመጡ ሲሆን በወቅቱ የነበረው የሀረብ ሕዝብ ግን ወኔው የደነደነና የተሟላ የሞራል ጥንካሬ

ነበረው። ሌሎች ሕዝቦች የሥልጣኔ ምጥቀትና የልማት እርምጃያ ስገኙላቸውን ልምድና ባህሎች ተከተሉ። የዐረብ ሕዝብ ግን እስከዚያን ጊዜ ድረስ ለመንደላቀቅና ለዕብሪት የሚያበቃ ሥልጣኔ ላይ አልደረሰም ነበር። ወደ ተልካሻና ርካሽ ባህሪያት ያዘነበለ ሕዝብም አልነበረም። ይህ ሕዝብ በስድስተኛ መቶ ክፍለ ዘመን ላይ የተቀሩት የዓለም ስልጡን ሕዝቦች ከተዘፈቁባቸው አስከፊ ሁኔታዎች ሁሉ ፍጹም የጠራ ሕዝብ ነበር። ሥልጣኔ በሞገዱ ያልመታው አንድ ሕዝብ ሊኖረው የሚችለው ሁለንተናዊ ሰብዓዊ ባህሪያት በሙሉ የነበረው ሕዝብ ነበር። ዐረቦች ለፍርሃትና ለስጋት ምንጭ ቁብ የሌላቸው ደፋር ጀግኖች፣ ድህነትን የማይፈሩ ለጋሾች፣ ቃልኪዳን አክባሪዎች፣ ነፃ አሣቢዎች፣ ነፃነት አፍቃ ሪዎች፣ ከሁሉም በላይ አርነትን የሚያበልጡ፣ ለባዕድ ሕዝብ ገብረው የማያውቁ፣ ክብራቸውን የማስጠበቅ ስሜት በደም ሥራ ቸው ውስጥ የሚመላለስ ኩሩ ሕዝብ ነበሩ። መንደላቀቅና መቀማ ጠልን የማያውቅ ቀላል ኑሮንም ይኖሩ ነበር። እርግጥ ነው ብዙ መጥፎና አስከፊ ነገሮችም ነበሩባቸው። ታዲያ ለዚህ መጥፎ ገጽታቸው መንስኤው ከሁለት ሺህ አምስት መቶ ዓመታት ጀምሮ ነቢይ ከአላህ ያልተላከላቸው መሆኑ ነው።⁽²⁾ የሚያሻሽላቸው፣ ሥነ ምግባራቸውን የሚገራና ለሥልጣኔ የሚያበቃቸው መሪም በመካከ ላቸው አልተነሣም። ለዘመናት ነፃ ሆነው በበረሃ ስለኖሩም ማይ ምነት ተስፋፍቶባቸው ነበር። በዚህ ጳላ ቀር የማይምነት ኑሮ

2 ነቢዩ ኢብራሂምና የነቢዩ ኢስማኢል /ዐ.ሰ/ ዘመን ከነቢዩ መሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ መላክ በፊት 2500 ዓመታት በፊት ነበር። በዚህ ረዥም ዘመን ውስጥ በዐረብ ውስጥ የአላህ መልዕክተኛ አልተነሣም። መልእክት /ሃይማኖት/ ተልእኮውን ለማድረስና ጥሪውን ለመላው የዓለም ሕዝብ ለማድረስ ይፈልግ የነበረው።

በመቀጠል ከእንሰላዊ የጨለማ ሕይወት ወደ ሰብአዊ ብርሃን የሚያወጣቸው ሰው አልነበረም። ይህ ሁሉ ሆኖ ብሩህ አእምሮ ያለው ሰው ካሻሻላቸውና ካስተማራቸው እነሱም ጥሪውን ተቀብለው ለላቀ ዓላማና ክቡር ለሆነ ተልእኮ መመሪያውን ከተከተሉ ዓለምን ለመምራት ብቃት ነበራቸው። እንዲህ ያለ ደፋር ጀግናና ታዳጊ ሕዝብ ነበር።

የዐረብኛን ቋንቋ እናስተውል። ይህን ቋንቋ ብናነብና ሥነ ጽሁፉን ብናጠና የመጠቁ አመለካከቶችን ለመግለጽ፣ የመለኮታዊ ዕውቀት ትርጉሞችን በረቀቀ ሁኔታ ለማስተላለፍ፣ ለሕሊና ጠልቆ ለመስማት ከዚህ ቋንቋ ይበልጥ ተስማሚ የሆነ ምንም አይነት ቋንቋ በዓለም ላይ ሊኖር እንደማይችል ያለ ምንም ጥርጣሬ እንገነዘባለን። የዚህ ቋንቋ አጭር ዐረፍተ ነገር ከፍተኛ ርዕሰ ጉዳዮችን ይገልጻል። በልቦና ላይ ኃይለኛ ተጽእኖ ያሳድራል።

እንዲህ ያለውን ቋንቋ ነበር በቅዱስ ቁርኣን ትርጉም የሚያስፈልግ የነበረው። የሃያሉ አላህ የረቀቀ ጥበብና በፍጡራት ያለው አጠቃላይ ርህራሄው ሆኖ የዐረብን አገር ለዓለም አቀፋዊው ነቢይነት ከተቀሩት የዓለም ክፍሎች ሁሉ ለመምረጥ ፈቀደ። ለዚህ ነቢይነት አላህ የመረጠውን ሰው በዚህች ምድር ላይ አቻ የማይገኝለት ክንዋኔውን ቀጥለን እናብራራለን።

የሙሐመድ ሰ.ዐ.ወ ነቢይነት

የዓለምን ታሪክ 1400 ዓመታት ወደ ኋላ መለስ ብለን ብንመለከት ቴሌግራም፣ ቴሌፎን፣ ባቡር፣ መኪናም ሆነ ማተሚያ መሣሪያ ያልነበረ መሆኑን፣ ጋዜጦችና መጽሔቶች የማይታተሙበት፣ መጻሕፍት የማይሰራጩበት፣ እንደዛሬው ዘመን ከአንዱ ቦታ ወደ ሌላው ለመንቀሳቀስ ትራንስፖርት ያልነበረበት መሆኑን እንረዳለን። ከአንዱ አገር ወደ ሌላው አገር መጓዝ የፈለገ

ሁሉ ብዙ ወራት መጓዝ ነበረበት። በዚህ ሁኔታ ዐረቢያ ከተቀሩት የዓለም አገሮች የተቆራረጠች ነበረች። እርግጥ ነው በአካባቢው የፋርስ፣ የሮምና የግብጽ ሀገሮች ይገኙ ነበር። ይሁን እንጂ ሰፊ የአሸዋ ክምሮች የዐረቢያን አገር ከነዚህ አገሮች ሁሉ ይለያት ነበር።

እርግጥ ነው የዐረብ ነጋዴዎች ለንገድ ወደነዚህ አገሮች በግመሎቻቸው ጀርባ ላይ ሆነው በመጓዝ መንገዱን ለማቋረጥ ብዙ ሳምንታትና ወራት ይወስድባቸው ነበር። የዚህ ጉዞ ዓላማ ግን ሸቀጦችን ከመሸጥና ከመግዛት የሚያልፍ አልነበረም። የዐረብ ሀገር የመጠቀሻ ከተማ የትምህርት ግዕዝም ሆነ ቤተመጻሕፍት አልነበረበትም። በሕዝቡ መካከል ዕውቀትም ሆነ ትምህርት አልተሰራጨበትም ነበር። ግንብብና መጻፍ ያውቁ የነበሩት በጣት የሚቆጠሩ ሰዎች ብቻ ነበሩ። እነዚህም ቢሆኑ ዕውቀታቸው ከሀገራቸው ውጪ የነበሩትን የዘመኑን ሳይንሶችና ሥነ ጥበቦች የሚያካትት አልነበረም። በአንድነት የሚያስተሳስራቸው መንግሥትም ሆነ የሚገዛቸው ሕግ አልነበራቸውም። እያንዳንዱ ጉሣ የራሱ ጌታ ስለነበር ሰዎችን እንዳሻቸው ይዘርፉ ነበር። አጥፊ በሆነ የማይቋረጥ የርስ በርስ ጦርነት ዘወትር ደም ይፈስ ነበር። ለሰው ልጅ ነፍስ ምንም ግድ አልነበራቸውም። የፈለገ ሰው ያስፈለገውን ሰው ይገድልና ንብረቱን በቁጥጥሩ ሥር ያውላል። ምንም ዓይነት የሥልጣኔ ፍንጭ አልነበረባቸውም። ዝሙት፣ መጥፎ ሥራዎች ሁሉ፣ አስካሪ መጠጥና ቁጥር ገበያቸው የደራ ነበር። ያለምንም ችግርና ያላንዳች ሀፍረት በአደባባይ ራቁታቸውን ይታዩ ነበር። ሴቶቻቸው እንኳ የተከበረውን የመካ መስጊድ ራቁታቸውን ይዘሩ ነበር። መሥራት የሚፈቀደውንና የተከለከለውን/ሀላልና ሀራምን/ አይለዩም ነበር። በአንዳች መርህ ሕግ ወይም የሕሊና ዳኛ የማይታቀብ ልቅ ነፃነት ስለነበራቸው ለማንም ገዥ መታዘዝንና መመራትን እምቢ አሻፈረ ያሉ ነበሩ። በተጨማሪም ግይምነት

ሥር የሰደደባቸው፣ ለጣኦታት የሚገዙና የሚሰግዱ ጅሎች ነበሩ። መንገድ ሲሄዱ ጥሩ ድንጋይ ያለበት ሥፍራ ካገኙ ጌታቸው አድርገው በመያዝ ያመልኩበታል። ይሰግዱለታል። ይህም ማለት ለማንም ሰው አላጉነብስም ያለው አንገት ለድንጋዮችና ለጣኦታት ይሰግድ ነበር። እነዚህ ግዑዝ ድንጋዮችና ቅርጻቅርጻች ችግራችንን ያስወግዱልናል፣ ምኞታችንንና ተስፋችንን እውን ያደርጉልናል ብለው ይገምቱ ነበር ማለት ነው።

ይህን በመሰለ ሕዝብና እንዲህ ባለ ሁኔታ ውስጥ ከመወለዱ በፊት አባቱ የሞተበት አንድ ሕፃን ተወለደ። ከዚያም እናትና አባቱ በሕፃንነት ዘመኑ ሞቱበት። እንዲህ ባለ የአካባቢ ሁኔታ ውስጥ ወላጆቹና አያቱ በሕይወት ቢኖሩ ኖሮ ማግኘት የሚችለውን እንክብካቤና አስተዳደግ እንኳ አላገኘም። ሲያድግም ከመሰሎቹ የዐረብ ልጆች ጋር ፍየል ጠበቀ። ለወጣትነት ዕድሜ ሲደርስም ንግድ ሥራ ሠራ። የሚኖረውና የሚውለው ቀደም ሲል የነበሩትን ሁኔታ ከገለጸነው ዐረቦች ጋር ነበር። ማንበብና መጻፍ የማይችል ማይም ነበር። ቢሆንም ግን ልማዶቹ፣ ሥነ ምግባሩ፣ ባህሪውና አስተሳሰቡ ከሕዝቡ ባህል፣ ሥነ ምግባር፣ አስተሳሰብና ባህሪ ፍጹም የሆነ ልዩነት ነበረው። ሲናገር በፍጹም አይዋሽም። በአንደበቱም ሆነ በእጁ አንድም ሰው አያስቀይምም። ለስለስ ያለ ሸጋ ፀባይ፣ አንደበተ ጣፋጭና አንድ ቀን አብሮት የተቀመጠ ሰው ሁሉ የሚወደው ምግባረ ሰናይ ነበረው። ተገቢ ባልሆነ መንገድ የማንንም ንብረት በፍጹም አይነካም ነበር። የታማኝነት፣ የእውነተኛነት የባህሪ ጥራት ዕጣ ክፍሉ ከፍተኛ ነበር። የሀገሪው ሰው ለውድ ንብረታቸው ከፍተኛ እምነት የሚጥሉበት፣ አደራቸውን የሚያስቀምጡበት እሙን ሲሆን እሱም የሰጡትን አደራ ልክ የራሱን ነፍስና ንብረት የሚጠብቀውን ያህል ይጠብቅላቸው ነበር። ሰዎች ሁሉ ከፍተኛ እምነት ይጥሉበትና ይተማመኑበት ስለነበር «አልአሚን» ወይም «ታማኙ» ብለው ይጠሩት ነበር። ላቅመ

አዳም ከደረሰ በኋላ ገላውን ለማንም ሰው ገልጦ የማያውቅ ዓይነት አፋር ነበር። ከተንኮለኛና ከመጥፎ ሠሪ ሰዎች መካከል ተወልዶ ቢያድግም ከተንኮልና ከክፋት ሠሪዎች የራቀ ምግባረ ሠናይ ነበር፤ በተሠማራበት ሥራ ሁሉ ንጹሕና የጠራ፤ ልቦናው የጸዳ፤ ሕዝባቸው ሲዘርፍና ደም ሲያፈስ በጣም የሚያዝን፤ በመካከላቸው አለመግባባት ተፈጥሮ ለጦርነት ሲበለፉ ሕዝቡን ለማስታረቅ የሚጥር፤ ፋህሩህና አዛኝ፤ በሕዝቡ ላይ የሚደርሰውን ችግር የሚካፈል፤ የሙት ልጆችና ሚስቶችን የሚረዳ፤ ረሀብተኛን የሚያበላ፤ መንገደኛ እንግዳን የሚያስተናግድ፤ ችግሩን የሚካፈልለት ሰው ነበር። ንቁ ሕሊና የነበረው፤ አርቆ አስተዋይ፤ ጣኦታዊነት መለየታቸውና ከአባቶቻቸው የወረሱት እምነታቸው ከሆነ ሕዝብ ጋር አብሮ ቢኖርም ግዑዝ ቁሣቁስና ጣኦታትን ማምለክ ይጸየፍ ነበር። አላህ ሸሪክ የሌለው አንድ አምላክ መሆኑንና ሊኖረውም የማይገባ መሆኑን፤ በምድርም ሆነ በሰማይ አምልኮት የሚገባው ምንም ነገር አለመኖሩን ልቡ የነገረው ይመስል ለአንድ ፍጡር ራሱን አጎንብሶ አያውቅም ነበር። ይህ ሰው በዚህ ማይም ሕዝብ መካከል በብዙ ድንጋዮች መካከል እንደሚያብረቀቀው ዕንቁ ወይም መብራት በሌሎች ጨለማ ውስጥ እንደሚበራው ያበራ ነበር።

በሕዝቡ መካከል ንጹህና የመጠቀ ኑሮ ከኖሩ አርባ ዓመት ከሞላቸው በኋላ ሕብረተሰባቸው ላይ ከየአቅጣጫው በሸፈነው በዚህ ጨለማ ተጨንቀው ከዚህ የጅልነትና የሥርዓት የለሽነት፤ የሥነ ምግባርና የሞራል ብልሽት፤ የማጋራትና የጣኦታዊነት ማዕበል ራሳቸውን ለማዳን ፈለጉ። ከተፈጥሮአቸው ጋር የሚስማማ አንዳች ነገር የሚያገኙበት አልሆነም። ስለዚህም ከመካከል ወጥተው በብቸኝነትና በገለልተኛ ሥፍራ መንፈሳቸውንና ልቦናቸውን በረሃብ በማጥራት በሕዝባቸው ላይ የሰፈረውን ጨለማ የሚያስወግድ ብርሃን በተስፋ በመጠበቅና በመፈለግ በዝቅጠት፤

በጥፋትና በሥርዓተ አልባነት የተሞላችው ይህች ዓለም የምትሻ ሻልበትን ነገር በመፈለግ ረዥም ቀናት ማሳለፍ ጀመሩ።

ከዚያም ሁኔታቸው ላይ ለውጥ ይከሰታል። ተፈጥሮአቸው ይጓጓለት በነበረው በዚያ ብርሃንም ልቦናቸው በድንገት ይበራል። ቀደም ሲል ባልታየባቸው ኃይልም ይሞላል። ከዚያም ከገለል ተኛው ዋሻ ይወጡና እነኚህ የምታመልኩዋቸውና የምትገዙ ዋቸው ጣኦታት አይጠቅሙም፤ አይገጹምና ተውዋቸው። ይህ ችን መረት፣ ጸሐይን፣ ጨረቃን፣ ከዋክብትን፣ በሰማያትና በምድር ያሉትን ኃይሎች ሁሉ ከአንድ አላህ በስተቀር ማንም አልፈጠራቸውም። እናንተንም የፈጠረውና ሲላይም የሚለግ ሳችሁ እሱ ብቻ ነው። ከርሱ በስተቀር ሌላ አትገዙ። ከርሱ በስተቀር ከሌላ ረድኤት አትፈልጉ፤ ችግራችሁን ከርሱ በስተቀር ሌላ እንዲያስወግድላችሁ አትፈልጉ። የምታካሂዱትን የዝርፈያ፣ የሥርቆት፣ የዝሙት፣ የአስከሪ መጠጥ፣ የቁማር ሥራዎች ሁሉ አቁሙ። በቃላችሁና በሥራዎቻችሁ ሁሉ እውነተኞች ሁኑ። ፍርድ አስተካክሉ፤ ያለአግባብ ነፍስ አትግደሉ፤ የሰውን ንብረትን አትቀሙ፤ ያለ አግባብ ምንም ነገር አትውሰዱ፤ አትሰጡም፤ ሁላችሁም ሰዎች ስትሆኑ ሰው ሁሉ ደግሞ እኩል ነው። ክብርና ብልጫ በዘር፣ በቀለም፣ በልብስ፣ በማዕረግ ወይም በሀብት ሳይሆን አላህን በመፍራት በመልካም ሠሪነትና በምግባር ሠናይነት ብቻ ነው። መልካም ሠሪ ሆኖ አላህን በመፍራት ራሱን ከመጥፎ ሥራ ያገደ ሰው ክቡርና በሰብዓዊነቱ ሙሉ የሆነ ሰው እሱ ነው። እንደዚህ ያልሆነ ሰው ግን ምንም ከበሬታና ብልጫ የሌለው ሲሆን በመጨው ዘለዓለማዊ ሕይወትም ዕጣ ቢስ ነው። ሁላችሁም ከምታችሁ በኋላ ጌታችሁ አላህ ፊት ቀርባችሁ ትጠየቃላችሁ ፍትህ በተሞላበት ችሎቱ ላይ አማላጅ፣ ወዳጅነት ወይም ጉቦ አይጠቅማችሁም። እሱ ዘንድ ስለ ዘር ግንዳችሁ ትልቅነት አትጠየቁም፤ የሚጠቅማችሁ እምነታችሁና መልካም ሥራችሁ ብቻ

ነው። አማኝ ሆኖ መልካም ሥራ የሰራ ሰው ገነት ሲገባ ይህን ያላደረገ ሰው ግን የከፋ ክስረት ደርሶበት ከእሳት ጓዶች ጉራ ይሰለፋል፤ በማለት ለሕዝባቸው ጥሪ ያደርጋሉ።

ሕዝባቸው ግን ለሌላ ነገር ሳይሆን ከአባቶቻቸው የወረሱትን የጅልነት ባህላቸውንና ወጋቸውን ስለሚያንቋሽቹ፣ ሰዎችን ከጣሉ ታትና ከቁሳቁስ አምልኮ በመከልከል ለአላህ ብቻ እንዲታዘዙ /ለእስልምና/ ጥሪ ስለሚያደርጉ ብቻ ያስቸግራቸው ጀመር። ያን ባሉም ሰደቡዋቸው፤ አዋረዱዋቸው፤ በድንጋይ መቱዋቸው፤ መላወሻ አጠበቡባቸው። ሊገድሏቸውም አሴሩ። ማድረግ የሚችሉትን አስከፊ የችግርና የሥቃይ ዓይነቶች በነቢዩ ላይ ማድረስን ቀጥለው ከአሥራ ሶስት ዓመት በኋላ ከትውልድ ሀገራቸው ለመሰደድ ተገደዱ። ከዚያም በኋላ ቢሆን ወገናቸው በዚህ ለስደት በዳረገ ሥቃይ ብቻ የሚረኩ አልሆኑም። ነቢዩ ሀገራቸውን ጥለው በተሰደዱበት መዲና ድረስም ማሰቃየቱንና ማወኩን ቀጠሉበት።

እኚህ ቅን፣ የአላህ ታዛዥና አገልጋይ ከወገናቸው የተሰነዘረ ባቸውን ይህን ሁሉ ሥቃይና መከራ ለምን ቻሉና ታገሱ? ወደ እውነተኛው ቀጥተኛ መንገድ ሊመሯዋቸው ስለፈለጉ ነው። ሕዝባቸው ነቢዩን ከራሳቸው ላይ ንጉስ እናድርግህ ወይም ደግሞ ሀብት ፈልገህ ከሆነም ሀብታችንን ሰብስቦን ከሁላችንም በላይ ሀብታም እናድርግህና የያዝከውን ነገር፣ አላህን ብቻ ተገዙ ማለቱን ተወው የሚል ሃሳብ አቅርቦላቸው ነበር። ነቢዩ ግን ይህን ሁሉ እምቢ በማለት ጥሪያቸውን ቀጠሉ። ይህን ሁሉ ስቃይና መከራ የሚቀበሉት ለገዛ ራሳቸው ጥቅም ሳይሆን ለሌሎች ሰዎች ብለው ነው። በድንጋይ እየመቱዋቸውና በመጥፎ ቃላት እየዘለፉዋቸው ነቢዩ ግን ወደ ቀና መንገድ አላህ እንዲመልላቸው ብቻ ይጻፋላቸው ነበር። ታዲያ በዚህች ዓለም ላይ ከዚህ ሰው የበለጠ ቅን፣

ሐቀኛና ከራሱ በፊት የሌሎችን ጥቅም የሚያስቀድም ሰው ሊኖር ይችላል ወይ?

ከዋሻው ከወጡ በኋላ በራሳቸው ላይ ስለደረሰው ታላቅ ለውጥ ትንሽ አስተዋሉ። ለሰዎች ይናገሩ የነበረው ንግግር እጅግ በጣም የረቀቀ አገላለጽና የጠለቀ ይዘት ነበረው። ይህን የሚመስል ቃል ከዚያ በፊትም ሆነ ከዚያ በኋላ መሰሉን አንድም ሰው አላቀረበም። እንደሚታወቀው ሁሉ ዐረቦች በቅኔያቸው፣ በዲስኩራቸውና በአንደበተ ርቱዕነታቸው ይኩራሩ ነበርና እንዲህ ያለውን አነጋገር አንድ ምዕራፍ እንኳ እንዲያመጡ ለውድድር ተጋብዘው በመሸነፍ አንገታቸውን ደፉ። ከዚህ ይበልጥ የሚያስደንቀው ደግሞ ይህ ሰው የሚጠቀሙበትና ከሰዎች ጋር የሚነጋገሩበት የቋንቋ ስልት ከሌላው የንግግር ቋንቋ ጋር በአገላለጽ ብሩህነቱም ሆነ በቋንቋ ጥልቀቱ የማይመጣጠን መሆኑ ነው። የዚያን ቃልና የነቢዩን ንግግሮች፣ ዲስኩሮችና ከሰዎች ጋር ያደርጉት የነበረውን ቃለ ምልልሶች ብናነጻጽር በሁለቱ መካከል ያለው ልዩነት በጣም ጉልህ ሆኖ ይታያል።

እኚህ የማያነቡና የማይጽፉ በማይሞች መካከል በበረሃ ተወልደው እዚያው ብቻ የኖሩ ነቢይ /ሰ.ዐ.ወ/ ከዚያ በፊትም ሆነ ከዚያ በኋላ አንድም ሰው ተናግሮት የማያውቀውን እንዲያውም ከራሳቸውም አንደበት ቢሆን ከአርባ ዓመት ዕድሜያቸው በፊት ሰዎች ሰምተውት የማያውቁትን ንግግሮችና ምክሮች ይዘው መቅረብ ጀመሩ።

እንደዚሁም እኚህ ነቢይ /ሰ.ዐ.ወ/ የሥነ ምግባር፣ የማህበራዊ ኑሮ፣ የፖለቲካና የተቀሩትንም ሰብዓዊ ጉዳዮች ሕግጋት አኖሩ። የሕግጋቱን ምስጢሮችና ጥበባት የበቁ ጠቢባንና የመጠቁ ፈላ ስፎች የአመለካከት ጥልቀትና የበለጸገ ልምድ ቢኖራቸውም ከከፍተኛ ችግር በኋላ እንጂ ሊደርሱበት አይችሉም። እንዲያውም

ወደፊት የሕግጋቱ ምስጢርና ያለሚቸው ትልሞች ምንነት ለዓላማችን የጠቢባት ዕውቀትና ልምድ ከቀን ወደቀን እያደገ በመጣ መጠን እየተገለጸ ይሄዳል። እኚህ የማያነቡና የማይጽፉ ነቢይ ሕጎቹን ከአሥራ አራት ምዕተ አመታት በፊት ያኖሩ ሲሆን ዛሬም ለውጥ ወይም ማሻሻያ የሚያስፈልግ አንድም ቦታ ልናገኝበት አንችልም። አንዲት አንቀጽም መሰረዝ ወይም ማስወገድ አንችልም። ሌሎች ሰው ሰራሽ ሕጎች ግን ብዙ ጊዜ የሚረቁና በተደጋጋሚ የሚሻሻሉ መሆናቸውን ሁሉም ያውቃል።

በ23 ቱ ዓመት አጭር ጊዜ ውስጥ በተጠንቀቅ ይጠባበቁ ዋቸው የነበሩ፣ ሊገድሷቸው ያሴሩባቸውና ነቢዩን በማሰቃየት ያልተቆጠበ ጥረት ሲያደርጉ የነበሩ አብዛኞቹ ጠላቶቻቸው ነፍስ የሚሰውላቸው ወዳጆቻቸው ለመሆን በቅተዋል። ይህ ሁሉ የሆነው በሥነ ምግባራቸው፣ በታላቅነታቸውና በአርቆ አስተዋይነታቸው እንደዚሁም በመጠቁ መሪ ትምህርቶቻቸው ምክንያት ሲሆን፤ ታላቅና እብራተኛ የሆኑ ኃይላትን ተጋፍጠው አንበርክከዋል። ድል ሲቀዳጁ ነቢዩ አንድም ሰው አልተበቀሉም። በችሮታቸው፣ በአክብሮታቸውና በጸጋ ነው የተቀበሉዋቸው። አጎታቸውንና የጡት ወንድማቸውን ሐምዛ ኢብት አብዱል ሙጠሊብን ገድለው ሆዳቸውን ዘንጥለው ጉበታቸውን ያኘኩትን እንኳ ይቅር ብለዋቸዋል። በድንጋይ የወገሩአቸውንና በማንም ላይ ሳያሴሩ፣ የማንንም ቃል ኪዳን ሳያፈርሱ፣ በማንም ላይ ጦርነትን ሳያካሂዱ፣ ከትውልድ አገራቸው ያሳደዱዋቸውን ሁሉ የምህረትና የአጠቃላይ ይቅርታ ሽማ አጎናጽፈዋቸዋል። ይህን የመጠቀሚያቸውን በመረዳት ከሁሉም የከፋ ጠላቶቻቸው የነበሩት እንኳ ደፍረው በቃል ኪዳን አፍራሽነት፣ በግፈኝነት፣ በከሀዲነት በፍጹም አይወነጅሷቸውም። በትምህርታቸውና በመመሪያቸው፣ ከአረማዊነትና ከማይምነት ጨለማ አውጥተው በሥርዓትና በስልጣኔ መስክ የፋክክር ቁንጮ የጨበጠ ሕዝብ እስከማድረግ ያደረሱ

ዋቸውን የዐረቦች ልብ የገራላቸውም ይኸው ነበር። ምንም ዓይነት ሕግ ያልገዛቸውን ዐረቦች በከፍተኛ ደረጃ ሥነ ሥርዓትና ሕግ የገዛውና በዓለም ታሪክ ውስጥ አቻ የማይገኝለት ሕዝብ ሆኖ እንዲመጣ አድርገዋል። የማንንም ትእዛዝና መመሪያ ለመቀበል ፈቃደኛ ሆነው የማያውቁትን ዐረቦች በሕይወታቸውና በገንዘባቸው ለሚንከባከቡት ታላቅ መንግሥት በቅንነት የሚመሩታዛዦች አድርገዋል። ምንም ዓይነት ሥነ ምግባርና ሥርዓት ያልነበረቸውን ዐረቦች በሁሉም ሥነ ምግባር የተገሩና በመልካም ባህሪያተ የበለጸጉ አድርገዋቸዋል። ዛሬ የዓለም ሕዝብ ዐረቦች ከነቢዩ/ሰ.ዐ.ወ/ በፊት የነበሩበትን ሁኔታና አኗኗራቸውን ከታሪክ መጻሕፍት ገጾች ሲያነብ አድናቆቱ መጠን የለውም። ለኚህ ነቢይ ተጽእኖ፣ በረከትና ለ23 ዓመት ጥሪያቸው ምሥጋና ይገባውና የፋርስን፣ የሮምንና የግብፅ መንግሥታት ያንበረከከላቸውን ኃይል ተጉናጽፈው፣ ከቡርካትንና ሥልጣኔን፣ ሥነ ምግባርና ሰብአዊነትን ለዓለም በማስተማር የእስልምናን ትምህርትና ድንጋጌውን /ሸረከውን/ በኢስያ፣ በአፍሪቃ፣ በሩቅ አውሮፓ ለማስፋፋት ተሰማርተዋል።

ይህ እንግዲህ የማያነቡና የማይጽፉት ነቢይ/ሰ.ዐ.ወ/ በዐረቦች ሕሊና ውስጥ የቀረጹት ስሜት ነበር። ይህ ትምህርት በተቀሩት የዓለም ሕዝቦች ሕሊና ያሳደረው ስሜት ግን ከዚህ የበዛና ይበልጥ የሚያስደንቅ ነበር። በዓለም ሕዝቦች አስተሳሰብ፣ በልምድና በሕጉቻቸው ላይ ታላቅ ለውጥ አስከትሏል። ነቢዩን የተከተለና አርአያቸው ያደረጉትን ትተን ነቢዩን ከመከተል ያፈነገጡ፣ ትእዛዛቸውን የጣሱና በግልጽ ጠላትነት የተጋፈጡዋቸውን እንኳን አስተውለን ብንመለከት ከዚህ የማያነብና የማይጽፍ ትምህርት ተጽእኖ ራሳቸውን ለመከላከል ያልቻሉ መሆናቸውን እናገኛለን። ዓለም የአላህን አንድነት /ተውሂድ/ ረስቶ የነበረ ሲሆን እኚህ የማያነቡና የማይጽፉ ነቢይ /ሰ.ዐ.ወ/ ናቸው እንደገና ያደሱት።

ሌላው ቀርቶ የጣኦታውያንና የአጋሪዎች እምነቶች እንኳ ሳይቀሩ ለአላህ አንድነት /ለተውሂድ/ ለይምሰልም ቢሆን ጥሪ ከማድረግ አይርቁም። በሥነ ምግባርና በሥነ ሥርዓት ረገድ ያስተማሩት መርሆችም እንደዚሁ ብርቱ ኃይል ያላቸው ሲሆኑ በተቀሩት የዓለም ሕዝቦች ሥነ ምግባር ላይም ተጽእኖው ቀጥሏል። በሕግ፣ በፖለቲካ፣ በሥልጣኔና በማህበራዊ ኑሮ ያኖሩት መርህም እንደዚሁ በትክክለኛነቱ፣ በእውነተኛነቱና በጥብቅነቱ ደረጃ አስተባባይ ጠላቶቻቸው ሳይቀሩ እውነተኛነት እንዲቀበሉና ከአብነቱ እንዲቀሰሙ አድርጉአቸዋል። ይህ ብቻም ሳይሆን እስከዛሬም ከአብነቱ እንደጨለፉ ናቸው።

ይህ ሰው ቀደም ሲል እንዳብራራነው ሁሉ ማይምነትና አርማዊነቱ ሥር በሰደደበት ሕዝብ መካከል የተወለዱ፣ ከፍየል እረኝነትና ከንግድ ሥራ በስተቀር አርባ ዓመት እስከሞላቸው ድረስ ምንም ዓይነት ሥራ ያልሠሩና ምንም ዓይነት ትምህርት ያላገኙ ሲሆን፣ ይህንን ሁሉ የሙሉእነት ገጽታ እንዴት በአንድ ጊዜ ከአርባ ዓመት በኋላ ማጠቃለል ቻሉ? ይህ ሁሉ ዕውቀትና ጥበብ ከየት መጣላቸው? ይህ ያልተለመደ እንግዳ ኃይል ከዩት ተገኘ? ከጦር መሪዎች ሁሉ አቻ የማይገኝለትና የወጣለት የጦር መሪ፣ ከዳኞች ሁሉ ጠለቅ ያለ ዕውቀት የተካነ ዳኛ፣ ከሕግ አውጪዎች ሁሉ የላቀ ሕግ አውጪ፣ ከፈላስፎች ሁሉ የተራቀቀ ብሩህ ፈላስፋ፣ ከሥነ ምግባርና ከሥልጣኔ አራማጆች ሁሉ የበለጠ መሥራችና አሻሻይ፣ ከሁሉ የተሻለ የፖለቲካ መሪ ሆነው እናገኛቸዋለን። ከዚያም የቀኑ ከባድ ሥራና ኃላፊነት ሳያውካቸው ሌሊቱን በሙሉ ለረኝም ሰዓት ጌታቸውን ሲገዙ እናያለን። ለሚስቶቻቸው፣ ለልጆቻቸው፣ ለቤተዘመዶቻቸው ያለባቸውን ግዴታ ተወጥተው፣ ድኾችንና ችግሮቻችን ሲያገለግሉ፣ አደጋ የደረሰባቸውንና የሙት ልጆችን ሲያጽናኑ ይታያል። ታላቅ ሥል

ጣን ቢኖራቸውም የድኾችን ሕይወት እንጂ አልኖሩም። ሰሌን ላይ ይተኛሉ። ሻካራ ልብስ ይለብሳሉ። ቋንጣ ይበላሉ። እንዲ ያውም ምንም ሳይበሉ ብዙ ቀኖች ያልፋሉ።

ከነዚህ አስደናቂ ነገሮች በኋላ -እኔ እንደናንተ አይደለሁም። እኔ ከሰብዓዊ ዝርያ ውጭ ነኝ ብለው ለሰዎች ቢናገሩ እንኳ ማንም ሰው ሊያስተባብለውና ቃሉን አልቀበልም ብሎ መናገሩ ያዳግት ነበር። ሆኖም ግን ይህን አላሉም። ይህ ከተለምዶ ውጭ የሆነ ተሰጥኦ ከገዛ ራሴ ነው አላሉም። ከነዚህ ተሰጥኦዎች አንድም የገዛራሴ አይደለም፤ ያለኝ ነገር ሁሉ የአላህና ከአላህ የተገኘ ብቻ ነው። ይህ ያመጣሁላችሁ ቃልም መሰሉን ለማምጣት ሰውን፣ ጋኔንም ያቃታቸው ይህ መጽሐፍ ከራሴ ከገዛ ጭንቅላቴ የፈለቀ፣ ከአእምሮዬ የመነጨ ሳይሆን የሃያሉ አላህ ብቻ ነው። የምሠራው ማንኛውም ነገር የግላዊ ብቃቴ ውጤት ሳይሆን ሃያሉ አላህ ያደለኝ ነው። ጌታዬ በሚያዘው መሠረት ብቻ እንጂ ምንም ነገር አልሠራም፤ አንዳች ቃልም አልናገርም፤ በማለት ዘወትር ያስረዱ ነበር። ከዚህ ሁሉ በኋላ እንዲህ ባለው እውነተኛ ሰው የማናምን ለምን እንደሆነ፣ ከሃያሉ አላህ የተላከ መልዕክተኛ ነቢይ መሆኑን የማን ቀበልበት ምክንያት ምን እንደሆነ እስኪ ንገሩኝ? ተሰጥ ኦዎቼን ባንድ በኩል ተመልከቱ፤ የሰው ልጅ ከርሱ በፊትም ሆነ ከርሱ በኋላ መሰሉን አላፈራም። የእውነተኛነትና የታማኝነት ጎጥንም ተመልከቱ፡- ባመጣው መመሪያ አይመጸደቅም። ይህን በማስገኘቱ ዝናና ሙገላ አይፈልግም። በዚህ ታላቅ በረከት ያከበረው አላህ ስጦታ መሆኑን ይገልጻል። ከዚህ በኋላ የማናም ንበትና የማናረ ጋግጥለት ምን ምክንያት አለ? እነዚህ ብቃቶችና የምሉዕነት ገጽታዎች ከአላህ ዘንድ የተሰጠኝ ነው ሲለን፤ የለም አንተው ራስህ የፈጠርከውና ከገዛ ሕሊናህና ከአእምሮህ የመነጨ ነው! የምንለው ለምን ይሆን? ይህ እውነተኛና ታማኝ ሰው በቀላሉ የራሱ አድርጎ ማቅረብ የሚችላቸው ውብ ተግባሮችና የላቁ ብቃቶች ምንጫቸው

ከየት እንደሆነ የሚያውቅ ሰው እንደሌለ እየታወቀ የራሱ ነው ማለቱን እምቢ ብሏል። ከተራው ሰው የተለየ ልዩ የሆነ ተፈጥሮ አለኝ ብሎ የሚናገር ቢሆን ኖሮ ማንም ሰው አባባሉን ማስተባበል የማይችል መሆኑ የታወቀ ነው። ታዲያ ከዚህ ሰው ይበልጥ እውነተኛ ክርሱ ይበልጥ ታማኝና ንጹህ የሆነ ማን አለ?

እኒህ ሰው መሪያችንና ነቢያችን ሙሐመድ አባት አብደላህ /ሰ.ዐ.ወ/ ናቸው። የእውነተኛነታቸው፣ የነቢይነታቸው ማረጋገጫ ነው። ታላላቅ ሥራዎቻቸውና የመጠቁ ግብረገብነታቸው፣ በብሩኩ የሕይወት ዘመናቸው የተከሰቱት ድርጊቶች ...ሁሉም በታሪክ መጻሕፍት ውስጥ የተረጋገጡ ናቸው። ሐቅንና እውነትን ለመሻት በአመዛዛኝ ሕሊና የሚያነበው ሁሉ ከሃያሉ አላህ የተላኩ ነቢይና መልዕክተኛ መሆናቸውን የገዛ ሕሊናው ያለ ጥርጥር ይመሰክርበታል። ለሕዝቡ ያቀረቡት ቃልም ዛሬ የምናነበው ቅዱስ ቁርአን ሲሆን ትርጉሙን ተገንዝበው በሰፊ ሆድና በማስተዋል የሚያነበው ሰው ሁሉ ከሃያሉ አላህ ዘንድ የተላለፈና የሰው ልጅ መሰሉን ማምጣት የማይችል መጽሐፍ መሆኑን የግዴታ አምና ይቀበላል።

የነቢይነት መደምደሚያ :-

እስልምናን ለማወቅና ቀጥተኛ ጉዳዩን ለማወቅ ከነቢዩና ከቅዱስ ቁርአን ከመማር በስተቀር ሌላ መንገድ አለመኖሩን አሁን ማወቅ ይገባናል። ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ ወደ መላው የሰው ልጅ የተላኩ ነቢይና መልዕክተኛ ሲሆኑ በራዕይ፣ በነቢይነትና በመልዕክተኛነት ሰንሰለት የመጨረሻው ቀለበትና መደምደሚያ ናቸው። ሃያሉ አላህ ወደ ሰው ልጆች ማስተላለፍ የሻውን መመሪያና ብርሃን በርዣቸው አማካይነት አስተላልፎአል። በእውነት ሐቅን የሚፈ

ልግና ለሐያሉ አላህ እውነተኛ ታዛዥ /ሙስሊም/ መሆን የወደደ ሰው ሁሉ የግዴታ በነቢያት መደምደሚያ ግመን፤ ያመጡትን መመሪያና ግልጽ መብራሪያዎች በቅንነት መቀበልና መንገዳቸውን መከተል ይኖርበታል።

የነቢያት መደምደሚያነት ማስረጃዎች፡-

የነቢይነትን እውነታ የተገነዘብን ከሆነ ነቢያት በየቀኑ የማይ ወለዱ መሆናቸው ግልጽ ይሆናል። እንደዚሁም ለያንዳንዱ ሕዝብ በየጊዜው የግዴታ ነቢይ ይኖረዋል ማለትም አይደለም። ያንድ ነቢይ ሕይወት ማለት የሚያስተምረው የመሰራትና የማስተ ማር ሕይወት ማለት ነው። መመሪያውና ትምህርቶቹ እስካሉ ድረስ ነቢዩ ሕያው ነው። ሰዎች ከነሱ በኋላ ትምህርታቸውን ስላጠመሙና እንዳሻቸው በስሜታዊ ዝንባሌያቸው ስለበረዙ የቀ ድሞዎቹ ነቢያት ሞተዋል፤ ዛሬ ከመጽሐፍቻቸው ውስጥ አንድም ጥንታዊ ይዘቱንና መሠረታዊ ገጽታውን የያዘ መጽሐፍ አይገኝም፤ ተከታዮቻቸውም ቢሆኑ በአሪጅናል መልኩ የሚገኝ መጽሐፍ አለን ብለው የሚናገሩ አይገኙም ማለት ይቻላል። የነኚህ ነቢያት የሕይወት ታሪክም ቢሆን እንደዚሁ ተዘንግቷል። አስተ ማማኝነት ያለው ትክክለኛ አኗኗራቸውን መረዳትም አዳጋች ሆኗል። ሌላው ቀርቶ የተወለዱበትም ዘመን ወይም ሥፍራ፣ የፈጽ መዋቸው ክንውኖች እንኳ በቁርጠኝነት መናገር አይቻልም። እን ደ ዚሁም ነቢያቱ ሕይወታቸውን እንዴት እንዳሳለፉ ምን ያዙና ምን ይከለከሉ እንደነበረ ዛሬ ሰዎች በፍጹም ማወቅ አይችሉም። ይህ ነው እንግዲህ ሞታቸው። ነቢያችን ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ ግን መመሪያቸውና ትምህርታቸው ዛሬም ሕያው በመሆኑ አሁንም ሕያው ናቸው። አላህ ያወረደላቸው ያ ቅዱስ ቁርአን በአሪጅናል ቃላቱ አንዲት ፊደሉ ላይ ወይም አንዲት ነጥቡ ላይ ወይም ቀንድ

እና ጋራው ላይ አንዳች ለውጥ ዝር ሳይልበት መሠረታዊነቱን ጠብቆ ዛሬም በእጃችን እንዳለ ነው። ታሪካቸው፣ አኗኗራቸውና ጠቅላላ ሥራዎቻቸው በመጻሕፍት ተመዝግበውና ተጠብቀው እንዳሉ ናቸው። እነዚህን መጻሕፍት ስናገላበጥ ልክ ዛሬ ነቢዩን በዓይናችን አይተን ንግግራቸውን በጀርአችን እንደምንሰማ ዓይነት ስሜት ይሰማናል። በሰው ልጅ ታሪክ ውስጥ እንደ ነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ የሕይወት ክንዋኔዎች ዝርዝር ሁኔታ ተመዝግቦ አልተጠበቀም። ስለዚህም በማንኛውም የዕለታዊ ኑሮአችን ሂደት ውስጥ በማንኛውም ጉዳይ እና ሁኔታ ላይ ምን ጊዜም ምሳሌያቸውን መከተልና ከአብነታቸው መቅሰም እንችላለን። ዛሬ የሰው ልጅ ከአላህ ዘንድ የሚላክ ነቢይና መልዕክተኛ ከነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ በኋላ መቆሙ ያስፈለገ ለመሆኑ ማስረጃው ይኸው ነው።

አንድ ነቢይ ከሌላው ነቢይ በኋላ የሚላከው ቀጥሎ ካሉት ሶስቱ ምክንያቶች ውስጥ በአንዱ ነው።-

1. ቀድሞ የነበረው ነቢይ ያስተማረው ትምህርት መንምና በመክሰሙ እንደገና ለሰዎች ማቅረብ አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ።

2. ቀድሞ የነበረው ነቢይ ያስተማረው የተሟላ ሳይሆን ቀርቶ ማሟላቱ አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ፤

3. የቀድሞው ነቢይ ትምህርት ባንድ በተወሰነ ሕዝብ ወይም ብሔር ላይ ብቻ የተወሰነ ሆኖ ሌላው ሕዝብ ወይም ሕዝቦች መሰል መልዕክተኛ ነቢይ የሚያስፈልጋቸው ሆኖ ሲገኝ፤ ናቸው የነዚህ ሶስት ምክንያቶች መካከል ዛሬ አንድም አይገኝም።³

3 አራተኛ ምክንያት ደገሞ አንዱ ነቢይ ጋር ሌላ ነቢይ

1. የነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ ትምህርት ዛሬም ሕያው ነው። በማንኛውም ጊዜ ሃይማኖታቸው ምን እንደነበረ፣ ከአላህ ዘንድ የመጡት ቅን መመሪያ የቱ እንደሆነ፣ ለሰዎች ያስተጋቡት የኑሮ ዘይቤ የቱ እንደሆነና፣ ሰዎችን ወደ ቀጥተኛው መንገድ ለመምራት የታገሉባቸው ስልተች ምን እንደነበሩ ለማወቅ የሚያስችሉን ዘይቤ ዛሬ በእጃችን ይገኛል። ስለዚህም ትምህርታቸው ሕያውና በቀላሉ ሊደረስበት እስከተቻለ ድረስ ለሰዎች የሚያቀርብ ሌላ አዲስ ነቢይ አስፈላጊ አይሆንም ማለት ነው።

2. ዓለም የተሟላውን የእስልምና ትምህርት በሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ ነቢይነት የተገናኘ ስለሆነ ትምህርቱ ተጨማሪ ወይም

3. የነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ ነቢይነት ለመላው ዓለም ነው እንጂ ላንድ የተወሰነ ሕዝብ ብሔር ወይም ላንድ ለተወሰነ ዘመን አይደለም። ስለዚህም በተለይ ነቢይ እንዲላክለት የሚያስፈልገው አንድም ሕዝብ የለም። በዚህ ሶስተኛው ምክንያት ይወገዳል።

ከዚህ ሁሉ በመነሳትም ነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ የነቢያት ሁሉ መደምደሚያ ማለት የነቢያት ሁሉ ማጠቃለያ ነቢይ

የመጀመሪያውን ለማገዝና ለማረጋገጥ አብሮ መላክ የሚችል መሆኑን ነው። ቁርአውስጥ ለዚህ ዓይነት ከሁለት ምሳሌዎች በስተቀር ያልተመለከተ በመሆኑና በነዚህ ሁለት ምሳሌዎች ልዩ ሁኔታ ብቻ ላይ በመመርኮዝ አላህ ነቢያት ልክ እነርሱን ለማገዝና ለማጠናከር ከርሱ ጋር ሌሎች ነቢያትን እንደ ሕግ አድርጎ ይልካል ከሚል ማጠቃለያ ላይ መድረስ ስለማይቻል እዚህ ላይ አራተኛ ምክንያት አድርገን አልጠቀስንም። ተቀናሽ አያስፈልገውም። ከነቢዩ በኋላ ሌላ ነቢይ ሊያሟላው የሚያስፈልገው ምንም ዓይነት ጉድለትም የለውም። ስለሆነም ሁለተኛው ምክንያትም ተወግዷል ማለት ነው።

ተብለዋል። ስለዚህም ዓለም ዛሬ ሌላ ነቢይ አያስፈልጋትም።
የሚያስፈልጓት ነቢዩ ሙሐመድን ተከትለው ሰዎች ሁሉ ነቢዩን
እንዲከተሉ ጥሪ የሚያደርጉ፣ ትምህርታቸውን በሚገባ የሚረዱና
ተግባራዊ የሚያደርጉ፣ በምድር ላይ ነቢዩ ሙሐመድ ባስተማሩት
የአላህ ሕግ መሠረት የሚተዳደር መንግሥት የሚመሠርቱ ሰዎች
ናቸው።

ምዕራፍ አራት

እምነት በዝርዝር

ይህን ምዕራፍ ከመጀመራችን በፊት ባለፉት ምዕራፎች ውስጥ ያገኘናቸውን ልብጦች እንደገና ጠቅለል አድርገን ማየቱ ተገቢ ይሆናል።

1. እስልምና የአላህን ትእዛዝ መፈጸምና መመሪያውን መከተል መሆኑ ጥርጥር የለውም። ነገር ግን አላህንና ባህሪያቱን፣ ሰዎች እርሱ በሚወደው መሠረት ኑሮአቸውን እንዲመሩ የሚችሉበትን መንገድ፣ በመጪው ዘለዓለማዊ ሕይወት በሥራቸው መሠረት የሚከተላቸውን ምንዳም ሆነ ቅጣት እንዴት እንደሆነ በትክክለኛ ሁኔታ ለመረዳት የሚቻለው ከአላህ ዘንድ በተላከ ነቢይ አማካይነት ብቻ ነው። የእስልምና ሃይማኖት ትክክለኛ ትርጉም «የነቢዩን ትምህርቶች አምነን በመቀበል በመመሪያው መሠረት አላህን መገዛት» ማለት ነው። ከነቢዩ መመሪያ ያፈነገጠና አላህንና ሕግጋቱን ለማወቅ ነቢዩን እንደ አገናኝ ድልድይ ያልወሰደ ሰው ሁሉ ለአላህ ታዛዥና ለሕጉ ተገዥ ነኝ ቢል እንኳ ሙስሊም ሊሆን አይችልም።

2. ቀደም ባሉት ዘመናት ለተለያዩ የዓለም ሕዝቦች ነቢዮች ሲላኩ ለያንዳንዱ ሕዝብም ነቢይ ይላክ ነበር። አንዳንድ ጊዜም ላንድ ሕዝብ በተከታታይ በርካታ ነቢዮች ይላኩ ነበር። ለማንኛውም ሕዝብ ነቢዮች ያስተማሩት ሃይማኖት መመሪያው «እስልምና» ማለትም «ለአላህ ትእዛዝ ማደር» የሚል ነው። እስልምና በሁሉም ዘመናትና በሁሉም ሕዝብ ዘንድ አንድ ወጥ የሆነ እውነታ ሆኖ የቆየ ሲሆን በተለያዩ ሕዝቦች የድንጋጌ

ማለትም የሕግ አፈጻጸምና የአምልኮ ከንውኖች ላይ አንዳንድ ልዩነቶች ነበሩ። ለዚህም አንድ ሕዝብ በሁሉም የአላህ ነቢያት የማመን ግዴታ ቢኖርበትም የግዴታ ሌላውን ሕዝብ አይከተልም ነበር።

3. ሃያሉ አላህ ነቢዩ ሙሐመድን /ሰ.ዐ.ወ/ ወደ መላው የሰው ልጅ ሲልካቸው አንድ ወጥ የሆነ ድንጋጌ ይኖር ዘንድ ለመላው የሰው ዘር የመረጠውን የእስልምናን ትምህርቶች የተሟላ አድርጓል። የነቢዩ ተልእኮም ባንድ የተለየ ሕዝብ ላይ የሚወሰን ወይም ለተለየ ዘመን ብቻ የተወሰነ ሳይሆን ለሁሉም የሰው ዘርና ለሁሉም ዘመናት ነው። በነቢዩ ሙሐመድ ተልእኮ ከርሳቸው ቀደም ብሎ የተለያዩ ነቢያት ወደ ተለያዩ ሕዝቦች ይዘው የመጡት የተለያዩ የእስልምና ድንጋጌዎች የሚሻሩት ተሸረዋል። እስከ ትንሣኤው ቀን ድረስም ሌላ ነቢይ ወይም ሌላ ድንጋጌ በፍጹም አይኖርም። እስልምናም ዛሬ ከርሳቸው በኋላ ከአላህ ዘንድ የተላከና በርሱ ማመን ግዴታ የሚሆንን ሰው በፍጹም የማይመጣው የነቢዩ ሙሐመድ ተከታዮች ብቻ የሚመሩበት ሃይማኖት ነው። አንድ ሰው በዚህ ካላመነ ከሃዲ /ኢአማኝ/ ይሆናል።

ቀጥለን ደግሞ እንድናምንባቸው ነቢዩ /ሰ.ዐ.ወ/ ያዘዙንን ነገሮች እናብራራለን።-

በአላህ ማመን:-

ነቢዩ /ሰ.ዐ.ወ/ እንድናምንበት ያዘዙን የመጀመሪያውና ዋነኛው ነጥብ «አሊላህ ኢሊላህ» የሚለው ቃለተውሂድ ሲሆን ትርጉሙም «ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ የለም» ማለት ነው። ይህ የእስልምና እምነት የታነጸበት፣ ሙስሊሙን ከከሃዲው፣

ከአጋሪውና ከአማኙ የሚለይ መሪ ቃል ነው። በሚያምንበትና በማያምንበት ሰው መካከል ከፍተኛ ልዩነት የሚያስከትል መሠረታዊ ቃል ነው። የሚያምኑበት ሰዎች በዛሬው ሃላፊ ዓለም ሕይወትም ሆነ በነገው ዘላለማዊ ቀሪ ዓለም ሕይወት ድል፣ ስኬት፣ ተድላና ልዕልና ከተቀዳጁት ክፍል ሲሆኑ፤ ይህን ቃላት የሚያስተባብሩና ያፈነገጡ ደግሞ በዛሬውም ሆነ በነገው ዓለም ሕይወት ከስረትና ውርደት ከሚከናወኑ ክፍል ናቸው።

ይህ ከፍተኛ ልዩነት በሁለቱ ክፍሎች መካከል የሚከሰተው አንደኛው ሰው ቃሉን በአንደበቱ ስለተናገረ ብቻ አይደለም። ለምሳሌ በወባ በሽታ ብንያዝ «ክሎርኩዊን» «...ኪኒን» ብለን በምላሳችን ስለተናገርን ብቻ በተግባር መድኃኒቱን ካልወሰድን በስተቀር ሚሊዮን ጊዜ ቃሉን ብንደጋግም አንፈወስም። እንደ ዚሁም «ላኢላህ ኢሊላህ» የሚለው ቃልም ትርጉሙን በሚገባ ተገንዝበን ወይም አውቀን ግን ያመንበት ምን እንደሆነ ላናውቅ ወይም በዚህ እምነታችን በራሳችን ላይ የወሰድነውን ታላቅ ኃላፊነት ካልተረዳን ምንም አይጠቅመንም። ሀቁን ለመናገር እውነተኛውን ልዩነት መረዳት የምንችለው የዚህ ቃል ትክክለኛ ትርጉም በሕሊናችን ተቀርጾ እውነተኛነቱን ያለ ምንም ማወላወል በቁርጠኝነት ስናረጋግጥ ብቻ ነው። ስለእውነተኛነቱ ያለን እምነት እሳት የሚያቃጥል ነገር ስለመሆኑ ወይም መርዝ የሚገድል ነገር ስለመሆኑ ካለን እምነት ያላነሰ የጸና መሆን አለበት። ይህም ማለት ስለ እሳት ምንነት ያለን ግንዛቤ እጃችንን እንዳንከትበት እንደ ሚያግደን ሁሉ ስለ «ላኢላህ ኢሊላህ» ያለን ግንዛቤም ምንም ዓይነት በአላህ የማጋራት፣ የማስተባበል ወይም የመካድና በእምነትም ሆነ በተግባር ከዚህ የእምነት ግዴታዎች እንዳንወጣ ራስን ማገድ አለብን ማለት ነው።

«የላኢላህ ኢላሷህ» ትርጉም:-

«ላኢላህ ኢላሷህ» ማለት ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ የለም ማለት መሆኑን ተናግረናል። አሁን ደግሞ «አምላክ» /ኢላህ/ ማለት ምን ማለት እንደሆነ ማወቅ አለብን። «አምላክ» ማለት በቋንቋ ትርጉሙ «አምልኮት የሚገባው» ማለት ሲሆን በልዕልናው በግርማ ሞገሱና በሃያልነቱ አንጻር ሰዎች ሊገዙትና ሊያመልኩበት የተገባ ማለት ነው። እንደዚሁም «መጠኑና ወሰኑን የሰብአዊ አእምሮ መረዳት የሚያዳግተው ሃያልነት ያለው ኃይል የሚል ትርጉሙንም ያጠቃልላል። በተጨማሪም «ከማንም» ፍጡር አንዳች ጉዳይ የሌለውና ፍጡራን በሙሉ ለአጠቃላይ ጉዳዮቻቸው ላይ ሁሉ የርሱን ረድኤት ለመፈለግ የሚገደዱበት የሚል ትርጉምም ይዟል። በዚህ ትርጉም ሥር «ከሰዎች እይታ የተሰወረ ማለትም ኃይሉ በዓይን የማይታይ» የሚለውም ይጠቃልላል። «ኸዳ» የሚለው የፔርሽያ ቃል «ዴኻ» የሚለው የሕንድ ቃልና «ጉድ» የሚለው የእንግሊዝኛ ቃል ከሞላ ጉደል ይህንኑ ትርጉም ያስተላልፋሉ። እንደዚሁም በተቀሩት የዓለም ቋንቋዎችም መሰል ቃል ይኖራል።

«አሷህ» የሚለው የዓለማት አንድ ፈጣሪ አምላክ የተጻውኦ ስም ነው። «ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ የለም» ማለት በዚህ ዩኒቨርሲቲ ውስጥ ሰዎች ሊገዙት፣ ትእዛዙን ሊፈጽሙና ሊያመልኩበት የሚገባ ከአላህ በስተቀር ማንም የለም። የዚህ ዩኒቨርሲቲ ባለቤትና ገዥው እርሱ ብቻ ነው። ከርሱ ውጭ ያለው ሁሉ የርሱን ረድኤት የግዴታ መጠበቅ አለበት። ከሕዋላዊ ስሜቶች ግንዛቤ ውጭ በመሆን እርሱነቱን ለመገንዘብ ሰብአዊ አእምሮ ግራ ይጋባል ማለት ነው።

የ «የላኢላህ ኢሰሷህ» ጽንሰ ሃሳብ:-

ከላይ የተመለከትነው «የላኢላህ ኢሰሷህ» የቋንቋ ትርጉም ሲሆን የጽንሰ ሃሳብ ይዘቱን ደግሞ ቀጥለን እናብራራለን:- ከጥንታዊ የታሪክ ዘመኑ ጀምሮ ስለ ሰው ልጅ ሁኔታ የደረሱንና በዚህ ዓለም ላይ የተስተዋሉት ሁኔታዎች - ያለፉትም ሆኑ አሁን ያሉት የሰው ልጅ ለራሱ የሚያመልከው አምላክ ያልያዘበት አንድም ዘመን እንዳልነበረ ያመለክቱናል። እንደዚሁም ዛሬ በተለያዩ የዓለም ክፍሎች የሚገኙ ሕዝቦች ሁሉ የሰለጠኑትም ሆኑ ያልሰለጠኑት ለራሳቸው የሚያምኑትና የሚገዙት አምላክ አላቸው። ይህም አምላክን የማሰብ ዝንባሌ በሰው ልጅ ተፈጥሮ ውስጥ የተጸነሰና የተደላደለ ነገር መሆኑ ከአማልክቱ መካከል ለራሱ አንድ አምላክ ይዞ እንዲገዛው የሚያስገድደው ነገር እንዳለበት በሚገባ ያመለክተናል። ለዚሁ ሁሉ ምክንያት ምንድነው? ይህን ማወቅ የምንችለው የገዛ ራሳችንና የመላውን የሰው ልጅ ሁኔታ ስናስተውል ነው።

ሰው የተፈጠረው በተገኘነት ላይ ሲሆን በተፈጥሮው ራሱን የማይችል፣ ለሕልውናው በራሱ ላይ የማይተማመን፣ ረድኤት የሚሻና ደጋፊ የሚፈልግ አቅመቢስ ፍጡር ነው። ለመኖር የሚያስፈልጉት ነገሮች በሙሉ እንዳሻው በጁ የማይገኙ ስለሆኑ አንዴ ቢያገኛቸው ሌላ ጊዜ ደግሞ ሲነፈግ ይኖራል። ሌሎች አስፈላጊ የሆኑ ነገሮችም እንደዚሁ አንድ ጊዜ ሲያገኛቸው ሌላ ጊዜ ደግሞ ከቁጥጥር ሥር ባለመሆናቸው ማግኘት ሳይችሉ ሲቀር ይስተዋላል። ይህም ግለት የሚያስፈልጉት ነገሮች በሙሉ ዝግጁ ሆነው በቁጥጥር ሥር አይገኙምና አቅመው ስን ነው።

ጎጂ፣ ተስፋ አስቆራጭና ጥረቱን ከንቱ የሚያስቀሩ በርካታ ነገሮች የሥቃይ፣ የመከራና የበሽታ ውርጅብኝ ሲያደርሱበት ከራሱ ለመከላከል ይፈልጋል ታዲያ አንድ ጊዜ ሲወገዱለት ሌላ ጊዜ ደግሞ ተሸንፎ ሲንበረከከላቸው ይታያል። ይህ ሁሉ የሚያመለክተው የነዚህ አፍራሽ ነገሮች በሰው ላይ መድረስና አለመድረስ ማስወገድ የመቻልና ያለመቻል ሁኔታ በራሱ በሰው ልጅ ቁጥጥር ሥር አለመሆኑን ነው።

አያሌ የተፈጥሮ ክስተቶችን ሲመለከት በግርማ ሞገሳቸው፣ በግዙፍነታቸውና በሐያልነታቸው ከፍተኛ የአድናቆት ስሜት ይመስጣል። ተራሮችን፣ ወንዞችን፣ አስፈሪ የሆኑ ጎጂ አራዊትን ሲመለከት፣ የአውሎ ነፋስ፣ የወንዞች መውረድና የመሬት መንቀጥቀጥን ሲያስተውል፣ የነጎድጓድና የመብረቅ፣ የደመና ጥቂረት፣ የዝናም ... ትእይንቶች ከፊቱ ሲደቀኑ እነዚህ ክስተቶች ምን ያህል ሃያልና ብረቱ እንደሆኑ ይገነዘባል። የሰው ልጅ ከነዚህ የተፈጥሮ ክስተቶች አንፃር ደካማና አቅመቢስ መሆኑን ይረዳል።

እነዚህን የተለያዩ ትእይንቶች ሲያስተውል፣ ስለ ራሱ ድክመትና አቅም የለሽነት ሁኔታ ሲመለከት፣ ከሌላ ረድኤት የሚጠብቅ ተረጂና ደካማ ፍጡር የመሆኑ ስሜት በውስጡ ይጸነሣል። ይህ ስሜት በልቡ ውስጥ በመፈጠሩም እነዚህን ግዙፍ ነገሮች የመቆጣጠር ኃይል ያለው አምላክ የመኖር ግንዛቤ ይጸነስበትና ለኃያልነቱና ለግርማ ሞገሱ ያለው ስሜት ለዚህ አምላክ ራሱን ዝቅ አድርጎ እንዲገዛ፣ ለትእዛዙ እንዲያድር፣ ጠቃሚነቱን በመረዳት ረድኤቱን ለመለመን እጁን ወደርሱ እንዲዘረጋ፣ ጎጂነቱንም በማወቅ ከቁጣው እንዲርቅና እንዲፈራው ያስገድደዋል።

ሰው በዝቅተኛው የማይምነት ደረጃ ላይ እያለ እነዚህ የተፈጥሮ ክስተቶች ኃያልና ታላቅ መስለው ይታዩታል። ባንዱ

ወይም በሌላ መልኩ የሚጠቅሙት ወይም የሚጉዱት ይመስለውና እነሱን «አማልክት» አድርጎ ይወስዳቸዋል። ስለዚህም እንስሳትን፣ ወንዞችንና ተራሮችን ሲያመልክና ሲሰግድላቸው፣ መሬትን፣ እሳትን፣ ዝናምን፣ ንፋስን፣ ጨረቃን፣ ጸሐይን፣ ከዋክብትን ወዘተ ሲገዛ ይስተዋላል።

ይህ ማይምነት ትንሽ ለቀቅ አርጎት የዕውቀትና የብርሃን ጨረፍታ ሲነካው ግን እነዚህ ክስተቶች በሙሉ እንደሰው ደካሞችና አቅመቢሶች መሆናቸውን፣ ትላልቅና ግዙፍ እንስሳት ጥቃቅን እንስሳት እንደሚሞቱ ሁሉ መሞታቸውን፣ ታላላቅ ወንዞች የሚደርቁ፣ ውሃቸው የሚጠፋና ሁልጊዜ ለመጨመርም ሆነ ለመቀነስ የተጋለጡ መሆናቸውን፣ ሰው ተራሮችን ንጹ እንደሚያፈራረሳቸው፣ መሬትም ለራሷ ለምታ ከእርሷ እጽቀትን ማውጣት እንደሚችልና ውሃ እንደሚያስፈልጋት፣ በቂ ውሃን ካላገኘች እንደምትደርቅ፣ ውሃም በራሱ ከደመና እንደማይወረድና ደመናውን የሚነዳ ነፋስ እንደሚያስፈልገው፣ ንፋሱም ቢሆን ተገዛ ራሱ መንፈስ የማይሻልና ሌሎች ምክንያቶች የሚያስፈልጉት መሆኑን ይገነዘባል። እንደዚሁም ጸሐይ፣ ጨረቃና ከዋክብት ለተወሰኑ ሕጎች የሚገዙና ከተዘረጋላቸው ውስን ቅንብር ቅንጣት ያህል ዝንፍ ብለው መንቀሳቀስ የማይችሉ መሆናቸውን ይረዳል። በዚህን ጊዜም እነዚህ የተፈጥሮ ክስተቶች ኃይላቸውን የሚያመነጩት በዩኒቨርሲቲው ውስጥ ከተፈጠሩት፣ ክስተቶችን በቁጥጥራቸው ስር አውለው ከሚመሩትና ሁሉንም ነገር ከሚያስተዳድሩት ኃይሎች ነው ወደሚል ጭብጥ ያመራል። በዚህም በሰው አእምሮ ውስጥ በርካታ በሆኑና በተሰወሩ አማልክት የማመን ዝንባሌ ይጸነሣል። ብርሃን፣ አየር፣ ውሃ፣ በሽታ፣ ጤንነት፣ ውበት፣ አስቀያሚነት ...እያንዳንዳቸው የራሳቸው የሆነ ልዩ አምላክ አላቸው የሚል ስሜት ያድርገዋልና በሃሳብ የፈጠረውን ቅርጽ ያመልካል።

ከዚያም የዕውቀት ብርሃኑ እየጨመረ ሲሄድ የዩኒቨርሲቲ ሥርዓት በሕግ የሚመራ፣ የተጠናከረና የጻፍ ቅንብር ያለው መሆኑን ይረዳና፡- ንፋስ አንዴት እንደሚነፍስ፣ ዝናም እንዴት እንደሚጠፋ፣ ከዋክብት በሰማያት ውስጥ እንዴት እንደሚጓዙ፣ ወቅቶች እንዴት እንደሚለዋወጡ፣ አትክልትና አዝርዕት እንዴት እንደሚያፈሩ፣ የተለያዩ ብዙ ኃይሎች በዚህ ሥርዓት ውስጥ እርስ በርሳቸው በመተጋገዝ እንዴት እንደሚሰሩ ያስተውላል። ይህ ሕግ ፍጹም የጻፍ ከመሆኑ የተነሣ በዩኒቨርሲቲ ውስጥ ለሚከናወነው ለያንዳንዱ ተግባር በተወሰነለት ጊዜ ውስጥ ሣቢያና ውጤቶች ያላንዳች መዘግየትና መሰናከል ሲቀናበሩና አንዱ ሌላውን ሲያሟላ ይመለከታል። በዚህም ዓይነት የዩኒቨርሲቲን አንድ ወጥ የሆነ ጠንካራ ሥርዓት በማስተዋል አጋሪ /መሸረክ/ የሆነ ስሙም ይህ ዩኒቨርሲቲ አንድ አምላክ ብቻ ያለው መሆኑንና አምላኩም ከአማልክቱ ሁሉ ታላቁ እነሱን የሚያስተዳድርና የሚመራቸው መሆኑን፤ እነኚህ አማልክት የየራሳቸው ነፃ ስልጣን ቢኖራቸው ኖሮ የዩኒቨርሲቲ ሥርዐት ተዛብቶ ጥፋትና ሥርዓተ አልባነት ያንሰራፋ እንደነበር ለመቀበል ይገደዳል። ይህን ታላቅ አምላክም «አላህ» ወይም «ፔርሚሽዮር» ወይም «ኹዳይ ኹዳይጋን» ወይም «እግዚአብሔር» ወይም «ጌድ» .. ወዘተ ብሎ ይጠራል። ይሁን እንጂ እነዚያን ትናንሽ አማልክት በአምልኮት ከርሱ ጋር ያጋራቸዋል። አምላክነትን ልክ እንደዚህች ዓለም ንጉሥነት አድርጎ ይወስዳል። ልክ የዚህ ዓለም አንድ ንጉስ የሚተማመንባቸው ግዛቱን ለማስተዳደር እንደሚያማክራቸውና ብዙ የሥልጣን ቦታዎችን እንደሚሰጣቸው አያሌ ሚኒስትሮች አይነት ኖሮት ትልቁ አምላክ ዩኒቨርሲቲን ለማስተዳደር በታናናሾቹ አማልክት ይታገዛል፤ ስለሆነም እርሱ ዘንድ ለመድረስ ወይም ለመቅረብ እነኚህን ትናንሽ አማልክት ማሰደስት አስፈላጊ ስለሆነ የሰው ልጅ እነሱን ማምለክ፣ ለነርሱ መገዛት፣ ቁጣቸውን መጠንቀቅና ወደ ትልቁ

አምላክ ለመድረስ እንደአገናኝ አድርጎ መውሰድ፣ እንዲረዱትና እንዲደግፉት የጥያቄ እጁን ወደነርሱ መዘርጋት፣ በስለትና በቁርባን እነርሱን ማስደሰት አለበት ብሎ ያስባል። ከዚያም የሰውልጅ እውቀት እየመጠቀና ግንዛቤው እየጨመረ ሲሄድ የአማልክቱ ቁጥር እየቀነሰ ይታየዋል። ማይሞች አማልክት አድርገው የያዟቸውን አማልክት አንድ በአንድ መፈተሽና መመራመር ይጀምራል። አማልክት ማይሆኑ እንደተቀሩት ፍጡራን በጋይልና በአኳኋን ከነሱ ያነሱ ባይሆኑም እነሱም ፍጡራን መሆናቸውን ይረዳል። በዚህም ይተዋቸውና አንድ በአንድ እነሱን ማምለክ ያቆማል። በመጨረሻም ካንድ አምላክ በስተቀር ሁሉንም እያስቀረ ይመጣል። ቢሆንም ስለዚህ አንድ ብቸኛ አምላክ ያለው የተሳሳተ አመለካከት ጭንቅላቱ ውስጥ መኖሩ ይቀጥላል። አንዳንድ ሰው አላህን እንደኛው ያለ አካል አድርጎ አጥን ጥግ ይዞ ሰዎች ሲያመልኩትና ሲያገኙብሱለት የሚመለከት ይመስለዋል። ሌሎቹ ደግሞ አላህ ሚስትና ልጆች ኖረውት /ሰው እንደሚኖረው ሁሉ/ የሚዋለድ ይመስላቸዋል። አንዳንዶቹ ደግሞ አላህ በሰው ቅርጽ ወደ ምድር ይወርዳል ይላሉ። አላህ ዓለምን ፈጥሮ እንዲሠራ ካደረገው በኋላ ስለዚህ ዩኒቨርስ ጉዳይ ምንም የሚያገባው የለም ብሎ በሆነ ቦታ ዕረፍት ላይ ይገኛል የሚሉም ይገኛሉ። አላህ ዘንድ የጻድቃንና የቅዱሳን መናፍስት አማላጅነት መያዝ የግዴታ አስፈላጊ ነው የሚሉ ክፍሎችም አሉ። በአምልኮት ጊዜ የግዴታ እፊታችን መደቀን አለበት የሚሉ የአላህ /ሱ.ወ/ ቅርጽ በሕሊናቸው ውስጥ የሚመላ ለሰባቸው ሰዎችም አሉ። በአላህ አንድነት /ተውሂድ/ የሚያምን ቢሆንም እንኳ እነዚህን የመሳሰሉ ደካማ ሃሳቦች ሕሊናው ውስጥ ይቀራሉ። በነሱም ምክንያት በማጋራት /በሸርክ/ እና በከህደት /በኩፍር/ እና በከህደት ረገረግ ውስጥ ይዘፈቃል። ይህ ሁሉ ያለማወቅ ውጤት ነው።

የነዚህ ደረጃዎች ሁሉ መጨረሻና ከፍተኛው «ላሊላህ ሊለሷህ» ነው። ይህም ሃያሉ አላህ ወደ ነቢያቱና ወደ መልዕክተኖቹ በመላ በየዘመኑና በየአገሩ ለሰው ልጆች ያደርሱ ዘንድም ያስተላለፈው ዕውቀት ነው። ይህ ዕውቀት በመጀመሪያ ለአዳም ተሰጠ። ከዚያም ለኑህ፣ ለኢብራሂም፣ ለሙሳና ለሌሎቹም ነቢያት ተሰጠ። በመጨረሻም የነቢያቱ መደምደሚያ የሆኑት ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ ይዘውት መጡ። ዕውቀቱ አንዳች የማይምነት ነውር ያልደረሰበት ፍጹም የነጠረ ዕውቀት ሲሆን የሰው ልጅ ከላይ ባወሳናቸው የከህደት፣ የማጋራትና የጣኦታት አምልኮ መልኮች የተለከፈው ከነቢያት ትምህርት በማፈንገጡና በራሱ ስሜታዊ ግንዛቤና በአእምሮው ላይብቻ በመመርኮዙ ነው። ይህች ጠቅላላ ያለች አንቀጽ ያቀፈችውን ቋሚ እውነታና የመጠቀ

ትርጉሙን ቀጥለን እንመልከት፡-

1. ከሁሉም የሚቀድመውና ዋነኛው ነጥብ ስለመለኮት ያለው አመለካከት ይሆናል። ይኸውም ይህ ከሰው ልጅ አእምሮ ግንዛቤ በላይ በመሆኑ መነሻና መድረሻውን ማወቅ አዳጋች የሆነው፣ ቀደም ሲል ተፈጥሮ ከቁጥር በላይ የሆኑ ፍጡራን ያሉበት፣ በየዕለቱ የሰውን አእምሮ የሚያጥለቀልቁ ከስተቶችና ፈጣሪዎች የሚከሰቱበትና የሚደጋገሙበት፣ ግዙፍ ዩኒቨርስ አምላክ የማይሞት ሕያውና ወሰን የለሽ ከፍጡራኑ ምንም የማይፈልግ፣ ራሱን በራሱ የተብቃቃ፣ ሁሉንም ቻይ፣ የማይሳሳት፣ ጥበባ፣ ምንም የማይሰወረው አዋቂ፣ ምንም የማያቅተው አሸናፊ ወሰን የለሽ ኃይል ያለው፣ በዚህ ዩኒቨርስ ውስጥ ያለው ፍጡር ሁሉ የጠራና በርሱ ነገር ውስጥ ማንም ጣልቃ ሊገባ የማይችል አምላክ መሆን አለበት።

2. እነዚህ የአምላክነት ባህሪያት በሙሉ ባንድ እርሱነቱ ውስጥ ብቻ የግዴታ መጠቃለል አለባቸው። ሁለት አማልክት በእኩልነት የሚገለጹበት ባህሪያት ሊሆኑ አይችሉም። ሁሉንም አሸናፊና በሁሉም የበላይ ሊሆን የሚችለው አንድ ራሱ ብቻ መሆን ይኖርበታል። እነዚህ ባህሪያት በተለያዩ አማልክት ዘንድ ሊከፋፈሉም በፍጹም አይችሉም። አንዱ አስተዳዳሪ፣ ሌላው ዐዋቂ፣ ሌላኛው ደግሞ ሲሳይ መጽዋች ከሆነና በመካከላቸው ህብረት ካልኖረ ዓለም የግዴታ ውድመትና ጥፋት ይከተለዋል። እንደዚሁም ባህሪያቱ ካንድ ወደ ሌላ የሚተላለፉ ማለትም አንድ ጊዜ አንዱ አምላክ ሆኖ ሌላ ጊዜ ደግሞ በተራው ሌላው አምላክ ሊሆንም አይችልም። ሕልውናውን ማስጠበቅ የማይችል አምላክ ከየት መጥቶ ለሌላው ሕይወት መለገስ ይችላል? አምላክነቱን ማስከበር የማይችልም ይህን ዩኒቨርሲ ማስተዳደርና እንዳሻው ማድረግ አይችልም። በአጠቃላይ የሰው ልጅ በቀሰመው የዕውቀት ብርሃን መጠን የአምላካዊነትን ባህሪያት ካንድ በላይ የሆኑ አማልክት አጠቃለው መያዝ በፍጹም እንደማይችሉ ያለው እርግጠኛነትና ግንዛቤ እየጨመረ ይሄዳል።

3. ስለ አምላክ ይህን የተሟላ ትክክለኛ ግንዛቤ በአእምሮአችን ውስጥ ይዘን ይህን ዩኒቨርሲ ብንመለከት የምናያቸው ወይም የምንዳስሳቸው ወይም የምናውቃቸው ነገሮች ሁሉ በእነዚህ መለኮታዊ ባህሪያት የማይገለጹ መሆናቸውን፣ በዩኒቨርሲ ውስጥ የሚገኙ ነገሮች በሙሉ ራሳቸውን የማይችሉና ከሌላ ረድኤት የሚፈልጉ፣ ኖረው የሚሞቱ በጎም መጥፎም የሚሆኑ፣ ባንድ ዓይነት ሁኔታ ላይ ብቻ ጸንተው የማይቀሩ፣ በገዛ ራሳቸውና በገዛ ፍቃዳቸው ምንም ማድረግ የማይችሉ፣ በነርሱ ላይ ተፈጻሚነት ካላቸው የተፈጥሮ ሕግጋት ውጭ መሆን የማይችሉ፣ ሁሉም በአኳኋናቸው ማንኛቸውም አምላክ እንዳልሆነ የሚመስከሩ፣ አንዳች ዓይነት የአምላክነት ባህሪ እንደሌለባቸው፣ ይብዛም ይነስ

በዚህ ውስጥ ምንም ሚና የሌላቸው መሆኑን እንረዳለን። ይህ ነው ከ... በስተቀር አምላክ የለም ለሚለው ትርጉሙ።

4. በዚህ ዩኒቨርሲቲ ውስጥ ካለው ነገር ሁሉ አምላክነትን ይብዛም ይነስ ከነጭራሹ ካለወገድን ዘንድ የአምላክነትን ባህሪያት በሙሉ የሚያጠቃልል፤ ከሁሉም በላይ የሆነና እርሱ ብቻ በነዚህ ባህሪያት የተካነ አንድ አምላክ ብቻ መኖሩን አምኖ መቀበል የግዴታ ይሆናል። ይህም የ «ላኢላህ ኢሊሷህ» ትርጉም ነው። ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ የለም ማለትም ይህ ነው።

የላቀው ዕውቀትና የተሟላው ዐዋቂነትም ይህ ነው። በዚህ ረገድ የበለጠ በተመራመርን ቁጥር የዕውቀት መነሻና መድረሻውም ይኸው መሆኑን እንገነዘባለን። ስለ ዩኒቨርሲቲ እውነታዎች የሚያጠኑትን እንደ ፊዚክስ፣ ኬሚስትሪ፣ አስትሮኖሚ /ሥነ ፈለክ/፣ ጂኦሎጂ፣ ባዮሎጂ፣ ዚኦሎጂ፣ ኢኮኖሚክስ፣ ፖለቲካስ፣ ሶሺዮሎጂያሉትን የሳይንስ ዘርፎች ብንወስድና በጥልቀት ብናጠናቸው ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ አለመኖሩን የበለጠ ማመንና ማረጋገጥ እንችላለን። በያንዳንዱ የሳይንሳዊ ምርምር እርምጃችን ይህን ወሳኝ እውነታ ካስተባበልን በዚህ ዩኒቨርሲቲ ውስጥ ያለው ማንኛውም ነገር ትርጉም የለሽ መሆኑ ይገለጽልናል።

የተውሂድ እምነት በሰው ልጅ ሕይወት ላይ ያለው ተጽእኖ

ቀጥለን ደግሞ በተውሂድ ማመን በሰው ልጅ ሕይወት ላይ እንዴት ተጽእኖ እንዳለውና በዚህ ተውሂድ የማያምን ሰው ውድቀትና ክስረት ለምን ዕጣው እንደሆነ እናብራራለን።

1. በዚህ ቃለ ተውሂድ የማያምን ሰው አስተሳሰብ ውስን መሆን አይችልም። ሰማያትንና ምድርን በፈጠረውና በዓለም ላይ ያለው ሁሉ ንብረቱ በሆነው፣ ሲሣይን ሰጭና ተንከባካቢ በሆነው የዓለማት ጌታ ያምናል። ከዚህ እምነት በኋላ በዚህ ዩኒቨርሲቲ ውስጥ ባለው በማንኛውም ነገር አይደነቅም። በውስጡ ያለው ሁሉ የፈጣሪው ንብረትና ተገዥው ነውና። በዚህ ዓለም ላይ እፈቱ ተደቅኖ የአማኙንና የፍቅር፣ የመተሳሰብና የአገልጋይነት ስሜቱን የሚያጣብብ ምንም ነገር እንደሌለ ሁሉ የአማኙንም አመለካከት የሚያጣብብ ባለመኖሩ አመለካከተ ሰፊ ነው። በብዙ አማልክት የማያምን ወይም አላህ ጉዶሎና ውስን የሆነ የሰው ባህሪያት አለው ብሎ የሚያምን ሰው ግን ይህን አይታደልም።

2. በዚህ ቃለ ተውሂድ በሰው ልቦና ውስጥ ኩሩነትንና ልቦ ሙሉነትን በከፍተኛ ደረጃ ያንጻል። አንድ አላህ ብቻ በዚህ ዩኒቨርሲቲ ውስጥ ላሉት ኃያላት በሙሉ እውነተኛው ባለቤት መሆኑን፣ ከርሱ በስተቀር መጥቀምና መጉዳት፣ ማኖርና መግደል፣ ከርሱ በስተቀር የሥልጣን፣ የገዥነትና የጌትነት ባለቤት አለመኖሩን አማኙ በሚገባ ያውቃል። ይህ እውነተኛ እውቀት ከአላህ በስተቀር ካሉት ሁሉ ያብቃቃዋል። ከርሱ በስተቀር የሌሎችን ፍርሃት ከልቡ ያስወግዳል። ለማንም ፍጡር ራሱን ዝቅ እንዳያደርግ፣ ለማንም እንዳይንበረከክና ለማንም ፍጡር እንዳያደገድግ፣ የማንም ዕብሪትና ኃያልነት ከመጤፍ እንዳይቆጥር ያደርገዋል። እንዲህ ባሉት ባህሪያት የሚካነው በዚህ ቃለተውሂድ የሚያምን ሰው ብቻ ነው። ለፍጡር ራስን ዝቅ ማድረግ፣ መጥቀምና መጉዳት ይችላል ብሎ ማመን፣ መፍራትና ተስፋውን በርሱ ላይ መጣል አጋሪነትን፣ ከሃዲነትንና ኢአማኝነትን ያስከትላል።

3. ከኩሩነትና ከልቦ ሙሉነት ጋርም በዚህ ቃለ ተውሂድ ማመን በሰው ውስጥ የትሁትነት ባህሪ ያንጻል። ከአላህ በስተቀር

ሌላ አምላክ አለመኖሩን የሚያረጋግጥ ሰው ትእቢተኛና ቀባጭ ሊሆን አይችልም። አታላዩና አሳሳቼ ሰይጣንም ልቡን ሊያሳ ብጠው በኃይሉና በብቃቱ ሊያስበረግገው አይቀርብም። ያገኘውን ሁሉ አላህ የሰጠውና ከፈለገ ሊነጥቀው የሚችል መሆኑን በእርግ ጠኛነት ያውቃል። በአላህ የማያምን ከሃዲ ሰው ግን ይንበጣ ረራል። ይቀብጣል። ዓላማዊ ጸጋ ሲያገኝም በትእቢት አፍንጫው ይወጠራል። ጸጋ ያገኘው በጥረቱ ወይም በብቃቱ ብቻ ይመስ ለዋልና። አጋሪም /መሸሪክ/ እንደዚሁ ከአማልክት ሁሉ የርሱው ልዩ የሆነና ሌሎች የሌላቸው ኃይል አለው ብሎ ስለሚገምት ዓላማዊ ጸጋ ሲያገኝ ይኩራራል።

4. በዚህ ቃለ ተውሂድ የሚያምን ሰው ድልና መድሀን ለማግኘት፣ ባህሪን በማጥራትና በጎ በመሥራት ብቻ እንጂ በሌላ መንገድ አለመኖሩን ፍጹም በሆነ ሁኔታ ያውቃል። ከሁሉም በተብቃቃ፣ ባለጸጋና ከማንም ፍጡር ጋር በምንም በማይዛመድ፣ ማንም በአምላክነት ሥልጣኑ ውስጥ ጣልቃ መግባትም ሆነ ማስፈጸም በማይችል አምላክ ያምናል። አጋሪዎችና ከሃዲዎች ግን የሕይወት ዘመናቸውን በባዶ ተስፋና ተምኔት ብቻ ይጨርሳሉ። አንዳንዶቻቸው የአላህ ልጅ በአባቱ ዘንድ የኃጢአታችን ቤዛ ሆኗል ሲሉ ሌሎቻቸው ደግሞ እኛ የአላህ ልጅ በአባቱ ዘንድ በኃጢአታችን አይቀጣንም ይላሉ። ታላላቆቻችንና ጻዲቆች አላህ ዘንድ ያማልዱልናል የሚሉም አሉ። ከፊሎቻቸውም ለአማልክ ቶቻቸው ስለትና መስዋት በማቅረብ የፈለጉትን ለመሥራት ፈቃድ አግኝተናል ብለው ያወራሉ።

እነዚህና መሰል ብልሹ እምነቶች እነኛን ሰዎች አሁንም በኃጢአትና በጥፋት ጭቃ ውስጥ እንዲዳክሩ እያደረጋቸው ነው። ሥነ ምግባራቸውን እንዳያጠሩና በጎ እንዳይሠሩ - በነሱ ላይ በመተማመን - እያዘናጓቸው ነው። ከነርሱ በላይ የሆነ! ምን

እንደሠሩ የሚጠይቃቸው፣ መልካሙን በመልካም፣ መጥፎውን በመጥፎ የሚመነዳቸው ፈጣሪ አምላክ መኖሩን ከነጭራሹ የማይቀ በሉት ኢአማኞች ደግሞ ምንም ዓይነት መለኮታዊ ሕግ የማይገ ዛቸው ነጻዎች አድርገው በዚህ ዓለማዊ ሕይወት ላይ ራሳቸውን የሚገምቱ ሲሆኑ አምላካቸውን የሚገዙለት ጌታቸው ስሜታዊ ዝንባሌያቸውን ማርካት ብቻ ነው።

5. በቃለ ተውሂድ የሚያረጋግጥ ሰው በማንኛውም ሁኔታ ተስፋ መቁረጥና ወኔ ቢስነት በፍጹም አይነካውም። የሰማያትና የምድር መጋዘኖች ባለቤት፣ ጸጋውና ችሮታው ከቁጥር በላይ፣ ኃይሉ ወሰን የለሽ በሆነው አምላክ ያምናልና። ይህም እምነት ልብን በእርጋታና በብሩህ ተስፋ የሚያጥለቀልቅ ልዩ እርካታ ያስገኛለታል። በዚህች ዓለም ላይ ተዋርዶ ቢንገላታና የኑሮ ችግር ገጥሞት ቢጠበውና ቢጨንቀው እንኳ አላህ በጥበቃው አይዘነ ጋውም። ችል አይለውም። ስለዚህም በአላህ ላይ በመተማመን ተከታታይ ጥረት ያደርጋል። በሁሉም እንቅስቃሴው የአላህን ረድኤት ይጠይቃል። ይህን ዓይነት የልብ እርካታና የሕሊና ሠላም ማግኘት የሚቻለው በአላህ ተውሂድ በማመን ብቻ ነው። ከሃዲ ዎች፣ አጋሪዎችና ኢአማኞች መንፈስ ደካሞች በመሆናቸው ውስን በሆኑ ኃይሎች ላይ ብቻ ስለሚተማመኑ በቀላሉ በተስፋ መቁረጥ አደጋ ይከበባሉ። አስቸጋሪ ሁኔታዎች ሲገጥሟው የሞራል ውድቀትና የመንፈስ ድክመት ያይልባቸውና አንዳንድ ጊዜ ራስን እስከማጥፋት ይደርሳሉ።

6. በቃለ ተውሂድ ማመን የቁርጠኝነት፣ የደፋርነት፣ የታጋ ሽነት፣ የዓላማ ጽናትና በራስ የመተማመን ባህሪያትን ያጉለ ብታል። የአላህን ውደታ ለመሻት በዚህች ዓለም ላይ ራስን ለታላላቅ ተልእኮዎች ሲያጭና ክፉ ሲሰማራ ከኋላው የሰማያትና የምድር ጌታ ኃይል በመኖሩ ረዳት እንዳለው በያንዳንዱ የተግባር

እርምጃውም እጁን ይዞ የሚመራው መሆኑን በፍጹምነት ያረጋግጣል። ከዚህ ግንዛቤው የሚያገኘው እርጋታ፣ ጽናትና ጥንካሬ ከተራ እርጋታ ጽናትና ጥንካሬ የማያንስ ነው። የፈለገው ዓይነት ዓለማዊ ችግር፣ የፈለገው ዓይነት ምድራዊ ኃይል በቁርጠኝነት ከተሰማራበት ዓላማው አያስቀረውም። አጋሪነት፣ ከሃዲነትና ኢአማኝነት ግን በፍጹም እንዲህ ዓይነት የዓላማ ጽናት ሊኖራቸው አይችልም።

7. ቃለ ተውሂድ ጀግንነትን በማጎናጸፍ ሰውን ልብ ሙሉና ደፋር ያደርጋል። ሰውን ፈሪ የሚያደርገውና መንፈሱን የሚያዳክመው ራሱን፣ ገንዘቡና ቤተሰቡን ወዳድ ሲሆን ነው። ሞትን መፍራትና ሕይወትን የሙጥኝ ማለት ሰውን ፈሪ የሚያደርግ ቢሆንም የዚህም መነሻው ከአላህ በስተቀር ሌላ ሕይወት ነሽ እንዳለና አንዳንድ ነገሮችን በማድረግ ከተወሰነለት ቀን የሚያመልጥ ስለሚመስለው ነው። አንድ ሰው በ «ላኢላህ ኢለሷህ» ካመነ ግን እነዚህን ነገሮች ከልቡ ውስጥ ጠራርጉ በማስወጣት ያጠራዋል። የሰው ነፍሱና የሀብቱ እውነተኛ ባለቤት አላህ መሆኑን በእርግጠኝነት ስለሚያሳውቀው ያፈራቸውን ውድና ርካሽ ነገሮች በሙሉ አላህ በሚወደው መንገድ እንዲሰዋ ዝግጁ ያደርገዋል። በዚህም ለገንዘብና ለሀብት ያለው ውዴታ በተውሂድ ይወገድ ለታል። ሰውን መግደልና ነፍሱን ማውጣት ማንም ሰው፣ የትኛውም አውሬ፣ በምብም ሆነ መድፍ፣ ጎራዴም ሆነ ድንጋይ ወይም እንጨት ... በፍጹም እንደማይችልና ይህን ማድረግ የሚችለው እውነተኛው ፈጻሚ አላህ ብቻ መሆኑን ቃለ ተውሂድ በሰው ልብ ውስጥ ያንጸል። የትኛውም ምድራዊ ኃይል ሊለውጠው የማይችል የሞት ቀን ቀጠሮ የተጻፈለት መሆኑን በፍጹምነት ስለሚያውቀው በሃያሉ አላህ ብቻ የሚያምን ሰው በዚህ ዓለም ላይ ከርሱ የበለጠ ጀግና ከርሱ የተሻለ ደፋርና ቆራጥ አይኖርም። የሠራዊት መትመም፣ የጦሮች መሰበቅ፣ የጥይትና የቦንብ ውርጅብኝ አያስበ

ረግጉትም። ለአላህ መንገድ ለመታገል ሲነሣ ከርሱ ኃይል በአሥር እጥፍ የሚበልጡ የጠላት ኃይሎችን ድል ይመታል። ከሁሉም በላይ ነፍሳቸውን ብርቅ አድርገው የሚያዩ ሞት ጠላት ሲመጣ መጥቶ ጠላት ሲሄድ ፊቱን የሚያዞር አድርገው የሚያምኑ አጋሪዎች፣ ከሃዲዎችና ኢአማኞች እንዲህ ያለ ኃይል በምንም ዓይነት አይኖራቸውም።

8. በ «ላኢላህ ኢለሷህ» ማመን የሰውን ደረጃ ከፍ በማድረግ በተገኘው የመርካት የመብቃቃትና ከሰግብግብነት የመራቅ ባህሪን ያንጽብታል። ሁሉንም ከመጎምጀት፣ ለሁሉም ከመጓጓትና ከመስገብገብ፣ ከቅናት፣ ከተልካሻነትና ከወራዳነት ቆሻሻዎች ልብን ያጠራል። ካሰበው ለመድረስና ፍላጎቱን ለማግኘት መጥፎና ሕገ ወጥ የሆኑ መንገዶችን ለመጠቀም አያስብም። ሲሣይ በአላህ እጅ ውስጥ ብቻ የሚገኝ በመሆኑ ላሻው ሰው አላፍቶ ላሻው ሰው የሚያጠበው እሱው ብቻ መሆኑን ይረዳል። የበላይነት ኃይል፣ ታዋቂነት፣ ሥልጣን፣ ተሰሚነትና አሸናፊነት በአላህ እጅ ብቻ ነው። ለሚፈልገው ሰው በጥበቡ ይሰጣል። ስለዚህም ከሰው የሚጠብቀው አቅሙ በፈቀደለት መጠን ሕጋዊ የሆነ ጥረት ማድረግ ብቻ ነው ውጤታማ መሆንና አለመሆን ግን በአላህ ችሮታ ላይ ብቻ ይወሰናል እሱ የከለከለውን የሚሰጥ፣ እሱ የሰጠውን የሚከለክል ኃይል አለመኖሩን ሁሉ አማኙ በሚገባ ያውቃል። ከሃዲዎች፣ አጋሪዎችና ኢአማኞች ግን ውጤት ማግኘታቸውንና ክስረት ላይ መውደቃቸውን በዓለማዊ ኃይሎች መታገዝና አለመታገዝ ላይ የሚወሰን አድርገው ስለሚገምቱ የሰግብግብነት፣ የሁሉንም ለእኩይነትና የራስ ወዳድነት ተገዥዎች ናቸው። ፍላጎታቸውን ለማሳካት ጎቦኝነትን፣ አድርባይነትን፣ ሴረኛነትንና የመሳሰሉትን ተልካሻ ዘዴዎች ከመጠቀም አይቆጠቡም። ሌሎች ስኬት ካገኙ በቅናት አረው ጣታቸውን ይነክሳሉ። የሚቀ

ነባቸውን ወይም የሚቃረኑዋቸውን ሰዎች ለመጉዳት ሕጋዊም ሆነ ሕገ ወጥ የሆነ መንገድ ያለሀፍረት ከመጠቀም አይመለሱም።

9. በ «ላኢላህ ኢለሷህ» የማመን ዋነኛውና አቢይ ውጤት ሰው በአላህ ሕግ እንዲገዛና እንዲመራ ማድረጉ ነው። አላህ ሁሉንም ነገር ውስጠ አዋቂ፣ ከደም ስር ይበልጥ የቀረበ በሌሊት ጨለማ ወይም ለብቻ የተሠራን ሥራ ሁሉ የሚያውቅ፣ በልብ የታሰበን ጥሩ ያልሆነ ነገር የሚያውቅ፣ በዚህ ዓለም ካሉት ፍጡራን ሁሉ ሥራዎችን መሸሸግ ቢችል እንኳ ከሱ መሸሸግ በፍጹም እንደማይቻል መሆኑን፣ ከማንኛውም ምድራዊ ኃይል እርምጃ ማምለጥ ቢቻል ከአላህ እርምጃ ማምለጥ እንደማይችል በዚህ ቃለ ተውሂድ ያመነ ሰው በእርግጠኝነት ያውቃል። ይህ እምነት በሰው ውስጥ ሥሩን ሰዶ በተጠናከረ በሕሊናው ውስጥ ተቀርጾ በጸና መጠን ግለሰቡ የአላህ ድንጋጌዎች ተከታይና የትእዛዞቹ አክባሪ ይሆናል። አላህ የከለከላቸውን ነገሮች ከመፈጸም የሚቆጠብ፣ በጎ ሥራዎችንና አላህ ያዘዛቸውን ተግባሮች ደግሞ በሌሊት ጨለማ ወይም ለብቻው ቢሆን እንኳ ከመፈጸም ወደ ኋላ አይልም ። ምንጊዜም የማይለዩት ዘበኞችና ጠባቂዎች ክርሱ ጋር መሆናቸውን ያውቃል። ሰው ከምርመራው ማምለጥ የማይችልበት ያ ታላቅ ችሎት ዘወትር ከፈቱ ይደቀናል። ከዚህ በመነሣት ነው በ «ላኢላህ ኢለሷህ» ማመን አንድ ሰው ሙስሊም እንዲሆን የመጀመሪያውና ዋነኛው መስፈርት የሆነው። ትርጉሙን በዚህ መጽሐፍ የመጀመሪያ ምዕራፍ ውስጥ እንዳብራራነው ሁሉ ሙስሊም ማለት ለሃያሉ አላህ የተገዛና የታዘዘ ሰው ሲሆን፣ አንድ ሰው ለሃያሉ አላህ ታዛዥና ተገዥ ለመሆን ደግሞ ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ አለመኖሩን ከልቡ አምኖ የሚቀበል አማኝ መሆን ይኖር በታል።

በ «ላኢላህ ኢሊሷህ» ማመን የነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ ትምህርት መሠረታዊውና ዋነኛው ማዕዘን ሲሆን የእስልምና ማዕከል፣ መሠረቱና የኃይሉ ምንጭ ነው። ከዚህ እምነት ውጭ ያሉት የእስልምና እምነቶች፣ ድንጋጌዎችና ሕግጋት በሙሉ በዚህ መሠረት ላይ የሚቆሙ ኃይላቸውንም ከዚህ ብቻ የሚያገኙ ናቸው። ይህ የእምነት መሠረት ከቦታው ቢነሳ ከእስልምና ምንም የሚተርፍ ነገር አይኖርም።

በአላህ መላእክት ማመን፡-

በአላህ ካመን በኋላ ነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ ያዘዙት ነገር የአላህ መላዕክት /መላኢካህ/ መኖራቸውን እንድናምን ነው። የዚህ እምነት ትልቁ ጥቅም የተውሂድ እምነት ከአጋሪነት ነው ርቶ፣ እድፍና አደጋዎች ሁሉ እንዲጸዳ ማድረግ ነው።

ከአላህ ጋር ያሻረኩ አጋሪዎች ሁለት ዓይነት ፍጡራንን እንዳሻረኩ መሆናቸውን ቀደም ሲል አውቀናል። አንደኛው ዓይነት ቁሣዊ አካል ያላቸው፣ በዓይን የሚታዩ እንደ ጸሐይ፣ ጨረቃ፣ ከዋክብት፣ እሳት፣ ውሃና ታላላቅ ሰዎችን ወዘተ የመሳሰሉ ፍጡራን ናቸው። ሌላው ዓይነት ደግሞ ቁሣዊ አካል የሌላቸው ከዓይን እይታ የተሰወሩ፣ ከእይታ ውጭ ሆነው የዩኒቨርሲቲ ጉዳዮች የሚያቀናብሩ፣ ከፊላቸው ንፋስና አየርን የሚመሩ፣ ሌሎች ደግሞ ደመናን በመንዳት ዝናም የሚያዘንቡ ከፊላቸውም ብርሃን የሚያዘጋጁ ... ወዘተ ፍጡራን ናቸው። የመጀመሪያው ዓይነት ፍጡራን ለሰው እይታ የተጋለጡ ሊሆኑ «ላኢላህ ኢሊሷህ» በሚል ቃለ ተውሂድ ብቻ አምላክነታቸው ሊሰተባበል ይችላል። የሁለተኛው ዓይነት ፍጡራን ከሰው እይታ የተሰወሩ፣ ከሰው ስሜታዊ ሕዋሳት ውጭ የሆኑ ናቸው፣ አጋሪዎች በአጠ

ቃላይ የሚንጉላቸው አማልክትና ተመላኪዎችን ለራሳቸው የሚያዘጋጁት፣ ወይም የአላህ ልጆች ናቸው የሚሏቸውን የሚመድቡት፣ ሃሣባዊ ቅርጾችን የሚያንጹላቸው የሚሰግዱላቸውና ስለት የሚያቀርቡላቸው ከዚህኛው የፍጡራን ዓይነት ክፍል የሆኑትን ነው። ለዚህ ነው እስልምና የሰውን የተውሂድ እምነት ከዚህ ከሁለተኛው ዓይነት የማጋራት ዘርፍ ለማጥራት ይህን የተለየ እምነት ያቀረበው።

እነኚህ አንዳንድ ሰዎች አማልክት አድርገው የሚይዟቸውን ወይም የአላህ/ሱወ/ ዝርዮች አድርገው የሚወስዷቸውን ብርሃናዊ ፍጡራን የሃያሉ አላህ መላዕክት /መላኢካ እንጂ በአምላክነቱ ውስጥ አግባብ የሌላቸው፣ የአላህን ትእዛዝ በቅንነት የሚፈጽሙና ትእዛዙን በፍጹም የማይጥሱ፣ አላህ በነርሱ አማካይነት ፍጥረቱን የሚያቀናብር፣ ለራሳቸው አንዳች ነገር ማድረግ የማይችሉ፣ በጉልበታቸው አንድም ነገር ለአላህ ሃሣብ ማቅረብ፣ ለማንም አላህ ዘንድ ማማለድ የማይችሉ ፍጡራን መሆናቸውን ነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ አብራርተዋል። ስለዚህም የሰው ልጅ እነዚህ ፍጡራን ማምለክ ወይም ከነሱ ረድኤት መፈለግ ውርደትና ቅሬት ነው። ሃያሉ አላህ አዳምን ሲፈጥር መላእክት እንዲሰግዱለት አድርጓቸዋል። ለመላእክት ያልሰጠውን ዕውቀት ለአዳም በመስጠት እነሱን ትቶ አዳም በምድረ ዓለም የርሱ ተጠሪ እንዲሆን አድርጓል። ታዲያ ቀደም ሲል ለሰገደለት መላእክት ማጉንበስ ለሰው ልጅ ከሁሉም የከፋ ውርደት ነው።

በአንድ በኩል ነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ መላእክትን እንዳናመልክና የአላህን አምላክነት የሚጋሩ አድርገን እንዳንወስድ ሲከለክሉን በሌላ በኩል ደግሞ እነኚህ መላእክት ምርጥ የአላህ ሎሌዎች፣ ከሰህተትና ከኃጢአት የጠፋ፣ በተፈጥሮአቸው የአላህን ትእዛዝ ላለመጣስና የታዘዙትን ሁሉ ለመፈጸም የተፈጠሩ፣

ዘወትር አላህን ለመገዛት ብቻ የተሰለፉ መሆናቸውንና ከመካከላቸውም ሃያሉ አላህ ጅብሬል-ገብሬል-የሚባል ክቡር መልአክ ለአላህ ነቢያትና ለመልአክተኞቹ የሚተላለፈውን መልዕክት /ራእይ/ እንዲያደርስ የመረጠው መሆኑን አብራርተው አስተምረዋል። የአላህን ቃል ቅዱስ ቁርአንን ለነቢያትን ለሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ ያደረሰውም ይኸው መልአክ ነበር። ከነኚህ መልአክት መካከል ዘወትር ከሰዎች ሳይሆኑ ሰዎች የሚፈጽሙትን መልካምም ሆነ መጥፎ ተግባር የሚከታተሉ፣ ከሰዎች አንደበት የሚሰሙትን መጥፎም ሆነ በጎ ቃል የሚመዘግቡ መልአክት ይገኛሉ። የያንዳንዱ ሰው የሠራቸውን ሥራዎችና የፈጸማቸውን ተግባራት፣ ከአንደበቱ የወጡ ቃላት ሁሉ የሚያሰፍሩበት መዝገብ አላቸው። በትንሣኤው ቀን ሰዎች በሃያሉ አላህ አስተካካይ ችሎት ሲቀርቡም መዝገቡን በማቅረብ በዛሬው ዓለማዊ ሕይወት ዘመኑ በግልጽም ሆነ በስውር መልካምም ሆነ መጥፎ የፈጸማቸውን ድርጊቶች በመግለጽ ይመሰክሩበታል።

ስለ መልአክት ትክክለኛ ምንነትና አፈጣጠራቸው እንዴት እንደሆነ የተነገረን ምንም ነገር የለም። የታዘዝነው ሕልውናቸውን እንድናምን ብቻ ነው። ከዚህ ሌላ ስለአኳኋናቸው የምናውቅበት መንገድ የለም። ስለ አፈጣጠር ባህሪያቸው ከራሳችን ዘንድ የሌለ ነገር መፍጠር አላቀቁነት ሲሆን፣ ሕልውናቸውን ማስተባበል ደግሞ ከሃዲነት /ኩፍር/ ነው። ለዚህ ማስተባበያም ማንም ሰው ማስረጃ ማቅረብ አይችልም። የመልአክትን መኖር ማስተባበል ማለት ነቢዩ ሙሐመድን /ሰ.ዐ.ወ/ ማስተባበል ማለት ነው። በመልአክት መኖር የምናምነውም እውነተኛው ታማኙ የአላህ ነቢይ እንድናምን ስላዘዙን ነው።

በአላህ መጻሕፍት ማመን:-

በነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ አማካይነት እንድናምንበት የታዘዘነው ሶስተኛ ነገር ደግሞ ሃያሉ አላህ ወደ ነቢያቱና ወደ መልዕክተኞቹ ያስተላለፋቸው መለኮታዊ መጻሕፍቱ ናቸው።

ሃያሉ አላህ ቁርአንን ወደ ነቢያችን ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ እንዳስተላለፈው ሁሉ ከርሳቸው በፊት ወደነበሩት ነቢያቱም እንደዚሁ ቀደም ሲል አስተላልፎአል። በነዚህ መጻሕፍት አንዳንዶቹን ስሞች የተነገረን ሲሆን እነሱም የነቢዩ ኢብራሂም ጽሑፎች፣ የነቢዩ ሙሳ ኦሪት /ተውራት/፣ የነቢዩ ዳወድ መዝሙረዳዊት /ዘቡር/ እና የነቢዩ ኢሳይያስ ወንጌል /ኢንጂል/ ናቸው። ወደተቀሩት ነቢያት ስለተላለፉት መጻሕፍት ስሞች ግን የተነገረን ነገር የለም። ከዚህ ውጭ ያለው ማንኛውም ሌላ የሃይማኖት መጽሐፍ ከሃያሉ አላህ ዘንድ የተላለፈ ነው ወይም አይደለም ብለን በቁርጠኝነት መናገር አንችልም። ይሁን እንጂ ከአላህ ዘንድ የተላለፈ መጽሐፍ ሁሉ በአጠቃላይ እውነት መሆኑን ግን እናምናለን።

ስሞቻቸው ከተነገሩን ከነዚህ መጻሕፍት መካከል የኢብራሂም ጽሑፎች ደብዛቸው ከዓለም ላይ ጠፍቷል። ኦሪት፣ መዝሙርና ወንጌልን በሚመለከት ግን መጻሕፍቱ ለነገሩ በአይሁድና በክርስቲያኖች ዘንድ የሚገኝ ቢሆኑም በብዙ አዛብተዋቸዋል። ይዘታቸውን ለዋውጠዋል። ከፊሉን አስወግደው በራሳቸው ፈጠራ በርካታ አስተያየት ጨምረውባቸዋል። አይሁድና ክርስቲያኖች እንኳ ዛሬ ጥንት ከአላህ ወደ ነቢዩ ሙሳ፣ ዳወድና ኢሳይያስ የተላለፉ መለኮታዊ መጻሕፍት ኦሪጅናልነታቸው ተጠብቀው እንደማይገኙና አሁን የሚገኙት ለብዙ ምዕተ ዓመታት ለመለወጥ፣ ለመ

ቀያየር፣ ለመጨመርና ለመቀነስ አደጋ እንደተጋለጡ የሚገኙት ትርጉሞቻቸው ብቻ መሆኑን አምነው ይቀበላሉ። እንደዚሁም እነኚህን መጻሕፍት በማንበብ ብቻ ከአላህ ዘንድ ሊሆኑ የማይችሉ አያሌ ነገሮች ይስተዋላሉ። ዛሬ በዓለም ላይ የሚገኙት እነዚህ መጻሕፍት ሃያሉ አላህ ለነቢያቱ ሙሳ፣ ዳዊድና ኢሳይያስ ተስተ ላለፋቸው መሠረታዊ መለኮታዊ መጻሕፍት አይደሉም። የሰብአዊ ፍጡራን ንግግር ከአላህ ንግግር ጋር በመጻሕፍት ውስጥ ተቀይረዋል። ይህም የሰዎችን ቃል ከአላህ ቃል ለመለየት የሚያስችል መንገድ በሰዎች ዘንድ ጭራሽ በማይኖርበት ሁኔታ የተከለሰና የተበረዘ ነው። በቀደሙት መለኮታዊ መጻሕፍት እንደናምን የታዘዘነው ሃያሉ አላህ በቀድሞዎቹ ሕዝቦች ዘንድ ሕግጋቱን የሚያደርሱ ነቢያትና መልእክተኞች ከቁርአን በፊት የላከ በመሆኑ፣ እነኚህ ሕግጋትም ቁርአንን ወደ ነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ ካስተላለፈው ከሃያሉ አላህ ዘንድ ተላልፈው የነበሩ ከመሆናቸውና ነቢዩ ሙሐመድም /ሰ.ዐ.ወ/ ሰዎች ቀደም ባሉት ዘመናት አግኝተውት ከጊዜ በኋላ ያጠፉትን ወይም የለዋወጡትን ወይም ከሰዎች ንግግር ጋር ያደባለቁትን መመሪያ እንደገና ሕያው ለማድረግ የመጡ ከመሆናቸው አኳያ ነው።

ቁርአን ከሃያሉ አላህ ዘንድ ወደ ሰው ልጆች የተላለፈ የመጨረሻው መለኮታዊ መጽሐፍ ሲሆን፣ በርሱና በቀድሞዎቹ መለኮታዊ መጻሕፍት መካከል ያለው ልዩነት በበርካታ አንጻሮች ነው።

1. ከቁርአን በፊት የነበሩት መለኮታዊ መጽሐፍት ለሪጂናል ቅጂያቸው ጠፍቷል። ከላይ እንደተረዳነው ሁሉ በሰዎች እጅ የቀሩት ትርጉሞቻቸው ብቻ ናቸው። ቁርአን ግን ከአላህ ዘንድ በተላለፈባቸው ለሪጂናል ቃላትና ፊደላት እንደነበረ ሆኖ እንደ

ተጠበቀ የሚገኝ ሲሆን አንዳች የመለዋወጥ ሁኔታ በአንዲት ፈደሉ ወይም በአንዲት አናጋሪው ላይ ዝር አላለም።

2. በነባሮቹ መጻሕፍት ውስጥ የፍጡራን ቃላት ከአላህ ቃላት ጋር የተደባለቁ ሲሆን ባንዱ መጽሐፍ ውስጥ የሰዎች ንግግር፣ ብሔራዊ ታሪክ፣ የጻድቃንና የነቢያት የሕይወት ታሪክ፣ ማብራሪያና ሕግ አዋቂዎች ያመነጩዋቸው ሕግ ነክ ጉዳዮች የአላህን ቃል ከሌላው መለየት በማይቻልበት ሁኔታ ተጠቃለዋል። ቁርአን ግን የሃያሉ አላህ ቃል በሌላ ቃል ምንም ሳይቀየጥ ጠርቶና ተነጥሮ እንዳለ ሆኖ ይገኝበታል። ሙስሊሞች በቁርአን ማብራሪያ /ተፍሲር/ ወይም በነቢዩ ሐዲስ ወይም በነቢዩ /ሰ.ዐ.ወ/ የሕይወት ታሪክ ወይም በነቢዩ ጓዶች ሕይወት ታሪክ ወይም በእስልምና ታሪክ ላይ የጻፉዋቸው ነገሮች በሙሉ ከቁርአን ጋር በፍጹም አልተቀላቀሉም። እያንዳንዳቸው ከቁርአን በተለየ ሌሎች መጻሕፍት ውስጥ ተመዝግበው ተጠብቀዋል።

3. በተለያዩ የዓለም ሕዝቦች ዘንድ የሚገኙ መጻሕፍት ሁሉ ታሪካዊነት ባለው አስረጅ አንዱም ወደሚዛመድባቸው ነቢያት ከአላህ የተላለፉ መሆናቸውን ማረጋገጥ አይቻልም። እንዲያውም ከሃይማኖታዊ መጻሕፍት መካከል ብዙዎች ወደየትኛው ነቢይ እንደተላለፈና መች እንደተላለፈ የሚጠቁም አንዳች ፍንጭ የላቸውም። ቁርአን ግን ወደ ነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ ከአላህ የተላለፈና ነቢዩ ለሰዎች ያደረሱት መሆኑን የሚያረጋግጡ የጻኑና ቁርጠኛ የሆኑ ታሪካዊ ማስረጃዎች ሰው ለጥርጣራ ቦታ በማይሰጥበት ሁኔታ ለማንም የተትረፈረፉ ናቸው። ከዚህ አልፎ ተርፎም እያንዳንዱ የቁርአን አንቀጽ የት ቦታና መቼ ወደነቢዩ እንደተላለፈ ይታወቃል።

4. ነባሮቹ ጥንታዊ መጻሕፍት የተላለፉባቸው ቋንቋዎች ከረዥም ዘመናት በፊት ሞተው የከሰሙ በመሆናቸው ዛሬ ቋንቋዎቹን የሚናገር ሕዝብ በየትኛውም የዓለም ክፍል አይገኝም። ቋንቋዎቹን እንረዳለን የሚሉም በጣም ጥቂት ግለሰቦች ናቸው። ሌላው ቀርቶ መጻሕፍቱ በጥንታዊ መሠረታቸው እንደነበሩ ሆነው ቢገኙ እንኳ ሰዎች ተረድተው ሕጉቻቸውን መከተል አይችሉም ነበር። ቁርአን የተላለፈበት ቋንቋ ግን ብዙ ሚሊዮን ሕዝቦች የሚናገሩትና በዓለም ላይ በብዙ መቶ ሚሊዮን የሚቆጠሩ ሕዝቦች የሚረዱት ሕያው ቋንቋ ነው። በብዙ የዓለም አገሮች ሰዎች የሚማሩትና የሚያስተምሩበት፣ መማር የሚፈልግ ሰው በቀላሉ ሊማረው የሚችል፣ ቋንቋውን ለመማር ጊዜ የሌለው ሰውም የቁርአን ትርጉምና ሕግጋቱን የሚያውቁ ሰዎችን የትም ቦታ ማግኘት የሚችል ቋንቋ ነው።

5. ዛሬ በተለያዩ የዓለም ሕዝቦች ዘንድ የሚገኙ መለኮታዊ መጻሕፍት በሙሉ የታለሙት ለሁሉም ሕዝቦች በአጠቃላይ ሳይሆን እያንዳንዱን ሕዝብ /ብሔር/ በተለይ የሚመለከቱ ናቸው። መጻሕፍቱ ያጠቃለሉትን ድንጋጌዎች ስንመለከትም አብዛኞቹ ለተወሰነ አንድ ዘመን የመጡ፣ ከዘመኑ ሁኔታ፣ ፍላጎትና ችግሮች ጋር የሚመጣጡ በመሆናቸው ለዛሬው ሰውና ለዛሬው ዘመን የሚያስፈልጉ፣ ዛሬ ተግባር ላይ ለማዋል አመቺ ያልሆኑ መሆናቸውን ያለ ጥርጥር እናገኛለን። እነዚህ መጻሕፍት ለተወሰነ ዘመንና ለተለየ አንድ ሕዝብ ብቻ የመጡ በመሆናቸው አንዳቸውም ለመላው የሰው ልጅ በአጠቃላይ የተላለፉ አይደሉም። መጻሕፍቱ የመጡላቸውን ሕዝቦችም ለዘለዓለም የመጡ ለት ሳይሆን ለተወሰነ ዘመን ብቻ ነው። በዚህ አመለካከት ቁርአንን ብንገመግም ግን ሁሉም ቦታ ላይ ለመላው የሰው ዘር የተላለፈ ጊዜና ቦታ የማይለይ መሆኑንና ማንኛውም አንቀጽ አንድን ሕዝብ ብቻ በተለይ የሚመለከት ስሜት ከአንባቢው ላይ በፍጹም የማያ

ሳድር መሆኑን እንረዳለን። እንደዚሁም ቁርአን ይዘት የመጣው ሕግ በየትም አገርና በሁሉም ዘመን ተግባራዊ መሆን የሚችል ነው። ይህም ቁርአን ለመላው የሰው ልጅ ለዘላለሙ የመጣ መመሪያ መሆኑን የሚመሰክር ነው።

6. ጥንታውያን መጻሕፍት እያንዳንዳቸው እውነተኛና በጉ ነገሮችን ቢያጠቃልሉም፣ ለሰው ልጅ የሥነ ምግባርና የመልካም ምግባር መርህ ቢያስጨብጡም፣ አላህ በሚወደው መንገድ ሕይወ ታቸውን እንዲመሩ ሰዎችን ወደቀጥተኛው መንገድ ቢያመሩም ግንኛቸውም ቢሆኑ መልካም ነገሮችንና ትሩፋትን ሁሉ ሙሉ በሙሉ አላካተተም። ቁርአን ከነዚህ መጻሕፍት ከሚለዩባቸው ነጥቦች አንዱ በቀደሙት መጻሕፍት ውስጥ የተበታተኑትን በጉ ምግባሮች በሙሉ በውስጡ ከግጠቃለሉም በላይ በመጻሕፍቱ ውስጥ ያልተመለከቱትን በጉ ምግባሮችና የትሩፋት ሥራዎች በሙሉ የተተነተኑበት መሆኑ ነው።

7. በጥንታዊያኑ መለኮታዊ መጻሕፍት ላይ ሰዎች እንዳሻቸው ለውጥና ከሌላ በማድረጋቸው የተነሣ ለሰብአዊ፣ አእምሮና ከእ ውነት የማይጣጣሙ በግፍና በሐሰት ላይ የተመረኮዙ የሰውን እምነትና ዕውቀት የሚበክሉ በርካታ ነገሮች ሰርገው ገብተው ባቸዋል። ይልቁንም ብዙዎቻቸው ከብልግና፣ ከአስከፊ ነገርና ከሞራል መላሸት የሚቆጠሩ ነገሮችን ይዘዋል። ቁርአን ግን ከእንዲህ ዓይነት ነገሮች ፍጹም የጠራ፣ ሰብአዊ አእምሮን የሚ ቃረን አንዳች ነገር የሌለበት፣ በማስረጃና በተመክሮ ስህተቱን ማረጋገጥ የሚቻል አንድም ነገር የሌለበት መጽሐፍ ነው። አንድም ነገር ወይም አንድም ሕጉ ገፍ ወይም ጥቃት የለበትም። ሰውን ወደተሳሳተ መንገድ የሚመራ አንድም ጥመት የለበትም። የብል ግና የመጥፎ ነገር የሥነ ምግባር ደንቦችን የመተላለፍ አንዳች አዝማሚያ የለበትም። ከመጀመሪያ እስከ መጨረሻው ሙሉ

በሙሉ በበቁ ጥበባት፣ በመልካም ተግባር ሰዎችን ፍትህ በማስተማር ወደ ቀጥተኛው መንገድ፣ ወደ መልካም ሕግና በድንጋጌዎች በመምራት የተሞላ ነው።

የምድራቱ ነዋሪዎች በመላ በቁርአን እንዲያምኑና የተቀሩትን መጻሕፍት ትተው እርሱን ብቻ እንዲከተሉ የታዘዙበት ልዩ መለያዎቹም እነዚህ ናቸው። የሰው ልጅ አላህ በሚወደው መንገድ ሕይወቱን ለመምራት አስፈላጊ የሆነና ሊያስፈልግ የሚችለውን የመጨረሻ ደረጃ መምሪያ ቁርአን ያለ ምንም ጭማሪና ጉድለት ያብራራው ስለሆነ የሰው ልጅ ቁርአን ከመጣለት በኋላ ሌላ መጽሐፍ በፍጹም የሚፈልግ አይደለም።

በቁርአንና በተቀሩት ሌሎች መጻሕፍት መካከል ያለውን ልዩነት ካወቅን ዘንድ በቁርአን በማመንና በሌሎች መለኮታዊ መጻሕፍት በማመን መካከል ሊኖር የሚገባውን ልዩነት ለይቶ ማወቅ በጣም ቀላል ይሆናል። በጥንታዊያኑ መጻሕፍት ማመን እውነት መሆናቸውን እስከማመን ድረስ ብቻ ነው። ይህ ማለት መጻሕፍቱ ከአላህ ዘንድ የተላለፉ ነበሩ፣ የመጡበት ዓላማም ቁርአን ሊያሟላው ለመጣው ዓላማ ነበር ማለት ነው። በሌላ በኩል ደግሞ በቁርአን ማመን ማለት ፍጹም የሠራ የአላህ ቃል፣ ፍጹም እውነት፣ እያንዳንዱ የቁርአን ፊደል ተጠብቆ ያለ መሆኑ ታምኖበት እያንዳንዱን የቁርአን ትእዛዝ መከተልም ግዴታ እንደሆነ የርሱን ሕግና ድንጋጌ የሚጻረርና የሚቃወም ሁሉ መወገድ፣ ተቀባይነት ማጣት ያለበት መሆኑን ማመን ማለት ነው።

በአላህ ነቢያት መልዕክተኞች ማመን

በአላህ መጻሕፍት ካመንን በኋላ በነቢያቱ እንድናምን ታዘናል።

ባለፈው ምዕራፍ ውስጥ እንደተባራራው ሁሉ ለዓለም ሕዝቦች ሁሉ መደምደሚያቸው የሆኑት ነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ ያስተማሩትን እስልምና ያስተማሩ ነቢያት /መልዕክተኞች/ ከአላህ ተልከዋል። የአላህ ነቢያትና መልዕክተኞች በሙሉ አንድ ምንጭ ያላቸው የተቀጣጠሉ ሰንሰለቶች ናቸው። ስለዚህም አንዳቸውን ያስተባበለ ሰው ነቢያትን በሙሉ አስተባብሏል። አንዳቸውን ያመነ ሰውም በሁሉም ነቢያት ግመን ገዴታ ይህን በታል። አንድ ዓይነት ነገር የሚናገሩ አሥር ሰዎች ቢገጥሙን አንደኛቸውን ካመን አሥሩንም እናምናለን። አንዳቸውን ያስተባበልን ከሆንም ከሥሩንም አስተባብለናል ግለት ነው። አሥሩም ተመሳሳይ የሆነ አንድ ነገር ይናገራሉና። በከፊላቸው አምና በከፊላቸው ላይ ደግሞ በግስተባበል የአላህን ነቢያት የሚለያይ ሰው እውነተኛ ከሃዲ እሱ ነው።

ወደ ተለያዩ የዓለም ሕዝቦች የተላኩ የአላህ ነቢያት ቁጥር መቶ ሃያ አራት ሺህ መሆናቸውን ነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ አብራርተውልናል። የመሪት ዕድሜና እስከዛሬ ድረስ ያለቶበትን ሕዝቦችና ብሔሮች ብናስብ ይህ የአላህ ነቢያት ቁጥር ብዙ አለመሆኑን እንረዳለን። ከነዚህ ነቢያት መካከል ቁርአን ውስጥ በተተረኩት በቀጥታ ግመን ገዴታ ሲሆን ባልተተረኩት ግን ሕልውናቸውን እንድናምን ታዘናል። አላህ ሰብእዊ ፍጡራን ወደ ቀጥተኛው መንገድ እንዲመሩና እንዲያስተምሩ የላካቸው የአላህ ነቢያት በሙሉ እውነተኞች ናቸውና። ወደ ሕንድ፣ ቻይና፣ ኢራን፣ ግብፅ፣ አፍሪቃ፣ እውሮፓና የተቀሩት የዓለም ክፍሎችና አገሮች ሁሉ የአላህ መልዕክተኛ ተልከው ከሆነ በሁሉም እናምናለን። ነገር ግን በትክክል እገሌ የአላህ መልዕክተኛ ነበር እገሌ አልነበረም ግለት ግን አንችልም። ስለነሱ ምንም አልተነገረን ምና። የተለያዩ የዓለም ሃይማኖተኞች ከሚከተሏቸው መሪዎች መካከል አንዱንም መዘለፍ ወይም በሙጥር ግንላት በምንም

ዓይነት አይፈቀድልንም። እነሱ እውነተኛ የአላህ ነቢያት ሆነው ሰዎች ከነሱ በኋላ የሙሳና የሊሳኦን ተከታዮች ከነርሱ በኋላ እውነተኛ ሃይማኖታቸውን እንደቀየሩ ሁሉ ቀይረው ሊሆን ይችላል። መሰንዘር የምንችለው አስተያየት ካለ ስለሃረው የሃይማኖታዊ ክንውናቸውና ስለአምልኮአቸው አፈጻጸም ሁኔታ ብቻ መሆን አለበት። እነዚህን ሃይማኖቶች ስለመሠረቱት ሰዎች ለአንድ የአላህ ነቢይ ያለንን ተገቢ ሥነ ምግባር የሚጻረር ነገር እንዳይወጣን ለመጠንቀቅ ሲባል አንዳች ቃል መተንፈስ የለብንም።

ሁላቸውም ከአላህ ዘንድ በእውነት የተላኩ፣ ወደ ቀጥተኛው መንገድ የሚወሰዱና በሁሉም እንድናምን የታዘዘን መልዕክተኞች ከመሆናቸው አኳያ በነቢዩ ሙሐመድና በተቀሩት ነቢያት መካከል ልዩነት የለም። ይሁን እንጂ ይህ ተመሳሳይነት የተጠበቀ ሆኖ በነቢዩ ሙሐመድና በተቀሩት ነቢያት መካከል በሶስት አቅጣጫ ልዩነት አለ:-

1. የተቀሩት ነቢያት የተላኩት እያንዳንዳቸው ላንድ የተለየ ብሔርና ላንድ ለተወሰነ ዘመን ብቻ ነው። ነቢዩ ሙሐመድ ግን የተላኩት ለመላው የሰው ዘርና ባለፈው ምዕራፍ እንደተረዳነው ሁሉ -እስከ ትንሣኤው ቀን እስከ ዓለም ፍጻሜ ነው።

2. የነቢያ ነቢያት ትምህርቶች አንድም ከነጭራሹ ከስመዋል ወይም በዓለም ላይ ዝርዝራቸው ቢቀርም እንኳ መሠረታዊ ይዘታቸውን ጠብቀው በጥንታዊ መልካቸው አይገኙም። የነቢያቱ ታሪክና ክንዋኔያቸው እንደዚሁ አይገኙም። ትክክለኛነታቸው በትሪካና በአፈታሪክ ሰዎች ከራግቸው በፈጠሩትና ሰው ሊከተለው በማይችል ተረት ተጠባል። ነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ ግን ትምህርቶቻቸው፣ ታሪካቸው፣ ቃላቸውና ተግባራቸው፣ ሥነ ምግባራቸው ልምዳቸውና ባህሪያቸው ሁሉ በመጻሕፍት ተመዝ

ገባ ማንም ሰው እጅ ይገኛል። እውነቱን ለመናገር ከአላህ ነቢያትና መልዕክተኞች ሁሉ ብቸኛው ሕያው ነቢይ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ ናቸው። ሰዎች ሊከተሉትና በመመሪያው ሊመሩ የሚችሉትም እሳቸውን ብቻ ነው።

3. የቀድሞዎቹ ነቢያት ያስተማሩት የእስልምና ትምህርቶች የተሟሉ አልነበሩም። ከአንዱ ነቢይ ቀጥሎ የሚመጣው ነቢይ የቀደሙት ነቢያት ያስተማሩትን ትምህርቶች፣ ሕጎቻቸውንና ደንቦቻቸውን የአመራር መንገዳቸውንም የሚያሻሽል፤ የሚጨምርና የሚቀንስም ነበር። ከነቢዩ ሙሐመድ በፊት የነበሩት ነቢያት በሙሉ የማሻሻል፣ የመለወጥ፣ የመጨመርና የመቀነስ ተግባራቸውን በመቀጠል በዚሁ ሁኔታ ሂደቱን ገፉበት። ለዚህ ነው ሃያሉ አላህ የነቢህን ነቢያት ትምህርቶች ከነቢያቱ ዘመን በኋላ ጠብቆ ያላቆያቸው። ሰዎችም የተሟላ አዲስ ትምህርት የሚፈልጉ አልነበሩም። በመጨረሻም ነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ በሁሉም በኩል የተሟላና የበለጸገ የእስልምና ትምህርት ይዘው መጡ። በዚህ ዓይነትም የተቀሩት ነቢያት ትምህርቶች በነቢዩ ሙሐመድ ትምህርት ተሻሩ። ሙሉ እያለ ጉደሉውን መከተል አእምሮን የሚጻረር ነውና። ነቢዩ ሙሐመድን የተከተለ ሰውም ነቢያትን በሙሉ ተከትሏል። ይህም በቀድሞዎቹ ነቢያት ትምህርቶች ውስጥ ያለው ሁሉ ዛሬ በነቢዩ ሙሐመድ ትምህርቶች ውስጥ ተጠቃሎ ስለሚገኝ ነው። ከሙሐመድ አፈንግጦ ሌላ ነቢይ የተከተለ ሰው ቀደም ሲል በነበሩት ነቢያት ትምህርት ውስጥ ያልነበሩና በኋላ የተጨመሩ በርካታ መልካም ነገሮች ተነፍጓል።

ስለሆነም መላው የሰው ዘር በነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ የግዴታ ማመንና ትምህርታቸውን መከተል ይኖርበታል። አንድ ሙስሊም በሶስት አንጻሮች በነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ ማመን አለበት፡-

1. ከሃያሉ አላህ ዘንድ የተላኩ እውነተኛ መልዕክተኛ መሆናቸውን፤

2. መመሪያቸው የተሟላና ምንም ዓይነት ጉድለት ወይም ስህተት የሌለበት መሆኑን፤ እና

3. ለመላው የዓለም ሕዝቦች፣ ለአጠቃላይ የሰው ዘር ከአላህ የተላኩ፣ ትምህርታቸው እስከ ዓለም ፍጻሜ ድረስ የሚቆይ፣ እርሳቸውም የመጨረሻው ነቢይ መሆናቸውን፣ ከርሳቸው በኋላ በርሱ ማመን ከእስልምና መስፈርት አንዱ ሲሆን በርሱ አለማመን ደግሞ ከከሃዲዎች ጎራ የሚያሰልፍ በማሆኑ እንዲህ ሰው በፍጹም የማይመጣ መሆኑን።

በመጨረሻ ቀን በትንሣኤ ማመን፡-

እንድናምንበት የታዘዘንበት አምስተኛው ነገር ደግሞ የመጨረሻው ቀን /የትንሣኤው ቀን/ ነው። ስለትንሣኤ ቀን ማመን የሚገባን፡-

1. አላህ ይህን ዓለምና ፍጥረታቱን በመላ የትንሣኤ ቀን በመባል በሚታወቅ ቀን የሚያስወግድ መሆኑን፤

2. ከዚያም ከአጠቃላይ ጥፋት በኋላ እንደገና ሕይወት ዘርቶባቸው ቀስቅሶ የሚሰበሰባቸው መሆኑንና ይህም የመሰብሰቢያ ወይም የዳግም ሕይወት መሆኑን፤

3. ከዚያም ሰዎች በመጀመሪያው ምድራዊ ሕይወታቸው የሠሯቸው መልካምም ሆነ መጥፎ ሥራዎች በሙሉ ሳይቀንሱና ሳይጨምሩ እንዳሉ ወደ አላህ ችሎት ለፍርድ የሚቀርቡ መሆናቸውን፤

4. ሃያሉ አላህ የእያንዳንዱን ሰው መልካምና መጥፎ ሥራዎች የሚመዘን መሆኑንና መልካም ሥራው ሚዛን ለደፋለት ሰው ምህረት የሚያደርግለት መጥፎ ሥራው ሚዛን ለደፋለት ሰው ደግሞ የሚቀጣው መሆኑንና፤

5. ምህረት ያገኙ ሰዎች ገነት የሚቀጡት ደግሞ እሳት የሚገቡ መሆናቸውን ነው።

በትንሣኤው ቀን የማመን አስፈላጊነት፡ -

በዚህ በመጨረሻ ቀን ግመን፤ ሌሎች ነቢያትና መልአክተኞች እንዳቀረቡት ሁሉ ነቢዩ ሙሐመድም /ሰ.ዐ.ወ/ ያቀረቡት ሲሆን ይህም እምነት በሁሉም ዘመናት ከእስልምና መሰፈርት አንዱ ነው። በዚህ የግያምን ወይም መኖሩን የሚጠራጠር ሰው ከሃዲና ኢአማኝ መሆኑን ነቢያት በሙሉ አረጋግጠዋል። ይህ እምነት ከሌለ በአላህ፤ በመጻሕፍቱና በነቢያቱ ግመን ምንም ትርጉም የለውም። ይህ መቼም በጣም ግልጽና በቀላሉ መረዳት የሚቻል ጉዳይ ነው። አንድ ነገር እንድንሠራ ስንጠየቅ በአእምሮአችን ውስጥ በመጀመሪያ የሚፈጠረው ጥያቄ «የተባልነውን ብንሠራ ምን ጥቅም እናገኛለን፤ ባንሰራውስ ምን ጉዳት ይደርስብናል?» የሚለው ይሆናል። ይህ ጥያቄ በጭንቅላታችን ውስጥ ለምን ይፈጠራል? ቢባል የሰው ልጅ በተፈጥሮው ጥቅም የግያስገኝለት ነገር ሁሉ ፋይዳ ቢስ መሆኑን ስለሚረዳ ነው። በመሆኑም ለራሳችን ጥቅም የግያስገኝ ሥራ ለመሥራት ንቃት አይኖረንም። ምንም ጉዳት የግያስከትልብን መሆኑን ካረጋገጥን ሥራ ሥራችንን አናግድም። ይህም የጥርጣራና የግመንታት ሁኔታ ነው። ጥቅም ያስገኛል፤ አያስገኝም ብለን በምንጠራጠረው ነገር ሁሉ ፍላጎት ኖሮን ለመሥራት አንችልም። ጉዳቱን የምንጠራውን ነገርም እንደዚህ

ከርሱ ለመራቅና ለመጠበቅ አንጥርም። ሕፃናትን ተመልከቱ፤ እጃቸውን እሳት ውስጥ ለምን ይከታሉ? እሳት የሚያቃጥል ነገር መሆኑን ስለማያውቁ ነው። ከትምህርትና ከዕውቀት ገበታ ለምን ይሸሻሉ? ታላቆቻቸው በአእምሮአቸው ውስጥ ለመቅረጽ የሚጥሩትን የትምህርት ጥቅም መረዳት ስለማይችሉና ስለማይገነዘቡት ነው። በትንሣኤው ቀን የማያምነውም ሰው እንደዚሁ ነው። በዚህም ምክንያት በአላህ ማመንና ትእዛዞቹን በዚህች ዓለም መከተል ፋይዳ ቢሰና ከንቱ አድርጎ ይመለከተዋል። በርሱ አስተያየት አላህን ምንም ጥቅም የለውም፤ ትእዛዙን መጣስም አንዳች ጉዳት አያሰከትልም። እንዲህ ከሆነ አላህ በነቢያቱ አማካይነት በመለኮታዊ መጻሕፍት ውስጥ ያስተላለፋቸውን ትእዛዞች ለመፈጸም እንዴት ራሱን ያስገድዳል? ይገፋፋል ተብሎስ ተስፋ ይጣልበታል? እንዲህ ዓይነቱ ሰው በአላህ ቢያምንም አላህን የማይታዘዝና ሕይወቱን አላህ ለሚወደው መንገድ ስለማይመራ እምነቱ ትርጉም የለውም።

ነገሩ በዚህ ብቻ አያበቃም። አንድ ሰው በመጪው ዘለዓለማዊ ሕይወቱ ላይ የጠበቀ ተጽእኖ አለው። ከላይ እንዳየነው ሁሉ የሰው ልጅ የተፈጠረው አንድ ሥራ ለመሥራት ወይም ላለመሥራት ያለው ዝንባሌ ከግል ጥቅሙ ወይም ጉዳቱ አንጻር ብቻ ነው። ታዲያ አመለካከቱ ከዛሬው ጥቅምና ጉዳት የማያልፍ ሰው ጥቅሙ ለዛሬው ዓለማዊ ሕይወት ይደርሳል ለማይባል መልካም ሥራ መች ይገፋፋል? ወይም በዛሬው ዓለማዊ ሕይወቱ ጉዳት ይደርስብኛል ብሎ ከማይፈራ መጥፎ ሥራስ እንዴት ብሎ ይቆጠባል? አመለካከቱን ከሥራዎቹ ባሻገር ውጤቶቻቸው ላይ የሚያተኩረው ሰው ግን የዛሬዋን ዓለማዊ ሕይወት ጥቅም ወይም ጉዳት እንደሃላፊ ነገር ብቻ ነው የሚመለከተው። ስለዚህም ከሐሰት ሐቁን፤ ከክፋት ደግነቱን፤ በመጨረሻው ቀሪ ዓለም ጥቅምና ጉዳቱን በማንናዘብ ይመርጣል። በጎ ተግባር በዚህች ዓለም ሕይወቱ የከፋ ጉዳት

ቢያስከትልበትም፤ መጥፎው ተግባር ደግሞ ከሁሉም የላቀ ከፍተኛ ጥቅም ቢያስገኝለትም ምርጫው በጉ ተግባር ይሆናል። በነዚህ በሁለቱ ሰዎች መካከል ያለውን ከፍተኛ ልዩነትና የሰፋ መራራቅ እናስተውል። በመጀመሪያው ሰው አመለካከት መልካም ነገር ማለት በዚህች ጠፊ ዓለም ሕይወት የሚገኘው ጥቅም፣ ሀብት፣ መሬት፣ መልካም ዝና፣ ደስታ፣ ፍሰሐ ወይም የሰሜታዊ ዝንባሌውን ጥግት የሚያረኩ ነገሮችን ማግኘት የመሳሰለ ነው። መጥፎ ነገር ማለት ደግሞ በዚህች ዓለም ሕይወት ላይ መጥፎ ነገር የሚያስከትል ወይም ያስከትላል ተብሎ የሚፈራ ገንዘብ ማጣት፣ ሞት፣ ረሃብ፣ የጤና መጓደል፣ በሰዎች ዘንድ መጥፎ ስም ማትረፍ ወይም የመንግሥት ቅጣት እንደ ሐዘንና ብስጭት ያሉና የመሳሰሉ ነገሮች ናቸው። በሁለተኛው ሰው ዘንድ መልካም ነገር ማለት ግን አላህን የሚያስደስት ነገር ሲሆን መጥፎ ነገር ማለት ደግሞ አላህን የሚያስቆጣ ነገር ነው። መልካም ነገር በዚህች ዓለማዊ ሕይወት ጥቅም ባያስገኝለትም፤ በጉዳት ቢፈታተነውም በሁሉም ሁኔታ በጉ ተግባር የሚመረጥ መሆኑን ይረዳል። አላህ በመጨረሻው ዓለም ቀሪ ሕይወት ዘለዓለማዊ የሆነ ጥቅም እንደሚሰጠው ፍጹም እርግጠኛ ነው። በዚህች ምድራዊ ዓለም ሕይወት መከራውን ባይቀምስም ወይም እንዳይቀምስ ባይሰጋም፣ የፈለገውን ያህል ጥቅም ቢያስገኝም መጥፎ ሥራ ምንጊዜም ለርሱ መጥፎ ነው። በክፉ ሥራው በዚህ ዓለም ላይ ቅጣት ባያገኘውም በመጨረሻው ዘለዓለማዊ ዓለም ተገቢ ዋጋውን ከማግኘት እንደማያመልጥ በፍጹምነት ያውቃል።

በነዚህ ሁለት የተለያዩ የአመለካከት አቅጣጫዎች አንገር የሰው ልጅ በሕይወት ውስጥ ከሁለቱ የተለያዩ መንገዶች መካከል አንዱን ይመርጣል። በመጨረሻው ዓለም ሕይወት የማያምን ሰው በእስልምና ጉዳና አንድ እርምጃ መራመድ አይችልም። «የአላህን ምንዳ አስበህ ባለህ የገንዘብ መጠን ለድሆችና ለምስኪኖች ዘካት

ክፈል» ሲባል ዘካት ገንዘቤን ስለሚያጉድል ገንዘቤን አራጣ ሰጥቼ ባተርፍ ይሻለኛል የማይከፍሉኝ ተበዳሪዎች ቢኖሩም ፍርድ ቤት መከሰስ ቤትና ንብረታቸው ላይ አስፈርዳለሁ ይላል። እስልምና «እውነትን ተናገር፣ ሐሰትን ራቅ። እውነትን መናገር የከፋ ጉዳት የሚያስከትልና መዋሸት ታላቅ ጥቅም የሚያስገኝ ቢሆን እንኳ » ሲለው ጉዳት ካመጣብኝ እውነት አልናገርም፤ ጥቅም ካስገኘልኝ ከውሸት አልቆጠብም፤ በሰዎች ዘንድ የሚያተርፍልኝን መጥፎ ስም አልፈራም ይላል። ተገቢ ባልሆነ መንገድ ይጓዝና ውድ የሆነ ነገር ይገጥመዋል። በዚህን ጊዜ እስልምና፡- «ይህ ንብረትህ አይደለምና አትወስደው» ይለዋል። እሱ ግን፡- ያለምንም ልፋትና ዋጋ የመጣልኝን ነገር ለምን እተዋለሁ? በዚህ መንገድ ላይ አይቶኝ ጉዳዩን ለፖሊስ የሚያቀርብ ወይም በፍርድ ቤት የሚመሰክርብኝ ወይም ስሜን የሚያጠፋ የለምና በዚህ ገንዘብ ብጠቀምና አገልግሎት ላይ ባውለው ምን አለበት? ይላል።... አንድ ሰው ገንዘቡን በአደራ እሱ ዘንድ ያስቀምጥና ይሞታል። እስልምና፡- «አንተ ዘንድ ያለውን የወዳ ጅህን ገንዘብ አትካድ፤ አደራውንም ለቤተሰቡ በታማኝነት አስረክብ» ይለዋል። እሱ ግን «ለምን? ሚቼ እኔ ዘንድ ገንዘቡን በማስቀመጡ ማስረጃ የለውም። ወይም ወራሾቹ አያውቁም። ይህን ገንዘብ በቀላሉ መብላት ሲችል የመከሰስም ሆነ የስም መጥፋት ስጋት እንደሌለብኝ እያወኩ ለቤተሰቦቹ ብመልስ ሞኝና ተላላ ነኝ ማለት ነው!» ይላል። በአጠቃላይ እስልምና በያንዳንዱ የሕይወት እርምጃው ወደ ቀጥተኛው መንገድ የሚመራው ሲሆን እሱ ግን ይቃወማል። ከራሱ ስሜታዊ ዝንባሌ ጋር የሚጣጣም መንገድ እንጂ ሌላውን አይመርጥም። በእስልምና ውስጥ የማናቸውም ነገር እሴት በመጨረሻው ዓለም ዘለዓለማዊ ውጤት ላይ የተመረኮዘ ሲሆን። የርሱ አመለካከት ግን በዚህች ጠፊ ዓለም ሕይወት ከሚገኘው ውጤት ተሻግሮ አያልፍም። ከዚህ እውነታም አንድ ሰው

በመጨረሻው ዓለም ዘለዓለማዊ ሕይወት ሣያምን ሙስሊም መሆን እንደማይችል እንረዳለን። ይልቁንም የመጨረሻውን ዓለም ሕይወት የሚያስተባብል ሰው ከሰብአዊነት ደረጃ ወደ አራዊትነት ውርደት ይዘቅጣል።

የመጨረሻው ዓለም ሕይወት

እርግጠኛነት፡-

በመጨረሻው የትንሣኤ ቀን ስለማመን፣ ስለእምነቱ አስፈላጊ ጊነትና ለሰው ልጅ ስለሚሰጠው ጥቅም ተረድተናል። ቀጥለን ደግሞ ነቢዩ ሙሐመድ /ሲ.ሲ.ወ/ ያብራሩት ይህ እምነት ሕሊናዊ ማረጋገጫ ያለው እውነት መሆኑንና አእምሮ የሚያረጋግጠው መሆኑን ጠቅለል ባለ ሁኔታ እናቀርባለን። ይህን እምነት የምን ቀበለው በአላህ መልእክተኛ ላይ በመተማመንና ያስተማሩት ሁሉ እውነት መሆኑን በማረጋገጥ ላይ የተመሠረተ በመሆኑ ዓይነቱ የእምነት መሠረት፤ በአእምሮ ላይ የማይመረኮዝ ቢሆንም አእምሮ አችንን ትንሽ ካሠራን ይህ እምነት ከሁሉም የበለጠ ለአእምሮ የቀረበ መሆኑን እንገነዘባለን።

በዚህ ምድራዊ ዓለም ላይ ስለመጨረሻው ዓለም ሶስት እምነቶች ይገኛሉ፡-

1. አንዱ ቡድን ሕይወት በዚህችው ምድራዊ ዓለም ላይ ብቻ የተወሰነች ናት፤ እንወለዳለን፤ እንሞታለን። ከሞትን በኋላ ሌላ ሕይወት የለንም ይላል። ይህም የተፈጥሮ ሣይንስ አዋቂዎች ነን የሚሉ ኢአማኞች እምነት አቋም ነው።

2. ሌላው ቡድን ደግሞ የሰው ልጅ በዚህ ምድራዊ ኑሮው ውስጥ የሥራውን ዋጋ ያገኝ ዘንድ ሞትና ሕይወት እዚሁ ይፈራ ረቁበታል። በመጀመሪያ የሕይወት ዘመኑ ሥራው መጥፎ ከሆነ በሚቀጥለው ዙር ሕይወቱ ዝንጀሮ፣ ውሻ፣ ድመት ወደመሳሰሉት እንስሳት ወይም ወደ ዛፍነት ተለውጦ ወይም ከዝቅተኛ ሰዎች አንዱ ሆኖ ይመጣል። ሥራው መልካም ከሆነ ግን ደረጃው የመጠቀ፣ ክብሩ የላቀ ይሆናል ብሎ ያምናል። ይህን የሚሉት ሃይማኖታዊ ርዕዮታቸው ያልዳበሩ አንዳንድ ሰዎች ናቸው።

3. ሶስተኛው ቡድን ደግሞ በመጨረሻው የትንሣኤ ቀን ለዳግም ሕይወት መቀስቀስ መኖሩን፣ በአላህ ፊት ቀርበው ሰዎች እንደሥራቸው ዋጋ የሚያገኙ መሆናቸውን ያምናል። ይህ እምነት ነቢያት በሙሉ ጥሪ ያደረጉበትና ያስተማሩት እምነት ነው።

እነዚህን ሶስት እምነቶች ትንሽ እናስታውሳለን፡-

የመጀመሪያው ቡድን ሰዎች የሚሉትና እምነታቸውን የሚያ ቀርቡት ከሞተ በኋላ ደግሞ የተነሣ ሰው አይተው ስለማያውቁ ነው፤ በነሱ እምነት ሰው ከሞተ በኋላ አፈር የሚበላው ትቢያ እንጂ ዳግም ሕይወት አይዘራበትም ነው።.... ታዲያ ይህ ማስረጃ ሊሆን ይችላልን? ከሞተ በኋላ ዳግም ሕይወት የዘራ ሰው ባለማየታችን ግለት የምንችለው ነገር ከሞት በኋላ ምን እንደሚኾን አናውቅም ይሆናል። ከሞት በኋላ ሕይወት አለመኖሩን አውቃለሁ የሚለው አባባል ግን ማስረጃ የለውም። ከገጠር አንድ ሰው በዓይኑ አይርኘላን አይቶ የማያውቅ ከሆነ አይርኘላን ምን እንደሆነ አላውቅም ግለት ይችላል። አይርኘላን የሚባል ነገር በዚህ ዓለም ላይ አለመኖሩን አውቃለሁ ካለ ግን ሞኝና ተላላ በመሆኑ ሁሉም ይሰማል። ነገር ግን አንድን ነገር አለማየት ግለት ያ ነገር የለም፤ ሕልውና የለውም ግለት አይደለም። የምድረ ዓለም ነዋሪዎች

በሙሉ በአንድ ቃል አንድ ነገር አላየንም ቢሉ እንኳ ያ ነገር ሕልውና የለውም ወይም ሊኖር አይችልም ብለው መናገር አይፈቀድላቸውም።

ሁለተኛው ቡድን ደግሞ የሰው ልጅ በአሁኑ ሕይወቱ ውስጥ ሰው ነው፤ ምክንያቱም እንስሳ በነበረበት በመጀመሪያ ሕይወት ዘመኑ መልካም ሰርተዋልና። እንስሳም በአሁኑ ሕይወቱ እንስሳ ነው፤ ምክንያቱም ሰው በነበረበት በመጀመሪያው ዙር የሕይወት ዘመኑ ከፋ ሠርቷልና ብሎ ያምናል። በሌላ አባባል የሰው ሰው መሆን፤ የእንስሳ እንስሳ መሆን፤ የዛፍ ዛፍ መሆን፤ በመጀመሪያው የሕይወት ዘመኑ የፈጸመው የመልካም ሥራው ወይም የመጥፎ ሥራው ውጤት ነው። በዚህ ሁኔታ ሞትና ሕይወት በዚህ ምድረ ዓለም ላይ ይፈራረቅበታል ማለት ነው።

በዚህ ረገድ የሚነሳው ጥያቄ «በዚህ ምድራዊ ዓለም ላይ በመጀመሪያ የነበረው የቱ ነው? » የሚል ይሆናል። ሰው ነው ከተባለ በዚያ በፊት የግዴታ እንስሳ ወይም ዛፍ ነበረ ማለት ነው። አለዚያ ይህን የሰውነት ቅርጽ በየትኛው በጉ ሥራው ይታደላል? እንስሳ ወይም ዛፍ ነበር ከተባለም የግዴታ ቀደም ብሎ ሰው ነበር ማለት ነው። ይህ ካልሆነ ምን ዓይነት ከፋ ሥራ ፈጽሞ ነው በምላሹ የእንስሳ ወይም የዛፍ ቅርጽ የተሰጠው? ይህን እምነት የሚያራ ምዱት ሰዎች ይህ ዓለም በአንድ የተወሰነ ዝርያ መጀመሩን ማረጋገጥ አይችሉም። አንዱ ትውልድ የሌላው ትውልድ የሥራ ውጤት ለመሆን እያንዳንዱ ትውልድ ከሌላ ትውልድ የለጠቀ መሆኑ ግዴታ ነውና። ይህ ደግሞ ሰብአዊ አእምሮን የሚቃረንና በፍጹም የማይጣጣም ነው። ቀጥለን ደግሞ ሶስተኛውን እምነት እንውሰድ፡-

የዚህ እምነት የመጀመሪያው ነጥብ ሃያሉ አላህ ለፍጥረት ዓለሙ ፍጻሜና ለዩኒቨርሲቲ መጨረሻ የተወሰነ ቀን ቀጠሮ ይዟል።

በዚያ ቀን ቀጠሮ ሰማያትና ምድሩ በሌላ ይለወጣሉ የሚል ነው።
ይህም አርቆ ማስተዋል የሚችል ሰው ምንም የማይጠራጠረው
እውነታ ነው። አንድ ሰው የዚህን ዩኒቨርሲቲ ቤተ-መከራ ላይ ያለውን
ትኩረት በጨመረ ቁጥር ዘለዓለማዊነት እንደሌለው ይበልጥ
ይረዳል፤ የዩኒቨርሲቲ ኃይሎችና መሣሪያዎች በሙሉ ውስንና
ከዕለታት አንድ ቀን የግዴታ የሚጠፉ መሆናቸውንም ይገነዘባል።
ከዚህ በመነሣትም የተፈጥሮ ሣይንስ ጠበብት ይህች ፀሐይ ከዕለ
ታት አንድ ቀን እንደምትበርድ ብርሃኗን እንደምታጣ፤ ከዋክ
ብትና ኘላኔቶችም እርስ በርሳቸው ተጋጭተው ይህ ዓለም ከፍጻ
ሜው እንደሚደርስ በአንድ ቃል ይስማማሉ።

ይህም የሰው ልጅ ከሞተ በኋላ ሌላ ዳግም ሕይወት እንደ
ሚኖረው ከዚህ እምነት ያረጋግጣል። ይህ የማይቻል ነገር ነው
ወይ? የማይቻል ከሆነ የሰው ልጅ ይህን ዓለማዊ ሕይወት እንዴት
ማግኘት ቻለ? ...በዚህ ዓለም ላይ ሰውን መጀመሪያ የፈጠረው
ሃያሉ አላህ ሰውን ከሞተ በኋላ እንደገና ሊፈጥረው የሚችል
አምላክ መሆኑ ጥርጥር የለውም።

እንደዚሁም የሰው ልጅ መልካሙም ሆነ መጥፎ ሥራው
የሚመዘገብና በትንሣኤው ቀን በሚቀርብለት ግልጽ መዝገብ
ውስጥ የሚያዝ መሆኑን ማመን የዚህ እምነት አንዱ አካል ነው።
ለዚህም ማረጋገጫው ዛሬም ማግኘት የሚቻል ነገር ነው።

በቀድሞው ዘመን ከአንደበታችን የሚወጣው ድምጽ አየር
ሰንጠቆ ሞገዱ ትንሽ ከተርገበገበ በኋላ ይከሰማል የሚል ግምት
ሰዎች ዘንድ ሰፍኖ ነበር። ከቅርብ ዘመን ወዲህ ግን እያንዳንዱ
ድምጽ በአካባቢው ባሉት ነገሮች ላይ ተጽእኖ እንደሚያሳድር፤
ቅሪትም የሚተውና ከጊዜ በኋላም ተቆጣጥሮ እንደገና ድምጹን
ማግኘት እንደሚቻል ታውቋል። በዚህ መርህ ላይ በመመርኮዝ
ሰው ግራማሬን አስገኝቷል። ይህም በዚህ ምድራዊ ዓለም ከኛ

የሚመነጨው እያንዳንዱ እንቅስቃሴ ባንዱ ወይም በሌላው መልክ በሚርጡበት ነገሮች ላይ የሚመዘገቡ /የሚቀረጹ/ መሆኑን ያመለክታል። ይህን ካወቅን በዚህ ዓለም ላይ የምንፈጽማቸው ሥራዎች በሙሉ የሚቀረጹና የሚመዘገቡ መሆናቸውንና እንደገናም ሕያው አድርጎ ማቅረብ የሚቻል መሆኑን በተጨማሪም እናውቃለን ማለት ነው።

ሃያሉ አላህ ሰዎችን ወደራሱ በሚሰበሰባቸው ቀን ሁሉንም እንደየሥራው መልካምም ከሆነ መልካም መጥፎም ከሆነ መጥፎ ምንዳ ሊከፍለውና ፍትሕ የተመላበት ብይን የሚሰጥ መሆኑን ግመን የዚህ እምነት አንዱ ክፍል ነው። ይህ የማይቻል ነው ማለት የሚችል ግንዛቤ? አእምሮ የማይቀበለው ነገር አለበት ወይ? አላህ ሰዎችን ደግሞ ቀስቅሶ አንድ ቀን የተስተካከለ ፍርድ እንደሚሰጣቸው አእምሮም ራሱ ይመሰክራል። ይኸውም አንድ ሰው መልካም ሠርቶ በዚህ ዓለም ላይ ተገቢ ዋጋውን የማያገኝ ሆኖ ወይም ደግሞ ከፋ ሠሪ ሆኖ ተገቢ ቅጣቱን ያልተቀበለ ሆኖ በዓይናችን እናያለን። ደጋግ የአላህ ጻድቃንን ጉዳት ሲደርስባቸው ከፋ ሠሪ ኃጢአተኞች ደግሞ የደስታና የታደለ ኑሮ ሲቀሙ እናስተውላለን። አእምሮ ራሱ በነዚህ ዓይነት ሁኔታዎች ላይ ሰው በመልካሙም ሆነ በመጥፎ ሥራው ተገቢውን ምንዳ ማግኘት እንዳለበት ይወሰናል።

የዚህ እምነት የመጨረሻ ነጥብ የገነትና የእሳት /የገሃነም/ መኖርን ግመን ነው። ገነትና ገሃነም መኖራቸው አዳጋች ነገር አይደለም። ሃያሉ አላህ ፀ.ክይን፣ ጨረቃን፣ ግርሰንና መሬትን መፍጠር ከቻለ እሳትና ገሃ፣ምን መፍጠር እንዴት ይሳያል? ሃያሉ አላህ ወደ ችሎቱ ሰዎችን ከሞት ሲቀስቅሳቸው መልካም ምንዳ ለሚሰጣቸው ደጋጉች የከብር፣ የደስታ፣ የተድላና የጸጋ

ሥፍራ፤ ለሚቀጣቸውም የውርደት፤ የቅጣት፤ የሐዘንና የጭንቀት ሥፍራ ግናሩ ተገቢ ይሆናል።

እነዚህን ነገሮች ሁሉ ስናስተውል ይህ እምነት ዛሬ በዓለም ላይ ከሚገኙትና ከሞት በኋላ ያለውን የሰው ሕይወት ከሚመለከቱ እምነቶች ሁሉ ለሰብአዊ አእምሮ የቀረበ፤ አእምሮን የሚቃረን አንዳች ነገር የሌለበት ወይም ሊኖርበት የማይችል እምነት መሆኑን ያለ ጥርጥር እንረዳለን።

ይህ ጉዳይ የደረሰን ደግሞ በነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ አንደበት ከሆነ -የነቢዩ ታግኝነት፤ እውነተኛነትና ንጽሕና ቀደም ሲል የተወላ ነውና ከፍተኛ ጥቅም ለራሳችን የምናገኝበት ነው። አእምሮ እንድናምን ይወስንብናል እንጂ ያለ ግስረጃና ያለግረጋግጫ እንድንጠራጠር አይወሰንም።

መልካሙ ቃል:-

ቀጥለው ያሉት የእስልምና አበይት መሠረት የሆኑት አምስቱ የእምነት ግዕዘናት ናቸው። እነሱም «ላኢላህ ኢለሏህ» ግለትም ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ የለም፤ ሙሐመድ የአላህ መልዕክተኛ ናቸው በሚለው ውስጥ ይጠቃለላሉ። «ላኢላህ ኢለሏህ» ስንል የተቀሩትን ባዕድ አግልክትን ትተን አምላክነትን ለአንዱ አምላክ ብቻ ግረጋገጣችን ነው። «ሙሐመድን ረሱሉሏህ» ስንልም እንደዚሁ ነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ ከአላህ ወደ ሰዎች የተላኩ መልዕክተኛ መሆናቸውን ግረጋገጣችን ነው። ይህን የነቢዩን ሙሐመድ መልዕክት ግረጋገጥ ግለት ነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ ያስተግሩትን ሁሉ እምና ሙተበል፤ ስለ አላህ መናር፤ ስለግህሪያቱ፤ ስለ ሙላእክቱ፤ ስለ ሙለኮታዊ ሙጸኢ፤ ስለነቢያ ቱና ስለትንግሌው ቀን የዘረዘሩትን ሁሉ ከልብ እምና በሙተበል

አላህን ለመገዛት፣ ሕግጋቱንና ትእዛዞቹን ለመከተል ነቢዩ በቀየሱት መንገድ መጓዝ ማለት ነው።

ምዕራፍ አምስት

አላህን መገዛት አል ኢባዳት

ባለፈው ምዕራፍ ውስጥ ነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ ቀጥለው ባሉት የእምነት መሠረቶች እንድናምን አዘውናል።

1. ሃያሉ አላህ አንድና አጋር የሌለው አምላክ መሆኑን፤
2. በአላህ መላዕክት፤
3. በመለኮታዊ መጻሕፍትና በተለይም በቁርአን፤

4. በነቢያቱና በተለይም የነቢያቱ መደምደሚያ የሆኑት በነ ቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ መሆናቸውን

5. ከዚህች ዓለም ሕይወት በኋላ ዘለዓለማዊ የሆነ ዳግም ሕይወት መኖሩን፤ ማመን ናቸው።

እነዚህ አምስቱ የእስልምና አበይት መሠረቶች ናቸው። በነዚህ አምስት ነጥቦች ያመነ ሰው ከሙስሊሞች ጎራ ገብቶ ሙስሊም ሆኗል። ይሁን እንጂ በዚህ ብቻ እስልምናው አይሟላም። አንድ ሰው እስልምናው የተሟላ መሆን የሚችለው ነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ ከአላህ ዘንድ ያመጧቸውን ሕግጋትና ትእዛዞች ተግባራዊ በማድረግ ሲገዛ ብቻ ነው። ባንድ ነገር ካመን በኋላ እምነታችንን ተግባራዊ ማድረግ ግዴታ ነው።

ይህ ከእምነት የሚቀጥለው ታዛዥነት ነው እስልምና። አምላካችን አላህ ብቻ መሆኑን እምነን ተቀብለናል። ይህም ማለት እሱ ጌታችን ሲሆን እኛ ደግሞ ተገዥ ባሪያው ነን ማለት ነው። እሱ ገዥያችን፣ አዛዥችንና ከልካያችን ሲሆን እኛ ቃሉን ፈጻሚ፤

የሆነ ትእዛዙን አከባሪ፣ ታዛዦች፣ ለሕገ ተመራጮች ነን ማለት ነው። ከዚህ በኋላ ትእዛዙን ከጣስን በጌታችንና በአስተዳዳሪያችን ትእዛዝና ሕግ ላይ ማመዳችንን በገዛ ራሳችን ላይ እናረጋግጣለን። ቁርኣን የአላህ መጽሐፍ መሆኑንም አምነናል። ይህም ማለት በዚህ መጽሐፍ ውስጥ የተመለከቱት ነገሮች ሁሉ እውነት ከአላህ ዘንድ የተላለፉ መሆናቸውን ተቀብለናል ማለት ነው። ይህ ደግሞ በተራው ጽሑፉን እንድናረጋግጥ፣ ያዘዘውን ሁሉ እንድንፈጽም፣ ከከለከለው ሁሉ እንድንከለከል ግዴታ ይጥልብናል ማለት ነው። እንደዚሁም ነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ የአላህ ነቢይና መልዕክተኛ መሆናቸውን አረጋግጠናል። ይህ ማለት ደግሞ ነቢዩ የሚያዙንና የሚከለክሉን ነገሮች ሁሉ ከአላህ ዘንድ የተላለፉ ናቸው ማለት ሲሆን ይህም በተራው ነቢዩን የመታዘዝ ግዴታ ውስጥ ያስገባናል። ስለዚህም እስልምናችን የተግላ መሆን የሚችለው ተግባራችን ከእምነታችን ጋር ሲጣጣም ብቻ ይሆናል። አለዚያ በእምነታችንና በተግባራችን መካከል ባለው ልዩነት መጠን እምነታችን ያልተግላና ጉደሉ ይሆናል።

ቀጥለን ደግሞ አላህ በሚፈቅደው መሠረት ሕይወታችንን እንድንመራ ነቢዩ ሙሐመድ የቀየሱልንን መንገድ እንመልከት። ይህን በተመለከተ ዋናውና ገንባር ቀደሙ ግዴታ አላህን መገዛት /አምልኮ/ ወይም «ዲባዳ» ነው። መገዛት /ዲባዳ/ ማለት የሙስ ሊሙ ግህበረሰብ አባል ነኝ የሚል እያንዳንዱ አግኝ ገለሰብ ግከናወን ያለበት መሠረታዊ ተግባር ነው።

የመገዛት ኢባዳ ትርጉም

መገዛት /ኢባዳ/ ማለት በቃልም ሆነ በተግባር መታዘዝ ማለት ሲሆን አላህ አዛዥና ገዥ የሰው ልጅ ደግሞ የአላህ ባሪያና ተገዥ

ነው። በዚህ መንፈስ የአዛዥን ትእዛዝ ተግባራዊ በግድረግ ሰው የሚያከናውነው ግንኛውም ነገር መገዛት /ዲባዳ/ ነው። ለምሳሌ ያህል ሰዎችን ከውሸት፣ ከሃጫት፣ ከነውርና ከብልጥና በጠራ ሁኔታ እንድንናገር አላህ ያዘዘን መሆኑን በግሰብ ካነጋገርን፤ ሆን ብለን እውነትን፣ ትክክለኛነትን፣ በጉ አመለካከትን፣ ፍትህን በተላበሰ ሁኔታ አላህ እነዚህን ነገሮች እንደሚወድ በግሰብ ከተነጋገርን፤ አጠቃላይ ይዘቱ ስለሌለግደ ኑርአችን ቢሆን እንኳ ይህ ንግግራችን ሙሉ በሙሉ አላህን መገዛት /ዲባዳ/ ነው። እንደዚሁም ከሰዎች ጋር ባለን ግህበራዊ ገንኑነት ስንገዛና ስንሸጥ፣ ከወዳጆቻችንና ከዘመዶቻችን ጋር ስንጨዋወት የጌታችንን ሕግጋትና ድንጋጌዎች በድርጊታችን ውስጥ እስከተከተልን ድረስ፤ ሌሎች የሚገባንን ገደታ ስንፈጽም አላህ ገደታችንን እንድንወጣ ስለዘዘንና የሌሎችን መብት እንዳናጎድል ስለከለከለን መሆኑን በግሰብ ከሆነ ሃያሉን አላህ ተገዛን፤ ዲባዳ ፈጽሞ ግለት ነው። እንደዚሁም ደሃን ስንረዳ ወይም የተበደለን ሰው ስናገዝ፣ ረሀብተኛን ስናበላ፣ በሽተኛን ስንጠይቅ የአላህን ምንዳና ውደታውን በግሰብ ብቻ ከመገደብ ፍላጎት፣ ጥቅም፣ ክብርና ዝናን ከግግኘት በራቀ መንፈስ መሆኑን ካረጋገጥን አላህን እንደተገዛን፣ ዲባዳ እንዳደረገን ይቆጠራል። በንግድ ሥራ ወይም በእንዳስትሪ ወይም በአገልግሎት ሰጭነት ተሰግርተን ያለብንን ገደታ በፍጹምነት፣ በታግኝነት፣ በሐቀኝነት አላህን በግሰብ ከተወጣን፤ አላህ በፈቀደው ሀላል ሥራ ላይ ተሰግርተን አላህ ከከለከለው ሁሉም ሥራ ሁሉ ከተቆጠብን ይህ የተሰግራንበት ሥራና ለኑርአችን የምናደርገው ጥረት ራሳችንን ለግናር የተደረገ የመኖር ገደታ ቢሆን እንኳ ይህ ሁሉ አላህን ከመገዛት /ከዲባዳ/ ይቆጠራል።

በአጠቃላይ አነጋገር በዕለታዊ ኑርአችን በሁሉም ሥፍራና ጊዜ የአላህ ፍራቻ ልባችን ውስጥ እስካለና በምናደርገው ሁሉ የአላህ ውደታ ካለ፣ ሕግጋቱን ከተከተልን፣ የአላህን ትእዛዝ

በመጣስ የምናገኘውን ወይም ማግኘት የምንችለውን ጥቅም ሁሉ ወደ ጉን ከተውን፣ ትእዛዙን በመፈጸማችን የሚደርስብንን ወይም ሊደርስብን የሚችለውን ጉዳት ሁሉ ከታገስን፣ ይህ ሁሉ አላህን መገዛት /ዲባዳ/ ነው። በዚህ መንገድ የተመራ ሕይወታችን ከመጀመሪያ እስከመጨረሻው አላህን መገዛት ወይም ዲባዳ ነው። እንዲህ ባለ ሕይወት ውስጥ መብላት መጠጣቱም፣ መተኛት መነሣቱም፣ መሄድ መቆመጡም፣ መናገርና ዝምታውም አላህን መገዛት ነው።

ይህ ነው አላህን መገዛት። የዲባዳ ትክክለኛ ትርጉምም ይኸው ነው። የእስልምና ዓላማም የሰው ልጅ ሁልጊዜ ይህን በመሰለ ሁኔታ አላህን የሚገዛ አምላኪ እንዲሆን ማድረግ ነው። ለዚህ ከፍተኛ መገዛት /ዲባዳ/ ይዘጋጅ ዘንድም የተወሰኑና ግዴታ የሆኑ የመገዛትን /የዲባዳ/ ስብስቦችን እስልምና አውጅአል። እነዚህ የዲባዳ ስብስቦችም ለተፈላጊው ከፍተኛ መገዛት እንደ ሥልጠናና ልምምድ የሚቆጠሩ ናቸው። ይህን ስልጠናና ልምምድ በሚገባ የፈጸመ ሰው ሁሉ እውነተኛን ታላቅ መገዛትንም በሚፈልገው ሁኔታ ይፈጽማል። ከዚህም ምክንያት እነዚህ የዲባዳ ስብስቦች በእስልምና ውስጥ የዲባዳ አስኳል ናቸው። የሃይማኖት ማዕዘናትና የታነፁበት መሠረቶች ተብለውም ይጠራሉ። አንድ ሕንጻ በጠንካራ የመሠረት ማዕዘናት ላይ እንደሚታነጸው ሁሉ የእስላማዊ ሕይወት በእነዚህ መሠረቶች ላይ ብቻ ነው የሚገነባው። እነዚህን መሠረቶች የናደ ሰው እስልምናን ራሱን ንጹህ አልፎ

ሰላት፡-

ከእስልምና የመገዛት ግዴታዎች ሁሉ ዋነኛው መሠረታዊ ግዴታ ሰላት ነው። ሰላት ያመንበትን ነገር በሃያ አራት ሰዓት /አንድ

ቀንና ሌሊት/ ውስጥ አምስት ጊዜ በአንደበታችንና በተግባራችን እንደገና ማስታወስ ነው። ጧት ከእንቅልፍ ስንነሳ ሌላ ነገር ከመጀመራችን በፊት ንጹሕና የጠራን ሆነን እጌታችን ፊት እንቆማለን። ከዚያም ተገዥነታችንን ከፊቱ ቀርቦን በመቆም፣ በመቀመጥ፣ ቆመን በማጎንበስና መሬት ደርሰን ግንባራችንን ከመሬት አድርሰን ታዛዥነታችንን ለጌታችን እናረጋግጣለን። ረድ ኤቱን እንዲሰጠንና ወደ ዋናው መንገድ እንዲመራን እንለም ነዋለን። በኛና በርሱ መካከል ያለውን የታዛዥነትና የተገዥነት ቃል ኪዳን እናድሳለን። የርሱን ውዴታ የመጎናጸፍና ከቁጣው የመራቅ ምኞታችንን ደጋግመን እንገልጻለን። የመጽሐፏን ጥናት እንደጋ ግማለን። የነቢዩን እውነተኛ ነቢይነት እንመሰክራለን። ወደርሱ ችሎት ቀርቦን ስለሥራዎቻችን የምንጠየቅበትና ተገቢ ዋጋችንን የምናገኝበትን ቀን እናስታውሳለን። ... በዚህም አዲስ ቀን እንቀበ ለውና እስከ እኩለ ቀን ድረስ በየሥራችን ላይ እንሰማራለን። ከዚያም አላህን ለማስታወስ እንድንወጣ የሰላት ጥሪ ይተላለፋል። አላህን እንድንዘከር፣ መልመጃው እንደገና እንዲደግም፣ ጌታ ችንን ረስተን ከዘንጊዎች እንዳንቆጠር የሰላቱ ጥሪ ሲተላለፍልን ሰግደን እምነታችንን ካደሰን በኋላ ወደ ዓለማዊው ጉዳዮችን እንመለሳለን። ከጥቂት ሰዓቶች በኋላም ለሶስተኛ ጊዜ የዐስር ሰላት ጥሪ ይተላለፋል። ከዚያም ቀኑ መሽቶ ሌሊቱ ሲጀመር ጧት ቀኑን በተቀበልነው የአላህ ውዳሴና መገዛት የሌሊት ምልጃችንን እንዳ ንረሳ በሰላት እንቀበላለን። ከዚያም ከጥቂት ሰዓት በኋላ ከመኝታ በፊት የኒሻ ሰላት በመስገድ ጌታችንን ለመጨረሻው የቀኑ መሰና በቻ እናስታውሳለን። የዚህ ሰላት ጊዜ የእርጋታና የጸጥታ ጊዜ ሲሆን በቀኑ ትርምስና የሥራ ውጥረት ውስጥ የተፈለገውን የመንፈስ ዕረፍት እናገኛለን።

ሰላት የእስልምናችንን መሠረቶች በየዕለቱ አምስት ጊዜያት ዘወትር የሚደግፍ ሲሆን ቀደም ሲል ለወሰነው እውነተኛ ሰፊ

መገዛት /ዲባዳ/ ያዘጋጀናል። ለመንፈሳችን ጥራት፣ ለሞራላችን ምጥቀት፣ ለሥነ ምግባራችንና ለሥራዎቻችን መቃናት ወሳኛ የሆኑ እምነቶችን ዘወትር ያስታውሰናል። ለሶላት አስፈላጊውን ነጥቦች /ውዳእ/ ስናደርግ ነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ ያስተማሩትን የተለየ የአፈጻጸም መንገድ ለምን እንደምንከተል፣ በሶላታችን ውስጥ የምንደግማቸውንና ነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ ያስተማሩትን ዐረፍተ ነገሮች ለምን እንደምናነብ እንመልከት። የነቢዩን ትእዛዝ መፈጸም ግዴታችን መሆኑን ስለምንረዳ አይደለም ወይ? ስንሰገድ የምናነበው ቁርአን ሆነ ብለን ለምን አንሳሳትም? ቁርአን የአላህ መጽሐፍ ለመሆኑ እርግጠኞች ስለሆን አይደለም ወይ? በሶላታችን ውስጥ ነቢዩ ያስተማሩትን ትተን ሌላ ብናነብ ወይም ከነጭራሹ ባናነብ ግንን ነው የምንፈራው? አነበብን አላነበብን ሰላት ውስጥ ግንም ሰው አያዳምጠንም። ይህ ሁሉ አላህ የግ.ሰግን፣ ድምጽ ሳናሰግ ብናነብም ከርሱ የግይሰወር መሆኑን ስለምናውቅ አይደለም ወይ? ግንም ሰው ስለ ግያየን ከእንቅልፍ ነቅተን ወደ ሶላት እንድንሰግራ የሚያደርገን ምንድነው? አላህ እንደሚያየን ስለምናምን ብቻ አይደለም ወይ? ሶላት ሲደርስ ያለንበትን ሥራ ትተን ወደ ሶላቱ እንድንሄድ የሚያደርገን ምንድነው? አላህ ይህን ሶላት ነፍስ ወከፍ ግዴታ ስላደረገብን መሆኑ ስለሚሰግን አይደለም ወይ? በበጋ ወቅት የግለዳ ሰዓት፣ በከረምት ወቅት የዙሀር፣ በየለቱ ምሽት በጨዋታና በመዝናኛ ሰዓቶች እንድንሰገድ የሚያስገድደን ምንድነው? የሚሰግን የኃላፊነትና የግዴታ ስሜታችን አይደለም ወይ? ካልሰገድን ወይም ሆነ ብለን ሶላታችን ውስጥ ብንሳሳት ለምን እንፈራለን? አላህ ስለምንፈራ ወደርሱ ተመልሰን በትንሣኤው ቀን እፈቱ የምንቀርብ መሆናችንን ስለምናውቅ ብቻ አይደለም ወይ? ታዲያ በዚህ ዓለም ላይ ሰውን እውነተኛ ሙስሊም የሚያደርግ ከሶላት የበለጠ ስልጠና አለ በሉኝ እስቲ? የአላህን ውዳሴና ፍርሃት ከማደስ፣ ውስጠአዋቂና ተመል

ካች መሆኑን በእውነት ተረድቶ እሱን ከግውሳት፣ በትንሣኤው ቀን ከችሎቱ ፊት የሚቀርብ መሆኑን ከግመንና በየቀኑና ሌሊቱ ለብዙ ጊዜ ነቢዩን መከተል፣ በየዕለቱ በጥቂት ሰዓቶች ልዩነት ጋላፊነትና ግዴታ የመወጣት ልምምድና ስልጠና ከግግኘት የተሻለ ስልጠና ሊኖር ይችላል ወይ? ይህ ዓይነት ሥልጠና የተሰጠው ሰው ከመስጊድ ወጥቶ ወደ ሥራው ዓለም በሚገባበት ጊዜ አላህን ይፈራል፤ ሕግጋቱን ይከተላል፤ ሰይጣን ወስውሶት የአላህን ትእዛዝ ጥሶ ጥፋት ሲፈጽም አላህ የሚያየውና ክርሱ መሰወር እንደግይችል ያስታውሳል ተብሎ ተስፋ ይጣልበታል። ከዚህ የላቀ ስልጠና በኋላ አላህን የግይፈራ፣ ትእዛዙን ከመጣስ እጁን የግይሰበሰብና ሕጉኛን የሚተላለፍ ሰው ካለ ይህ ሰው ከሥራ መሠረቱ አስተዳደጉ የተበላሸ፤ በተፈጥሮው ጥፋት፣ ክፋትና ሸር ስላለበት እንጂ ከስልጠናው አይደለም።

የሶላትን ግዴታ አንድ ቦታ በመሰብሰብ በሕብረት /በጀግ/ እንዲፈጽሙ አላህ መስሊሞችን አጥብቆ አሳስቦአል። በየሳምንቱ ዐርብ ቀን ደግሞ አንድ ቦታ ተሰብስበው የጁምአ ሶላትን በሀብረት መስገድ ግዴታ አድርጉአል። በሀብረት መስገድ አንድነትን፣ ፍቅርን፣ ወንድግግችነትን በመስሊሞች መካከል ያጉለብታል። ጠንካራ ቡድን ያደርጋቸዋል። አንድ ቦታ ተሰብስበው በሕብረት ለጌታቸው ሲገዙ፣ ሲያጉነብሱና ሲሰግዱ ለቦቻቸው ይቀራረባሉ። የወንድግግችነት ስሜት ይታነጽባቸዋል። እንደዚሁም በአንድነት መስገድ ከመካከላቸው ለሚመረጡት አዛዥ የመታዘዝ ልምድ ይሰጣቸዋል። ሥነ ሥርዓትና ለሥነ ምግባር መገዛትን ያለግምዳቸዋል። ጊዜን በአግባቡ የመጠቀምና የመቆጠብ ልምድ ያስገኝላቸዋል። መተላለብን፣ መታዘዝን፣ እኩልነትንና መግባባትን ስለሚያገኙባቸው ሀብታሙም፣ ደሃውም፣ ትልቁም፣ ትንሹም፣ ተራውም፣ ባለሥልጣኑም፣ እገሌ ትልቅ ነው፣ እገሌ ተራ ነው የሚባል ነገር ሳይኖር ሁሉም ጉን ለጉን ሲቆሙ እናያለን።

ይህ ሶላት ለአላህ ሳይሆን ለገዛ ራሳችን ከሚያስገኛልን ጥቅምች ከፊሉ ነው። አላህ ሶላትን የደነገገው ለኛው ለራሳችን ጥቅም ነው። ሶላቱን ባለመስገዳችን የሚቆጣውም እርሱን ስለጎዳን ሳይሆን ራሳችንን የበደልን በመሆናችን ብቻ ነው። በሶላት አማካይነት አላህ የሰጠንን ታላቅ ኃይልና ጸጋ እምቢ ስንል እስቲ አስተውሉ፤ ውርደት ነው! የአላህን አምላክነት፣ የሙሐመድን መልዕክተኛነት፣ ትእዛዛቸውን የማክበር ግዴታና ነገ አላህ ፊት ተጠያቂነት ያለብን መሆኑን በገዛ አንደበታችን እያረጋገጥን ጌታችን ያዘዘውን ዋነኛ ግዴታ አለመፈጸም ምን ይባላል? ለዚህ ሁለት ነገሮች ይኖራሉ ማለት ነው። ወይ ሶላት አላህ የደነገገው ግዴታ መሆኑን እናስተባብላለን፤ ወይም ደግሞ ከአላህ የተላለፈ ግዴታ መሆኑን እያረጋገጥን መፈጸሙን ችላ እንላለን። ግዴታነቱን የምናስተባብል ከሆነ ቁርአንንም እናስተባብላለን ማለት ነው። በሁለቱም እናምናለን የምንለው ከንቱና ውሸት አባባል ነው ማለት ነው። ከአላህ ዘንድ የተላለፈ ግዴታ መሆኑን እያረጋገጥን የማንሰግድ ከሆን ደግሞ ሰዎች ስለታማኝነታችን በኛ ላይ ያላቸውን እምነት ከነጭራሹ ለማስወገድ በቂ ምክንያት ነው። አላህ በኛ ላይ የጣለውን አደራ በታማኝነት ያልተወጣን የሰዎችን መብትና አደራ ለመጠበቅ እንዴት ብሎ እምነት ይጣልብናል?!

ጾም:-

ሁለተኛው የእስልምና የመገዛት ግዴታዎች አቢይ ምሶላ ጾም ነው። ለመሆኑ ጾም ምንድነው? በአንድ ቀንና ሌሊት ውስጥ አምስት ጊዜያት ሶላት የሚያስገኘውን መልመጃ አንድ ወር ከሚጸመው የረመዳን ወር ጾም በዓመት አንድ ጊዜ እናገኛለን። ረመዳን ሲመጣ ከጧት እስከማታ ድረስ ከምግብና ከሩካቤ ሥጋ ግንኙነት ስንከለክል፤ ማለዳ የሱቢሂ ሶላት አዛን መተላለፉን

ስንሰማ ወዲያውኑ ከምግብና ከመጠጡ እንወገዳለን። ከአዛኑ በኋላ የፈለገው አይነት አስገምጃ ምግብና መጠጥ ቢሆንም ወይም በጣም የራብን ብንሆንም እንኳ ጸሐይ እስከትጠልቅ ድረስ በፍጹም አንቀርበውም። ናግብና መጠጡን ከሰዎች እይታ ፊት ብቻ የምንተተውው ሳይሆን ማንም ሰው በማያየንና ለብቻችን በምንሆንበት ጊዜም ቢሆን አንቀርበውም። ከጎህ መቅደድ እስከ ጸሐይ መጥለቅ ባለው የጾም ጊዜ ውስጥ አንድ ጠብታ ውሃ ወይም ጉርሻ ምግብ በፍጹም በአፋችን አናደርስም። ይህ እገዳ ግን ለተወሰነ ጊዜ ማለትም እስከ ፀሐይ መጥለቅ ቆይቶ የመግሪብ ሰላት ጥሪ ሲተላለፍ ጾሙ ይፈሰክና መብላትና መጠጣቱ ይቀጥላል። አርቀን እናስተውል / ምንድነው ይህ የምንጸመው? ይህን የምናደርገው ከኋላው የሃያሉ አላህ ፍራቻ በመኖሩና አላህ አዋቂ፣ ሰሚ፣ ተመልካች መሆኑን በፍጹምነት ስለምናውቅ፣ የመጨረሻው ቀንና ትንሣኤ እንዳለና በዚያን ጊዜ አላህ ችሎት ቀርቦን የምንጠየቅ መሆኑን ስለምናምን፣ ለቁርአንና ለነቢዩ ሙሐመድ ፍጹም ታዛዥ ስለሆን ባለን ከፍተኛ የኃላፊነት ስሜት፣ ለትዕግሥትና ለቻይነት ባለን ልምድና በስሜታዊ ዝንባሌዎች ላይ ባለን የአሸናፊነት ብቃት ለመሆኑ ጥርጥር የለውም። ይህን የመሰለ ከፍተኛ ሥነ ምግባር እንድንላበስ የሚያደርገን ስልጠና ለሰላሳ ቀናት ሙሉ እውነተኛና የተሟላ ሙስሊም ሊያደርገን ወርኃ ረመዳን በያዳመቱ ይመጣል። እነዚህ ባህሪያትና ሥነ ምግባሮችም አንድ ሙስሊም በያንዳንዱ የሕይወቱ ደቂቃ ውስጥ መፈጸም የሚገባውን ዋነኛውን መገዛት /ዲባዳ/ ለማከናወን ብቃት እንዲኖረን ያደርጉናል።

ሃያሉ አላህ ሙስሊሞች ሁሉ እንዲጸሙ የደነገገላቸው አንድ የተወሰነ ወር ብቻ ነው። ይህንም ማድረግ ሳይለያዩ በህብረት እንዲጸሙት ነው። ይህም ብዙ ጥቅሞች አጠቃሏል። የረመዳን ወር ሲመጣ የሙስሊሙ ሕብረተሰብ አየር ንጽሕና ጥራት እምነት፣ አላህን መፍራትና ሕግጋቱን መታዘዝ፣ የባህሪዬ ሸጋነት፣

በጉ ሥራ የሚሞላበት ሲሆን የመጥፎ ሥራ ገበያ ከሰሞ የበጉ ሥራና የመልካም ተግባር ገበያ ይደራል። ደጋግ የአላህ ባሮች በመልካም ሥራና በትሩፋት ተግባር ላይ እርስበርሳቸው መተባበር ይጀምራሉ፤ ሲሆን ከፋ ሠሪዎችና ሸረኞች በመጥፎ ሥራቸው ሀፍረት ይከናወናሉ። በባለጸጋዎች ሕሊና ውስጥም ደሃ ወንድሞቻቸውን የመርዳት ስሜት ይቀሰቀላል፤ ገንዘባቸውን በአላህ መንገድ ይለግሳሉ። ሙስሊሞች በሙሉ ተመሳሳይ የሆነ ሁኔታ ውስጥ ይሆናሉ። ይህ ሁሉ ሙስሊሞች በሙሉ አንድ ስብስብ የመሆናቸው የጋራ ስሜት እንዲቀረጽባቸው ያደርጋል። የመዋደድ፣ የወንድማማችነት፣ የመተሳሰብ፣ የመረዳዳትና የአንድነት ስሜት በሙስሊሞች መካከል ለማጉልበት ፍቱን መሳሪያ ይሆናል።

ይህ ሁሉ ጥቅም ለገዛ ራሳችን ነው። አላህ በኛ መራብ ምንም አይጠቀምም፤ የረመዳንን ወር እንድንጸም የደነገገውም ለኛው ጥቅም ብቻ ነው። ይህን ግዴታ የማይፈጽሙ ሰዎች፤ ያላንዳች ምክንያት ጸሙን የሚፈሰኩ ሰዎች ራሳችን ነው የሚበድሉት። ከነዚህ የባሉ ሀፍረት የለሾችና ከሁሉም የከፋ ተልካሾች ደግሞ በወረሃ ረመዳን ቀናት ያለ እፍረትና ያላንዳች ይሉኝታ በይፋ የሚበሉና የሚጠጡ ሰዎች ናቸው። በዚህ ወራዳ ተግባራቸው ከሙስሊሞቹ ጉራ ባለመሆናቸው የሃይማኖታቸውን ሕግጋት አያከብሩም። የሃይማኖቱን ህግጋት አናከብርም፤ ከብዙኃኑ ሙስሊሞች ብንነጠልም ግድ የለንም የሚሉ ይመስላሉ። የፈጣሪያቸው የመጽዋቸውን ትእዛዝ መጣስ ጥቂት እንኳ የማያስፈራቸው፤ ታላቁ መሪያቸው ነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ የደነገጉላቸውን ሕግ መጻፈር ምንም ስሜት የማይሰጣቸው ግድ የለሾች ናቸው። ታዲያ እንዲህ ያሉትን ሰዎች ቃል አክባሪነት፣ ታማኝነት፣ ሥነ ምግባር፣ የሃላፊነት ስሜትና ሕግ አክባሪነት እንዴት ተብሎ ከነሱ ይጠበቃል?!

ዘካት፡-

ከእስልምና ማዕዘናት ሶስተኛው ዘካት ነው። እያንዳንዱ ሙስሊም ገንዘቡ /ንብረቱ/ ከተወሰነ መጠን ከተረፈና አንድ ዓመት ዞሮ ከመጣበት ከዚህ ገንዘቡ ውስጥ የተወሰነ መጠን ለድሆች፣ ለሚስቲኖች፣ ለመንገደኞች፣ አዲስ ለሰለሙ ሙስ ሊሞች በዕዳ ለተያዙ ሰዎች፣ በአላህ መንገድ ምጽዋት መክፈልን ሃያሉ አላህ ግዴታ አድርጉአል።

በዚህ ሁኔታም ሙስሊም ባለሀብቶች ከተለያዩ ንብረቶቻቸው ላይ መጠኑ 2.5% የሆነ የተወሰነ ክፍያ ለድሆች እንዲከፍሉ አላህ ወስኗል። ከዚህ የበለጠ ለመስጠት ፍቃደኛ የሆነ ባለሀብት ከፍተኛ ምንዳ አላህ ዘንድ አለበት።

ይህ የድሆች ለአላህ እሚጠቅም እሱ የሚፈልገው አይደለም። ሃያሉ አላህ ለደሃ ወንድማችሁ አንድ ነገር ለኔ ብላችሁና ምንዳዬን በማሰብ በፍጹምነት፣ በሙሉ ፍቃደኝነት ከለገላችሁት ልክ ለኔ እንደለገላችሁ ነው። ነገር ግን ዝናን ለማትረፍ፣ ለጉራ፣ ድሃውን ለማንቋሽሽና በለገላችሁት ነገር በመመገድ መሆን የለበትም። ከደሃው ምላሽም ሆነ ምሥጋና አትጠብቁ፤ ሰዎች እንዲያያችሁና ስማችሁ ገንና ጣት እንዲቀሰርባችሁ በመፈለግ አትፈጽሙት። ለድሆች፣ ለሚስቲኖችና ለችግረኞች ከገንዘባችሁ ውስጥ የወሰን ኩላቸውን ድርሻቸውን እንዲህ ካሉት መጥሪያ አስተላላሰቦችና ዝቃጭ ሰሜቶች ልባችሁን ንጹሕ በማድረግ ከለገላችሁ ከታላቁ ጸጋዬ የማያልቅና የማይጠፋ ድርሻ እሰጣችኋለሁ ይላል፤ ሃያሉ አላህ ለባርቆ።

ሃያሉ አላህ ይህን የዘካት ክፍያ፣ ሰላትና ጾምን ግዴታ እንዳደረገብን ሁሉ እሱንም ግዴታ አድርጉ ደንግግኛለሁ። ከእስ

ልምና ምሶሎዎችም አንዱ አቢይ ምሶሎ ነው። ይኸውም ለአላህ ብሎ ራሱን መስዋዕት የማድረግን፣ ከራስ በፊት ሌሎችን የማስቀደም ባህሪያትን ሙስሊሞች እንዲካኑ ስለሚያደርግ ነው። ራስወዳድነትን፣ ግዴላሽነትን፣ ልቦ ጠባብነትን፣ ለገንዘብ ተገዥነትንና የመላሰሉ ሌሎች ዝቃዌ ባህሪያትን ያስወግዳል። እስልምና ቆንቋናና ንፋግ የሆነ፣ ገንዘብን የሚያመልክና ገንዘብ ላይ የሚዋደቀውን ሰው አይፈልግም፤ ለምኑም አይጠቅመውምና። በእስልምና ተመርቶ ቀጥተኛውን መንገድ መከተልና በማያቋርጥ ሁኔታ መንገዱን ይዞ መንዝ የሚችለው አንድ የአላህ ትእዛዝ ሲመጣበት ለፈጣሪው ትእዛዝ ተግባራዊነት ብሎ ጥሮ ግሮ በወዙ ያፈራውን ገንዘቡን ያላንዳች ግላዊ ጥቅሙ የሚሰዋ ሰው ብቻ ነው። ዘካትም ሙስሊሙን ለዚህ መስዋዕትነት ያደፋፍራል። ገንዘቡን የሙጥኝ ብሎ እንዳይቀረቀር ያዘጋጀዋል። ሁኔታው አስገድዶ ገንዘቡን ማውጣት አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ ንፋግ ሣይሆን በፍጹም ደስተኛነት እንዲለግስ ብቁ ያደርገዋል።

ዘካት ከዓለማዊ ጥቅሞች መካከል የሙስሊሞች እርስ በርስ መተጋገዝና መረዳዳት፣ የታረዘ፣ የተራበና የተዋረደ በመካከላቸው እንዳይኖር፣ ሀብታሙ ደሃውን አስጠግቶ መደገፍና ድሃውም እጁን ወደ ሀብታሙ ለልመና ከመዘርጋት እንዲቆጠብ ማድረጉ፤ ሀብታሞች ገንዘባቸውን ለመቀማጠልና ለመንበጣረር እንዳያወጡና በገንዘባቸው ውስጥ ሕብረተሰባቸው ውስጥ ያሉት ድሆች፣ የሙት ልጆችና ሚስቲኖች የታወቀ ድርሻ ያላቸው መሆኑን እንዲያውቁ፤ መሥራት እየቻሉ መንገድ ያላገኙት፤ ብሩህ አእምሮና ብልህነት በተፈጥሮአቸው እያላቸው በድህነት ምክንያት መማር ያልቻሉ ሕፃናትና መሥራት ለማይችሉ ጡረተኞች ድርሻ ያላቸው መሆኑን የማያውቅና ይህን ግዴታ የማይቀበል ከበርቴ ሁሉ ግፈኛ ነው። የተትረፈረፈ ሀብትና ቁጥር ስፍር የሌለው ንብረት እያለን፣ በተንጣለሉ ቪላዎች እየኖርን፣ በውድ

አውቶምቢሎች እየተንፈላሰሰን፤ ቁራሽ ዳቦ ማግኘት የተሳናቸው ብዙ ሺህ ድሆች፤ መሥራት የማይችሉና ሥራ ያጡ ብዙ ሺህ ሰዎች በአካባቢያችን እየተንከራተቱ ከማየት የከፋ ግፍ የለም። እስልምና እንዲህ ያለውን ሰው ይጠላል። እንዲህ ያለው የራስ ወዳድነት ስሜትንም ይዋጋል። እንዲህ ያለው የራስ ወዳድነት ባህሪ፤ በጃቸው የሚገባውን ሀብት ሁሉ የሚያካብቱና የሚያደልቡ በሌሎች ሰዎች እጅ የሚገኘውንም ለራሳቸው የሚቀሙ የከሃዲዎች /ኩፋር/ ባህሪ ነው። ሙስሊሞች ግን አላህ ሲሳይ ከለገሣችሁና ከፍላገታችሁ ከተረፈ አታካብቱት፤ ላጡ ወንድሞቻችሁ ስጡና ችግራቸውን ይወጡበት፤ እናንተ የምትኖሩበትን ሠርታችሁ ማግኘት እንደቻላችሁ ሁሉ እነሱም ኑርአቸውን ማሸነፍ እንዲችሉ ስጧቸው ብሎ ነው ሃይማኖታቸው የሚያስተምራቸው።

ሐጅ፡-

ከእስልምና አበይት መሠረቶች አራተኛው ሐጅ ነው። ግዴታነቱም የወጪውን ጣጣ ችለው መካ ደርሶ የመመለስ አቅም ባላቸው ሙስሊሞች ላይ ብቻ ሲሆን ይህም በሕይወት ዘመን ውስጥ አንድ ብቻ ነው።

ነቢዩ ኢብራሂም /ዐ.ሰ/ ከብዙ ሺህ ዓመታት በፊት ዛሬ መካ ከተማ ባላችበት ቦታ አላህን ለመገዛት አንድ ትንሽ ቤተመቅደስ ሠሩ። ሃያሉ አላህ ይህን የነቢዩ ኢብራሂም ጥረት ተቀብሎ ፍጹምነታቸውንና ወዳጅነታቸውን በማስመልከት ቤተመቅደሱን ከራሱ ጋር አዛመደ። እኔን ለመገዛት የፈለገ ሰው ሁሉ ፊቱን ወደዚህ ቤት አቅጣጫ በማዞር ይገዛኝ። ወደ ቤቱ ለመጓዝ አቅም ያለው ሰውም ቢያንስ በሕይወት ዘመኑ ውስጥ አንድ ጊዜ ይጉ ብኘው። አገልጋዩና ወዳጄ የነበረው ኢብራሂም ቤቱን ይዞር

እንደነበረው ሁሉ ይዙሩ በግለት አላህ እዘዘ። የተከበረውን ቤት ለመጉብኘት አስባችሁ ከቤታችሁ ስትወጡ ልባችሁን አጥሩ፤ ስሜታዊ ፍላጎታችሁን እፍኑ፤ አመጽን፤ ጭቅጭቅን፤ ደም መፋሰስን፤ ብልግናን ራቁ። ጌታችሁ ፊት ለመቆም ስትቀርቡ ሥነ ሥርዓት፤ ትህትና ደካማነትና ተገዥነት የተላበሳችሁ ሁኑ። የሰማያትና የምድር ጌታ ወደሆነው ሃያል አምላክ የምታመሩ መሆናችሁን አስታውሱ። በዚህ ዓይነት የደካማነት፤ የወትዋችነት፤ የፈሪህነትና የፍጹምነት ሁኔታ እኛ ፊት ቀርባችሁ ያለባችሁን የመገዛት ግዴታ በልባዊ ስሜት፤ በንጹህ ልቦና ከፈጸማችሁ እኛ ታላቅ ምንዳ እንሰጣችኋለን፤ ይላል አላህ።

ሐጅን በሌላ መልኩ ስናየው ደግሞ ከፍተኛ የሆነ የአላህ መገዛት ከሁሉም የበለጠ ትኩረት የሚሰብ መሆኑን እንረዳለን። አንድ ሰው ሥራውን፤ ንግዱን፤ ልጆቹንና ወዳጆቹን ጥሎ ልቡ ውስጥ የአላህ ፍቅር ባይኖር ኖሮ የረዥም መንገድ ችግርና ጣጣ ለምን ይጋፈጣል? አንድ ሰው ከቤቱ ወጥቶ ወደ ተከበረው የአላህ ቤት የሚያደርገውን ጉዞ በሚጀምርበት ጊዜ ያለው ፍላጎት ራሱ በሌሎች ጉዞዎች ላይ ካለው ፍላጎት የተለየ ይሆናል። በዚህ ጉዞ ላይ አብዛኛው ትኩረት ወደ ሃያሉ አላህ የተመለሰ ሲሆን ለተከበረው የአላህ ቤት ያለው የናፍቆትና የመጓጓት ስሜት ይጨምራል። መንገዱ ባጠረ፤ ለካዕባ መቅረቡ ሰባቱ እጥፍ ድርብ? ይሆናል። ከጎጠኦትና ከጥፋት ይርቃል። ባለፉት ኃጢአቶቹ ይጸጸታል። በተራው ሕይወት ዘመኑ ግን ተገዥ መሆን እንዲያስችለው ይጸልያል፤ አላህን ይግጸነዋል። አላህን ሲያወድስና ሲገዛ ልዩ የሆነ የሕሊና ደስታ ግግኘት ይጀምራል። ተነሱን ቀና ግድረግ እንኳ በግያስጠላ ሁኔታ የተመሰጠ ሱጅዶችን ያደርጋል። ቁርአንም የሚያነበው ቀደም ሲል ከነበረው በበለጠ ተመስጦና ከፍተኛ በሆነ መንፈሳዊ እርካታ ነው። ሲጸም ቀደም ሲል ያገኘ ከነበረው የተለየ እርካታ ያገኛል። ወደ ሳዑዲ ዐረቢያ

ገብቶ የሄጅዝን ምድር በእግሩ ሲረገጥም በመጀመሪያ ዘመኑ የእስልምናን ታሪክ በዓይነት ሕሊናው ይመለከታል። በዚህ የተቀደሰ አገር የሚገኙት ታሪካዊ ሥፍራዎች በሙሉ በገንዘባቸውና በሕይወታቸው ጭምር በአላህ መንገድ የታገሉ፤ የወደዱትንና የወደዳቸውን የመጀመሪያዎቹን የእስላም ግንባር ቀደም ምዕመናን ገድል የሚያገባቸው ሁሉም የእስልምናን ታላቅነት የሚያመለክቱ መሆናቸውን ጉብኚው ያስተውላል። እያንዳንዱ የዚህ የገር የአሸዋ ጠጠር እስልምና ተጀምሮበት፤ ብርሃኑ የተሰራ ጨበትና ድል ያደረገበት ቅዱስ ምድር መሆኑን ትናገራለች። በዚህ ዓይነትም የአግኙ ልብ በአላህ ውደታ፤ በሃይማኖቱ ፍቅር ይሞላል። ወደ ሃገሩ በሚመለስበት ጊዜም እስከ ሕይወቱ ፍጻሜ ድረስ ከሕሊናው የማይፋቅ የእስልምና ስሜት ይቀረጽበታል።

ከነዚህ ሃይማኖታዊ ጥቅሞች ባሻገር ሐጅ አያሌ ዓለማዊ ጥቅሞች አሉት። የተከበረችው የመካከተማ፣ ከተለያዩ የዓለም ክፍሎች፣ ከተለያዩ ዝርያዎችና ብሔሮች የተውጣጡ ሙስሊሞች የሚያሰሙት የሙስሊሞች ግዕዝል ነች። በዚህም ወንድማማች የሆነ ያንድ ሕዝብ ስብስብ የመሆን የአንድነት ስሜት ያድር ባቸዋል። ሐጅ የሃያሉ አላህ አምልኮ /ዲባዳ/ ከመሆኑ ጉን በሙላው ዓለም የሚገኙ አህጉሮችና አገሮች ሙስሊሞች የሚወክሉበት ታላቅ ዓመታዊ ስብስብ ሆኖ ዓለም አቀፋዊ የሆነ እስላማዊ ወንድማማችነት፣ በአንድነት፣ በፍቅርና በተራድኦ መርህ ላይ ለግጉልበትም ከፍተኛ መሣሪያና ውጤታማ መንገድ ነው።

እስላምን መጠበቅ:-

አላህ በምዕመናን ላይ ከደነገጋቸው ገደታዎች በመጨረሻ የምናየው እስልምናን የመጠበቅና የመከላከል ገደታ ነው። ይህ

ግዴታ ከእስልምና መሠረቶች አንዱ ባይሆንም ከእስልምና ግዴታዎች አንዱና ከዋነኛዎቹ አንዱ ነው። ቁርአንና ሐዲስ ውስጥ በርካታ ቦታዎች ላይ ተደጋግሞ ተወስኗል። ለመሆኑ እስልምናን መጠበቅ ማለት ምንድነው? አላህ በሙስሊሞች ላይ ግዴታ ያደረገው ለምንድነው? ከሚከተለው ምሳሌ መረዳት ይቻላል። አንድ ወዳጅና ጓደኛ ነኝ የሚለን ሰው አለ እንበል፤ ይህ ሰው ግን ችግርና ፈተና በገጠመን ቁጥር ተግባሩ ወዳጅነቱን አያሳይም፤ ለችግራችንና ለደረሰብን ሥቃይ ምንም ግድ አይኖረውም። ጥቅማችንም ሆነ ጉዳታችን ምንም አያሳስበውም። የግል ጥቅሙን እስካስገኘለት ድረስ እኛን ሊጎዳና ችግር ሊያስከትልብን የሚችለውን ማንኛውንም ተግባር ከመፈጸም አይቆጠብም። የሚጠቅመን ነገርም ቢሆን ራሱን ካልጠቀመው በስተቀር በፍጹም አያደርገውም፤ በችግር ወቅት የእርዳታ እጁን አይዘረጋልንም። ከሚነቅፉንና ከሚወቅሱን ጋር በመተባበር ያበረታታቸዋል። ቢያንስ ከዘላፋቸው እንዲታቀቡ ከማድረግ እንኳ ይቆጠባል። ጠላቶቻችን እኛ ላይ ሲያሰሩ ያግዛቸዋል። ወይም በሽረቡት ሴራ ላይ ከመውደቅ እንድንድን እንኳ ጥረት አያደርግም። ታዲያ እንዲህ ያለ ሰው ወዳጆችን ነው፤ ጓደኞችን ነው ብለን ማሰብ እንችላለን ወይ? በፍጹም ሊሆን አይችልም። ወዳጅ ነኝ የሚለው በምላሱ ብቻ ነው። ከልቡ ግን አይወደንም። ወዳጅነት ማለት ተወዳጁን ሰው ከልብ መውደድ ማለት ነው። ፍጹም መሆን፣ መተሳሰብና መፈቃቀር ነው። ደስታንም፣ ችግርንም አብረው መካፈል፤ በጠላቶች ላይ መተጋገዝ፣ የወዳጅ ስም በመጥፎ መሰማትን አለመፍቀድ ነው። ይህን ሁሉ ያላጠቃለለ ወዳጅ ነኝ ባይ አስመሳይ፣ መናፍቅና ዋሾ ነው።

አንድ ሰው ሙስሊም ነኝ ካለ ማድረግ የሚፈለግበትን ከዚህ ምሳሌ ጋር ያመዛዝን። ሙስሊም ነኝ ማለት ለእስልምና ቀናኢ፣ ጠባቂና ተከላካዩ ነኝ ማለት ነው። የእምነቱ ታማኝና የሃይማኖቱ

አፍቃሪ ነኝ ግለት ነው። ለሙስሊም ወንድሞቼና እህቶቼ ፍጹም ነኝ ግለት ነው። የእስልምና ጥቅምና የሙስሊሞች ደህንነት በዚህ ዓለም ላይ በማደጋቸው ነገሮች ሁሉ ውስጥ አቢይ ትኩረቱ ነው። ለእስልምና ጉጂ የሆነ፣ ሕግጋቱን የሚቃረን ተግባር ዓላማዩን ለማሳካት ወይም ግላዊ ችግሪን ለማስወገድ ብዬ አልፈጽምም ግለት ነው። እንደዚሁም ለእስልምናና ለሙስሊሞች በሚጠቅም ነገር ሁሉ በገንዘባችንና በነፍሳችን መሳተፍ፣ እስላምና ሙስሊሞችን ከሚጉዳ ነገር ሁሉ መራቅ፣ ልዕልናችንን ከእስልምናና ከሙስሊሞች ልዕልና ለይተን አለመመልከት፣ ራሳችንን መርዳት እንደማንታገስ ሁሉ ለእስልምናና ለሙስሊሞች መርዳት አለመታገስ፣ ጠላታችንን እንደማናግዘው ሁሉ ለእስልምናና ለሙስሊሞች ጠላት አለማገዝ፣ ራሳችንን ለመጠበቅ ሁሉንም ዓይነቶች መስዋዕትነት ለመክፈል ዝግጁ እንዲሆንን ሁሉ በገንዘባችንና በሕይወታችንም እስልምናን ለመጠበቅና የሙስሊሞችን ሕልውና ለማስጠበቅ መስዋዕት ለመሆን ዝግጁ መሆን ግዴታ ነው። እኔ ሙስሊም ነኝ የሚል ግንኛውም ሰው ሁሉ በነዚህ ባህሪያት የተካነ መሆን ግዴታው ነው። አለዚያ ከመናፍቃን ጉራ ይሰለፋል፤ በምላሱ የሚናገራቸውን ነገሮች ሁሉ ውሸት መሆናቸውን ተግባሩ ይመሰክርበታል።

እስላምን ከመጠበቅ ዘርፎች አንዱ፡-

በእስልምና ውስጥ «ጅሃድ» በመባል የሚታወቀው በአላህ መንገድ መታገል ነው። ጅሃድ የሚለው ቃል የቋንቋ ትርጉሙ ላንድ ዓላማ ጥረት ማድረግና ያለውን ኃይል በዚያ ነገር ላይ ማዋል ግለት ነው። በዚህ መሠረትም የእስልምናን ቃል ከፍ ለማድረግ ባለው ገንዘብ፣ በሕይወቱ፣ በብዕሩና በምላሱ ባለው አቅም ጥረት ያደረገ ሰው፣ በአጠቃይ የጅሃድ ትርጉም ለአላህ መንገድ ታግሏል

ግለት ነው። ይህ ቃል በልዩ ትርጉሙ ሙስሊሞች በእስልምና ጠላቶች ላይ ከግንኛውም ዓለግጧል ጥቅም ነፃ በሆነ ሁኔታ የአላህን ወርታ ብቻ በግሰብ ያላንዳች ሌላ ምክንያት የሚያካሂዱትን ጦርነት ያመለክታል። በእስልምና ሕግ ይህ ጦርነት በሙስሊሞች ላይ የወል ግዴታ ነው። ይህም ግለት /የወል ግዴታ/ ግዴታነቱ ጠቅላላውን የሙስሊም ህብረተሰብ የሚመለከት ቢሆንም የተወሰነ ክፍል ከመካከላቸው ከተሰማራበትና ግዴታውን ከተወጣው ከተ ቀሩት ሙስሊሞች ላይ ግዴታነቱ ይነሣል። ጠላት በአንድ የእስ ላም አገር ላይ ጥቃት ካደረሰ ግን ይህ ጅሃድ በዚያ ሃገር ነዋሪዎች ላይ ልክ እንደ ሰላትና እንደ ጾም በነፍስ ወከፍ ግዴታ ይሆናል። የሃገሩ ነዋሪዎች ራሳቸውን መከላከል ካታታቸው ተጉራባች አገር ያሉት ሙስሊሞች በገንዘባቸውና በሕይወታቸው የመርዳት ግዴታ አለባቸው። በነርሱ እርዳታ የጠላቶች ወረራ ካልተገታ በዓለም ላይ ያሉ ሙስሊሞች ሁሉ ልክ እንደ ሰላትና ጾም ግዴታ የመርዳትና የግንዝ ግዴታ ይኖርባቸዋል። ይህም ግለት በየት ኛውም አገር ያለ ሰው ሙስሊም ወንድሞቹን ከጠላት ጥቃት ከመከላከልና ከመርዳት ከተቆጠበ የአላህን ትእዛዝ የጣሰ ኃጢአት ይሆናል ግለት ነው። በነዚህ ሁኔታዎች ለአላህ መንገድ መታገል «ከሰላትና ከጾም ይበልጥ አሳሳቢና ይበልጥ አስፈላጊ ይሆናል። እምነት ከጅሃድ ይፈተናል። እስልምናን የሚገዛ ሆኖ በችግርና በመከራ ወቅት ከሙስሊሞች ጉን ተሰልፎ የግይታገል ሰው አማኝነቱ አጠራጣሪ ሙስሊምነቱም አጠያያቂ ነው። ሰላቱና ጾሙም ምን ፋይዳ ያስገኝለታል? እስልምናን የሚቀናቀንና ጠላትን በሙስሊሞች ላይ የሚያስደስት ሙስሊም ስለ መናፍቅነቱ ጥርጥር የሌለው መናጢ ነው። ሰላቱ፣ ጾሙ፣ ዘካውና ሐጅ ሁሉ ዋጋ ቢስ ነው።

ምዕራፍ ስድስት

ዲንና ሸሪዓ

ባለፉት ምዕራፎች ያብራራነው ሁሉ የዲን /እምነት/ አካል ሲሆን ቀጥለን ደግሞ ስለነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ ሸሪዓ አንዳንድ ነገሮችን እናብራራለን። ሸሪዓ ምን እንደሆነ ከግወቃችን በፊት ግን በዲንና በሸሪዓ መካከል ምን ልዩነት እንዳለ ግወቅ ይገባናል።

የዲንና የሸሪዓ ልዩነት

ሃያሉ አላህ የላካቸው ነቢያት በሙሉ ሰዎችን ያስተማሩት እስልምና ብቻ መሆኑንና እሱም በአላህና በባህሪያት፣ በትንሣኤው ቀን፣ ነቢያቱ በሰጡት መመሪያ መሠረት ግመን፣ በአላህ መጻሕፍት ግመን፣ እውነተኛ መሆናቸውንና በመጻሕፍቱ ውስጥ የተገለጸውን ቀጥተኛ መንገድ ብቻ መከተል፣ እውነተኛ የሆኑ የአላህ ነቢያትን መከተልና ሌላውን አለመከተል፣ አላህን ብቻ መገዛትና በርሱ ምንም አለማሻረክ መሆኑን አብራርተናል።

ከዚህ ዲን /እምነት/ በኋላ ደግሞ ሸሪዓ ይመጣል። ሸሪዓም የእምነቱ ተግባራዊ አፈጻጸም መንገዶችና የኑርና የግህበራዊ ሕይወት መርህ፣ የሰዎች ግህበራዊ ግንኙነት ሕግጋት፣ የሀላል /የተፈቀዱ/ ነገሮችና የሀራም /የተከለከሉ/ ነገሮች ድንጋጌዎች ነው። ሃያሉ አላህ በመጀመሪያ ላይ እንደየ ሕዝቡ ሁኔታና እንደየ ታሪካዊ ዘመኑ ሁኔታ ለተለያዩ ሕዝቦች የተለያዩ ሸሪዓዎች /ድንጋጌዎች/ በነቢያት አግካይነት ሰጣቸው። እያንዳንዱ ሕዝብም በየፊናው የራሱ የሆነ ሥነ ምግባር፣ ባህልና ስልጣኔ ይዞ በመ

ራመድ ጌታቸው ወደፊት የሚሰጣቸውን አጠቃላይ ሕግ ለመከተል እንዲዘጋጁ አደረገ። ይህ ቅድመ ዝግጅት በቀደሙት የተለያዩ ነቢያት እጅ ሲጠናቀቅም የነቢያቱ መደምደሚያና መሪ የሆኑት ነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ እስከ ዓለማት ፍጻሜ ድረስ ለመላው ዓለም ተሰግሟል የሆነ ይዘት ያለውን ያን አጠቃላይ ዩኒቨርሳል ሕግ ይዘው መጡ። የዛሬም እምነት ጥንት የቀደሙት ነቢያት ያስተግሩትና መመሪያ የሰጡበት የድርጅት እምነት /ዲን/ ነው። ሸሪዓ /ድንጋጌዎች/ ግን ተሸረዋል። በቦታው የአምልኮት /የዲባዳ/ ሥነ ሥርዓቱ፣ የኑር መርሁ፣ የግህበራዊ ኑርና የግህበራዊ ኑር ግንኙነት ሕግጋት፣ የሃላልና የሃራም ድንጋጌዎች አፈጻጸም የግይለያይበት ዩኒቨርሳል የሆነ የተሟላ ሸሪዓ እስከ ትንግሌው ቀን ለመላው የሰው ዘር የሚያገለግል ሆኖ ተተክቷል።

የሸሪዓ ሕጎች ምንጭ:-

የነቢዩ ሙሐመድን/ሰ.ዐ.ወ/ ሸሪዓ ሕጎች ለማወቅ ሁለት ምንጮች አሉ። እነሱም ቁርአንና የነቢዩ ሐዲስ /ሱና/ ናቸው። እንደምናውቀው ሁሉ ቁርአን የአላህ ቃል ነው። እያንዳንዱ ቃል ከርሱ ዘንድ የተላለፈ ነው። ሱና ደግሞ ከነቢዩ ሙሐመድ የተላለፈ የቃል ወይም የተግባር መመሪያ ነው። የነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ ሕይወት ከመጀመሪያ እስከመጨረሻው የቁርአን ግብራሪያ ነበር። ነቢዩ /ሰ.ዐ.ወ/ በነቢይነት ወደ ሰው ልጆች ከተላኩበትና የአላህ ራእይ ከመጣላቸው ጊዜ ጀምረው ሰዎችን በማስተግርና አላህ ዘንድ ተቀባይነት ባለው መንገድ ሕይወታቸውን ይመሩ ዘንድ ለ23 ዓመታት ሙስሊሞችን በመምራትና በማስተግር ላይ ቆይተዋል። በዚህ በግይናት ጊዜ ውስጥ ወንድና ሴት ባልደረቦቻቸው፣ የቅርብ ዘመዶቻቸውና ንጹሃን ሚስቶቻቸው እጅግ ከፍተኛ በሆነ ጥንቃቄና ተመስጦ ንግግራቸውን ያዳመጡ።

ተግባራቸውን ይከተሉ ነበር። በተለያዩ ጉዳዮችና ማህበራዊ ኑሮ ግንኙነቶች ውስጥ የሚገጥሟቸውን የተለያዩ ነገሮችንም ለነቢዩ በማቅረብ ይጠይቋቸው ነበር። ነቢዩም አንዴ አንድ ነገር ሲያዟቸው ሌላ ጊዜ ደግሞ አንድ ነገር ይከለክሏቸው ስለነበር በቦታው የነበሩት ሁሉ የነቢዩን ትእዛዞች፣ እገዳዎችና ድንጋጌዎች ተገንዝበው በቦታው ላልነበሩት ያደርሱ ነበር። ነቢዩ አንድ የተለየ ነገር፣ የተለየ ሥራ ሲፈጽሙ በቦታው የተገኙት ለራሳቸው ይረዱትና ላልነበሩት ያስተላልፉ ነበር። ነቢዩ /ሰ.ዐ.ወ/ ባሉበት አንድ ባልደረባቸው አንድ ነገር ካደረገ ነቢዩ ወይም ዝም ይላሉ ወይ ደግሞ ይከለክላሉ። በቦታው የነበሩት ሰዎችም እንደዚሁ ያሉ ተግባራዊ ሁኔታዎችን ያጠኑና ያስተላልፉ ነበር። ከነቢዩና /ሰ.ዐ.ወ/ ከባልደረቦቻቸው /ረ.ዐ/ ትውልድ በኋላ የመጡት ተከታታይ ትውልዶችም ከነቢዩ የተወረሱትን ነገሮች ሁሉ ቃል በቃል ተወራረሱ። ከዚያም እነዚህን የነቢዩን ቃላት /ሃዲሶች/ ሙሉ በሙሉ በመጻሕፍት መዝግበው ያዙ። ይህም እጅግ በጣም ጥራትና ትክክለኛነት ባለው ሁኔታ ከነቢዩ ያስተላልፉትን ሲናገሩ የሰሙትን የነቢዩን ባልደረቦች የስም ሰንሰለት ሳይቀር ሁሉንም በመጽሐፍ አሰፈሩ። በዚህ መልካም የነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ በዙር የሐዲስ ሰብሰቦች በሰዎች እጅ ሊሻሩ ቻሉ።

ከነዚህ መጻሕፍት መካከል ይበልጥ ዕውቅ የሆኑትና ከሁሉም የበለጠ ክብደት የሚሰጣቸው ኢማሙል ቡኻሪ፣ ኢማም ሙስሊም፣ ኢማም ማሊክ፣ ኢማም ተርሙዙ፣ ኢማም አቡዳውድ፣ ኢማም ኢብን ማጀሀና ኢማሙ ነሳኢ የዘገቡዋቸው የሃዲስ መጻሕፍት ናቸው።

ፊቅህ :-

ፊቅህ በሰው ዕለታዊ ኑሮ ውስጥ የሚያጋጥሙ ጉዳዮችን አስመልክቶ ከቁርአንና ከሐዲስ ሕግጋት ተወስጾ በታላላቅ የእስላም የሃይማኖት ሊቆች ቀደም ሲል የተቀናበረ ዝርዝር ሕግ ነው። የሊቃውንቱ ዓላማም ተራው ሙስሊም የሃይማኖቱን ሕግጋት በቀላሉ ተረድቶ እንዲጠቀምበት ነበር። የቁርአንና የሃዲስ ዕውቀት ካልኖረውና አስፈላጊ ነጥቦችን ካላሟላ በስተቀር እያንዳንዱ ሙስሊም ከቁርአንና ከሐዲስ ሕግ ማመንጨት አይችልም። እነኚህ ታላላቅ ሊቃውንት ብዙ ተቸግረው ፊቅህ መጻሕፍትን አሁን ባለው መልካቸው ከረዥም ዘመን እርማትና ከአድካሚ ጥረት በኋላ ስላቀረቡላቸው የእያንዳንዱ ሙስሊም ባለውለታ ናቸው። ዛሬ ተራው ሙስሊሞች የእስልምናን ሸረክ በቀላሉ መከተልና ሕጎቹንም ማወቅ የቻሉት በእነኚህ ታላላቅ ኢማሞች ጥረት ውጤት መሆኑ ጥርጥር የለውም።

የፊቅህ መጻሕፍት በዚህ መልክ መቀናበር ሲጀምሩ ስልቱን ተከትለው ያቀናበሩት ብዙ ሰዎች ነበሩ። በመጨረሻ ላይ ሕልውናቸውን ጠብቀው የቆዩና ለዛሬ የደረሱት ግን አራት የፊቅህ ፈለጎች / የፊቅህ መዝሐብ/ ናቸው። እነዚህ አራት ፈለጎችም ዛሬ ከዓለም ሙስሊሞች አብዛኞቹ የሚከተሏቸው ሲሆኑ እነሱም፡-

1. የሀንፊ ፊቅህ :-

ኢማም አቡ ሀኒፋ እንደ አቡ ዩሱፍ ሙሀመድ ፣ ዙፍርና የተቀሩት ሌሎች ታላላቅ ሊቃውንት በመሳሰሉ ባልደረቦቻቸው በመታገዝና በመመካከር ያቀናበሩት ፈለግ ነው።

2. የማሊኪ ፊቅህ :-

ኢጣም ማሊክ አቡ አነስ ያቀናበሩት የፊቅህ ፈለግ ነው።

3. የሻፊዲ ፊቅህ :-

ኢጣም ሙሃመድ ኢብን ኢድሪስ አሻፊኢ ያቀረቡት የፊቅህ ፈለግ ነው።

4. የሀንበሊ ፊቅህ :-

ኢጣም አህመድ ኢብን ሀንበሊ ያቀረቡት የፊቅህ ፈለግ ነው

የነዚህ አራት የፊቅህ ፈለጎች / የመዝገቦች/ ቅንብር የተጠናቀቀው ከነቢዩ ሙሐመድ / ሰ.ዐ.ወ/ በኋላ በሁለት ምዕተ ዓመታት ውስጥ ነበር። በፈለጎቹ መካከል ያሉት ልዩነቶች ተፈጥሮአዊ የሆነ ምንነቱን በመረዳት የተለያዩ ሰዎች ጥረት ካደረጉ በመጠኑም ቢሆን እንኳ በዚያ ነገር ላይ ያላቸውን አመለካከትና የደረሱበት ማጠቃለያ የተለያዩ እንደማይሆን አይጠረጠርም። ሊቃውንቱ ሁሉም ንጹሐን፣ ጻድቃንና አላህን ፈሪዎች በመሆናቸው፤ ሐቅን ብቻ የሚከተሉ፣ እውነትን የማይለውጡ ስለሆኑ የአራቱም ፈለጎች እውነት መሆናቸውን፤ ትክክለኛ መንገድ ላይ መሆናቸውን ሙስሊሞች በሞላ ያምናሉ።

ከነዚህ አራት ፈለጎች መካከል አንድ ሰው ባንዱ ጉዳይ ላይ መከተል የሚገባው አንዱን ብቻ መሆኑ በጣም ግልጽ ነው። ብዙኃኑ የእስላም ሊቃውንትም ሙስሊሞች ከነዚህ አራት ፈለጎች /መዝገቦች/ ውስጥ አንዱን መከተል አለባቸው ይላሉ። አንድ የተለየ የፊቅህ መዝገብ መከተል አስፈላጊ አይደለም፤ ዕውቀቱ የሚፈቅድለት ሰው በቀጥታ ከቁርአንና ከሃዲስ ሕግጋቱን ማመንጨትና መከተል አለበት። ሕጎችን ከቁርአንና ከሱና

ለራሳቸው ማመንጨት የማይችሉት ደግሞ የሚተማመኑበትንና የሚረኩበትን አንዱን የሙስሊሞች ሊቅ መከተል አለባቸው የሚል የሊቃውንት ክፍል አለ። ይህ ክፍልም «አህሉል ሐዲስ» /የሐዲስ ሰዎች/ በመባል ሲታወቅ ይህም ክፍል ልክ እንደተቀሩት አራቱ ፈለጎች ሁሉ ትክክለኛ ፈለግ ነው።

ተሰውፍ ሱይዝም

ፊቅህ የሚመለከተው በዓይን የሚታየውን ይፋ የሰው ድርጊት ሲሆን የታዘዘው ነገር በተፈለገው ሁኔታ ተፈጽሟል አልተፈጸመም? በሚለው ላይ ብቻ ያተኩራል። ስለ ልብ ሁኔታ ስለሕሊናዊና ሥነልቦናዊ ሁኔታዎች ፊቅህ ግድ የለውም ። ስለልብ ሁኔታ እንዲሁም ከሱ ጋር ስለተያያዙ ገጠመኞችና ስለሕሊናዊ ጉዳዮች የሚያጠናው ተሰውፍ / ሱፊዝም / ነው። ለምሳሌ ያህል ውዱእ በትክክል ፈጽመናል ወይ? ወደ ቂብላ አቅጣጫ አዙረን ሰግደናል ወይ? የሰላትን አበይት ክፍሎች / አርካን / አሟልተናል ወይ? በሰላታችን ውስጥ ማንበብ የሚገቡንን ሁሉ አንብበናል ወይ? በሚሉት ብቻ ነው ፊቅህ የሚያተኩረው። እነዚህን ሁሉ ከፈጸምን በፊቅህ አንጻር ሰላታችን ትክክለኛ ነው። ተሰውፍን የሚመለከተው ግን ይህን ሰላት ስንፈጽም ልባችን የሚሆንበት ሁኔታ እንዴት እንደሆነ ነው፤ ከልባችን ወደ ጌታችን ተመልሰናል ወይ? በሰላቱ ወቅት ልባችን ከዓለማዊ ጉዳዮችና ሃሳቦች ተላቆ ነበር ወይ? ይህ ሰላት በልባችን ውስጥ አላህ በውስጠ ዐዋቂ ተመልካች መሆኑን አውቀን በእርግጠኛነት አላህን የመፍራትና ለርሱ ፍጹም የመሆንን ስሜት አንጂል ወይ?

ይህ ሰላት መንፈሳችንን ምን ያህል አጥርቷል? ምን ያህል ጸባዮችን አሻሽሎአል? እስከምን ድረስ እውነተኛና በእምነቱ መሠረት ግዴታዎችን የሚፈጽም ሐቀኛ አማኝ አድርጎናል?

እነዚህን ነገሮች በአሟላን መጠን፣ /እውነተኞች የሰላት ግቦችና ዓላማዎች እነዚህ ናቸውና ነው/ በተሰውፍ አመለካከት ሰላታችን የተሟላ ይሆናል። በዚህ አኳያ ጉድለት ካለ ሰላታችን በተሰውፍ ዓይን ጉድለት ነው። በተቀሩት የሸሪዓ ድንጋጌዎች ውስጥም ፊቅህ የሚያተኩረው አንድ ሰው የሚፈለግበትን ግዴታ በተጠየቀው መሠረት ፈጽሟል አልፈጸመም በሚለው ላይ ብቻ ሲሆን፤ ተሰውፍ ግን በግለሰቡ ፍጹምነትና ንጹሕ ልቦና ግዴታውን ሲፈጽም በሚኖረው ሐቀኛ የአማኝነት መንፈስ ላይ ያተኩራል።

የፊቅህና በተሰውፍ መካከል ያለውን ልዩነት ቀጥሎ ከተመለከተው ምሳሌ መረዳት ይቻላል ። አንድ ሰው ስናይ በሁለት መንገዶች እንመለከተዋለን። አንደኛው ጤነኛ አካሉ የተሟላ ነው ወይስ የአካል ጉድለት አለበት? መልክ መልካም ነው ወይስ አስቀያሚ? ጥሩ ለብሶ ወይስ ቡቱቱ? የሚለው ነው። ሁለተኛው መንገድ ደግሞ ሥነ ምግባሩን፣ ልማዱን፣ ባህሪውን፣ የዕውቀትና የአእምሮ ምጥቀት ደረጃውን፣ አላህን ፊሪ መሆኑን ማወቅ የምንፈልግበት መንገድ ነው። የመጀመሪያው የአመለካከት አቅጣጫ የፊቅህ አመለካከት አቅጣጫ ሲሆን ሁለተኛው ደግሞ የተሰውፍ የአመለካከት ዘይቤ ነው። አንድን ሰው ወዳጅ ለማድረግ ሰንፈልግም እንደዚህ ከሁለቱ የአመለካከት አቅጣጫ እናየዋለን። በቅርጹም ሆነ በይዘቱ ጥሩ እንዲሆን እንፈልጋለን። በእስልምና አመለካከትም እንደዚህ የሚፈለገው በይዘቱም ሆነ በቅርጹ በሁለቱም በኩል የሸሪዓን ሕጎች ትክክለኛና የተሟላ በሆነ ሁኔታ መከተልን ነው። ዒባዳው በቅርጹ ትክክለኛ ሆኖ በይዘቱ ግን እውነተኛ የመገዛት / ዒባዳ/ መንፈስ የሚጉድለው ሰው ሕይወት እንደሌለው መልክ መልካም በድን አይነት ነው። በሥራዎቹ የተሟላ፣ ውስጣዊ ይዘቶችን ያጠቃለለና ላዕላይ ቅርጹ ግን በተፈለገው መልክ ትክክለኛ ያልሆነ ሰው፣ በባህሪው ጥሩ ሰው ሆኖ በተፈለገው መልክ ትክክለኛ ያልሆነ ሰው፣ በባህሪው ጥሩ

ሰው ሆኖ መልክ ጥሩ እውርና አንካሣ የሆነ ሰው ምሳሌ ነው። በዚህ ቀላል ምሳሌ በፊቅህና በተሰውፍ መካከል ያለውን ልዩነትና ግንኙነት መረዳት ችለናል ። በጣም የሚያሳዝነውና የሚያብሰ ለሰለው ግን በመጨረሻዎቹ ዘመናት ዕውቀት ሥነ ምግባር የመወገ ድና የማሸቆልቆል አደጋ ሲደርስባቸው፣ በዚህ ምክንያትም ጥፋትና ክፉ ነገሮች ሲከሰቱ የጠራው የተሰውፍ ምንጭ ደፍርሶ ሙስሊሞች ከጠመሙ ሕዝቦች አያሌ እስላማዊ ያልሆኑ ፍልስ ፍናዎችን ተማሩና በተሰውፍ ስም ወደ እስልምና አስገቡዋቸው። በቁርአንና በሐዲስ መሠረት የሌላቸውን ባዕድ ለሆኑ አያሌ እምነቶችና ፈለጎች የተሰውፍ ስም ሰጡ። እነኚህ ሰዎችም ራሳቸውን ከእስልምና ድንጋጌዎች ነፃ ማድረግ ቀጠሉ። ተሰውፍ ከሸሪዓ ጋር ግንኙነት የለውም፤ ተሰውፍ ሌላ፣ ሸሪአ ሌላ ነውና ስለዚህም ሱፊ የሆነ ሰውም ራሱን በሸሪዓ ሕጎችና ደንቦች ሰንሰለት ማወር የለበትም የሚል አቋም ነዙ። መሰል ተራ ግምቶችና አሉባልታዎች አላዋቂ ከሆኑ በርካታ ሰፊዎች ብዙ ጊዜ ይሰማል። ሁሉም ግን መሠረት የሌላቸው አፈተራቶችና ቅጥፈቶች ናቸው። አንድ ሱፊ ነኝ የሚል ሰው ከሰላት፣ ከጸም፣ ከሐጅና ከዘካት ግዴታዎች ራሱን ነፃ ማድረግ በፍጹም አይፈቀድለትም ። ሱፊ ነኝ የሚል ግለሰብ አላህና ነቢዩ / ሰ.ዐ.ወ/ ስለ ኢኮኖሚ፣ ስለ ማህበራዊ ኑሮ፣ ስለ አኗኗር፣ ስለ ሥነ ምግባር፣ ስለ ማህበራዊ ግንኙነት፣ ስለ መብትና ግዴታ፣ ስለ ሃላፊና ሀራም ካብራሯቸው ሕጎች አንዱንም መቃረን በፍጹም አይገባውም። ነቢዩ ሙሐመድን / ሰ.ዐ.ወ/ በትክክል የማይከተል፣ በሰጡት እውነተኛ መንገድ የማይመራ ሰው እስላማዊ ሱፊ ነኝ ብሎ ራሱን መሰየም አይችልም። እንዲህ ያለ ተሰውፍ ከእስልምና ጋር ምንም ተዛምዶ የለውም። ተሰውፍ በመሠረቱ የአላህና የነቢዩ የእውነተኛ ነቢዩ ፍቅር መግለጫ፣ ፍጹም በሆነ ተመስጦ በነሱ መንገድ ፍጹም መሰዋት ነው። ይህ ጥልቅ ፍቅር ተመስጦና መስዋትነት ደግሞ

ቅንጣት ታህል የአላህንና የነቢዩን /ሰ.ዐ.ወ/ ሕግጋት ከመከተል
ዝንፍ አለማለትን ግዴታ ያደርጋል ። የጠራውና ንጹሕ የሆነው
እስላማዊ ተሰውፍ ከሸሪዓ የተለየ ነፃ ነገር ሳይሆን ፍጹም በሆነ
የጠራ ፍላጎትና የልዩና ንጽሕና የሸሪዓን ሕጎች ተግባራዊ
ማድረግ ነው።

ምዕራፍ ሰባት

የሸሪዓ ሕጎች

በዚህ የማጠቃለያ ምዕራፍ እስላማዊ ሸሪዓ የሰውን ሕይወት ጥብቅ በሆኑ ማስተካከያ እንዴት እንደሚገዛ ይህም ማስተካከያ / መቆጣጠሪያ/ ያቀፋቸውን ምስጢሮችና ጥቅሞች ማወቅ የሚያስችል የሸሪዓ መርሆችንና አበይት ሕጎቹን እናብራራለን።

የሸሪዓ መርሆች:-

የገዛ ራሳችንን አፈጣጠር ስናሰተውል ወደዚህች ዓለም የመጣነው እያንዳንዳችን እንድንጠቀምባቸውና ችላ እንዳንላቸው የሚያስገድዱን ብዙ ኃይሎች በራሳችን ውስጥ አዝልን መያዛችንን እንገነዘባለን። አእምሮ፣ ቁርጠኝነት፣ ፍላጎት፣ መስማት፣ ማየትና መቅመስ፣ የመዳሰስ የእጅና የእግር ኃይል፣ የንደት፣ የቁጣ የናፍቆት፣ የፍቅር፣ የፍርሃት፣ የመጓጓት ስሜቶች አሉን፣ ሁሉም ፋይዳ አላቸው። የተሰጡንም አስፈላጊያችን ስለሆኑ ነው። በዚች ምድረ ዓለም ስኬት ማግኘት ለተፈጥሮአችንና ለገዛ ባህሪያችን አስፈላጊ የሆኑትን ነገሮች እውን በማድረግ ላይ የተመረከዘ ሲሆን ይህን ለማድረግ ደግሞ በገዛ ራሳችን ውስጥ የተሸከምናቸውን ተሰጥለዎች /ብቃቶች/ መጠቀም አለብን።

እነዚህን የተለገሱ ተሰጥለዎችን መጠቀም የሚያስችለን ዘዴዎችም ተሰጥተናል። ከነዚህ ዘዴዎች /መሣሪያዎች/ የመጀመሪያው መሠረታዊ የሆኑ መሣሪያዎች ሁሉ ያሉበት አካላችን ሲሆን ከዚያም የተለያዩ ስፍር ቁጥር የሌላቸው መሣሪያዎች

የተሰራጩበት ይህ የከበበን ምድረ ዓለም ይገኛል። በዚህ ምድረ ዓለም ላይ መሰላችን የሆነ ሰብዓዊ ፍጡር እኛን ለማገዝ፣ ለግልጋ ሎታችን ደግሞ አራዊትን፣ ዕፅዋት፣ ግዑዝ አካላት፣ መሬት፣ ውሃ፣ አየር፣ ሙቀት፣ ብርሃን፣ የመሳሰሉና ቁጥራቸውን ከአላህ በስተቀር ማንም የማያውቅ አያሌ ነገሮች ይገኛሉ። ሃያሉ አላህ እነዚህን ነገሮች በዩኒቨርሱ ውስጥ የፈጠራቸው እንድንጠቀም ባቸው ነው። ጉዳዩን በሌላ መልኩ እንመልከትና፡-

እነዚህን ተሰጥኦቻች የተለገሰ ነው ለጥሙ አንጂ ለጉዳት አለመሆኑን ይረዳል። በነዚህ ተወሀቦ የመገልገሉ ትክክለኛ መንገድ ደግሞ የጠቀሜታ መልኩ እንጂ የጎጂነት መልኩ አይደለም። ጉዳት ካለበትም የግዴታ መቅረት በማይችለው መጠን ብቻ መሆን አለበት። ከዚህ ውጭ ያለው ማንኛውም የአጠቃቀም መልክ ትክክለኛ አይደለም ይላል አእምሮ። ለምሳሌ ያህል ራሳችንን የሚጎዳ ተግባር ከፈጸምን ጥፋተኛነን ማለት ነው። እንደዚሁም አንዱን ተወሀቦአችንን ሌላውን ሰው በሚጎዳ መንገድ ከተጠቀምንም ከጥፋተኛ እንቆጠራለን ። አንዱን ተሰጥኦችን /ብቃታችንን/ የተሰጡንን መሣሪያዎች /ማከናወኛዎች/ ችላ እንድንል በሚያደርገን መንገድ ከተጠቀምንበትም አንደዚሁ አጥፊ ስህተተኞች እንሆናለን። ጎጂ የሆነን ነገር የፈለገው ዓይነት ቢሆን መራቅ አንዳለብንና መራቅ የማይቻል ቢሆን ወይም ብዙ ጥቅም የሚያስገኝ ቢሆን እንኳ እንድንታገሰው የገዛ አእምሮአችን ይመሰክርልናል።

ይህን ግንዛቤ በአእምሮአችን ይዘን የሰውን ማህበረሰብ ስንመለከት ሁለት ዓይነት ሰዎች መኖራቸውን እንረዳለን። አንዱ ዓይነት ከፊል ተሰጥኦአቸውን ሆነ ብለው ሌሎች ተሰጥኦቸውን በሚያበላሽባቸው መንገድ ወይም በሌሎች ሰዎች ላይ ጉዳት በሚያስከትል ሁኔታ ይገለገሉበታል። ወይ ደግሞ የተቸሩዋቸውን

መገልገያዎች መጠቀም ችላ ይላሉ። ሁለተኛው ዓይነት ደግሞ የተባለውን ሁሉ ከገዛ ራሳቸው ፍላጎት ውጭ የሚፈጽሙትን ሰዎች ያጠቃልላል። በመጀመሪያው ዓይነት ውስጥ የሚመደቡት ከፋ ሰዎች ሲሆኑ እጃቸውን እንዲሰበሰቡና እንዲታቀቡ የሚያደርግ ጠንካራ ሕግ ያስፈልጋቸዋል። በሁለተኛው ዓይነት ሥር የሚካተቱት ደግሞ ምንም የማያውቁ ማይሞች ሲሆኑ የተሰጥሉ መገልገያቸውንና ተሰጥለዋቸውን በትክክለኛ መልኩ መጠቀምን የሚያሳውቃቸው ዕውቀት ያስፈልጋቸዋል።

እስላማዊው ሽሪዓም ይህንኑ ፍላጎት ለማሟላትና ይህንኑ ዓላማ እውን ለማድረግ የመጣ ስለሆነ ከተሰጥሎ መገልገያችን እንዴት ሊሰጥን እንደባል፣ ከፍላጎታችንም አንዱ አንኳ አንዲታፈን ፣ ውስጣዊ ስሜታችን እንዲወገድ አይፈልግም። ዓለምን ተውና ሕይወታችሁን በተራሮች፣ በጫካዎች፣ በዋሻዎች ዘንድ ግፋ፤ ስሜታችሁን አፍናችሁ በማሰቃየት በችግርና በመከራ አስበርከኩ፤ የዓለማዊ ሕይወትን ደስታ ጣዕምና ጸጋውን በራሳችሁ ላይ እርም አድርጉ አይለንም። በፍጹም አይለንም። ይህን ዓለም ለሰው ልጅ መገልገያነት የፈጠረው ጌታ የደነገገው ሽሪዓ ነውና ፍጥረት ዓለሙ እንዲወድም፣ እንዲወገድና እንዲጠፋ እንዴት ይፈቅዳል? ሃያሉ አላህ የማይጠቅመውንና የማያስፈልገውን ተሰጥሎ በሰው ልጅ ውስጥ አላኖረም። በሰማያትና በምድር ካሉት ነገሮች አንዱንም በከንቱ አልፈጠረም። ይህ የዩኒቨርሲቲ ቤተ-መከራ በተቀናበረ ሥርዓት ሂደቱን እንዲቀጥል፣ በዩኒቨርሲቲ ውስጥ ባሉት ነገሮች ሁሉ የሰው ልጅ እንዲገለገል፣ የተለያዩ አካባቢዎቹንና መገልገያዎቹን ራሱንም ሆነ ሌላውን ሰው በማይጎዳ መንገድ እንዲጠቀም ነው የፈጠረው። ሃያሉ አላህ የሽሪዓ መርሆችንና መቆጣጠሪያዎቹን ያኖረውም ለዚህ ዓላማ ነው። ከዚህ በመነሳትም ይህ ሽሪዓ ጉዳት የሚያመጡበትን ነገሮች ሁሉ በሰው ልጅ ላይ እርም ሲያደርግ ጥቅም የሚያስገኝ ለትንና ሌላውን ሰው

የማይገባውን ማንኛውንም ነገር ደግሞ የተፈቀደ /ሃላል/ አድርጎ ጉለታል። እስላማዊው ሸሪዓ የሚታነጽበት መርህ፣ የሰው ልጅ የራሱን ፍላጎቶች እውን ለማድረግና ለማርካት፣ ግላዊ ጥቅሙን ለመፈለግ እንዳሻው መጣርና መልፋት መብቱ ነው። ነገር ግን የሌሎችን መብት ባለማወቅ ወይም በክፋት በማይነካ ሁኔታ ብቻ ካልሆነ በስተቀር በዚህ መብት ያለመጠቀም ግዴታ አለበት። ከሌሎች ሰዎች ጋር ባለው አቅም ሁሉ መረዳዳትና መተጋገዝ ይገባል የሚል ነው። ከፊላቸው ጎጂ ከፊላቸው ጠቃሚ የሆኑትን ነገሮች በሚመለከት ረገድ የሰው ልጅ ለከፍተኛው ጥቅም ሲል አነስተኛውን ጉዳት መቻልና ከከባድ ጉዳት ለመጠበቅ ሲል ደግሞ ኢምንት ጥቅምን መተው አለበት ይላል ሸሪዓው።

ሰው ሁሉ በያንዳንዱ ነገር ወይም ሥራ ውስጥ ስላለው ጥቅም ወይም ጉዳት ሁልጊዜ ማወቅ አይችልም። ስለሆነም የፍጥረታት ምስጢር የማይሰዎረው ፍጹም ውስጥ ዐዋቂ የሆነው ሃያሉ አላህ ለሰው ልጅ የሕይወት መመሪያ የተሟላ ትክክለኛ ሥርዓት አኑር አል። በጥንት ዘመናት ሰዎች የዚህን ሥርዓት አያሌ ጥቅሞች የሚረዱ አልነበሩም። ባሁኑ ዘመን ግን ዕውቀት መጥቆ የምስጢሩን መጋረጃ ገልጧል። ይሁን እንጂ ዛሬም ቢሆን ሰዎች ብዙ ጥቅሞቹን አያውቁም። ሆኖም ዕውቀት በመጠቀም በደረጃ መጠን ምስጢሮቹ ለሰው ልጅ እየተጋለጡ በመሄድ ላይ ናቸው።

ጉድለት ባለው ዕውቀታቸውና በደካማ አእምሮአቸው ላይ በመተማመን ብቻ ለዘመናት በሃሳብ ሲቀልሉ፣ በማይምነት፣ በስህተትና በጥመት ጨለማ ውስጥ የዕውር መደናበር ሲደናበሩ የነበሩ ሰዎች በመጨረሻ የዚህን ሸሪዓ መርህ ለራሳቸው ማወቅ ግዴታ ሆኖ አግኝተውታል። በአላህ ነቢይ /ሰ.ዐ.ወ/ ላይ በመተማመን መመሪያቸውን ተቀብለው በብርሃናቸው የተመሩት ግን ከጅልነት መጥፎ ውጤቶችና ከሚያስከትላቸው ጉዳቶች

ተጠብቀዋል። እነዚህ ዘወትር የሚመረኮዙት ሸሪአ ያቀፈውን ጥቅምና በርሱ መመራት የሚያስገኘውን ጠቀሜታ አወቁም አላ ወቁ በጥሩና በትክክለኛ የዕውቀት መርህ ላይ በታነጸ ሕግ ላይ ነው።

ግዴታዎችና አራቱ መደባቸው :-

በእስላማዊው ሸሪዓ ድንጋጌ መሠረት በእያንዳንዱ ሰብአዊ ፍጡር ላይ በአራት መደብ የተከፈሉ ግዴታዎች አሉበት። እነሱም፡-

1. የአላህ መብቶች
2. የራስ መብቶች
3. የሌሎች ሰዎች መብቶች

4. በዚህ ዓለም ላይ የምንገለገልባቸውና የምንጠቀምባቸው ነገሮች መብቶች ናቸው። እነዚህን አራት የመብት ክፍሎች አውቆ በፍጹምነት፣ በታማኝነትና በሐቀኝነት መወጣት የያንዳንዱ እውነተኛ ሙስሊም ግዴታ ነው። እስላማዊው ሸሪዓ እነዚህን ግዴታዎች እያንዳንዳቸውን በተናጠል አብራርቷል። ግዴታዎቹን እያንዳንዳቸውን በተናጠል አብራርቷል። ግዴታዎቹን ለመፈጸም ይቻል ዘንድ ሁሉንም በአንድ ጊዜ ለመወጣት ሰውን የሚያግዝና በተቻለው መጠን አንዱም ሳይቀር የሚፈጸምበትን መንገድና ስልት ቀይሶ አገራቸውን አገልግሏል።

ለአላህ መፈጸም ያለብን ግዴታዎች፡-

ለአላህ ያለብን የመጀመሪያው ግዴታ በርሱ ማመን፤ በርሱ አለማጋራት፤ ከርሱ በስተቀር ሌላ አምላክ ወይም ጌታ አለመያዝ ነው። ይህ ግዴታ ቀደም ሲል እንዳብራራነው ሁሉ «አላህ ኢሊላህ» በሚለው ቃለተውሂድ በማመን ይፈጸማል።

ሁለተኛው ለአላህ ያለብን ግዴታ ከርሱ ዘንድ ለመጣው ሐቅና መመሪያ ፍጹም በተሟላ ሁኔታ መገዛትና መመራት ነው። ይህ ግዴታ የሚፈጸመው ቀደም ብሎ እንደተገለጸው ሁሉ «ሙሀመድን ረሱለላህ» በሚለው የቃለተውሂድ ሁለተኛ ገጽ በማመን ነው።

ለስተኛው ለአላህ ያለብን ግዴታ ደግሞ እሱን ማምለክና በርሱ መገዛት /ዲባዳ/ ነው። ቀደም ብሎ ምዕራፍ አምስት ውስጥ የተወሰኑት የመገዛት ግዴታዎች ሁሉ በሰው ልጅ ላይ የተደነገጉት ይህንኑ ግዴታ ለመፈጸም ነው። ይህ ለአላህ ያለብን ግዴታ ከተቀሩት ግዴታዎች ሁሉ የበለጠ ትኩረት ስለሚያሻው ይህን ግዴታ ለመወጣት ሲባል እስከተወሰነ ደረጃ የተቀሩትን ግዴታዎች መስዋዕት ማድረግ አስፈላጊ ይሆናል። ለምሳሌ ያህል አንድ ሰው የሰላት ወይም የጾም ግዴታውን ለመለፈጸም ሲነሣ ለገዛ ራሱ ያለበትን አያሌ ግዴታዎች መስዋዕት አድርጎ ማለዳ ከጣፋጭ እንቅልፋ ይነሳል፤ በቀዝቃዛ ውሃ ለሰላት ዝግጅት ውዱዕ ያደርጋል፤ የሰላት ግዴታውን ለመወጣት ሲል በየቀኑና ሌሊቱ ካንድ ጊዜ በላይ አሣሣቢ ከሆኑ ሥራዎቹና ጉዳዮቹ ላይ አቋርጦ ይነሣል። የጾም ግዴታውን ለመፈጸም ብሎም ወሩን በሙሉ ምግብና መጠጡን ይተዋል። ስሜቱን ያፍናል። ለሐጅ ብሎም የመንገድና የጉዞ ችግሮችን ይቀበላል፤ ላዙ ገንዘቡንም ለዚህ

ግዴታ ብሎ ወጪ ያደርጋል። የጅሃድ ግዴታውን ለመወጣት ብሎም ሕይወቱንና ገንዘቡን ይሰዋል። እንደዚሁም ለአላህ ያለ በትን ግዴታ ለመወጣት ብሎ ይብዛም ይጎስ ለሰዎች ያለበትን ግዴታ ይሰዋል። ለምሳሌ ያህል በሰላት ጊዜ ተቀጣሪ ሠራተኛ የሆነ ሰው ታላቁን ጌታውን ለማገልገል ሲል ከቀጣሪ ጌታው አገልገሎት ይቆጠባል። በሐጅ ጊዜም የኑሮውና የሥራው ጉዳዮች ይተጓጉላሉ። ሚስቱን፣ ቤተሰቡንና ልጆቹን ጥሎ ወደ ተከበረው የአላህ ቤት ይሳፈራል። ይህም የብዙዎችን መብት የሚጎዳ ለመሆኑ ጥርጥር የለውም። በጅሃድ ጊዜም ሰውን የሚገድለውና ለራሱም ለአላህ ያለበትን ግዴታ በፍጹምነት ለመወጣት ነው። በተጨማሪም በእጁ ሥር የሚገኙ የሚታረዱ አንሰላትንና ገንዘብን የመሳሰሉ ብዙ ነገሮችን ለአላህ ያለበትን ግዴታ ለመወጣት ሲል መስዋዕት ያደርጋል። ሃያሉ አላህ ግን ለርሱ ያለንን ግዴታ ለመፈጸም ሲባል የግድ አስፈላጊ ከሆነው ደረጃ ውጭ የሌሎችን መብቶች መስዋዕት ማድረግ እንዳይኖር ለራሱ መብቶች የተወሰነ ክልል አኑርክል። ለምሳሌ ያህል ሰላትን እንውሰድ። የሰላትን ግዴታ ለመፈጸም አላህ ገራገርን እንጂ ጭንቅን አላዘዘም። ውሃ ካላገኘን ወይም በሽተኛ ከሆንን ንጹሕ አፈር /የመሬት ገዳ/ ማሰብ አንችላለን። መንገደኛ ከሆን ሰላታችንን ማሳጠር አንችላለን። ከታመምን ቁጭ ብለን ወይም ተጋድመን መስገድ አንችላለን። በሰላታችን ውስጥ የምናንበው ቁርክን አጠር ያለ በመሆኑ ከጥቂት ደቂቃዎች የበለጠ ጊዜ አይወስድብንም። ጊዜ ካለንና ችሎታ ካለን ደግሞ የፈለግነውን ያህል እንደ አልበቀራ ወይም አዲምራን ወይም አልኒላእ ያሉትን ምዕራፎች ወይም ሌሎች ረዘም ያሉ ምዕራፎችን ሰላታችን ውስጥ ማንበብ አንችላለን። በሥራ በምን ያዘበት ጊዜ ግን ሰላታችንን ማርዘም አይፈቀድም። ሃያሉ አላህ ከግዴታ ሰላቶች በኋላ በበጎ ፍቃዱ ተጨማሪ የሆነ የሱና ሰላቶችን በመስገድ ወደርሱ ውዴታ መቅረብን በብዙ የሚወድ ቢሆንም

የሌሊት እንቅልፍ፣ የቀን ዕረፍት፣ በራሣችን ላይም እርም እንድናደርግ ወይም የሥራን ጊዜ በተጨማሪ ዲባዳዎች ላይ እንድናውል፣ ከዓለማዊ ጉዳዮች ሁሉ ተቋርጦ በሰላት ብቻ እንድንዋጥና ለሌሎች ሰዎች ያለብንን ግዴታዎች ችላ እንድንል በፍጹም አይፈልግም።

በጾምም እንደዚሁ አላህ ብዙ ነገሮችን ገር አድርጎልናል። እንድንጾም የደነገገብን በዓመት አንድ ወር ብቻ ነው። በሽተኛ የሆነ ወይም ከሀገር የወጣ መንገደኛ ከሆነ ይህን ጾም አዘግይቶ ሌላ ጊዜ ጾም መክፈል ይችላል። ለጾም ከተወሰነው ጊዜ ላይ አንዲት ደቂቃ መጨመር አይፈቀድም። ጾመኛ ሰው የሌሊት መጨረሻ ሆኖ ቀንና ሌሊቱ እስኪለይ ድረስ መብላትና መጠጣት ይችላል። ጾሙን እስከ ፀሐይ መጥለቅ ካደረሰ በኋላ አንድ ሰው ግዴታ ያልሆነ ተጨማሪ ጾም ቢጾም የሚደሰት ቢሆንም ጾሙን አከታትሎ በመጾም አካሉን ማድከምና ከዓለማዊ ሥራዎች መለየቱን ግን በፍጹም አይወድም።

እስልምና ካንድ ሰው ንብረት የሚከፈለውን ዘካም በጣም አነስተኛ መጠን ብቻ ነው የወሰነው ። ግዴታ ያደረገውም የተወሰነ የሀብት መጠን ባላቸው ሰዎች ላይ ብቻ ነው። ከዚህ በበለጠ ለመስጠት ፈልጎ በአላህ መንገድ የቸረን ሰው አላህ ቢወደውና ሥራውንም ቢቀበለውም በዚህ ተጨማሪ የትሩፋት ሥራ ገንዘቡን ሁሉ አሟጦ በመላገስ ያለበትን የራሱን ኃላፊነትና ለቤተሰቦቹ ያለበትን ግዴታ መሰዋቱን ግን አይፈልግም። ምጥንነትና መካከ ለኛነት በጣም አስፈላጊ ይሆንበታል።

ሐጅን ደግሞ እንመልከት። አላህ ግዴታነቱን ያረጋገጠው ስንቅ ባላቸውና የደርሶ መልሱን ጊዜ ወጪና ጣጣዎቹን ሁሉ መሸከም ለሚችሉት ሰዎች ብቻ ላይ ነው። አላህ የበለጠ ገር

በማድረግ አንድ ሰው በሕይወት ዘመኑ ውስጥ ከአንድ ጊዜ በላይ እንዲፈጽመው አላስገደደም። በሚጓዝበት መንገድ ላይ ጦርነት ወይ ችግር ካለ ወይም ለሕይወቱ ከሰጋ ችግሮቹ እስኪወገዱ ድረስ ሐጅን ማዘግየት መይም ለሌላ ጊዜ ማስተላለፍ ይችላል። እንደ ዚሁም አንድ ሰው ሐጅ ለማድረግ ከፈለገ እሱ በሌለበት በዕድሜ መግፋትና በሽመግልና ምክንያት እንዳይቸገሩ ሲባል የወላጆቹን ስምምነት ማግኘትም አስፈላጊ ነገር ነው። ከዚህ ሁሉ የምንረዳው ሃያሉ አላህ ለርሱ ያለብንን ግዴታ ስንወጣ ለሌሎች ያለብንን ግዴታዎች እንዳንጫን ከፍተኛ ትኩረት የሰጠ መሆኑን ነው። አንድ ሰው ሰብአዊ መብቶችን በከፍተኛ ደረጃ መስዋዕት የሚያደርገው በጂሃድ ጊዜ ነው። በጂሃድ ላይ አንድ ሰው ሕይወቱን፣ ገንዘቡንና የሌሎች ሰዎችን ነፍስና ገንዘብ ለአላህ ውዴታ ብሎ ይሰዋል። ቀደም ሲል እንዳብራራነው ሁሉ ከከፍተኛ ጉዳት ለመጠበቅ ሲባል ቀለል ያለ ጉዳትን መታገስ ከእስልምና አበይት መሠረቶችና መርሆዎች አንዱ ነው። ይህን መርህ ካስተዋልንና ከተረዳነው የሐሰት ቃል በዓለም ላይ ከፍ ብሎ የአላህ ሃይማኖት በኩፍር፣ በሽርክና፣ በኢላማኝ ኃይሎች ተሸንፎ ምድሪቷን ጥመት፣ ልቅነትና ሥርዓተ አልባነት ከማዳረሱ ይልቅ የጥቂት መቶ ወይም ሺ ሰዎች መገደል የሚቀል ሆኖ እናገኛለን። ከዚህ አስከፊ ጉዳት ለመጠበቅ ሲባል በርሱ መንገድና ለርሱ ውዴታ ብለው በሕይወታቸውና በገንዘባቸው ላይ የሚደርሰውን ቀላል ጉዳት እንዲታገሱ አላህ ለማኝ አገልጋዮቹን አዟል። ከዚህም ጋር የግዴታ መገደል ካለበት ሰው ውጭ ነፍስ እንዳይገድሉ፣ በደካሞች፣ በሴቶች፣ በሕፃናት፣ በቁስለኞችና በበሽተኞች ላይ ጥቃት እንዳይሰነዝሩ፣ ውሾትን ለመጠበቅ ብዙ ከሚዋጋቸው በስተቀር ሌሎችን እንዳይዋጉ፣ አስፈላጊነትና ምክንያት ሳይኖር የጠላትን መሪት እንዲያበላሹ፣ ጠላትን አሸንፈው አገራቸውን በድል አድራጊነት ከያዙም ፍትሕ እንዲያስተካክሉ፣ ቃል ኪዳን

የገቡላቸውንም እንዲጠብቁ፤ እጃቸውን ከሰበሰቡ፤ ሐቅን ከመጋፋት፤ ከመቃረንና ሐሰትን ከመደገፍ እስከ ተቆጠቡ ድረስ እንዳይጉዱዋቸው አላህ አዟቸዋል። ይህ ሁሉ የሚያመለክተው ለርሱ ያለብንን ግዴታ ለመወጣት ሲባል መሰዋት ያለበት የሌሎች ሰዎች መብት የግድ አስፈላጊ ሆኖ በተገኘ መጠን ብቻ መሆኑን ነው።

ለራሳችን ያለብን ግዴታ :-

አሁኑን ደግሞ በሰው ልጅ መፈጸም ካለባቸው ግዴታዎች ሁለተኛው የሆነውን ለራሳችን ያለብንን ግዴታ እንመረምራለን።:

የሰው ልጅ ከሌሎች ይበልጥ የገዛ ራሱን ይበድላል ብንልምናልባት እንደነቅ ይሆናል። ለምን ቢባል እያንዳንዱ ሰው ከሌላው ይበልጥ የገዛ ራሱን እንደሚወድ ስለሚሰማውና ስለሚያስብ የገዛ ራሱ ጠላት እኔው ነኝ ብሎ የሚቀበል ሰው አናይም። ይህን ጉዳይ ትንሽ አስተውለን ስንመለከት ግን ትክክለኛው ነገር ይገለጻልናል።

የሰው ልጅ ተፈጥሮአዊ ደካማ ጐናቹ ሁሉ በጣም ጐልተው የሚታዩት አንድ ዓይነት ስሜታዊ ፍላጎት ባሸነፈው ጊዜ ፍጹም ሆኖ ለሚመራበትና በዚህም ምክንያት በገዛ ራሱ ላይ ለሚደርሰው ጉዳት ግድየለሽ በሚሆንበት ጊዜ ነው። በአስካሪ መጠጥ የተለከፈ ሰው ብንወስድ ለመጠጡ ሲል በጤንነቱ፣ በሕይወቱ፣ በገንዘቡና በክብሩ ላይ የሚደርሱትን አስከፊ ጉዳቶች ይቀበላል። በምግብ ፍላጎት ክፋኛ የተመሰጠውን ሰው ስንመለከት ደግሞ ያገኘውን ጠቃሚም ሆነ ጠቃሚ ያልሆነ ነገር ሁሉ በመብላት ለዚህ ጭፍን ፍላጎት ብሎ ራሱን ለአደጋ ያጋልጣል። ለሥነ ልቡናዊ ፍላጎቶቹ ብሎ ወደ ውድመት የሚያደርሱ ሥራዎች የሚፈጸም ሌላ ሰበተኛ

ሰውም እናገኛለን። ሌላው ደግሞ የራሱ መድሀን አሳስቦት መንፈሱን በማጥራትና በማምጣት ተግባር ላይ አትኩሮቱን አውሎ ለገዛ ስሜታዊ ዝንባሌው ጠላት ሲሆን፤ ነፍሱ የምትጓጓላቸውን ድሎችና ሥጋዊ ፍላጎቶች ሁሉ ከሜማው ሥር ረገጦ ለማለፍ የሚፈልግ፤ የነፍሱን ፍላጎቶች እውን ማድረግ አሻፈረኝ የሚል፤ ከጋብቻ የሚሸሽ፤ ምግብና መጠጥ የሚጠየቅ፤ ልብስ የሚጠላ፤ በርሱ አመለካከት በጋጢአት በተሞላች በዚህች ዓለም ውስጥ ሆኖ መተንፈስ እንኳ እስከ መጥላት የሚደርስ፤ ወደ ጫካና ወደ ዋሻዎች የሚጠለልና ይህ ዓለም ለርሱ ያልተሠራች የሚመስለውንም በሌላው በኩል እናገኛለን።

እነዚህ የሰው ልጅ በዚህች ዓለም ላይ ከሚያሳያቸው የአክራሪነት ባህሪያት /የተሰፈንጣሪነት ዝንባሌ/ ጥቂት ምሳሌዎች ናቸው። ባንድ ሰው ሕይወት ውስጥ በየጊዜው የምናያቸው በርካታ የአክራሪነት /የተሰፈንጣሪነት/ ገጽታዎች አሉ።

እስላማዊው ሸሪዓ ለሰው ልጅ መድሀንና ተድላን የሚሻ እንደመሆኑ መጠን «ለገዛ ራስህም መፈጸም ያለብህ ግዴታ አለብህ» ለሚለው የጸና እውነታ ትኩረት እንዲሰጥ ይቀሰቅሰዋል። አንደ አስካሪ መጠጥ፣ ሐሺሽ፣ አፒያምና የመሳሰሉ አደንዛዥና አስካሪ ነገሮች በሰው ጤንነት፣ በሥነ ምግባር፣ በሕሊናዊና መንፈሳዊ ብቃቱ ላይ መጥፎ ተጽእኖ አላቸው። በነዚህ ፈንታ ጠቃሚና ጥሩ የሆኑ ነገሮችን ይፈቅድለታል። በነዚህ በተፈቀደልህ ነገሮች መደሰቱን በራስህ ላይ እርም አታደርግ፤ ለገዛ አካልህም ግዴታ አለብህና ይለዋል።

ራቁት ከመሄድ ይከለክለዋል። በዚች ምድረ ዓለም ላይ አላህ ያወረደለትን አስደሳች ነገሮች አንዲጠቀም መሸፈን ያለባቸውን የአካሉን ክፍሎች እንዲሸፍን ያዛል።

ሠርተን ኑሮን በማሸነፍ ብርቱ እንድንሆን ያዘናል ። ሥራ ፈቶ እቤት መዋልን፣ የሰውን እጅ ማየትን፣ መራብን ይከለክላል። አላህ የለገሰንን ጸጋ እንድንጠቀም በምድርና በሰማይ ለኛ መገልገያ የፈጠራቸውን መጠቀሚያዎች በሕጋዊ መንገድ ለማግኘት ጥረት እንድናደርግ ያዘናል ። እስላማዊ ሸሪዓ ሥጋዊ ፍላጎትና ስሜታዊ ዝንባሌ ከነጭራሹ እንዲታፈኑ ስለማይፈቅድ ጋብቻውን ያዛል።

ራስን ዝቅ ማድረግና የተደላደለ ሕይወትና የተላካ ኑሮን እንድትናገር ነፍስን ማገድ ሸሪዓው ይከለክላል። በመጨረሻ ቀሪ ሕይወት መድሀን ለማግኘት ከፈለጋችሁ ዓለማዊ ሕይወትን መተው አስፈላጊ አይደለም። በዚህም ዓለም ላይ አላህን ማስታወስ፣ ዓለማዊ ደስታን መካፈልና በመገልገያዎቹ መጠቀም፣ የአላህን ትዕዛዝ አለመጣስና ሸሪዓውን መከተል፣ በዛሬው አላፊ ዓለም ሕይወትም ሆነ በነገው ቀሪ ሕይወት ተድላና ደስታ ከሁሉም የበለጠ መሣሪያና ከሁሉም የተሻለ ፍቱን መሣሪያ መሆኑን ሸሪዓው ያስረዳናል።

ራስን መግደል እርም ያደርጋል። ይህች የተሰጠችን ነፍስ የአላህ ንብረት ስለሆነች ለተወሰነ ጊዜ ብቻ ልንገለገልባት እኛ ዘንድ ያስቀመጣት አደራ ናትና እንዳሻን ልናደርጋት፣ በዝነ እጃችን ልንገድላት ምንም ስልጣን እንደሌለን ሸሪዓው ይነግረናል።

ለሌሎች ሰዎች ያለብን ግዴታ:-

እስላማዊው ሸሪዓ ባንድ በኩል ለገዛ ራሳችን ያለብንን ግዴታ እንድንወጣ ሲያዘን በሌላ በኩል ደግሞ ይህን ግዴታ የሌሎች ሰዎችን መብት በምንም መንገድ በማይነካ ሁኔታ ብቻ እንድንፈጽም ያዘናል። የሌሎችን መብት በሚጎዳ መንገድ ስሜታዊ

ፍላጎቱንና ዝንባሌውን ካሟላ ሰው ራሱን አርክሶ ሌሎች ሰዎችንም ይጎዳል። ከዚህ በመነሳትም ሸሪዓው ዝርፊያን፣ ንጥቂያን፣ ሥርቆትን፣ ጉባኝነትን፣ እምነት ማጉደልን፣ ማጭበርበርን፣ ቃል ኪዳን ማፍረስን፣ አራጣ መብላትን እርም አድርጓል። በነዚህ መንገዶች ሰው የሚያገኘው ጥቅም በሌሎች ሰዎች ላይ ጉዳት በማድረሱ ነው። እንደዚሁም ውሸት መናገርን፣ ሃሜትን፣ ማላ በቅን፣ ስም ማጥፋትን ሸሪዓው እርም አድርጓል። እነዚህ ነገሮችም በሌሎች ሰዎች ላይ ጉዳት ያደርሳሉና ። ቁማርና ሉተሪም እንደዚሁ ጥቅማቸው በሺ በሚቆጠሩ ሰዎች ጉዳት ላይ የተመ ሰረተ ስለሆነ እርም ተደርጓል። በማታለል፣ በማጭበርበርና በመላ ሰሎት ገንዘብ ነክ አሻጥሮች ላይ የተመረኮዘ ግብይትም አንደዚሁ በአንዱ ወገን ላይ ጉዳት የሚያመጣ በመሆኑ ሀራም ሆኗል። ሰውን መግደል፣ በምድር ላይ ጥፋት ማዛመት፣ ችግር፣ ፈተና እንዲበዛ ማድረግም ሀራም ነው። ማንም ሰው የሌላውን ሰው ገንዘብ ለማግኘት ወይም እርኩስ ፍላጎቱን ለማርካት ብሎ ነፍስ መግደልም ሆነ በሌላ መንገድ መጉዳት በፍጹም አይፈቀድለትም። ዝሙትና ግብረሰዶም ባንድ በኩል የሰውን ጤንነትና ሥነ ምግባሩን የሚያበላሹ በመሆናቸው በሌላ በኩል ደግሞ ልቅነት፣ ቅሌትና ወራዳነት በህብረተሰቡ ውስጥ እንዲሰፋፋ ስለሚያደርጉ በመጨረሻም አስከፊ የሆኑ የአባላዘር በሽታዎችን በማምጣት መካንነትን ስለሚያስከትሉ፣ አላሳቢ ችግሮችን የሚያደርሱ፣ ማህበራዊ ግንኙነትን የሚያቃውሱ፣ የባህልና የሥልጣኔ መሠረት የሚያናጉ በመሆናቸው ሸሪዓው ሀራም አድርጓል።

የሰው ልጅ የራሱንና የገዛ አካሉን ግዴታዎች ለመፈጸም ብሎ የሌላውን ሰው መብት እንዳይገፍ ለርሱ ያለበትን ግዴታ እንዳይነፍገው ወይም እንዳያንድልበት የእስልምና ሸሪዓ በሰው ልጅ ሕይወት ላይ የጣላቸው ገደቦች ናቸው። የሰውን ሥልጣኔ ተድላውን ለማጎልበት ግን አንድ ሰው ሌላውን ሰው በምንም ነገር

አለመጉዳቱ ብቻ በቂ አይደለም። ከዚህ ጋር በሰዎች መካከል ያለው ተዛምዶና ግንኙነት ሁሉም በበጎ ዓላማ ላይ የሚረዳዱ፤ በማህበራዊ ጥቅሞች ላይ የሚተጋገዙ እንዲሆኑ በሚያደርጋቸው ሁኔታ ላይ የተመረከዘ መሆን የግድ አስፈላጊ ነው። ለዚህ ዓላማ የእስልምና ሸሪዓ የደነገጋቸውን ሕጎች ጠቅለል ባለ መልኩ ቀጥለን እናያለን፡-

ሀ. የሰብዓዊ ፍጡራን ግንኙነቶች በቤተሰብ ሕይወት ውስጥ ይጀምራል። ሌላውን ከማየታችን በፊት ቤተሰባዊ ሕይወት እንመልከት። ቤተሰብ ደግሞ ባልና ሚስት ከልጆቻቸው ጋር የሚታቀፉበት ስብሰብ ነው። እስልምና የቤተሰብን መሠረት በሚመለከት፤ ለቤተሰቡ ኑሮ ገቢ ለማግኘት መሥራትንና ለቤተሰቡ አስፈላጊውን ሁሉ ማዘጋጀትን፤ ቤተሰቡን ከጥቃት መከላከልን የባል ግዴታ ያደርገዋል። ባል ሠርቶ የሚያመጣውን በማዘጋጀትና፤ የቤቱን የውስጥ ጣጣ በማቀናበር፤ ለባሏና ለልጆቹ የተቻለውን ያህል እፎይታ ማስገኘት፤ ልጆችን መንከባከብ የመላ ሰለው ደግሞ የቤትየዋ ግዴታ ነው። ወላጆቻቸውን መታዘዝና ማክበር፤ በዕድሜ ሲገፉም ማገልገል የልጆች ግዴታ ነው። በሚል መመሪያ ላይ ነው። የቤተሰብ ሥርዓት ቀና በሆነ መልካም መንገድና ትክክለኛ በሆነ ሁኔታ ወደፊት ተጠብቆ እንዲጓዝ እስልምና ሁለት ቅንብሮችን መርጧል። የመጀመሪያው ቅንብር ባልና አባት የቤተሰቡ መሪና አስተዳዳሪ ማድረግ ነው። ያንድ ሀገር ሥርዓት ያለ አስተዳዳሪና ጉዳይ አስፈጻሚ በትክክል መራመድ እንደማይችል ሁሉ፤ ወይም የአንድ ትምህርት ቤት ሥርዓት ያለ ሥራ መሪው በትክክል መመራት እንደማይችል ሁሉ የቤተሰብ ሥርዓትም እንደዚሁ ያለ አንድ የበላይ አስተዳዳሪና ጉዳይ አስፈጻሚ የሆነ መሪ ተቃንቶ መራመድ በፍጹም አይችልም። እያንዳንዱ የቤተሰብ አባል በግሉ ፈላጭ ቆራጭ በሆነበት፤

ስለሥራው ኃላፊነት የሌለበት ቤተሰብ፣ ሥርዓት አልባ ነትና አለመረጋጋት መስፈኑ፣ ሠላም እርጋታና እፎይታ የማይኖርበት ለመሆኑ በጣም ግልጽ ነው። እነዚህን አጥፊና አፍራሽ ነገሮች ለማስወገድ ደግሞ ለቤተሰቡ ጉዳዮች ሁሉ ተጠ ያቂና ሃላፊ የሆነ አንድ የበላይ አስተዳዳሪ የግዴታ አስፈላጊ ነው። ለዚህ ቦታም ስለቤተሰቡ እንክብካቤና ጥበቃ ሃላፊነት ያለበት ወንድ ነው።

ሁለተኛውም ቅንብር፡-ከቤት ውጭ ያሉትን ጉዳዮችና ማህበራዊ ግንኙነቶች ሁሉ ኃላፊነቱን በወንድ ጫንቃ ላይ ሲጥል ችግር ወይ ጉዳይ ካልገጠማት በስተቀር ሴት ከመኖሪያ ቤቷ እንዳትወጣ ሸሪግው አዟታል። እቤት ውስጥ ያለባትን ኃላፊነት በእርጋታና በረጋ መንፈስ በሚገባ እንድትወጣ፣ የቤቱ የሥራ ሰዓትና የልጆቹ እንክብካቤ እርሷ ከቤት በመውጣቷ እንዳይተጓጉል ሲባል ሴት ከቤት ውጭ ባሉት ጉዳዮች ሁሉ በኃላፊነት አትጠየቅም ይህ ማለት ደግሞ ሴት ከነጭራሹ ከቤት መውጣት አይፈቀድላትም ማለት አይደለም። የሚያስወጣት ነገር ካጋጠማት መውጣቱ ተፈቅዶላታል። ሸሪግው ያለመው ቤት ለሴት ልጅ ለተጣሉባት ግዴታዎች መፈጸሚያ እውነተኛው ክልል እንዲሆን ነው። የተለገ ሰችውን ኃይልና ብቃት የቤቷን ጉዳዮች በማሻሻል ላይ ብቻ እንዲታወስ ነው።

በደም ዝምድናና በጋብቻ ዝምድና መቀራረብ የቤተሰብ ክልል ይሰፋል። በዚህ ክልል ውስጥ እርስ በርሳቸው የሚገናኙት ሰዎች በመካከላቸው የሚፈጠረውን አለመግባባት በእርቅ እንዲጨርሱና እርስ በርሳቸው ተደጋጋፊዎች እንዲሆኑ የሚያደርጓቸው ከፍተኛ ጥበብ ያቀፉ የተለያዩ መሰረታዊ ደንቦችን ሸሪግው ደንግጓል። ከእነዚህም መካከል፡-

1. እንደ እናትና ልጅ፣ አባትና ልጅ፣ የእናት ባልና የሚስት ልጅ፣ የአባት ሚስትና የባል ልጅ፣ ወንድም፣ እህት በሥጋም ሆነ አብሮ በመጥባት፣ አጎትና የወንድም ልጅ፣ አክሱትና የወንድሟ ልጅ፣ የሹማና የእህቱ ልጅ፣ የሹሜና የእህቷ ልጅ፣ የሚስት እናትና የልጅ ባል፣ የባል አባትና የልጅ ሚስት ባሉትና የጠበቀ ቤተሰባዊ ገመድ ባስተሳሰራቸው ዘመዳሞች መካከል በጋብቻ መገናኘት ሸሪጫው ሀራም አድርጓል። ይህ የጋብቻ እገዳ አያሌ ጥቅሞች ያሉት ሲሆን እንዲህ ያሉ ወንዶችና ሴቶች በመካከላቸው የሚኖረው ግንኙነት የጠራና የጸዳ ሆኖ ይቆያል። ያላንዳች ጭንቀትና ጥርጣራ ይዋደዳሉ ፍጹምነትና መተሳሰብ በተመላበት ሁኔታም ይዛመዳሉ።

2. ከነዚህ ውጭ ባሉት የቤተሰብ አባላት መካከል እስልምና መጋባትን ፈቅዷል። ይኸውም ዝምድናቸው በበለጠ እንዲጠናከርና እንዲቀራረብ የበለጠ እንዲዋደዱ በማሰብ ነው። ባህል ለባህል፣ ጸባይ ለጸባይ በቅርብ በሚተዋወቁ ሰዎች መካከል የሚፈጸም ጋብቻ በባህልም ሆነ በልማድ ከማይቀራረቡት ሰዎች መካከል ከሚፈጸም ጋብቻ የበለጠ ስኬታማ ይሆናል። የጋራ ባህልና ወግ በሌላቸው መካከል የሚደረጉ ጋብቻዎች በአብዛኛው ጭቅጭቅና አለመግባባት የሚርቃቸው አይደሉም። ስለዚህም በአቻዎች መካከል የሚፈጸመው ጋብቻ ከሌላው ይበልጥ ተመርጧል።

3. በቤተሰብ ውስጥ ሀብታምና ደሃ ባለጸጋና አጥ ይሆናል። ስለዚህም በአንድ ሙስሊም ላይ ያለው ትልቁ ግዴታ የሥጋ ዘመዶቹ መሆኑን እስልምና ደንግጓል። ይህም «ሲለቱረህም» ወይም « ዝምድና መቀጠል» በመባል በሸሪጫው ዘንድ የሚታወቀው ነው። ይህ የዝምድና መቀጠል ጉዳይ ቁርአንና ሐዲስ ውስጥ ብዙ ጊዜ ተደጋግሟል። ዝምድናን ማቋረጥ ከከባድ

ጋጢኦቶች አንድ አንዱ ተቆጥሯል። ችግረኛ በሆነ ዘመድ ላይ አንድ ችግር ወይም አደጋ ቢደርስ የመርዳት አቅም ያላቸው ዘመዶች ለችግሩ የመድረስና እርዳታ የማቅረብ ግዴታ አለባቸው። በበጎ ፍቃድ ልገሳም ቤተዘመድ የሆነ ሰው ከሌላው የቅድሚያ መብት አለው።

4. አንድ ሰው ከሞት በኋላ ያፈራው ሀብት ባንድ ሰው እጅ ብቻ እንዳይከማችና እንዳይበሰብስ በማድረግ ዝምድና ያለው ሁሉ ድርሻውን መካፈል በሚችልበት ሁኔታ እስልምና የውርስ ሕግ ደንግጋል። ከሁሉም ይበልጥ የሚቀርቡ ዘመዶች ወንድ ልጅ፣ ሴት ልጅ፣ ሚስት ባል፣ አባት፣ እናት፣ ወንድምና አህት ናቸው። ስለዚህም ከሌሎች በፊት የነዚህ ዘመዶች በሽሪዓው ተብራርቷል። ሁሉም ካልተገኙ ቀድሞት ያለውን ዘመድ ድርሻ በቅደም ተከተሉ መሠረት ቀጥሎ ያለው ዘመድ ያገኛል። በዚህ ዓይነትም የሚቼ ሀብት በብዙ ዘመዶች መካከል ይሰራጫል። ይህ የእስልምና የውርስ ሕግ በጥንቱም ሆነ በዛሬው ዓለም ሕጎች ውስጥ እምነት የሚጣልበት ነው። ዛሬ አንዳንድ ሕዝቦች በዚህ ሕግ ላይ የእስልምናን አርአያነት ማጤን ቢጀምሩም ሙስሊሞች ራሳቸው ባለማ ወቅት በጅልነታቸው ምክንያት ይህን ሕግ የሚቃረን መደን ገጋቸው በጣም የሚያሳዝን ነው። በብዙ አካባቢዎች በተለይም በሀገራችን - ሴት ልጆችን ውርስ የመንፈግ በሽታ በሙስሊሞች መካከል ተዛምዷል። ይህ ደግሞ አስከፊ ግፍና ግልጽ የሆነውን የቁርአን ውሳኔ መቃወም ነው።

ለ-ከቤተሰብ ግንኙነቶች በኋላ ሰው ከወዳጆቹ፣ ከጎረቤቶቹ፣ ከመንደርተኞቹ፣ ከሀገሩና በተለያዩ ጉዳዮች ላይ አብረው ከሚሳተፉ ሰዎች ጋር ግንኙነት ይፈጥራል። እነዚህን በሙሉ በፍጹምነት፣ በእኩልነትና በመልካም ሥነ ምግባር እንዲቀርባቸው፣ በመጥፎ እነጋገርና በሚያስከፉ አባባል ከማስቀየሙ እንዲቆጠብ

፤ ከነርሱ ጋር እንዲተጋገዝና እንዲረዳዳ፤ ሲታመሙ አንዲጠይቃቸው፤ ሲሞቱ እንዲቀብራቸው፤ በችግር ጊዜ እንዲካፈላቸው፤ ድሆቹን፤ ችግረተኞቹንና አቅመ ደካሞቹን በሰውርና በይፋ እንዲረዳቸው፤ የሙት ልጆችንና ሚስቶችን በርህራሄ እንዲይዛቸው፤ የተራበውን እንዲያበላ፤ የታረዘውን እንዲያለብስ፤ ሥራ እንዲያገኝና ሠርቶ እንዲኖር ሥራ እጥን እንዲደግፍ፤ አላህ ፀጋውን ከሰጠው ለመንደላቀቂያና ለመቀናጫ እንዳያውለው እስልምና ያዛል። ከወርቅና ከብር በተሠሩ እቃዎች መብላት መጠጣትን፤ ከንፁህ ሐር የተሠሩ ልብሶች መልበስን፤ ገንዘብን ለቅንጦትና ለመንደላቀቂያ ነገሮች ላይ ማባከንን፤ ሸሪሃው ሃራም አድርጓል። ይኸውም ብዙ መቶ ሺህ ሰዎች ሊጠቀሙበት የሚችሉትን ሀብት አንድ ግለሰብ ብቻ እንደሻውና ፍላጎቱ እንዳዘዘው መጠቀምና መንጠባረር ተገቢ ባለመሆኑ ነው። የብዙ ሺህ መብተኞች ሕይወት ማዳን የሚችለውን ሀብት በጌጥ መልክ አንድ ላይ ማንጠልጠል፤ በዕቃ መልክ ማኖር ወይም ቤት ውስጥ ማንጠፍ ወይም በመብራት መልክ ማባከን ከግፍ የሚቆጠር ነው። ይህም ሲባል ደግሞ እስልምና አንድ ሰው ያፈራውን ሀብት ሁሉ መንጠቅ ይፈልጋል ማለት አይደለም። ሠርቶ ያፈራው ወይም ከወላጆቹ የወረሰው ሀብት ሁሉ ሕጋዊ ንብረቱ ስለሆነ በገንዘቡ መደሰት ይችላል። በሚለብሰው ልብሱ፤ በምግቡ፤ በመኖሪያ ቤቱና በሚጠቀምበት ማንኛውም የአላህን ጸጋ ማንፀባረቅ ይፈቀድለታል። የእስልምና ትምህርቶች ዓላማ ግን አንድ ሰው መካከለኛ የሆነ ጥሩ ኑሮ እንዲኖርና ከመጠን በላይ መንደላቀቅን ማስቀረት፤ አላህ በሰጠን ጸጋ ሁሉ ለዘመዳችን፤ ለወዳጆችን፤ ለጎረቤቶቻችን፤ ለሀገር ልጆችና ለመላው የሰው ልጆች ያለብንን ግዴታዎች በሚገባ መፈጸም ነው።

ሐ- አሁን ደግሞ ከዚህ ጠባብ ክልል ወጥተን የመላውን ዓለም መስሊሞች ወደሚያጠቃልለው ሰፊ ክልል መውጣት

እንችላለን። እስልምና በዚህ ክልል ውስጥ ሙስሊሞችን ሁሉ በበጎ ዓላማና የአላህን ትእዛዝ በመፈጸም ላይ እንዲተባበሩና እርስ በርሳቸው እንዲተጋገዙ የሚያደርጋቸው ሕጎችና ደንቦችን ደን ግንል። በተቻለ መጠን መጥፎ ሥራዎችና አስከፊ ድርጊቶች በዓለም ላይ እንዲያንሰራሩ በፍጹም አይፈቅድም። ቀጥለን ደግሞ ከነዚህ ሕጎች አንዳንዶችን እናያለን።

1. ለማህበራዊ ሥነ ምግባር ጥበቃ ሲባል ጋብቻን በሚከለክል ዝምድና የማይገናኙ ሴቶችና ወንዶች ነጻና ልቅ በሆነ መንገድ አንዳይቀላቀሉ፣ ሴቶች ከወንዶች የተለየ ቦታ እንዲኖሩ፣ የሴቶች ከፍተኛ ትኩረታቸውን ለቤተሰቡ ኑሮ አስፈላጊ የሆኑት ግዴታዎችን በመፈጸም ላይ እንዲያውሉ፣ ከቤታቸው መውጣት የግድ አስፈላጊ ሆኖ ከተገኘም አገጠውና አብለጭልጨው እንዳይወጡ፣ ተራ የሆነ ልብሳቸውን ለብሰው አካላቸውን በሙሉ እጅና ፊታቸውንም በጣም አስፈላጊ የሆነ ችግር ካልኖረ በስተቀር ሙሉ በሙሉ ተሸፋፍነው እንዲወጡ እስልምና ያዛል። ይህም በሽሪዓው ውስጥ « ሂጃብ » ወይም መሸፋፊን በመባል የሚታወቀው ነው። በሌላ በኩል ደግሞ ወንዶችም ከሚስቶቻቸው ውጭ ያሉትን ባዕድ ሴቶች ከማየት እንዲጠነቀቁ፣ ሳያስቡ ዓይናቸው በሴቶች ላይ ካረፈ እይታቸውን ወዲያውኑ እንዲለውጡና በድጋሚ እንዳይመለሱበት እስልምና ያዛል። ስለዚህም እያንዳንዱ /ወንድና ሴት/ ሰው ሥነ ምግባሩን መጠበቅ ግዴታው ሲሆን በልቡ ውስጥ ቀለል ያለም ቢሆን ሕጋዊ ትዳርን በመተላለፍ ሥጋዊ ፍላጎቱን የማርካት ዝንባሌ አንዲፈጠርበት ዕድል መስጠት እንኳ አይገባውም።

2. ማህበራዊ ሥነ ምግባርን ለመጠበቅ ሲባል ወንድ ከእንብርቱ እስከ ጉልበቱ ያለውን የገላውን ክፍል እንዳይጋለጥ፣ ሴት ደግሞ ከፈቷና ከመዳፎቿ በስተቀር የተቀሩትን የአካሏን ክፍሎች

ለሚቀርቧት ሰዎች እንኳ ቢሆን እንዳትጋለጥ እስልምና ከልክሏል። ይህም በሽሪግው ውስጥ «ሲትር» ወይም ሽፋን በመባል ይታወቃል። ማንኛውም ሴትና ወንድ ይህን የአለባበስ ደንብ የመከተል ጥብቅ ግዴታ አለበት። በዚህም በሰዎች መካከል የማፈር ስሜት እንዲጸነስ፣ ሰውን በመጨረሻ ወደ ልቅነትና የሥነምግባር መዳሸቅ የሚጉትቱ መጥፎና አስከፊ ድርጊቶች እንዳይዛመቱ በማለም ነው እስልምና ይህን የደነገገው።

3. እስልምና የሰውን ምግባር የሚያበላሹ ወራዳ ፍላጎቶቹን የሚቀሰቅሱ፣ ጊዜውን፣ ጤንነቱንና ገንዘቡን በከንቱ የሚያባክኑ የጭፈራና የጨዋታ ዓይነቶችን ሁሉ አይወድም። ጨዋታ በመሠረቱ በጣም አስፈላጊ የሆነ ነገር ነው። የሰውን መንፈስ ለማደስና የመሥራት ብቃቱን ከፍ ለማድረግ፣ ለማነቃቃት፣ ለማዘናናት፣ ከሥራ ትጋት ጋር የግድ አስፈላጊ ነው። ታዲያ ነቃት የሚያስገኝ፣ መንፈስን የሚያረካ ጨዋታ መሆን አለበት እንጂ መንፈሱን የሚያስጨንቅና ውጥረት የሚያስከትል ጨዋታ መሆን የለበትም። ወንጀሎች እንዲፈጸሙ የሚጋብዙ፣ ብዙ ሺህ ሰዎች ተሰብስበው የሚመለከቷቸው ዝቃጭ የጭዋታ፣ የጭፈራ ሁኔታዎች ለልቅነትና ለሥነ ምግባር ብልሽት የሚያዘጋጁ ሰው ሰራሽ ትእይንቶች ላይ ላዩን የሚያስደስቱና ጥሩ መልክ ያላቸው መስለው ቢታዩም እንኳ የሕዝቦችን ሥነ ምግባርና ባህላቸውን የሚያበላሹ መቅሰፍት ናቸው።

4. የሙስሊሞችን አንድነትና ማህበራዊ ደህንነት ለመጠበቅ ሲባል እርስ በርሳቸው መከፋፈልን እንዲጠነቀቁ፣ ቡድናዊነትንና ልዩነት ከሚያስከትሉ ምክንያቶች እንዲርቁ እስልምና በጥብቅ አዟል። በአንድ ነገር ላይ ከተለያዩ ጉዳዩን ወደ አላህ መጽሐፍ - ቁርአን- ወደ ነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ ሐዲስ ውሳኔ በፍጹምነት፣ በጠራ ቅን ልቦና አንዲመለሱ፣ በዚህ ጉዳይ ላይ ስምምነት

ካልተገኘ ግን ነገሩን ለአላህ በመተው እርስ በርስ ከመፋጨት እንዲቆጠቡ፤ በማህበራዊ ደህንነትና መድሀን በሆኑ ትሩፋት ሥራዎች ላይ እንዲረዳዱ፤ የመሪዎቻቸውን ትእዛዝ እንዲያከብሩ፤ ከተንኩልና ከፈተና ሰዎች አንዲርቁ፤ ኃይላቸውን እንዳያዳክሙና ሕዝባቸው በውስጣዊ የርስ በርስ ጦርነት እንዳይጋለጡ እስልምና አበከር ያሳስባቸዋል።

5. ሙስሊሞች ሳይንስና ስነጥበብን አንዲቀስሙ፤ ሙስሊም ካልሆኑት ወገኖች ጠቃሚ የሆኑ መንገዶችን እንዲገቡ ተፈቅዶ ላቸዋል። በግላዊ አኗኗራቸውን ግን እነሱን እንዳይመስሉ ተከልክለዋል። የራሱን ትቶ ሌላውን መምሰል የሚፈልግ ሕዝብ በራሱ ላይ ዝቅተኝነትን፣ ውርደትን፣ ድክመትን የሚቀበል የሌሎችን ቀደምትነት፣ ኃያልነትና ምጥቀት የሚቀበል ሕዝብ ብቻ ነው። ይህ ደግሞ ከሁሉም የከፋ ዝቃጭ ባርነት ነው። ውርደትና ውድቀትን መቀበል ነው። ውጤቱም የተከታዩ ጀሌ ሕዝብ ባህልና ስልጣኔ ውድመት ነው ። በዚህ ምክንያት ነው ነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ/ ባዕድ ሕዝቦችን መከተልና ባህልና ሥልጣኔያቸውን መምረጥ አጥብቀው የከለከሉት። የማንኛውም ሕዝብ ኃይል በአለባበስ ወጉና በአኗኗር ስልቱ ላይ የሚመሠረት ሳይሆን ባለው ዕውቀት፣ ባለው የድርጅትና የቅንብር ጥራትና በሥራ ብቃቱ ላይ መሆኑን ትንሽ እንኳ ማሰብ የሚችል ሁሉ ይገነዘበዋል። ኃይል፣ ሙሉነትና ምጥቀት የሚፈልግ ሰው ለሃያሉ ለምጥቀቱና ለብቃቱ መንስኤ የሆኑትን ከባድ ሕዝቦች ይቅሰም እንጂ ሕዝብን አዋርዶ ወደ ባዕድ ሕዝቦች ተጽእኖ ሥር በማንበርከክ በመጨረሻ ሕልውናውን ወደሚያሳጣው መንገድ አያዘንብል።

ሙስሊም ያልሆኑትን ሰዎች በአድላዊነትና በጠባብነት ዓይን እንዳይመለከቱ፤ አማልክቶቻቸውን እንዳይዘልፉ፤ ሙሀዎቻቸውን እንዳይወቅሱ፤ እምነታቸውን እንዳያንቋሽሹ፤ ሙስሊሞች

ተከልከለዋል። ሙስሊም ያልሆኑት በመግባባትና በሠላም ከሙስሊሞች ጋር መኖር እስከፈለጉ ድረስ ጭቅጭቅ እንዳይጀምሩባቸው፣ መብታቸውን እንዳይደፍሩ ከልከሉ በመግባባትና በሰላም እንዲይዟቸው አዟል። ሌሎች ሰዎችን በተቻለ ሁሉ በላቀ የፍቅር፣ የሰብዓዊ መተሳሰብ ስሜትና ሥነ ምግባር መያዝ የእስላማዊ ክብራችን ግዴታ ነው። ሌሎችን በወገናዊነት፣ በመጥፎ ምግባር፣ በግፍና በጠባብ አመለካከት ማየት የእስልምናን ሕግ ጋትና የሙስሊምነት ተፈጥሮን መጻረር ነው። ሙስሊም የሆነ ሰው በመልካም ሥነ ምግባሩ፣ በጨዋነቱ፣ በልቦ ሰፊነቱና ፈሪሃ አላህ በመሆኑ የሰዎችን ልብ በእውነትና በፍትህ ላይ ወደ ተመሠረተው የጠራ መርሆው ለመማረክ መልካም አብነት ያለው ሰው መሆን አለበት።

ለሌሎች ፍጡራን ያለብን ግዴታ:-

ቀጥለን ደግሞ አራተኛውን ዓይነት ግዴታ እንመለከታለን። አላህ ሰውን ከብዙዎቹ ፍጥረታት ሁሉ አብልጦት ተፈጥሮን ለጥቅሙ አንዲገራ፣ ለግልጋሎቱ እንዲያውለው ፈቅዶለታል። ይኸውም የሕጋዊ መብቱ አካልና በምድር ላይ ከአላህ ፍጥረታት ሁሉ በላጩ ፍጡር በመሆኑ ነው። ይህም ሆኖ ግን የሰው ልጅ ለነዚህ ፍጡራን መፈጸም ያለበትን ግዴታዎች አላህ አኑርአል። ከነዚህ ግዴታዎች መካከል ፍጡራኑን እንዳያሰቃይ፤ በጣም አስፈላጊ ሆኖ ካልተገኘ በስተቀር እንዳያስቸግራቸውና እንዳይጉዳቸው፤ ከጉዳቸው ደግሞ የግዴታ ለራሱ ሕልውና አስፈላጊ ሆኖ የተገኘ እንዲሆን፤ በነሱ ሲገለገልና ሲጠቀም የተሻለና ሚዛናዊ በሆነ መንገድ መምረጥን የመሳሰሉ ናቸው። የእስልምና ሽሪዓ እነዚህን በመሳሰሉ የጸኑ ድንጋጌዎች የተሞላ ነው። አንድ ሰው እንሰላትን እንዲገድል የሚፈቀድለት ለምግብ ወይም

ከሚያደርሱት ተንኮል ራሱን ለመከላከል ሲሆን ብቻ ነው። ለመዝናኛና ለጨዋታ ብሎ እንዲያው በከንቱ መግደል በጥብቅ የተከለከለ ነው። ሥጋቸው ለሚበሉ እንሰላት ጠቃሚውን ሥጋ ለማግኘት በሚያስችል መንገድ የአስተራረድ ዘዴ አኑርዳል። ከዚህ የአስተራረድ ዘዴ ውጭ ያሉት መንገዶች እንሰላውን ብዙ የማያስቃዩ ቢሆኑም እንኳ የሥጋውን ጠቀሜታ በብዙ ይቀንሳሉ። እስልምና ግን እንሰላቱን ከማስቃየትም ሆነ የሥጋውን ጠቀሜታ ከማሳካት ነፃ ነው። እንሰላት በሰቆቃና በጭካኔ እንዳይገደሉ እስልምና በጥብቅ ከልክሏል ። ጎጂ የዱር አራዊትና መርዘኛ ነፍሳት አንዲገደሉ የሚፈቅደውም የሰው ልጅ ሕይወት ከአራዊትና ከተባይ ነፍሳት ሕይወት የበለጠ ከቡርና የበለጠ ውድ በመሆኑ ነው። ይህም ቢሆን በማስቃየትና ከርህራሄ በራቀ ሁኔታ እንዲገደሉ አይፈቅድም። ለትራንስፖርትና ለጭነት የሚያገለግሉ እንሰላትን እንዲራቡና ከአቅማቸው በላይ እንዲሸከሙ ማድረግ፤ እንደዚሁም ያለ ርህራሄ መደብደብ በጥብቅ የተከለከለ ነው። አዕዋፍን አስፈላጊ ሳይሆን ይዘው ማቆየትን እስልምና ይከለክላል ። እንሰላት ቀርቶ ዛፎች እንኳ እንዳይጎዱ፣ አበባና ፍሬያቸው ሲቀጥፍ አስፈላጊ ሳይሆን ከሥር እንዲነቀሉ ወይም እንዲጠፉ በፍጹም አይወድም ። ሕይወት ካላቸው ዕፅዋት እልፎም ግዑዝ አካላት እንኳ አንዲጠፉ እስልምና የማይፈቅድ ሲሆን አስፈላጊ ባልሆነ ሁኔታ ውሃ ማፍሰስና ማባከን ከልክሏል።

ዘለዓለማዊው ዩኒቨርሲቲ ሸሪዓ:-

ከላይ ያብራራናቸው ሁሉ የዚህ ነቢያችን ሙሐመድ/ሰ.ዐ.ወ/ ያስተማሩትና ለመላው የሰው ልጅ ለዘልዓለሙ በመሪነት የሚያገለግል የጠራ ሸሪዓ ሕግጋትና ድንጋጌዎች ማጠቃለያ ነው። በዚህ ሸሪዓ ዘንድ ሰውን ከሰው የመመዘኛው ነጥብ እምነትና ሥራ ብቻ

ነው። ሐቁን ለመናገር በዘር፣ በብሔር ወይም በቆዳ ቀለም ላይ በመመርኮዝ ሰውን ከሰው የሚለዩ ሽሪዓዎችና እምነቶች በመሉ ዩኒቨርሳል ሽሪዓ መሆን አይችሉም። የዚህ ዘር አባል የሌላውን ዘር አባል መሆን ወይም እሱነቱን ማጥፋት በፍጹም አይቻልም። የዓለም ሕዝቦች በመሉ ተሰባስበው ያንድ ዘር ያንድ አገር ሰዎች መሆን እንደማይችሉ በጣም ግልጽ ነው። የአፍሪካዊው ጥቁረት የቻይናዊው ቢጫነት ወይም የፈረንጁ ንጣት ተፈጥሮ ነውና ሊለወጥ አይችልም። በዚህ የሚያምኑ ሃይማኖቶች ከሕዝቦች መካከል በአንድ የተለየ ሕዝብ ዘንድ ብቻ ነው መፈጠርና መኖር የሚችሉት። ባንፃሩ እስልምና ደግሞ ዓለም አቀፋዊ የሆነ ዘልዓለማዊ ሽሪዓውን ይዞ የመጣ ስለሆነ « ላኢላህ ኢሊላህ » በሚለው ቃለተውሂድ ያመነ ሰው ሁሉ የሙስሊሙ ሕዝብ አንድ አካል ሆኖ የተቀሩት ሙስሊሞች የሚያገኙትን መብቶች ሁሉ ያላንዳች ልዩነት ማግኘት ይችላል። በዚህ ሽሪዓ ውስጥ የዘር፣ የቋንቋ፣ የሀገር ወይም የቀለም ልዩነት በፍጹም ቦታ የለውም ። ሽሪዓውም ዘልዓለማዊ ሽሪዓ ነውና ድንጋጌዎቹ በአንድ በተወሰነ ሕዝብ ልማድ ወይም የተለየ ዘመን ላይ የተመረኮዘ ሣይሆን በሰው ልጅ ተፈጥሮ መርህ ላይ የታነጸ ነው። ይህ የሰው ልጅ ተፈጥሮ በማንኛውም ዘመንና ሁኔታ ነዋሪ በመሆኑ በዚህ ላይ የተመሠረቱት ሕግጋትም በሁሉም ዘመንና ሁኔታ ቋሚና ነዋሪ ናቸው።

ተፈጸመ
